

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง
การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
เป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

Development of Buddhist Honest Livelihood with Recycled Trash
under the Circular Economy-based Concept
in Phra Nakorn Sri Ayutthaya District

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง
แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิล
จากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน
A Digital Platform to Promote Right Livelihood according to Buddhism
in the Community through the Use of Recycled Waste
from Circular Economy Project

โดย

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฺฒิกโร รศ. ดร.

ผศ. พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์

พระมหาวัชรธรรม์ ถาณกิตติ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766006

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง
การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
เป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง
แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิล
จากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

โดย

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร รศ. ดร.

ผศ. พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์

พระมหาวิญญูธรรม ญาณกิตติ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766006

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research Sub-Project 1

Development of Buddhist Honest Livelihood with Recycled
Trash under the Circular Economy-based Concept
in Phra Nakorn Sri Ayutthaya District

under Project

A Digital Platform to Promote Right Livelihood according to Buddhism
in the Community through the Use of Recycled Waste
from Circular Economy Project

By

Phramaha Somboon Vuddhikaro Assoc. Prof. Dr.

Adjunct Asst.Prof. Dr.Orachon Kraichakr

Pramaha Warantorn Yanakitti

Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E.2566

Research Project Funded

by Science Research and innovation Promotion Fund

MCU RS 800766006

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

- รายงานการวิจัยย่อย 1 : การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา
- คณะผู้วิจัย : พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร รศ. ดร.
ผศ. พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์
พระมหาวัชรฤทธิ์ ญาณกิตติ
- หน่วยงาน : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน 2) พัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน 3) ประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kurt Lewin 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติ 3) การสังเกต 4) การสะท้อนผล วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เชิงการเล่าเรื่องและการวิเคราะห์เชิงประเด็น ผลการวิจัยมีดังนี้

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน พบว่า สัมมาชีพ คือ อาชีพที่สะอาดบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ โดยมีหลักการ 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) กายโสเจยยะ คือ ความสะอาดทางกาย 2) วาจิโสเจยยะ คือ ความสะอาดทางวาจา 3) มโนโสเจยยะ คือ ความสะอาดทางใจ ส่วนหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ ประกอบด้วย 1) หลักธรรมคัมภีร์โลก 2) หลักทิวฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 3) หลักไตรสิกขา 4) หลักอิทธิบาท 5) หลักอริยสัจ แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน มี 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ 1) ทุกข์และสมุทัย: การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน 2) นิโรธและมรรค: การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ (1) การแจ้งให้ทราบ (2) การวางแผน (3) การเปิดรับสมัครชาวบ้านเข้าฝึกอบรม (4) การสอนอาชีพแก่ชาวบ้าน (5) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

ผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน พบว่า การพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม – 9 เมษายน 2566 คณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคัน ได้สอนชาวบ้านทำกระถางปลูกผัก ชุดเฟอร์นิเจอร์ และกบและหอยทากจากยางรถยนต์ ส่วนชาวบ้านได้ฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผักด้วยตนเอง และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านบางคนได้นำความรู้จากคณะวิทยากรไปต่อยอดด้วยการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ตุ๊กตา) ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวไม่มีในแผนกิจกรรมของโครงการวิจัย ดังนั้น ตลอดระยะเวลาของการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน ชาวบ้านสามารถทำชุดเฟอร์นิเจอร์ได้ 3 ชุด กระถางปลูกผัก เกือบ 20 กระถาง และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ตุ๊กตา) ซึ่งเป็นไอเดียของชาวบ้าน 2 ชิ้น

ผลการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน พบว่า ชาวบ้านผ่านการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านสัมมาชีพ 2) ด้านความสัมพันธ์ที่ดี 3) ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมผ่านการให้สัมภาษณ์ พบว่า 1) เมื่อวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านมีความตั้งใจดี เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือช่าง แต่ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงไม่มีความคล่องตัวในการทำกิจกรรม 2) ผลงานของชาวบ้านมีคุณภาพดี 3) การที่ชาวบ้านนำยางรถยนต์มาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผัก ทำให้ชาวบ้านมีสินค้าเพื่อจำหน่าย 4) การที่ชาวบ้านนำขยะรีไซเคิลมาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผัก เป็นการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง และช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อน

Research Sub-project 1 : Development of Buddhist Honest Livelihood with Recycled Trash under the Circular Economy-based Concept in Phra Nakorn Sri Ayutthaya District

Researchers : Phramaha Somboon Vuddhikaro Assoc. Prof. Dr.
Adjunct Asst.Prof. Dr.Orachon Kraichakr
Pramaha Warantorn Yanakitti

Department : Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

This research had objectives: 1) to study the guidelines for the right livelihood development based on Buddhist principles within the community. 2) to develop the right livelihood development based on Buddhist principles within the community by utilizing recycling waste under the circular economy concept. 3) to evaluate the outcomes of right livelihood development based on Buddhist principles within the community by utilizing recycling waste under the circular economy concept. The study employed a qualitative approach, collecting data through interviews and document learning. The data were analyzed following the principles of content analysis, and the research followed Kurt Lewin's 4-step action research model, which includes 1) planning, 2) action, 3) observation, and 4) reflection. The data were analyzed using narrative analysis and issue-based analysis techniques. The results were as follows.

The study's results on the right livelihood development guidelines based on Buddhist principles within the community indicated that right livelihood refers to occupations that are pure in body, speech, and mind. It is guided by three principles 1) Kaysosajaya is physical cleanliness, 2) Wajisosajaya is verbal cleanliness 3) Manososajaya is mental cleanliness. As for the dhamma principles that support a right livelihood, they consist of 1) World Protection Dhamma, 2) Tittatthamikaṭṭhāna, 3) Trisikkha, 4) Itthibhava 5) Ariyasacca. The right livelihood development in the community, guided by Buddhist principles, encompasses two primary steps: 1) Dukkha and Samudaya: Analysis of Community Potential, and 2) Nirodha and Magga: Development of Right Livelihood According to Buddhism in the Community. The execution of these steps involves the following actions: (1) Notification, (2) Planning, (3) Recruitment of community members for training, (4) Provision of vocational training to community members, and (5) Establishment of occupational groups.

The results of vocational development based on Buddhist principles within the community by utilizing recycling waste under the circular economy concept found that the community-based right livelihood development program was implemented from March 11th to 9th April 2023, with the participation of a team of lecturers from Maungkan Municipality providing training in the plant containers, furniture making, and frogs and snails using discarded car tires. The villagers had practiced making their own plant containers, furniture sets, and pots for growing vegetables. Meanwhile, some villagers had taken the knowledge from the lecturers to the next level by making inventions from tires (dolls), which such inventions were not included in the research project activities plan. Therefore, throughout the development period in the community, villagers could make 3 sets of furniture, nearly 20 plant containers, and 2 inventions from car tires (dolls) which were villagers' ideas.

Evaluation results of vocational development based on Buddhist principles within the community by utilizing recycling waste under the circular economy concept found that the villagers passed the 3 aspects of livelihood development assessment as 1) Livelihood, 2) Interpersonal Relationships, and 3) Suitable Environmental Conditions. Additionally, the expert provided further recommendations through interviews and found that 1) when the lecturers shared their knowledge with the community members, the latter displayed a positive attitude, demonstrated a rapid learning ability, and developed proficiency in using tools. However, due to the predominantly elderly population, the community members lacked physical agility and were thus limited in their ability to engage in activities. 2) The work of the villagers is of good quality. 3) The utilization of car tires by the villagers to create furniture sets and plant containers resulted in the availability of products for the villagers to engage in commercial activities. 4) The conversion of recyclable waste materials into furniture sets and plant containers by the villagers represents recycling the reutilization of waste and contributing to mitigating the issue of global warming.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก **สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)** คณะผู้วิจัย จึงขอขอบคุณและอนุโมทนาสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) มา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ **พระธรรมวชิรบัณฑิต, ศ. ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย** ที่ได้เมตตาลงนามอนุมัติโครงการวิจัย **พระครูสุธีรกิตติบัณฑิต (กฤษฎา กิตติโสภโณ) ผศ. ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พระมหาเสรีชน นริสโร ดร. รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พระมหาชุตีภัก อภินนโท ป.ธ. 9 ผู้อำนวยการส่วนวางแผนและส่งเสริมการวิจัย** ที่ได้เมตตาสอบถามความก้าวหน้าการทํารวบรวมข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัย

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนาผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ตรวจเครื่องมือวิจัยพร้อมกับให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัย ประกอบด้วย **พระมหาทวี มหาปญโญ ผศ. ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา ศศ. ดร. ประพันธ์ ศุภสร** รองคณบดีฝ่ายวิชาการประจำบัณฑิตวิทยาลัยและผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชาพิเศษและ **รศ. ดร. สานุ มหัทธนาตุล** ผู้อำนวยการหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา (หลักสูตรนานาชาติ)

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนาผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน การสร้างช่องทางจำหน่ายสินค้า ประกอบด้วย **พระครูสุธีรกิตติบัณฑิต (กฤษฎา กิตติโสภโณ) ผศ. ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รศ. ดร. โยธิน แสงวงศ์** อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล **รศ. ดร. โกนิษฐ์ ศรีทอง** อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย **รศ. ดร. ประเวศ อินทองปาน** อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ **รศ. ดร. วรณดี สุทธิธนากร** อาจารย์ประจำภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ **รศ. ดร. วุฒินันท์ กันตเตียน** อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ **ผศ. ดร. มนตรี สิริโรจนานันท์** อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนา **นายอภิชาติ สุขสมบูรณ์** นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม **นางกมลทิพย์ มีพจน** รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม **นายสุบัน สีมารองปลัด อบต.บ้านป้อม** ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ ในตำบลบ้านป้อม

และนางสาวพิมพ์ลัญช์ เรืองศรี นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ ที่ได้จัดประกายความคิดในการนำมายกรยยนต์มาทำชุดเฟอร์นิเจอร์เพื่อสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในตำบลบ้านป้อม

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนา **นายสำเริง ครองตน** นายกเทศบาลตำบลม่วงคัน ที่ให้การต้อนรับคณะผู้วิจัยในการไปศึกษาดูงานชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง และที่อนุญาติให้ทีมวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคันมาสอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์แก่ชาวบ้านในตำบลบ้านป้อม

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนา **พันจ่าเอกไชยรัตน์ วรรณอุบล** ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน **จ่าเอกวุฒิไกร แพงผม** หัวหน้าส่วนงานแผนเทศบาลตำบลม่วงคัน และ**ทีมวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคัน** ที่ได้กรุณาเสียสละเวลามาสอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์แก่ชาวบ้านในตำบลบ้านป้อมตลอดโครงการวิจัย

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนา **นายอาทร หาสียา** ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ) **คณะครูโรงเรียนวัดพระงาม**ทุกท่านที่อนุญาตให้ใช้สถานที่สำหรับฝึกทักษะอาชีพเกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ตลอดโครงการวิจัย ทำให้กิจกรรมในโครงการวิจัยดำเนินไปด้วยความราบรื่น

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนา **ชาวบ้านจำนวน 15 คน** ที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัย และตั้งใจศึกษาเรียนรู้จากทีมวิทยากรจนสามารถทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ได้สำเร็จ ความพยายามและความตั้งใจของชาวบ้านในครั้งนี้ทำให้กิจกรรมในโครงการวิจัยมีความเป็นรูปธรรมและประสบความสำเร็จตามความคาดหวังของคณะผู้วิจัย

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาส่วนตัวมาตรวจประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนประกอบด้วย **พระมหาอาทร จิตตสุโก** เจ้าอาวาสวัดพระงาม หมู่ที่ 3 บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม **พ.จ.อ.ไชยรัตน์ วรรณอุบล** ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน **จ่าเอกวุฒิไกร แพงผม** หัวหน้าส่วนงานแผนเทศบาลตำบลม่วงคัน **นางสาวพิมพ์ลัญช์ เรืองศรี** นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม **นางสาวจันทนา จันทรวิจิต** นักวิจัยภาคสนาม **นางสาวศิริพร ยศบุญเรือง** อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านป้อม **นางสาวสมปอง หาพรต** อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านป้อม

ตลอดระยะเวลาของการขับเคลื่อนการปฏิบัติการวิจัย คณะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากหลากหลายภาคฝ่าย หากคณะผู้วิจัยจะระบุนามกล่าวขอบคุณและอนุโมทนา คงใช้กระดาษอีกหลายหน้า ฉะนั้น คณะผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนาผู้มีส่วนร่วมทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

25 กันยายน 2566

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฆ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.4.1 ขอบเขตด้านกลุ่มอาสาสมัคร	5
1.4.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	5
1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับการจากการวิจัย	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพ	7
2.1.1 ความหมายของสัมมาชีพ	7
2.1.2 ความเป็นมาของการสร้างสัมมาชีพ	8
2.1.3 กระบวนการสร้างสัมมาชีพ	9
2.1.4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน	14
2.1.5 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสัมมาชีพ	15
2.1.6 กรณีตัวอย่างของครัวเรือนสัมมาชีพต้นแบบ	17
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ	19
2.2.1 ความหมายของกลุ่มและกลุ่มอาชีพ	19
2.2.2 คุณสมบัติและเอกสารในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ	21
2.2.3 วิธีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ	22
2.2.4 การบริหารกลุ่มอาชีพ	23

2.2.5 การพัฒนากลุ่มอาชีพ	25
2.2.6 ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ	26
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียน	29
2.3.1 ความเป็นมาและหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน	29
2.3.2 แนวทางการปฏิบัติในการสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน	30
2.3.3 แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของสหภาพยุโรป	31
2.3.4 แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย	32
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย	36
2.4.1 ความหมายและประเภทของขยะมูลฝอย	36
2.4.2 สาเหตุการเกิดขึ้นของขยะมูลฝอย	36
2.4.3 ผลกระทบจากขยะมูลฝอย	37
2.4.4 การจัดการขยะตามหลัก 3 R ^s	38
2.4.5 กิจกรรมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์	39
2.5 ประวัติและบริบทของอำเภอรอนศรีอยุธยา	42
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมมาชีพ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน	46
2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและเศรษฐกิจหมุนเวียน	55
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	61
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	62
3.1 รูปแบบการวิจัย	62
3.1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ	63
3.1.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ	63
3.2 พื้นที่วิจัย	64
3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มอาสาสมัคร	64
3.3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	64
3.3.2 กลุ่มอาสาสมัคร	65
3.4 เครื่องมือการวิจัย	65
3.4.1 แบบสัมภาษณ์	66
3.4.2 ชุดกิจกรรม	66
3.4.3 แบบสังเกต	66
3.4.4 แบบประเมิน	66
3.4.5 แบบสะท้อนผล	67
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย	67
3.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ	68
3.5.2 การปฏิบัติการวิจัยในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	68
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	70

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ	70
3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	71
3.7 สรุปกระบวนการวิจัย	73
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	74
4.1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน	74
4.1.1 หลักการสัมมาชีพ	74
4.1.2 หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ	77
4.1.3 แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน	82
4.2 การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขะยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียนเป็นฐาน	87
4.2.1 บริบทพื้นที่วิจัย	87
4.2.2 การระดมความคิดเพื่อออกแบบกิจกรรม	91
4.2.3 การศึกษาดูงาน ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน	93
4.2.4 การวางแผนเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน	99
4.2.5 การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน	102
4.2.6 ผลงานจากการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน	123
4.3 การประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขะยะรีไซเคิลภายใต้ แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน	128
4.4 องค์ความรู้จากการวิจัย	134
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	136
5.1 สรุป	136
5.1.1 สรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน	136
5.1.2 สรุปผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขะยะรีไซเคิล ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน	137
5.1.3 สรุปผลการประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดย ใช้ขะยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน	139
5.2 อภิปรายผล	140
5.2.1 อภิปรายผลด้านการศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ ในชุมชน	140
5.2.2 อภิปรายผลด้านการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขะยะ รีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน	142
5.2.3 อภิปรายผลด้านการประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธใน ชุมชนโดยใช้ขะยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน	143
5.3 ข้อเสนอแนะ	145
5.3.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย	145

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้	145
5.3.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป	146

บรรณานุกรม	147
ภาคผนวก ก ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย	153
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือวิจัย	155
ภาคผนวก ค เครื่องมือการวิจัย	158
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์	162
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสอนสัมมนาชีพ	169
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการประเมิน	171
ภาคผนวก ฉ เอกสารที่เกี่ยวข้อง	178
ภาคผนวก ช การปฏิบัติการวิจัยและลำดับการดำเนินงาน	180
ภาคผนวก ซ ภาพถ่ายระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	182
ภาคผนวก ฌ ภาพถ่ายระหว่างการสะท้อนผลจากการปฏิบัติการวิจัย	186
ภาคผนวก ญ หนังสือผู้ใช้ผลประโยชน์จากการวิจัย	188
ภาคผนวก ฎ ใบรับรองการตีพิมพ์บทความวิจัย	189
ภาคผนวก ฏ บทความวิจัย	190
ประวัติผู้วิจัย	205

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 2.1 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพ	18
ตารางที่ 2.2 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ	27
ตารางที่ 2.3 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียน	33
ตารางที่ 2.4 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย	41
ตารางที่ 2.5 พัฒนาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมมาชีพ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน	54
ตารางที่ 2.6 พัฒนาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและเศรษฐกิจหมุนเวียน	60
ตารางที่ 3.1 สรุปกระบวนการวิจัย	73
ตารางที่ 4.1 ตารางการวิเคราะห์เชิงประเด็น	112
ตารางที่ 4.2 ตารางการวิเคราะห์เชิงประเด็น	120
ตารางที่ 4.3 สรุปการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน	125
ตารางที่ 4.4 ผลการประเมินตามแบบประเมินตรวจสอบรายการ	128
ตารางที่ 4.5 ตารางการวิเคราะห์เชิงประเด็น	130

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา	44
ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย	61
ภาพที่ 3.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (ACTION RESEARCH) ตามแนวคิดของ KURT LEWIN	64
ภาพที่ 3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (CONTENT ANALYSIS)	71
ภาพที่ 3.3 การวิเคราะห์เชิงการเล่าเรื่อง (NARRATIVE ANALYSIS)	72
ภาพที่ 3.4 การวิเคราะห์แบบเชิงประเด็น (THEMATIC ANALYSIS)	73
ภาพที่ 4.1 หลักการสัมมนาชีพ	77
ภาพที่ 4.2 หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมนาชีพ	82
ภาพที่ 4.3 แนวทางการพัฒนาสัมมนาชีพตามแนวพุทธในชุมชน	87
ภาพที่ 4.4 แผนที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา	89
ภาพที่ 4.5 โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกถาธรรมประชาธิฐ)	90
ภาพที่ 4.6 สภาพน้ำท่วมโรงเรียนวัดพระงาม	92
ภาพที่ 4.7 การเข้าพบคณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกถาธรรมประชาธิฐ)	92
ภาพที่ 4.8 กิจกรรมที่ออกแบบเพื่อตอบโจทย์ประเด็นการวิจัย	93
ภาพที่ 4.9 ที่ตั้งเทศบาลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง	94
ภาพที่ 4.10 นวัตกรรมจากยางรถยนต์	95
ภาพที่ 4.11 ศึกษาดูงาน สิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง	99
ภาพที่ 4.12 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม	101
ภาพที่ 4.13 วิชยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ จังหวัดอ่างทอง	102
ภาพที่ 4.14 การสอนและสาธิตการทำกระถางปลูกผักโดยทีมวิทยากร	104
ภาพที่ 4.15 การสอนและสาธิตการทำแก้อ้อโดยทีมวิทยากร	106
ภาพที่ 4.16 ชาวบ้านทำกระถางปลูกผัก	106
ภาพที่ 4.17 ชาวบ้านช่วยกันทำกระถางปลูกผักและแก้อ้อ	107
ภาพที่ 4.18 ชาวบ้านช่วยกันหาขางเพื่อทำชุดเฟอร์นิเจอร์	110
ภาพที่ 4.19 ชาวบ้านฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ด้วยตนเอง	111
ภาพที่ 4.20 THEMATIC MAP: ผลการสะท้อนผลครั้งที่ 1	113
ภาพที่ 4.21 สิ่งประดิษฐ์ที่ชาวบ้านต่อยอดจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย	114
ภาพที่ 4.22 การพ่นสีรองพื้น	115
ภาพที่ 4.23 ภาพร่างหอยทาก	115
ภาพที่ 4.24 ภาพหอยทาก	116
ภาพที่ 4.25 ภาพร่างกบ	117

ภาพที่ 4.26 กบ	117
ภาพที่ 4.27 การสอนและฝึกทำกบและหอยทาก	118
ภาพที่ 4.28 การตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์	119
ภาพที่ 4.29 THEMATIC MAP: ผลการสะท้อนผลครั้งที่ 2	121
ภาพที่ 4.30 การมอบชุดความรู้	123
ภาพที่ 4.31 กระถางปลูกผัก	123
ภาพที่ 4.32 ชุดเฟอร์นิเจอร์	124
ภาพที่ 4.33 สิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์	124
ภาพที่ 4.34 พลังแห่งความสามัคคี	124
ภาพที่ 4.35 THEMATIC MAP: ผลการประเมินจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ	131
ภาพที่ 4.36 รูปแบบการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชนตามแนววิถีพุทธ	134

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในรายงานการวิจัยเล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 ดังนี้

ช.ธ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ชุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวารวรรค	(ภาษาไทย)
อภิ.วิ. (ไทย)	= อภิธรรมปิฎก	วิภังค์		(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปปริปณาสก	(ภาษาไทย)

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย หรือ สะกดเป็นภาษาอังกฤษว่า Thailand ได้ถูกแบ่งออกเป็น 4 ยุค ได้แก่ 1) Thailand 1.0 คือ ยุคเกษตรกรรม คนไทยนิยมปลูกข้าว พืชสวน พืชไร่ เลี้ยงโค กระบือ นำผลิตที่ได้ไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าเพื่อมีรายได้ในการดำรงชีวิต 2) Thailand 2.0 คือ ยุคอุตสาหกรรมเบา ประเทศไทยเริ่มมีเครื่องจักรเข้ามาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้า ผลิตเครื่องเขียน เครื่องประดับ เครื่องดื่ม เป็นต้น 3) Thailand 3.0 คือ ยุคอุตสาหกรรมหนัก ประเทศไทยเริ่มมีเครื่องจักรที่เข้ามาใช้ในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ซึ่งในเวลานั้น โรงงานอุตสาหกรรมเริ่มผลิตเหล็ก ปูนซีเมนต์ ก๊าซธรรมชาติ รถยนต์ เพื่อส่งขายในต่างประเทศ 4) Thailand 4.0 คือ ยุคนวัตกรรม หมายความว่า เน้นนำเทคโนโลยีเข้าไปใช้ในภาคอุตสาหกรรม เปลี่ยนการเกษตรแบบดั้งเดิมสู่เกษตรสมัยใหม่โดยเน้นการใช้เทคโนโลยี หรือ Smart farming เปลี่ยนจาก SMEs แบบเดิมไปสู่ Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง เปลี่ยนรูปแบบบริการแบบเดิมที่มีมูลค่าค่อนข้างต่ำไปสู่การบริการที่มีมูลค่าสูง และเปลี่ยนแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้และทักษะสูง¹ แม้ประเทศไทยจะผ่านร้อนผ่านหนาวถึง 4 ยุคก็ตาม แต่คนไทยโดยส่วนใหญ่ยังมีความยากจน ประสพปัญหาด้านการเงินเพื่อการดำรงชีพ บางคนติดหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ บางคนถึงกับคิดจบชีวิตตนเองเพราะหนี้สินหรือเงินไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ อย่างที่เราเห็น ๆ กันอยู่ตามข่าวออนไลน์ ความยากจนจึงเป็นปัญหาที่หลาย ๆ รัฐบาลให้ความสนใจและพยายามแก้ไขอยู่ตลอดเวลา แต่ปัญหาความยากจนดังกล่าวก็ยังไม่หมดไปจากคนไทย Thai People Map and Analytics Platform ได้รายงานข้อมูลภาพรวม “คนจนในประเทศไทย” ใน 10 จังหวัด ลำดับต้น ๆ ที่มีคนจนมากที่สุด ในปี พ.ศ. 2565 ได้แก่ 1) เชียงใหม่ มีจำนวนคนจน 52,928 คน คิดเป็นสัดส่วน 5.36% 2) บุรีรัมย์ มีจำนวนคนจน 45,356 คน คิดเป็นสัดส่วน 4.41% 3) เชียงราย มีจำนวนคนจน 42,140 คน คิดเป็นสัดส่วน 5.42% 4) นครศรีธรรมราช มีจำนวนคนจน 36,941 คน คิดเป็นสัดส่วน 4.30% 5) อุตรดิตถ์ มีจำนวนคนจน 36,931 คน คิดเป็นสัดส่วน 3.70% 6) น่าน มีจำนวนคนจน 35,949 คน คิดเป็นสัดส่วน 10.97% 7) เพชรบูรณ์ มีจำนวนคนจน 35,548 คน คิดเป็นสัดส่วน 5.00% 8) นครราชสีมา มีจำนวนคนจน 32,144 คน คิดเป็นสัดส่วน 1.87% 9) ชัยภูมิ มีจำนวนคนจน 29,845 คน คิดเป็นสัดส่วน 3.64% 10)

¹ ไอที 24 ชั่วโมง, Thailand 4.0 คืออะไร – ไทยแลนด์ 4.0 คืออะไร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.it24hrs.com/2017/thailand-4-0/> [4 ตุลาคม 2565].

ศรีสะเกษ มีจำนวนคนจน 28,892 คน คิดเป็นสัดส่วน 3.08%² จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่า ในปัจจุบันนี้ คนไทยโดยส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยากจน ปัญหาความยากจนที่คนไทยโดยส่วนใหญ่ประสบพบเจอ ณ เวลานี้ ส่วนหนึ่งก็มิสาเหตุมาจากการไม่ได้รับการศึกษา และส่วนหนึ่งก็มิสาเหตุมาจากความยากจนที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ (จากรุ่นสู่รุ่น) หมายความว่า พ่อแม่ก่อหนี้ไว้ เมื่อพ่อแม่เสียชีวิต ลูกต้องมาใช้หนี้แทนพ่อแม่³ สาเหตุของความยากจนดังกล่าวมา จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไข และการจะแก้ไขปัญหาคความยากจนให้กับคนไทยโดยส่วนใหญ่ได้ จะต้องสร้างคนเหล่านั้นให้มีทักษะอาชีพเพื่อหารายได้ที่เพิ่มขึ้น เมื่อ 25 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย 4.3 ต่อปี และมีความเหลื่อมล้ำสูง จนมีผู้กล่าวกันว่า “รวยกระจุก จนกระจาย” กันอย่างแพร่หลาย ความเหลื่อมล้ำที่ว่านี้มีหลากหลายมิติ เช่น มิติด้านรายได้ มิติด้านทรัพย์สิน มิติด้านโอกาส มิติด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งแต่ละมิติก็เพิ่มขึ้นและลดลงตามลำดับ⁴ จากความเหลื่อมล้ำดังกล่าวข้างต้นโดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำมิติด้านรายได้ จึงก่อให้เกิด “โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ รายได้ หมายความว่า ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการสร้างสัมมาชีพผ่านกระบวนการ “สร้างสัมมาชีพชุมชน” ภายใต้งานคิด “ชาวบ้าน สอนชาวบ้าน” โดยพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ สร้างทีมงานพร้อมกับจัดอบรมเกี่ยวกับอาชีพให้กับครัวเรือนที่ต้องการฝึกอาชีพ และสนับสนุนติดตามครัวเรือนที่เข้าร่วมฝึกอาชีพ เพื่อให้ครัวเรือนนั้น ๆ สามารถสร้างอาชีพได้จริง มีรายได้เพิ่มขึ้น⁵

ปัจจุบันประเทศไทยมีขยะพลาสติกปริมาณ 4.8 ล้านตันต่อปี โดยติดอันดับ 12 ของโลก ประเทศไทยของเรามาถึงจุดนี้ได้ เพราะว่า สินค้าโดยส่วนใหญ่ใช้พลาสติกเป็นบรรจุภัณฑ์ เช่น ขวดพลาสติกสำหรับบรรจุแก๊ส ขวดน้ำอัดลม ขวดน้ำเปล่า เป็นต้น สินค้าต่าง ๆ เหล่านี้เมื่อถูกใช้สอยเสร็จแล้ว ล้วนก่อให้เกิดขยะพลาสติก ขยะพลาสติกเหล่านี้เมื่อถูกจัดการอย่างไม่ถูกต้อง เช่น การเผา หรือ การฝังกลบ จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จากปัญหาที่ว่าประเทศไทยมีปริมาณขยะพลาสติกจำนวนมาก รัฐบาลจึงได้ดำเนินการจัดทำ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก (พ.ศ. 2561-2573) โดยได้ขอความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนให้เลิกใช้พลาสติก 7 ชนิด ได้แก่ 1) พลาสติกผสมสารอ็อกโซ 2) พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม 3) ไมโครบีด 4) ขวดพลาสติกหุ้มแบบบาง 5) กล่องโฟมบรรจุอาหาร 6) แก้วพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว 7) หลอดพลาสติก พร้อมขอความร่วมมือให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และในขณะเดียวกันรัฐบาล

² ฐานเศรษฐกิจ, ส่องสถิติคนจนปี 2565 จังหวัดไหน มีมากที่สุด-น้อยสุด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thansettakij.com/economy/514229> [4 ตุลาคม 2565].

³ Moneybuffalo, คนจนหมดประเทศ” ในกันยายน 2565 นี้ จริงหรือ ? – เหตุใดรัฐบาลถึงมั่นใจขนาดนั้น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.moneybuffalo.in.th/economy> [4 ตุลาคม 2565]

⁴ ธีรภัทร์ กิ่งเนตร และคณะ, “ภาพรวมความเหลื่อมล้ำของไทยในศตวรรษที่ 21”, ธนาการแห่งประเทศไทย, (ธันวาคม 2562): 2.

⁵ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 1-2.

ได้ตั้งเป้าหมายที่จะนำขยะพลาสติกทั้ง 7 ชนิดกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้ 100% ภายในปี พ.ศ. 2570⁶ เป้าหมายของรัฐบาลดังกล่าวที่ว่า “จะลดขยะพลาสติก 7 ประเภทและจะนำขยะพลาสติก 7 ประเภทกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้ 100%” มีความสอดคล้องกับหลัก 3 R⁷ ได้แก่ 1) Reduce ลดใช้ หมายถึง การลดปริมาณการใช้ลงโดยใช้เท่าที่จำเป็น หลีกเลี่ยงการใช้อย่างฟุ่มเฟือยเพื่อลดการใช้อย่างสูญเปล่า และลดปริมาณขยะให้ได้มากที่สุด เช่น การใช้ตะกร้าหรือถุงผ้าในการซื้อสินค้าเพื่อลดถุงพลาสติก การใช้แก้วส่วนตัวเพื่อลดการใช้แก้วพลาสติก การใช้ปั่นโตเพื่อลดการใช้โฟม 2) Reuse ใช้ซ้ำ หมายถึง การนำของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้อีกครั้งโดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปหรือแปรสภาพ เช่น การทำสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ การใช้กระดาษให้ครบสองหน้า การใช้ถ่านไฟฉายที่ชาร์จได้ใหม่ การบริจาคสิ่งของที่เรานำมาใช้ให้กับผู้ที่มีความจำเป็น การขายสินค้ามือสอง 3) Recycle นำกลับมาใช้ใหม่ หมายถึง การนำขยะรีไซเคิลหรือของเสียบรรจุภัณฑ์มาเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตหรือทำผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น การนำกระป๋องอลูมิเนียมมาหลอมเป็นขาเทียม การนำกล่องเครื่องดื่ม UHT มาแปรรูปเป็นตะกร้า การนำกระดาษมาแปรรูปเป็นกล่องทิชชู การนำขวดพลาสติกใสมาแปรรูปเป็นเสื้อ เป็นต้น⁷ จากความหมายของหลัก 3 R⁷ ดังกล่าวโดยเฉพาะข้อที่ 3 คือ การรีไซเคิล หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ขยะรีไซเคิลไม่ใช่คัดแยกไว้เพื่อจำหน่ายอย่างเดียว แต่สามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ได้ด้วย

จากสภาพปัญหาที่เราได้พิจารณากันดังที่นำเสนอในเบื้องต้น สามารถจำแนกออกเป็น 2 ปัญหาหลัก ๆ ได้แก่ 1) ปัญหาความยากจน โดยมีสาระสำคัญอยู่ว่า ภาพรวมของประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำสูง คนไทยโดยส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยากจน ซึ่งต่อมาก่อให้เกิด “โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ รายได้ 2) ปัญหาขยะพลาสติก โดยมีสาระสำคัญอยู่ว่า ประเทศไทยมีขยะพลาสติกปริมาณ 4.8 ล้านตันต่อปี โดยติดอันดับ 12 ของโลก จากสภาพปัญหา 2 ปัญหาข้างต้น คณะผู้วิจัยมีทัศนะว่า การนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดโดยนำขยะรีไซเคิลดังกล่าวมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์จะสามารถแก้ปัญหา 2 อย่างได้ ดังนี้ 1) เมื่อเรานำขยะพลาสติกหรือขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ประโยชน์ด้วยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ เราจะสามารถแก้ปัญหาขยะพลาสติกที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ได้ 2) เมื่อเรามีผลิตภัณฑ์จากการนำขยะพลาสติกมาแปรรูป และนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย เราจะสามารถสร้างรายได้ ซึ่งวิธีการนี้สามารถลดปัญหาความยากจนในประเทศไทย

อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเมืองมรดกโลก มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง และในขณะเดียวกันมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมอำเภอพระนครศรีอยุธยา สิ่งที่มาตาม คือ ขยะมูลฝอย เช่น ขวดพลาสติก แก้วน้ำ ถุงพลาสติก เป็นต้น

⁶ BrandInside, ขยะพลาสติกไทย ติดอันดับ 12 ของโลก ปริมาณ 4.8 ล้านตันต่อปี หลัก ๆ จากความนิยม Food Delivery, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://brandinside.asia/plastic-pollution/> [5 ตุลาคม 2565].

⁷ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คู่มือปฏิบัติการ 3 ใช้ (3 R) เพื่อการจัดการขยะชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฮีโร่ จำกัด, 2561), หน้า 4 – 7.

ดังนั้น นายภาณุ แยมศรี ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงได้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561 – 2565) คือ “อยุธยาเมืองมรดกโลก เป็นแหล่งเรียนรู้ น่าเที่ยว น่าอยู่ น่าลงทุน” โดยมุ่งเน้นพัฒนาเมืองอยุธยาให้สะอาด น่าอยู่ และยึดหลัก 3 R⁸ คือ 1) Reduce ลดใช้ 2) Reuse ใช้ซ้ำ 3) Recycle นำกลับมาใช้ใหม่ ในการจัดการขยะ⁸ จะอย่างไรก็ตาม เมื่อปีงบประมาณ 2556 คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่พัฒนาบ้านป้อมหมู่ที่ 2 และบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 3 ให้เป็นชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธผ่านชุดกิจกรรม 5 อย่าง คือ 1) กิจกรรมหน้าบ้านนำมอง 2) กิจกรรมคัดแยกขยะภายในครัวเรือน 3) กิจกรรมการบันทึกปริมาณขยะลงบนแพลตฟอร์มดิจิทัล 4) กิจกรรมการสร้างรายได้ในครัวเรือนด้วยการขายขยะรีไซเคิล 5) กิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด ดังนั้น เพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยที่ผ่านมาและเพื่อสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน คณะผู้วิจัยจะต้องการที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา” โดยคณะผู้วิจัยจะร่วมมือกับชาวบ้าน นำยางรถยนต์ ยางมอเตอร์ไซด์ซึ่งเป็นขยะที่กำจัดได้ยากในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา มาแปรรูปเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะช่วยแก้ไขปัญหาปริมาณขยะพลาสติกในอำเภอพระนครศรีอยุธยา และแก้ไขปัญหาความยากจน กล่าวคือ เมื่อชาวบ้านมีทักษะอาชีพ มีผลิตภัณฑ์เป็นของตัวเอง ชาวบ้านจะสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมเพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้

1.2 ปัญหาการวิจัย

1. แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนควรเป็นอย่างไร
2. การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานควรเป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน
2. เพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

⁸ เติลินวิธ, อยุธยาขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://d.dailynews.co.th/article/796079/> [5 ตุลาคม 2565].

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านกลุ่มอาสาสมัคร

กลุ่มอาสาสมัคร หมายถึง ชาวบ้านที่สมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 15 ท่าน

1.4.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1 หมายถึง นักวิชาการ 7 ท่าน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2 หมายถึง ผู้นำชุมชน 4 ท่าน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 3 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่วิจัย คือ ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยคณะผู้วิจัยใช้โรงเรียนวัดพระงาม (อรรคฤกษ์ประชารัฐ) เป็นสถานที่ในการพัฒนาสัมมาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ หมายถึง การสอนชาวบ้านทำกระถางปลูกผักชุดเฟอร์นิเจอร์ และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ และมอบหมายให้ชาวบ้านฝึกทำด้วยตนเอง โดยดำเนินการภายใต้หลักสัมมาชีพตามแนวพุทธศาสนา

สัมมาชีพตามแนวพุทธ หมายถึง อาชีพที่สุจริตไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองได้

ขยะรีไซเคิล หมายถึง ขยะที่สามารถนำมาแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ได้

แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน หมายถึง หลักการที่มุ่งเน้นลดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยนำทรัพยากรที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ หรือรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน
2. ชาวบ้านในชุมชนมีทักษะด้านอาชีพ และสามารถนำทักษะดังกล่าวไปประกอบสัมมาชีพเพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือนของตนเอง
3. ชาวบ้านที่เข้าโครงการมีผลิตภัณฑ์เป็นของตนเอง และสามารถนำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและเพื่อนร่วมโครงการ

4. ขยะรีไซเคิลถูกนำไปใช้ประโยชน์และมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น
5. สามารถลดปัญหาความยากจนในเขตพื้นที่ชุมชนได้
6. ชาวบ้านมีคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบอาชีพ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอนครศรีอยุธยา” คณะผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เศรษฐกิจหมุนเวียน ขยะมูลฝอย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และใช้เป็นตะเกียงส่องทางในการปฏิบัติการวิจัย ดังมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพ

2.1.1 ความหมายของสัมมาชีพ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของสัมมาชีพไว้ว่า สัมมาชีพ หรือสัมมาอาชีพะ หมายถึง การเลี้ยงชีพชอบ หรือการงดเว้นจากการเลี้ยงชีพในทางที่ผิด เช่น การคดโกง หลอกลวง สอพลอ บังคับขู่เข็ญ คำนินย ค้ายาเสพติด ค้ายาพิษ เป็นต้น¹

วัลโปละ ศรี ราหุล ได้ให้ความหมายของสัมมาชีพไว้ว่า สัมมาอาชีพะหรือ สัมมาชีพ หมายถึง การงดเว้นการเลี้ยงชีพที่จะนำอันตรายไปสู่บุคคลอื่น เช่น การค้าขายอาวุธสงคราม การค้าขายเครื่องดื่มสุราเมรัย เป็นต้น หรือ การเลี้ยงชีพโดยยึดหลักความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต²

กรมการพัฒนาชุมชน ได้ให้ความหมายของสัมมาชีพไว้ว่า สัมมาชีพ หมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม มีรายได้มากกว่ารายจ่าย ปรับเปลี่ยนจากการทำมาหากินเป็นการทำมาค้าขาย โดยไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็นเป้าหมาย และคำนึงความเป็นธรรมทางสังคม กล่าวคือ ความสุขของตนและคนทำงาน ประโยชน์ของผู้บริโภคหรือผู้รับบริการเป็นหลัก³

¹ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ 27, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, 2559), หน้า 440.

² วัลโปละ ศรี ราหุล, *พระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอน*, แปลโดย นวพร เรืองสกุล, (กรุงเทพมหานคร: กองทุนมูลนิธิหิโธไตร, 2561), หน้า 54-55.

³ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, *แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 2.

สรุปความได้ว่า สัมมาชีพ เป็นอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น อยู่ในกฎของศีลธรรม คำนึงถึงความถูกต้อง ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

2.1.2 ความเป็นมาของการสร้างสัมมาชีพ

เมื่อ 25 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย 4.3 ต่อปี และในขณะเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำได้เกิดขึ้นในประเทศไทย จนมีผู้กล่าวกันว่า “รวยกระจุก จนกระจาย” กันอย่างแพร่หลาย ความเหลื่อมล้ำที่ว่านี้ สามารถมองได้หลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านรายได้ ด้านทรัพย์สิน ด้านโอกาส และด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งระดับความเหลื่อมล้ำแต่ละมิติมีการเพิ่มขึ้นและลดลงตามลำดับ⁴ คณะรัฐบาลมองเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้⁵ จึงได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (ร่าง) โดยปรากฏหมวดหมู่ที่ 9 ว่า

ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม โดยมีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับมหุดมหมาย

เป้าหมายที่ 1 ครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นมีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมจนสามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้อย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ทุกครัวเรือนที่มีสถานะยากจนข้ามรุ่นในปี 2566 หลุดพ้นจากความยากจนข้ามรุ่นภายในปี 2570

ตัวชี้วัดที่ 1.2 อัตราการเข้าเรียนสุทธิของเด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

ตัวชี้วัดที่ 1.3 เด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นเติบโตไปเป็นแรงงานที่มีทักษะหรือสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50

ตัวชี้วัดที่ 1.4 เด็กปฐมวัยในครัวเรือนร้อยละ 20 ที่ยากจนที่สุด มีปัญหาน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 64 ไม่เกินร้อยละ 8 และพัฒนาการไม่เป็นไปตามเกณฑ์ไม่เกินร้อยละ 5⁶

เพื่อให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (ร่าง) กรมการพัฒนารัฐบาล กระทรวงมหาดไทย จึงได้ดำเนินการ “โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยการสร้างสัมมาชีพผ่านกระบวนการ “สร้างสัมมาชีพชุมชน” ภายใต้แนวคิด “ชาวบ้าน สอนชาวบ้าน” โดยพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้

⁴ ธีรภัทร์ กิ่งเนตร และคณะ, “ภาพรวมความเหลื่อมล้ำของไทยในศตวรรษที่ 21”, ธนาคารแห่งประเทศไทย, (ธันวาคม 2562): 2.

⁵ กรมการพัฒนารัฐบาล กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 1.

⁶ สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, หน้า 102-103.

ให้กับปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ สร้างทีมงานปราชญ์ชุมชนพร้อมกับจัดอบรมเกี่ยวกับอาชีพให้กับครัวเรือนที่ต้องการฝึกอาชีพ และสนับสนุน ติดตามครัวเรือนที่เข้าร่วมฝึกอาชีพ เพื่อให้ครัวเรือนนั้น ๆ สามารถสร้างอาชีพได้จริง มีรายได้เพิ่มขึ้น⁷

สรุปความได้ว่า การสร้างสัมมาชีพในชุมชนเป็นโครงการที่กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กำหนดขึ้นมาเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ รายได้ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีความเป็นอยู่ที่ดี ส่วนเป้าหมายปลายทางของการสร้างสัมมาชีพชุมชน คือ การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ภายในประเทศไทยซึ่งเป็นเจตจำนงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (ร่าง)

2.1.3 กระบวนการสร้างสัมมาชีพ

การสร้างสัมมาชีพชุมชนเป็นโครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องสัมพันธ์กันใน 3 ลักษณะ คือ 1) โครงการหลัก จำนวน 5 โครงการ 2) โครงการสนับสนุน จำนวน 3 โครงการ 3) โครงการยกระดับต่อยอด จำนวน 7 โครงการ ดังมีรายละเอียดดังนี้

โครงการหลัก จำนวน 5 โครงการ

1) โครงการพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ โดยดำเนินการดังนี้

1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ตรวจสอบปราชญ์ชุมชนที่จะเข้ารับการอบรมตามหลักสูตร “วิทยากรผู้นำสัมมาชีพ” จากศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน โดยปราชญ์ชุมชนที่จะเข้ารับการอบรมนั้น จะต้องเป็นบุคคลเดียวกันกับฐานข้อมูลตามแบบรายงานปราชญ์ชุมชนที่จังหวัดส่งมาให้แก่กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ แจ้งปราชญ์ชุมชนให้เข้าร่วมกับการฝึกอบรมตามหลักสูตร “วิทยากรผู้นำชุมชน” ณ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน เพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และการจัดกระบวนการสัมมาชีพ ทั้งนี้เมื่อสิ้นสุดการอบรม ปราชญ์ชุมชนสามารถกลับไปทำหน้าที่เป็น “วิทยากรสัมมาชีพชุมชน” ในระดับหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทีมปราชญ์ชุมชนตามประเภทอาชีพและเพื่อวางแผนปฏิบัติการฝึกอาชีพให้กับประชาชนในหมู่บ้าน โดยดำเนินการดังนี้

1) ให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมมาชีพชุมชน ความสำคัญของการสร้างสัมมาชีพชุมชน และกระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชน

⁷ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 1-2.

2) ฝึกอบรมวิทยากรสมาชิกชุมชนให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ความต้องการอาชีพของประชาชนในหมู่บ้านได้

3) จัดกลุ่มวิทยากรสมาชิกชุมชนตามประเภทของอาชีพ

4) จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการเตรียมความพร้อมที่วิทยากรสมาชิกชุมชนระดับหมู่บ้านและโครงการส่งเสริมการสร้างสมาชิกชุมชนในระดับหมู่บ้าน

3) โครงการเตรียมความพร้อมที่วิทยากรสมาชิกชุมชนระดับหมู่บ้าน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดประชุมเตรียมความพร้อมที่วิทยากรสมาชิกชุมชนระดับหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างที่วิทยากรสมาชิกชุมชนระดับหมู่บ้านให้มีความพร้อม สามารถจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชนในหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการดังนี้

1) ดำเนินการร่วมกับวิทยากรสมาชิกชุมชนหมู่บ้านละ 1 คน ที่ผ่านการอบรมหลักสูตร “วิทยากรผู้นำสมาชิก” คัดเลือกปราชญ์ชุมชนเพิ่มเติมอีกหมู่บ้านละ 4 คน เพื่อเข้าร่วมทำหน้าที่เป็นวิทยากรสมาชิกชุมชนระดับหมู่บ้าน ๆ ละ 5 คน โดยคัดเลือกจากฐานข้อมูลตามแบบสำรวจปราชญ์ชุมชน

2) เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการทำหน้าที่เป็นที่วิทยากรสมาชิกชุมชนระดับหมู่บ้าน เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกอบรมอาชีพให้กับครัวเรือนที่ต้องการฝึกอบรมอาชีพ

4) โครงการส่งเสริมการสร้างสมาชิกชุมชนในระดับหมู่บ้าน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสมาชิกชุมชนในระดับหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอาชีพตามแนวทางสมาชิกชุมชนแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยดำเนินการดังนี้

1) ที่วิทยากรสมาชิกชุมชนระดับหมู่บ้าน จำนวน 5 คน ดำเนินการฝึกอบรมสมาชิกให้กับครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ และในขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ของพัฒนาชุมชนอำเภอ ภาครัฐ พัฒนาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม

2) ที่วิทยากรสมาชิกชุมชน ส่งเสริมกำกับ ติดตามครัวเรือนที่เข้าอบรมอาชีพ เพื่อให้ครัวเรือนนั้น ๆ นำความรู้ไปสร้างอาชีพได้จริง มีรายได้เพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกันก็สนับสนุนด้านเงินทุนประกอบอาชีพ เพื่อให้ครัวเรือนนั้น ๆ ประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

5) โครงการสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครัวเรือนสมาชิกสามารถจัดตั้งและพัฒนาเป็นกลุ่มอาชีพได้ โดยดำเนินการดังนี้

1) คัดเลือกหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อดำเนินการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพตามแนวทางสมาชิกชุมชน

2) ดำเนินการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพตามแนวทางสมาชิกชุมชน

3) ดำเนินการจดทะเบียนกลุ่มอาชีพกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอร่วมกับทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพระดับอำเภอหรือประชากรรัฐตำบล สนับสนุนให้ชุมชนจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนประกอบอาชีพ เพื่อให้กลุ่มอาชีพสามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง⁸

โครงการสนับสนุน จำนวน 3 โครงการ

1) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับประเทศ สำนักงานเสริมสร้างความเข้มแข็งดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้นำเครือข่ายองค์กรชุมชนระดับประเทศ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมสัมมาชีพชุมชนได้ โดยดำเนินการประชุม 4 ครั้ง ดังนี้

1) ครั้งที่ 1 ประชุมเชิงปฏิบัติการเตรียมทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนชุมชนสัมมาชีพระดับประเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจ การร่วมเป็นทีมสนับสนุนตามภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยทีมที่เกี่ยวข้องที่ว่ามี 4 องค์กร ได้แก่ (1) คณะกรรมการบริหารของสำนักงานกลางศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (2) คณะกรรมการสมาคมผู้นำสตรีพัฒนาชุมชนไทย (3) คณะกรรมการสมาคมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนไทย (4) คณะกรรมการสมาคมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2) ติดตามการสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนในพื้นที่ โดยผู้แทนทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับประเทศ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง

3) ครั้งที่ 2 ประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการบริหารสำนักงานกลางศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน

4) ครั้งที่ 3 ประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการสมาคมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนไทย

5) ครั้งที่ 4 ประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการสมาคมผู้นำสตรีพัฒนาชุมชนไทย

2) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรที่เป็นทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัดได้ โดยดำเนินการดังนี้

1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพ 4 องค์กร ได้แก่ (1) คณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด (กสพจ.) (2) คณะกรรมการประสานงานองค์กรชุมชนระดับจังหวัด (คอช.จ.) (3) คณะกรรมการชมรมอาสาพัฒนาชุมชนระดับ

⁸ เรืองเดียวกัน, หน้า 7-23.

จังหวัด และ (4) คณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระดับจังหวัด เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมมาชีพชุมชน ในประเด็นการยกระดับครัวเรือนยากจน การบูรณาการแผนชุมชน การเข้าถึงแหล่งทุนชุมชน และการสนับสนุนการดำเนินงานสัมมาชีพชุมชนระดับอำเภอ

2) กำหนดภารกิจองค์กรที่เป็นทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัดตามความเหมาะสม

3) จัดทำแผนปฏิบัติการขององค์กรที่เป็นทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนในพื้นที่ตามความเหมาะสมของแต่ละจังหวัด

4) องค์กรที่เป็นทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด 4 องค์กร จัดประชุมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับคณะกรรมการฯ เพื่อกำหนดแนวทางและแผนปฏิบัติการสนับสนุนสัมมาชีพชุมชนขององค์กร

5) องค์กรที่เป็นทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัดดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

6) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ร่วมกับองค์กรที่เป็นทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด พิจารณาคัดเลือกครัวเรือนสัมมาชีพตัวอย่างจังหวัดละ 1 ครัวเรือน

7) สนับสนุน ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ของครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนตัวอย่างจังหวัดละ 1 ครัวเรือน

8) คัดเลือกครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนตัวอย่างระดับภาค ๆ ละ 3 ครัวเรือน เพื่อเข้ารับโล่รางวัลในส่วนกลาง

3) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับอำเภอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรที่เป็นทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับอำเภอ สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับอำเภอได้ โดยดำเนินการดังนี้

1) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพ 4 องค์กร ได้แก่ (1) คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ (2) คณะกรรมการประสานงานองค์การชุมชนระดับอำเภอ (3) คณะกรรมการชมรมอาสาพัฒนาชุมชนระดับอำเภอ และ (4) คณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระดับอำเภอ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมมาชีพชุมชน ในประเด็นการยกระดับครัวเรือนยากจน การบูรณาการแผนชุมชน การเข้าถึงแหล่งทุนชุมชน และการสนับสนุนการดำเนินงานสัมมาชีพชุมชนระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน

2) จัดทำแผนปฏิบัติการขององค์กรที่เป็นทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนในระดับตำบลและหมู่บ้าน ในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) การบูรณาการแผนชุมชนระดับตำบล (2) สนับสนุนครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน (3) การเข้าถึงแหล่งทุนชุมชน (4) การยกระดับครัวเรือนยากจน

3) องค์การที่เป็นทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับอำเภอ ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ⁹

โครงการยกระดับต่อยอด จำนวน 7 โครงการ

1) **โครงการบูรณาการแผนชุมชนระดับตำบล** มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการบูรณาการแผนชุมชนระดับตำบลและการใช้ประโยชน์จากแผนชุมชนในการสร้างสัมมาชีพ และเพื่อสนับสนุนให้คณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล เป็นกลไกสำคัญในการบูรณาการแผนชุมชนระดับตำบลที่เชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด

2) **โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง** โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อส่งเสริมการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีระบบการบริหารจัดการชุมชนแบบบูรณาการที่มีความเข้มแข็ง

3) **โครงการสนับสนุนสัมมาชีพชุมชนแก่ครัวเรือนยากจน** สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินการสนับสนุนสัมมาชีพชุมชนแก่ครัวเรือนยากจน โดยสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อให้เขามีรายได้ตามแนวทางสัมมาชีพชุมชน

4) **โครงการพัฒนาผู้นำสัมมาชีพชุมชนระดับตำบล** สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ดำเนินการพัฒนาผู้นำสัมมาชีพชุมชนระดับตำบล เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยกระดับผู้นำสัมมาชีพชุมชน ตามระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน และเพื่อยกระดับผู้นำสัมมาชีพชุมชนให้ผ่านการรับรองมาตรฐานการพัฒนาชุมชน

5) **โครงการพัฒนาผู้นำชุมชนรุ่นใหม่สืบสานงานสัมมาชีพชุมชน** สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ดำเนินการพัฒนาผู้นำชุมชนรุ่นใหม่สืบสานงานสัมมาชีพชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ในชุมชนให้สามารถเป็นกลไกในการบริหารจัดการชุมชนและเป็นผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ที่สืบสานงานสัมมาชีพชุมชน

6) **โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการองค์กรสตรีระดับภาคส่งเสริมครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน** สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดที่ตั้งภาค จัดประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการพัฒนาสตรี และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนผู้รับผิดชอบงานสตรีของจังหวัดในภาค เพื่อให้คณะกรรมการสตรีภาค มีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถส่งเสริมองค์กรสตรีในการสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาสตรีและครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน

7) **โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายนักจัดการความรู้ชุมชน** สำนักงานสร้างความเข้มแข็งชุมชน ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายนักจัดการความรู้ชุมชน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาทักษะในการเป็นนักจัดการความรู้ชุมชน ทั้งนี้ให้เกิดการสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ชุมชนในระดับจังหวัด¹⁰

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23-29.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30-42.

สรุปความได้ว่า การสร้างสัมมาชีพชุมชน มีโครงการที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กันใน 3 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) โครงการหลัก 5 โครงการ ซึ่งสาระสำคัญของโครงการหลัก คือ การพัฒนาทักษะด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ปราชญ์ชุมชน การสร้างทีมปราชญ์ชุมชนเพื่อเป็นผู้ช่วยปราชญ์ชุมชน การสอนอาชีพให้กับครัวเรือนเป้าหมายพร้อมกับกำกับ ติดตามครัวเรือนดังกล่าวให้สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริง และการสนับสนุนให้ครัวเรือนสัมมาชีพจัดตั้งกลุ่มอาชีพ 2) โครงการสนับสนุน 3 โครงการ ซึ่งสาระสำคัญของโครงการสนับสนุน คือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ เพื่อให้ผู้นำเครือข่ายองค์กรชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมสัมมาชีพชุมชนได้ 3) โครงการยกระดับต่อยอด 7 โครงการ ซึ่งสาระสำคัญของโครงการยกระดับต่อยอด คือ การบูรณาการแผนชุมชนระดับตำบล การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนสัมมาชีพชุมชนแก่ครัวเรือนยากจน การพัฒนาผู้นำสัมมาชีพชุมชนในระดับตำบล การพัฒนาผู้นำชุมชนรุ่นใหม่สืบสานงานสัมมาชีพชุมชน การประชุมเชิงปฏิบัติการองค์กรสตรีระดับภาคเพื่อส่งเสริมครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน และการสร้างเครือข่ายนักจัดการความรู้ชุมชนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2.1.4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน

การขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน จะประสบความสำเร็จได้ จะต้องอาศัยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) **ด้านผู้นำ** ผู้นำจะต้องมีความสามารถและมีเชี่ยวชาญในวิชาชีพ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการได้เป็นอย่างดีและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

2) **ด้านการมีส่วนร่วมของครัวเรือนสัมมาชีพ** ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องมีความสนใจ และมีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการ พร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกัน

3) **ด้านการได้รับความสนับสนุนจากทุกภาคส่วน** ทุกภาคส่วนจะต้องให้คำปรึกษาในขณะที่ยดำเนินการหรือในขณะที่เกิดปัญหา และกำกับติดตามการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โครงการสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

4) **ด้านทุนชุมชน** ทุนเงินมีความสำคัญต่อการดำเนินการโครงการ ส่วนทุนมนุษย์ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกับทุนเงิน ส่วนทุนอื่น ๆ เช่น ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนธรรมชาติ ก็ควรขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน

5) **ด้านลักษณะของโครงการ** โครงการควรมีลักษณะที่ชาวบ้านสอนกันเอง เพื่อให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการรู้สึกถึงความเป็นกันเอง ผ่อนคลาย

6) ด้านกระบวนการในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ หลักการที่ชาวบ้านสอนชาวบ้านด้วยกัน และกระบวนการมีส่วนร่วม

7) ด้านปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน ได้แก่ มีกระบวนการดำเนินงานในโครงการที่ชัดเจน วิทยากรสัมมาชีพมีความสามารถ และมีทีมคอยสนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการ¹¹

สรุปความได้ว่า การสร้างสัมมาชีพในชุมชน จะประสบความสำเร็จได้ จะต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ผู้นำมีความรู้ความสามารถ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความสนใจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ชุมชนมีทุนสำหรับขับเคลื่อนโครงการ และกระบวนการในการดำเนินงานมีความชัดเจนเป็นระบบ

2.1.5 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสัมมาชีพ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง คือ การรู้จักพอประมาณ การมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน มีความรู้ และมีคุณธรรม โดยคำนึงถึงความจริงของเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ที่ว่า

“...เราไม่เป็นประเทศร่ำรวย เรามีพอสมควร พออยู่ได้ แต่ไม่เป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เราไม่อยากจะเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเราเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก ก็จะมีแต่ถอยกลับ ประเทศเหล่านั้นที่เป็นประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลังและถอยหลังอย่างน่ากลัว แต่ถ้าเรามีการบริหารแบบเรียกว่าแบบคนจน แบบที่ไม่ติดกับตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัญสำนึกนี้แหละคือเมตตา กัน จะอยู่ได้ตลอดไป...”

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมีพอกินพอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”¹²

ฉะนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาที่เหมาะสมสำหรับประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาประยุกต์ใช้ในการประกอบสัมมาชีพ มีแนวทางการปฏิบัติดังต่อไปนี้

¹¹ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สถาบันการพัฒนาชุมชน, “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน”, รายงานการศึกษา, (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2562), 83-84.

¹² MAHIDOL UNIVERSITY KANCHANABURI CAMPUS, พระราชดำรัสด้านเศรษฐกิจพอเพียง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://ka.mahidol.ac.th/king_9/sufficiency-economy.html [27 เมษายน 2566].

1) การประกอบอาชีพด้านการเกษตร คือ การใช้ความรู้ความสามารถในการสร้างแหล่งอาหารเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน และนำผลผลิตที่เหลือไปจำหน่ายหรือแจกจ่ายภายในชุมชน ดังนั้นผู้ประกอบการเกษตรกรรม ควรดำเนินการตามข้อปฏิบัติดังนี้

1) ทำไร่นาสวนผสมเพื่อที่จะมีผลไม้หรือผลผลิตที่ปลอดสารพิษไว้รับประทานและเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน

2) ปลุกผักสวนครัวไว้รับประทานภายในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่ายค่าอาหาร

3) เลือกใช้ปุ๋ยคอก หรือทำปุ๋ยหมัก หรือน้ำหมักชีวภาพ หรือทำปุ๋ยน้ำฮอร์โมนไว้ใช้ในไร่นาสวน เพื่อลดรายจ่ายค่าปุ๋ยเคมีและเพื่อช่วยปรับปรุงบำรุงดินให้ดีขึ้น

4) เพาะเห็ดไว้รับประทานหรือเพื่อจำหน่าย

5) ปลุกสมุนไพรเพื่อใช้เป็นยาสามัญประจำบ้าน

6) เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ดเพื่อเก็บไข่ไว้ทำเป็นอาหารหรือเก็บไปจำหน่าย

7) เลี้ยงปลาในร่องสวน และนาข้าว เพื่อรับประทานในครัวเรือนหรือเพื่อจำหน่าย

8) เลี้ยงหมู เลี้ยงวัว ทำก๊าซชีวภาพจากมูลหมูหรือวัวเพื่อใช้เป็นพลังงานในครอบครัว

2) การประกอบอาชีพด้านธุรกิจ คือ การประกอบอาชีพที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการทำธุรกิจมากเกินไป แต่คำนึงถึงความมั่นคงและความยั่งยืนทางธุรกิจ ฉะนั้น ผู้ประกอบการควรจะมีความรู้รอบในเรื่องธุรกิจที่ตนกำลังทำอยู่ ศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาเพื่อรู้เท่าทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะไม่เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด นอกจากนี้ ผู้ประกอบการควรประกอบอาชีพธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ผลิตสินค้าที่ก่อให้เกิดโทษหรือสร้างปัญหาให้กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ควรดำเนินธุรกิจด้วยความขยันหมั่นเพียร พัฒนาประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงปรับปรุงคุณภาพของสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค สำหรับการประกอบธุรกิจ มีอาชีพที่น่าสนใจทำแบบพอเพียง

1) อาชีพนวดแผนไทย เป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมมากทั้งในชาวไทยและชาวต่างชาติ ผู้สนใจประกอบอาชีพนวดแผนไทย สามารถเรียนรู้การนวดแผนไทยแล้วนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปประกอบเป็นอาชีพได้ เช่น สัญจรนวดตามบ้าน หรือเปิดร้านนวด อาชีพนวดแผนไทยนี้มีจุดเด่นที่น่าสนใจตรงที่ว่าไม่ต้องลงทุนอะไร เพียงแค่มีทักษะด้านการนวด ก็สามารถสร้างงาน สร้างเงิน อยู่อย่างพอเพียงได้

2) อาชีพขายอาหาร เป็นหนึ่งอาชีพที่น่าสนใจ แต่การประกอบอาชีพขายอาหาร จะต้องเริ่มต้นที่การเรียนรู้วิธีการทำอาหารจากผู้เชี่ยวชาญหรือจากอินเทอร์เน็ต ต่อจากนั้นจึงค่อยฝึกทำอาหารให้ชำนาญ แล้วเปิดร้านขายอาหาร เพื่อสร้างงาน สร้างเงิน

3) อาชีพช่างซ่อมรองเท้า ช่างเย็บผ้า/ทอผ้า ช่างฝีมือต่าง ๆ อาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่น่าสนใจเช่นเดียวกัน เพราะเพียงเรียนรู้วิธีการ และฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ก็สามารถประกอบอาชีพเพื่อสร้างงาน สร้างเงินได้¹³

สรุปความได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ตั้งอยู่บนทางสายกลาง และเป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ ฉะนั้น อาชีพที่นำมาประยุกต์ร่วมกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วมีความน่าสนใจ ได้แก่ อาชีพด้านการเกษตร อาชีพด้านผู้ประกอบการ

2.1.6 กรณีตัวอย่างของครัวเรือนสัมมาชีพต้นแบบ

ครัวเรือนของนางฉวีวรรณ บุญทวี นับเป็นครัวเรือนต้นแบบในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาประยุกต์ใช้ในการสร้างสัมมาชีพในครัวเรือนของตนเอง โดยครัวเรือนของนางฉวีวรรณ บุญทวี ได้สร้างความมั่นคงทางอาหาร รักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนและสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยดำเนินการดังนี้

ด้านที่ 1 การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร ครัวเรือนของนางฉวีวรรณ บุญทวีได้สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารดังนี้

1) ปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อบริโภคในครัวเรือน เพื่อแบ่งปันเพื่อนบ้านและเพื่อจำหน่าย โดยพืชผักสวนครัวที่ปลูก ได้แก่ พริก มะเขือ ต้นหอม มะนาว แมงลัก ตะไคร้ กะเพรา ผักกาด สะระแหน่ มะละกอ มะม่วง ชมพู เห็ดนางฟ้า เห็ดบด

2) เลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เป็นประกอบอาหาร และเพื่อจำหน่าย เช่น ไก่พันธุ์ไข่ จิ้งหรีด แมงสะตัง และหอยขม

3) แปรรูปอาหาร เพื่อถนอมอาหารให้สามารถรับประทานได้นานยิ่งขึ้น เช่น มะม่วงกวน ข้าวจิ้งหรีด และแหนมเห็ด

ด้านที่ 2 ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ครัวเรือนของนางฉวีวรรณ บุญทวี ได้รักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน โดยดำเนินการดังนี้

1) คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3 R^s นำสิ่งที่เหลือจากการเพาะเห็ด หรือการเลี้ยงจิ้งหรีดไปทำเป็นปุ๋ยเพื่อใช้ในครัวเรือน

2) จัดสุขลักษณะในบ้าน รักษาความสะอาดของบ้านไม่ให้เป็นที่แหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคหรือพาหะนำโรค ปลูกพืชผักสวนครัวรอบบ้าน ปลูกดอกไม้ ไม้ประดับ เพื่อตกแต่งทัศนียภาพของบ้านให้สวยงาม ร่มรื่น และวางอุปกรณ์ใช้สอยในที่ที่เหมาะสม

3) นำทรัพยากรเหลือใช้กลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง เพื่อให้ทรัพยากรถูกใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด เช่น นำอุปกรณ์เหลือใช้มาทำเป็นตุ้มบ่มเชื้อเห็ด

¹³ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอส เพรส จำกัด, 2561), หน้า 70-72.

ด้านที่ 3 ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ครว์เรือนของนางฉวีวรรณ บุญทวี ได้สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยดำเนินการดังนี้

1) เข้าวัด ทำบุญ ถือศีลปฏิบัติธรรม แบ่งปันผลิตผลภายในครัวเรือน ให้กับเพื่อนบ้าน รวมถึงแบ่งปันความรู้ด้านสัมมาชีพ

2) เข้าร่วมกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ส่วนรวมด้วยการเป็นจิตอาสา

3) ออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพให้แข็งแรง และชักชวนคนในครอบครัวไปออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพด้วย¹⁴

จากที่กล่าวมา อาจจะกล่าวได้ว่า ครว์เรือนของนางฉวีวรรณ บุญทวี เป็นครัวเรือนสัมมาชีพต้นแบบที่สร้างความมั่นคงทางอาหาร รักษาสิ่งแวดล้อมและสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

ตารางที่ 2.1 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพ

หัวข้อ	สาระสำคัญ
ความหมายของสัมมาชีพ	สัมมาชีพ หมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น อยู่ในกฎของศีลธรรม คำนึงถึงความถูกต้อง ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต
ความเป็นมาของการสร้างสัมมาชีพ	การสร้างสัมมาชีพในชุมชนเป็นโครงการที่กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กำหนดขึ้นมาเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ รายได้ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีความเป็นอยู่ที่ดี ส่วนเป้าหมายปลายทางของการสร้างสัมมาชีพชุมชน คือ การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ภายในประเทศไทยซึ่งเป็นเจตจำนงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กระบวนการสร้างสัมมาชีพ	การสร้างสัมมาชีพชุมชน มีโครงการที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กันใน 3 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) โครงการหลัก 5 โครงการ ซึ่งสาระสำคัญของโครงการหลัก คือ การพัฒนาทักษะด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ปราชญ์ชุมชน การสร้างทีมปราชญ์ชุมชนเพื่อเป็นผู้ช่วยปราชญ์ชุมชน การสอนอาชีพให้กับครัวเรือนเป้าหมายพร้อมกับกำกับ ติดตามครัวเรือนดังกล่าวให้สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริง และการสนับสนุนให้ครัวเรือนสัมมาชีพจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

¹⁴ คณะผู้จัดทำของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขาคา จังหวัดบึงกาฬ, **มาตรฐานการพัฒนาชุมชนครัวเรือนสัมมาชีพ นางฉวีวรรณ บุญทวี**, (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขาคา จังหวัดบึงกาฬ, 2563), หน้า 1-7.

หัวข้อ	สาระสำคัญ
	2) โครงการสนับสนุน 3 โครงการ ซึ่งสาระสำคัญของโครงการสนับสนุน คือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ เพื่อให้ผู้นำเครือข่ายองค์กรชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมสัมมาชีพชุมชนได้ 3) โครงการยกระดับต่อยอด 7 โครงการ ซึ่งสาระสำคัญของโครงการยกระดับต่อยอด คือ การบูรณาการแผนชุมชนระดับตำบล การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนสัมมาชีพชุมชนแก่ครัวเรือนยากจน การพัฒนาผู้นำสัมมาชีพชุมชนในระดับตำบล การพัฒนาผู้นำชุมชนรุ่นใหม่สืบสานงานสัมมาชีพชุมชน การประชุมเชิงปฏิบัติการองค์กรสตรีระดับภาคเพื่อส่งเสริมครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน และการสร้างเครือข่ายจัดการความรู้ชุมชนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน	การสร้างสัมมาชีพในชุมชน จะประสบความสำเร็จได้ จะต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ผู้นำมีความรู้ความสามารถ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความสนใจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ชุมชนมีทุนสำหรับขับเคลื่อนโครงการ และกระบวนการในการดำเนินงานมีความชัดเจนเป็นระบบ
การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสัมมาชีพ	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ตั้งอยู่บนทางสายกลาง และเป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ ฉะนั้น อาชีพที่นำมาประยุกต์ร่วมกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วมีความน่าสนใจ เช่น อาชีพด้านการเกษตร อาชีพด้านผู้ประกอบการ
กรณีตัวอย่างของครัวเรือนสัมมาชีพต้นแบบ	ครัวเรือนของนางฉวีวรรณ บุญทวี ดำเนินการดังนี้ 1) สร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร 2) รักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน 3) สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

2.2.1 ความหมายของกลุ่มและกลุ่มอาชีพ

กลุ่ม หรือองค์กรชุมชน หมายถึง การรวมตัวของชาวบ้านในชุมชนนั้น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ส่วนรูปแบบการรวมกลุ่มของชาวบ้าน บางกลุ่มเกิดจากการจัดตั้งอย่างเป็นทางการโดยภาครัฐ บางกลุ่มเกิดจากการจัดตั้งโดยองค์กรพัฒนาเอกชน จะอย่างไรก็ตาม เราสามารถแบ่งกลุ่มหรือองค์กรชุมชนได้ 4 ประเภท ดังนี้

1) **องค์กรชาวบ้านที่ราชการจัดตั้ง** เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์เกษตรกร เป็นต้น องค์กรเหล่านี้มีเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมาย กฎระเบียบทางราชการกำกับดูแลและให้การสนับสนุน

2) **องค์กรชาวบ้านแบบไม่เป็นทางการ** เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มทอผ้า กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มอาชีพ กลุ่มออทิสติก เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มักมีกฎระเบียบไม่ชัดเจน และไม่ขึ้นต่อราชการ และกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาเอง มีรูปแบบโครงสร้างองค์กรตามเนื้อหาของงานหรือกิจกรรมที่ดำเนิน

3) **องค์กรชาวบ้านที่รวมตัวกันเป็นเครือข่าย** อาจเป็นองค์กรที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นเอง หรือมีองค์กรพัฒนาชุมชน ราชการ เข้าไปให้การสนับสนุน เช่น การรวมกลุ่มแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

4) **องค์กรที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นมาเอง** โดยไม่มีโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน และมีการยอมรับคนใดคนหนึ่งเข้ามาเป็นหัวหน้า และยอมรับฟังคำสั่งต่าง ๆ เช่น การรวมตัวเพื่อดูแลรักษาต้นน้ำลำธาร คุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

จะอย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มของชาวบ้านตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ล้วนมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันตลอดจนมีบรรทัดฐาน มีความสามัคคี มีการแสดงออกถึงพฤติกรรมและโครงสร้างกลุ่มที่ชัดเจน ดังนั้น การรวมกลุ่ม ต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้

- 1) มีสมาชิกตั้งแต่ 2 ขึ้นไป แต่ในทางปฏิบัติ เมื่อมีการรวมกลุ่มกัน จะรวมกลุ่มมากกว่า 10 คน
- 2) มีวัตถุประสงค์การรวมกลุ่มกันอย่างชัดเจน
- 3) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก
- 4) มีบรรทัดฐานที่กลุ่มกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกถือปฏิบัติ
- 5) มีความสามัคคี มีความผูกพัน และมีการรวมตัวกัน
- 6) มีการแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ของตน
- 7) มีโครงสร้างของกลุ่ม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเส้นทางการติดต่อและการปฏิบัติระหว่างสมาชิก¹⁵

กลุ่มอาชีพ หมายถึง การรวมตัวกันของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพอย่างเดียวกัน ดำเนินกิจกรรมด้านอาชีพ กิจกรรมด้านการผลิต และการจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องโดยมีคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม มีระเบียบข้อบังคับ¹⁶ แต่ในขณะเดียวกัน ลักษณะนี้ เสือแป้น ได้กล่าว

¹⁵ กลุ่มงานส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน สำนักงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, **แนวทางการจัดตั้งและพัฒนาหมู่บ้านอาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร: สโตร์ครีเอทีฟเฮาส์, 2560), หน้า 2-4.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

ว่า กลุ่มอาชีพ หมายถึง การรวมตัวกันตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป เพื่อดำเนินงานและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดรายได้และสามารถพึ่งพาตนเองได้¹⁷

สรุปความได้ว่า กลุ่ม หรือองค์กรชุมชน หมายถึง การรวมตัวของชาวบ้านในชุมชนนั้น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน มี 4 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) องค์กรชาวบ้านที่ราชการจัดตั้ง 2) องค์กรชาวบ้านแบบไม่เป็นทางการ 3) องค์กรชาวบ้านที่รวมตัวกันเป็นเครือข่าย 4) องค์กรที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นมาเอง แต่เมื่อกล่าวถึงกลุ่มอาชีพ จะหมายถึง การรวมตัวกันของชาวบ้านที่มีอาชีพเดียวกัน ทำกิจกรรมด้านอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และภายในกลุ่มอาชีพ จะมีระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน

2.2.2 คุณสมบัติและเอกสารในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

คุณสมบัติและเอกสารในการจัดตั้งกลุ่มตามแนวทางของสำนักงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน มีดังนี้

1) คุณสมบัติของกลุ่มอาชีพที่ขอจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

ประชาชนที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทเดียวกัน เมื่อต้องการจัดตั้งกลุ่มอาชีพจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอที่ตั้งกลุ่ม และมีสัญชาติไทย
- 2) มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทเดียวกันและมีความสมัครใจในการจัดตั้งกลุ่มร่วมกัน
- 3) มีคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งสมาชิกทำหน้าที่ในการบริหารงาน
- 4) มีการกำหนดข้อบังคับ กติกา หรือระเบียบของกลุ่มที่ชัดเจน
- 5) มีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิก ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะ
- 6) มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มที่ชัดเจน
- 7) มีสถานที่ตั้งกลุ่มที่เหมาะสม

2) เอกสารในการขอจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

ประชาชนเมื่อต้องการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จะต้องเตรียมเอกสารดังนี้

- 1) รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

¹⁷ ลักษณะ เสือแป้น, ความสำเร็จของการพัฒนากลุ่มอาชีพและความเชื่อมโยงกับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา: กลุ่มอาชีพสตรีแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยน้ำว้า บ้านเขาสะพายแจ้ง ตำบลนามไย อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555), หน้า 42.

- 2) รายชื่อคณะกรรมการกลุ่ม
- 3) กติกา ระเบียบ หรือข้อบังคับของกลุ่ม
- 4) แผนการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิก
- 5) บันทึกรายงานการประชุมจัดตั้งกลุ่ม
- 6) หลักฐานประธานกลุ่ม โดยใช้สำเนาบัตรประชาชนและทะเบียนบ้าน
- 7) ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม เช่น สถานที่ประกอบกิจกรรมการประชุมกลุ่ม หรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เป็นต้น¹⁸

จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติและเอกสารในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการจดทะเบียนกลุ่มอาชีพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านที่ประสงค์จะจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จะต้องเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดีและมีเป้าหมายที่ชัดเจน

2.2.3 วิธีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

ประชาชนที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทเดียวกัน เมื่อต้องการจะจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) เชิญชวนครัวเรือนสมาชิกชุมชนที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทเดียวกันเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ
- 2) ประชุมหรือจัดเวทีให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ด้วยการอธิบายหลักการ และวัตถุประสงค์ของกลุ่มอาชีพ ความสำคัญของกลุ่มอาชีพ และกิจกรรมที่สมาชิกในกลุ่มอาชีพจะต้องทำร่วมกัน

3) ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ โดยสมาชิกร่วมกันกำหนดองค์ประกอบพื้นฐานของกลุ่มอาชีพนี้ ดังต่อไปนี้ (1) การตั้งชื่อกลุ่มอาชีพตามความเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งไม่ว่าจะใช้ชื่ออะไรก็ตาม จะต้องขึ้นต้นด้วยคำว่า “กลุ่มอาชีพ” เสมอ (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เพื่อบอกจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการดำเนินงานของกลุ่ม (3) กำหนดที่ตั้งกลุ่ม เพื่อเป็นสถานที่จุดศูนย์รวมสำหรับดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่ม (4) การเลือกคณะกรรมการ ซึ่งประกอบไปด้วยประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ โดยสมาชิกในกลุ่มเดียวกันเลือกกันเอง เพื่อทำหน้าที่บริหารงาน ติดต่อประสานงาน และดำเนินงานต่าง ๆ แทนสมาชิกในกลุ่ม (5) การจัดทำกติกาของกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มและคณะกรรมการ (6) การจัดทำแผนปฏิบัติการของกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

¹⁸ กลุ่มงานส่งเสริมสมาชิกชุมชน สำนักงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, แนวทางการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ, (กรุงเทพมหานคร: สโตร์ครีเอทีฟเฮาส์, 2560), หน้า 2-4.

4) รวบรวมข้อมูลกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มอาชีพ และรวบรวมข้อมูลการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย บันทึกการประชุม ข้อบังคับกลุ่ม รายชื่อคณะกรรมการกลุ่ม รายชื่อสมาชิกกลุ่ม แผนงาน กิจกรรมกลุ่ม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5) ยื่นจดทะเบียนกลุ่มอาชีพ โดยคณะกรรมการกลุ่มอาชีพนำข้อมูลกลุ่มไปยื่นเสนอขอ จัดตั้งกลุ่มอาชีพ กับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ถัดจากนั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลและเอกสารประกอบแล้วออกหนังสือแสดงการจดทะเบียนจัดตั้ง กลุ่มอาชีพ พร้อมกับรายงานการจัดตั้งกลุ่มอาชีพไปยังจังหวัดเพื่อรายงานกรมการพัฒนาชุมชน

6) กลุ่มอาชีพดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นมา

7) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ/ทีมสนับสนุนสมาชิกชุมชน/ทีมวิทยากรสมาชิก ชุมชน ติดตามและให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง

8) ประสานงานหน่วยงานภาคีพัฒนา เพื่อสนับสนุนและพัฒนากลุ่มอาชีพในด้านต่าง เช่น การเข้าถึงปัจจัยการผลิต องค์ความรู้ด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการบริหารจัดการ¹⁹

สรุปความได้ว่า วิธีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ดำเนินการตามลำดับดังนี้ คราวเรือนสมาชิกพร้อม กลุ่มกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพ แกนนำกลุ่มอาชีพจัดเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ สมาชิกภายในกลุ่มอาชีพร่วมกันกำหนดชื่อกลุ่มอาชีพ คัดเลือกคณะกรรมการ กำหนดสถานที่ตั้ง และระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม แกนนำกลุ่มอาชีพรวบรวมเอกสารสำคัญแล้วยื่นเอกสารขอจดทะเบียน จัดตั้งกลุ่มอาชีพสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

2.2.4 การบริหารกลุ่มอาชีพ

การบริหารกลุ่มอาชีพ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ร่วมกันของสมาชิก และทำให้กลุ่มอาชีพเข้มแข็ง ด้วยการใช้หลัก 5 ก ดังนี้

1) ก ที่ 1: กลุ่ม/สมาชิก กลุ่ม หมายถึง การรวมตัวของคนอย่างน้อย 5 คนขึ้นไป ที่ ประกอบอาชีพเดียวกัน ร่วมใจกันตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อดำเนินกิจกรรม โดยคุณสมบัติของสมาชิก คือ มีภูมิลำเนาหรือถิ่นอาศัยเดียวกับสถานที่ตั้งกลุ่ม มีความรู้มีความเข้าใจในหลักการของกลุ่ม และมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบ กติกา ข้อตกลงของกลุ่ม ส่วนบทบาทของสมาชิก คือ การเข้าร่วม ประชุมและแสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือ ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม นำความรู้ที่ ได้ไปพัฒนาอาชีพ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม

2) ก ที่ 2: กรรมการ กรรมการ หมายถึง กลุ่มคนจำนวน 5-21 คน ที่ได้รับมอบหมาย และเป็นตัวแทนของสมาชิกในการบริหารงานกลุ่มอาชีพ โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 1-4 ปี ส่วน บทบาทของคณะกรรมการ คือ การร่างระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม โดยความเห็นชอบของสมาชิก การ จัดเวทีเพื่อให้สมาชิกได้แสดงความเห็น การวางแผนดำเนินงานร่วมกับสมาชิก การให้บริการสมาชิกใน

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, 10-12.

ด้านต่าง ๆ และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ปฏิคม และประชาสัมพันธ์

3) ก ที่ 3: กฎ กติกา ระเบียบข้อบังคับกลุ่ม กฎ กติกา และระเบียบข้อบังคับ ควรทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งอาจจะอาศัยกฎหมายอื่นมาเป็นฐานคิดในการร่างหรือสมาชิกในกลุ่มร่วมกันร่าง จะอย่างไรก็ตาม สารสำคัญในระเบียบอาจจะกำหนดเป็นหมวดหมู่ดังนี้

หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อกลุ่ม ที่ตั้งของกลุ่ม วันที่ประกาศใช้ระเบียบนี้

หมวดที่ 2 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

หมวดที่ 3 สมาชิกกลุ่ม ประกอบด้วย คุณสมบัติของสมาชิก การสมัครเข้าเป็นสมาชิก บทบาทหน้าที่ของสมาชิก การพ้นจากสมาชิก

หมวดที่ 4 เงินทุนของกลุ่ม ที่มาเงินทุนของกลุ่ม การใช้จ่ายเงินทุนของกลุ่ม

หมวดที่ 5 การดำเนินงานของกลุ่ม ประกอบด้วย กิจกรรมของกลุ่ม วิธีการดำเนินกิจกรรม การจัดสรรประโยชน์

หมวดที่ 6 คณะกรรมการบริหารกลุ่ม ประกอบด้วย คุณสมบัติของคณะกรรมการ จำนวนคณะกรรมการ โครงสร้างคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ การคัดเลือกคณะกรรมการเข้าสู่ตำแหน่งตามวาระ การพ้นจากตำแหน่ง การประชุมของคณะกรรมการและสมาชิก

หมวดที่ 7 การแก้ไขหรือเพิ่มเติมระเบียบ กำหนดวิธีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมระเบียบ

หมวดที่ 8 บทเฉพาะกาล

4) ก ที่ 4: กองทุน กองทุนของกลุ่มอาชีพอาจเป็นเงินหรือเครื่องมือ ที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ โดยแหล่งที่มาของทุนมีหลายแห่ง เช่น ทุนจากการระดมหุ้นของสมาชิก ทุนจากภาครัฐและเอกชน ทุนจากการจัดกิจกรรม ทุนจากการกู้ยืม เป็นต้น

5) ก ที่ 5: กิจกรรม กิจกรรมเป็นสิ่งที่สมาชิกร่วมกันปฏิบัติ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชน โดยกิจกรรมดังกล่าว ประกอบด้วย การประชุมวางแผนเพื่อการผลิตและจำหน่าย การสะสมทุนของกลุ่ม การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การจัดสวัสดิการ การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นมีความสำคัญต่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้น คณะกรรมการจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือ และเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง²⁰

²⁰ เรืองเดียวกัน, 15-21.

สรุปความได้ว่า การบริหารกลุ่มอาชีพให้ประสบความสำเร็จ จะต้องอาศัยหลัก 5 ก ดังนี้

- 1) กลุ่ม/สมาชิก โดยภายในกลุ่มอาชีพจะต้องมีสมาชิกสมัครเข้าร่วมกลุ่ม และสมาชิกก็ทำหน้าที่ของตนเอง เช่น เข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของกลุ่ม นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาอาชีพ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม
- 2) กรรมการ โดยภายในกลุ่มอาชีพ กรรมการจะต้องจัดเวทีเพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น วางแผนดำเนินงานร่วมกับสมาชิก ให้บริการสมาชิกในด้านต่าง ๆ และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) กฎ กติกา ระเบียบ ข้อบังคับกลุ่ม โดยภายในกลุ่มอาชีพจะต้องมีการกำหนดกฎ กติกา ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นลายลักษณ์อักษร
- 4) กองทุน โดยภายในกลุ่มอาชีพ จะต้องมีการมีกองทุนเพื่อขับเคลื่อนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 5) กิจกรรม โดยภายในกลุ่มอาชีพ สมาชิกจะต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพของตนเอง

2.2.5 การพัฒนากลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพจะสามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ จะต้องพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1) **การบริหารจัดการ** กลุ่มอาชีพจะต้องดำเนินงานร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีผลประโยชน์เกิดขึ้น จะต้องแบ่งปันผลประโยชน์ให้แกกันและกันอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ กำหนดกฎระเบียบ กติกาโดยความเห็นชอบของสมาชิกในกลุ่ม กำกับติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงาน รวมถึงสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกในกลุ่ม เช่น ให้รางวัล หรือยกย่องเชิดชู

2) **การพัฒนาด้านการผลิต** กลุ่มอาชีพจะต้องผลิตผลผลิตได้ตามเป้าหมาย ผลิตผลผลิตให้มีความหลากหลายและมีคุณภาพ รวมถึงพัฒนาต่อยอดผลผลิต

3) **การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์** กลุ่มอาชีพจะต้องคัดเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพ คำนึงถึงความปลอดภัยและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม นำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม มาเป็นฐานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พร้อมกับออกแบบบรรจุภัณฑ์ รูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และในขณะเดียวกันก็นำเทคโนโลยี/องค์ความรู้ใหม่เข้ามาใช้ในการดำเนินงาน พร้อมกับขอเครื่องมือรับรองคุณภาพ เช่น มผช. อย. ฮาลาล เป็นต้น

4) **การส่งเสริมช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์** กลุ่มอาชีพจะต้องสร้างกระบวนการรับรู้ และจัดจำหน่ายตามช่องทางต่าง ๆ เช่น ณ ที่ทำการของกลุ่ม ตลาดในชุมชน ร้านค้าในโรงเรียน หรือสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ ไลน์ เป็นต้น

5) **การจัดสรรผลกำไร** กลุ่มอาชีพจะต้องจัดสรรผลกำไรในด้านต่าง ๆ (1) การจัดสวัสดิการ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ทุนการศึกษา จัดทำประกันชีวิต ค่าอาหารและเครื่องดื่ม (2) การพัฒนาสาธารณประโยชน์ เช่น พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (3) การส่งเสริมและพัฒนาคณะกรรมการและ

สมาชิก เช่น ศึกษาดูงาน ให้อั่งเงิน ค่าตอบแทนคณะกรรมการ ค่าตอบแทนคนจำหน่ายสินค้า การจัดสรรเป็นกองทุนกลุ่มและการปันผลให้แก่สมาชิก²¹

สรุปความได้ว่า กลุ่มอาชีพจะสามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ จะต้องบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ ผลิตผลผลิตให้มีคุณภาพและหลากหลาย เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ด้วยขอตรารับรองคุณภาพ เช่น มผช. ออย. ฮาลาล จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามช่องทางต่าง ๆ และจัดสรรผลกำไรอย่างเป็นธรรม

2.2.6 ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ

การจัดตั้งและการพัฒนากลุ่มอาชีพให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญดังนี้

- 1) **ด้านผู้นำ** ผู้นำมีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจ และเป็นผู้ที่กระจายอำนาจให้แก่สมาชิกในกลุ่มเพื่อบริหารกลุ่มอาชีพร่วมกัน
- 2) **ด้านสมาชิก** สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ และมีความรักใคร่สามัคคีกัน
- 3) **ด้านวัตถุประสงค์ของกลุ่ม** สมาชิกในกลุ่มกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม
- 4) **ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม** สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง แบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่กันและกัน พึ่งพอใจในผลประโยชน์ เรียนรู้ร่วมกัน และปฏิบัติตามกฎกติกาของกลุ่ม
- 5) **ด้านการสื่อสารภายในกลุ่ม** สมาชิกในกลุ่มประชุมกันอยู่เนื่อง ๆ
- 6) **ด้านผลผลิต ผลงานของกลุ่ม** สมาชิกในกลุ่มผลิตผลผลิตที่มีคุณภาพและมีความหลากหลายได้ตามเป้าหมาย มีตลาดรองรับผลผลิต และมีการพัฒนาต่อยอดจากผลผลิต
- 7) **ด้านเงินทุนในกลุ่ม** กลุ่มอาชีพมีเงินทุนหมุนเวียน และมีจำนวนการถือหุ้นของสมาชิก²²

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ ดังนั้น กลุ่มอาชีพควรสร้างปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวขึ้นมาเพื่อประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามเป้าหมาย

²¹ เรื่องเดียวกัน, 22-25.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 35-36.

ตารางที่ 2.2 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

หัวข้อ	สาระสำคัญ
ความหมายของกลุ่มและกลุ่มอาชีพ	กลุ่ม หรือองค์กรชุมชน หมายถึง การรวมตัวของชาวบ้านในชุมชนนั้น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน มี 4 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) องค์กรชาวบ้านที่ราชการจัดตั้ง 2) องค์กรชาวบ้านแบบไม่เป็นทางการ 3) องค์กรชาวบ้านที่รวมตัวกันเป็นเครือข่าย 4) องค์กรที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นมาเอง แต่เมื่อกล่าวถึงกลุ่มอาชีพ จะหมายถึง การรวมตัวของชาวบ้านที่มีอาชีพเดียวกัน ทำกิจกรรมด้านอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และภายในกลุ่มอาชีพ จะมีระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน
คุณสมบัติและเอกสารในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ	คุณสมบัติในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ 1) เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอที่ตั้งกลุ่ม และมีสัญชาติไทย 2) มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทเดียวกันและมีความสนใจในการจัดตั้งกลุ่มร่วมกัน 3) มีคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งสมาชิกทำหน้าที่ในการบริหารงาน 4) มีการกำหนดข้อบังคับ กติกา หรือระเบียบของกลุ่มที่ชัดเจน 5) มีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิก ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะ 6) มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มที่ชัดเจน 7) มีสถานที่ตั้งกลุ่มที่เหมาะสม ส่วนเอกสารที่ใช้ในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ 1) รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 2) รายชื่อคณะกรรมการกลุ่ม 3) กติกา ระเบียบ หรือข้อบังคับของกลุ่ม 4) แผนการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิก 5) บันทึกรายงานการประชุมจัดตั้งกลุ่ม 6) หลักฐานประธานกลุ่ม โดยใช้สำเนาบัตรประชาชนและทะเบียนบ้าน 7) ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม
วิธีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ	ครัวเรือนสมาชิกพวกรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพ แยกนำกลุ่มอาชีพจัดเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ สมาชิกภายในกลุ่มอาชีพร่วมกันกำหนดชื่อกลุ่มอาชีพ คัดเลือกคณะ

หัวข้อ	สาระสำคัญ
การบริหารกลุ่มอาชีพ	กรรมการ กำหนดสถานที่ตั้ง และระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม แกนนำ กลุ่มอาชีพรวบรวมเอกสารสำคัญแล้วยื่นเอกสารขอจดทะเบียนจัดตั้ง กลุ่มอาชีพสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ การบริหารกลุ่มอาชีพให้ประสบความสำเร็จ จะต้องอาศัยหลัก 5 ก ดังนี้ 1) กลุ่ม/สมาชิก โดยภายในกลุ่มอาชีพจะต้องมีสมาชิกสมัครเข้าร่วม กลุ่ม และสมาชิกก็ทำหน้าที่ของตนเอง เช่น เข้าร่วมประชุมและ แสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของกลุ่ม นำ ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาอาชีพ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม 2) กรรมการ โดยภายในกลุ่มอาชีพ กรรมการจะต้องจัดเวทีเพื่อให้ สมาชิกได้แสดงความเห็น วางแผนดำเนินงานร่วมกับสมาชิก ให้ บริการสมาชิกในด้านต่าง ๆ และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง 3) กฎ กติกา ระเบียบข้อบังคับกลุ่ม โดยภายในกลุ่มอาชีพจะต้องมี การกำหนดกฎ กติกา ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นลายลักษณ์อักษร 4) กองทุน โดยภายในกลุ่มอาชีพ จะต้องมีการมีกองทุนเพื่อขับเคลื่อนงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ 5) กิจกรรม โดยภายในกลุ่มอาชีพ สมาชิกจะต้องทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพของตนเอง
การพัฒนากลุ่มอาชีพ	กลุ่มอาชีพจะสามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์และมี ประสิทธิภาพ จะต้องบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ ผลิตผลผลิตให้มี คุณภาพและหลากหลาย เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้วยขอตรารับรอง คุณภาพ เช่น มพช. อย. ฮาลาล จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามช่องทาง ต่าง ๆ และจัดสรรผลกำไรอย่างเป็นธรรม
ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ	ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ มี 7 อย่างประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำ 2) ด้านสมาชิก 3) ด้านวัตถุประสงค์ของกลุ่ม 4) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม 5) ด้านการสื่อสารภายในกลุ่ม 6) ด้านผลผลิต 7) ด้านเงินทุน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียน

2.3.1 ความเป็นมาและหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน

แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน หมายถึง แนวคิดที่มุ่งใช้ทรัพยากรใหม่ให้น้อยที่สุด และใช้ทรัพยากรที่ใช้แล้วให้ได้มากที่สุด โดยกระบวนการเศรษฐกิจหมุนเวียนให้ความสำคัญกับการนำวัตถุดิบที่ผ่านการผลิตและการบริโภคเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่และนำมาใช้ซ้ำ²³

ในอดีตเมื่อ 100 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรม การบริโภคนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ยึดหลักการ “เศรษฐกิจเส้นตรง (Linear Economy)” ใช้ทรัพยากรไปทิศทางเดียว กล่าวคือ การผลิต การใช้สอย และการนำไปทิ้ง โดยไม่นำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง ผลจากการใช้ทรัพยากรในทิศทางเดียว ส่งผลให้เกิดปัญหาขยะหรือของเสีย มีหน้าซ้ำทรัพยากรก็ลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ แต่ในขณะเดียวกัน ความต้องการทรัพยากรกลับเพิ่มมากขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง จึงประสบปัญหาด้านราคาต้นทุนวัตถุดิบที่สูงขึ้น

สหภาพยุโรป เป็นกลุ่มประเทศที่มองเห็นวิกฤตการณ์ขาดแคลนทรัพยากร จึงได้ขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียน ด้วยการออกแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีลักษณะการนำทรัพยากรที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ หรือนำทรัพยากรที่ใช้แล้วเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่อีกครั้ง เพื่อลดการใช้ทรัพยากรใหม่ที่มีอยู่อย่างจำกัด เศรษฐกิจหมุนเวียนนับว่าเป็นเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยข้อดีของเศรษฐกิจหมุนเวียนมีดังนี้

- 1) สร้างงานและผลิตภัณฑ์ทางเศรษฐกิจ
- 2) เสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและสร้างความมั่นคงทางด้านทรัพยากร
- 3) เพิ่มสัดส่วนการรีไซเคิลและลดปริมาณของเสีย
- 4) ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 5) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- 6) สร้างโอกาสให้กับธุรกิจใหม่
- 7) ผลักดันนวัตกรรมใหม่²⁴

²³ กิตติภูมิ มีประดิษฐ์, “การใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อพัฒนาประเทศชาติและสังคมไทย”, การประชุมวิชาการเสนอผลการวิจัยระดับชาติ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ครั้งที่ 5: 13-14.

²⁴ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, เศรษฐกิจหมุนเวียน...ที่ทุกคนควรรู้, (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 11-14.

จะอย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียน จะมี 3 ข้อดังนี้

หลักการที่ 1 การรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การควบคุมการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดและเกิดประโยชน์สูงสุดผ่านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการจัดการทรัพยากรในระบบและการฟื้นคืนสภาพทรัพยากรธรรมชาติ

หลักการที่ 2 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการนำวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว เข้าสู่กระบวนการผลิตซ้ำเพื่อให้วัตถุดิบเกิดการหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ

หลักการที่ 3 การรักษาประสิทธิภาพของระบบ เน้นการจัดการและลดผลกระทบเชิงลบที่มาจากการใช้ทรัพยากร เช่น การใช้ที่ดิน อากาศ น้ำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ²⁵

สรุปความได้ว่า เศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นระบบมุ่งใช้ทรัพยากรใหม่ให้น้อยที่สุด และใช้ทรัพยากรที่ใช้แล้วให้ได้มากที่สุด สหภาพยุโรปมองเห็นปัญหาความขาดแคลนทรัพยากร จึงได้นำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้ามาใช้เป็นครั้งแรก

2.3.2 แนวทางการปฏิบัติในการสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

จากหลักการ 3 อย่างของแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในเบื้องต้น สามารถกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติในการสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนได้ดังนี้

1) การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดการหมุนเวียนได้ (Circular economy design) ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบควรเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้วัสดุที่มีประสิทธิภาพ มีอายุในการใช้งานที่ยาวนาน สามารถนำกลับมาซ่อมแซมได้หรือใช้ซ้ำได้ สำหรับตัวอย่างการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้สามารถหมุนเวียนได้ คือ การใช้วัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ เช่น อลูมิเนียม แก้ว กระดาษ

2) การกำหนดรูปแบบของธุรกิจกรรมใหม่ (New business models) การกำหนดรูปแบบธุรกิจควรกำหนดให้มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการขยะและของเสียจากสินค้าหลังจากการบริโภคโดยนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

3) การดำเนินการแบบวงจรย้อนกลับ (Reverse cycles) การดำเนินการ ควรมุ่งนำทรัพยากรกลับมาใช้ซ้ำ ซ่อมแซม แทนการผลิตใหม่ทั้งหมด เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในธรรมชาติอย่างจำกัด และเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

4) มีระบบการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ (Enables and favorable system conditions) ที่มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าของวัตถุดิบในห่วงโซ่คุณค่า เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนวัตถุดิบอย่างยั่งยืนและเพิ่มประสิทธิภาพของทรัพยากรตั้งแต่เริ่มต้น นั่นก็คือ การออกแบบคิดค้นระบบ

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

นวัตกรรมเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่เศรษฐกิจสีเขียวต่อไป²⁶

สรุปความได้ว่า แนวทางการปฏิบัติในการสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ประกอบด้วย การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดการหมุนเวียนได้ การกำหนดรูปแบบของธุรกิจกรรมใหม่ การดำเนินการแบบวงจรย้อนกลับ การจัดระบบการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ

2.3.3 แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของสหภาพยุโรป

ในปี พ.ศ. 2558 แนวคิดเรื่อง “Industry 2020 In the Circular Economy” เป็นแนวคิดที่สหภาพยุโรป โดยคณะกรรมการธิการยุโรป (European Commission) ได้เสนอขึ้นมาเพื่อให้ครอบคลุมอุตสาหกรรมการผลิตรูปแบบใหม่ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภค และการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม มีสาระสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การผลิต ภาคอุตสาหกรรม (Production) ดำเนินการดังนี้

1) ด้านผลิตภัณฑ์

- ดำเนินการออกข้อบังคับให้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการใช้งาน สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ มีความทนทาน และมีอายุการใช้งานที่นานมากขึ้น
- เพิ่มข้อกำหนดด้านการออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจในแผนอนาคต โดยเน้นประสิทธิภาพด้านการประหยัดพลังงาน

2) ด้านวัตถุดิบ

- ทำแผนศูนย์ European Resource Efficiency Excellence โดยคำนวณปริมาณการใช้วัตถุดิบเพื่อให้การผลิตที่มีประสิทธิภาพสูง
- สนับสนุนผู้ประกอบการ SME ที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตที่มีความสูญหายน้อยที่สุด
- นำนวัตกรรมมาพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรและวัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 2 การใช้งานและการบริโภค เน้นประชาชนในภาคครัวเรือนให้ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะเดียวกัน ภาครัฐก็ให้การส่งเสริม วางแผนฉลากพลัง และออกกฎระเบียบที่เข้มงวดต่อการรีไซเคิลในภาคครัวเรือน

ด้านที่ 3 ด้านการจัดการขยะหรือของเสีย ดำเนินการดังนี้

- ลดพื้นที่เก็บขยะ และการเผาขยะที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

²⁶ กิตติภูมิ มีประดิษฐ์, “การใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อพัฒนาประเทศชาติและสังคมไทย”, การประชุมวิชาการเสนอผลการวิจัยระดับชาติ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ครั้งที่ 5: 716-717.

- ส่งเสริมการใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม อาทิ การเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม หรือการเก็บค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์

- ผลักดันประเทศสมาชิกให้ลดการใช้เทคโนโลยีทางความร้อนเกินความจำเป็น

ด้านที่ 4 การใช้วัตถุดิบรอบสอง ดำเนินการดังนี้

- ให้การสนับสนุนโครงการวิจัยที่มุ่งเน้นการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบที่ใช้แล้ว
- ก่อตั้งตลาดซื้อขายขยะรีไซเคิล
- ปรับปรุงข้อบังคับ/กฎหมายด้านคุณภาพวัตถุดิบรีไซเคิลให้เข้มงวด จำนวนครั้งที่นำกลับมาใช้ใหม่ และควบคุมสารเคมีตกค้างจากวัตถุดิบรีไซเคิล²⁷

2.3.4 แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย

ประเทศไทยมีแนวทางในการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้ามาใช้ โดยดำเนินการครอบคลุมถึง 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การผลิตด้านอุตสาหกรรม (Production) ดำเนินการดังนี้

- สร้างผลิตภัณฑ์ให้มีความทนทาน สามารถนำกลับมาซ่อมแซมและรีไซเคิลใหม่ได้
- ออกแบบนิเวศเศรษฐกิจ โดยนำวัสดุเหลือใช้มาทำเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าและมีคุณภาพ
- นำหลัก EPR (Extended producer Responsibility) เข้ามาใช้เพื่อกำจัดซากผลิตภัณฑ์ อาทิ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า
- ใช้หลัก 3 R กล่าวคือ ใช้น้อย ใช้น้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่
- ส่งเสริมการใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สินค้าฉลากเบอร์ 5 ฉลากเขียว
- นำสินค้าที่ผ่านการใช้งานแล้ว มาปรับปรุงหรือแปรสภาพให้มีคุณสมบัติใหม่ อาทิ สมาร์ทโฟนต่าง ๆ

ด้านที่ 2 การใช้งานและบริโภค (Consumption) ดำเนินการดังนี้

- สนับสนุนให้มีการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (Green procurement)
- ให้มีการรับประกันและให้บริการสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สินค้าฉลากสีเขียว

ด้านที่ 3 การจัดการขยะหรือของเสีย (Waste Management) ดำเนินการดังนี้

- ตั้งเป้าหมายระยะยาวในการจัดการขยะ ทั้งนี้จะต้องปลดล็อกพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ

²⁷ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, เศรษฐกิจหมุนเวียน...ที่ทุกคนควรรู้, (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 18-19.

- ส่งเสริมในการนำขยะรีไซเคิล/บรรจุภัณฑ์ภายในครัวเรือน เข้าสู่กระบวนการรีไซเคิล เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่

- ลดวิธีการกำจัดขยะด้วยการฝังกลบ
- ปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการขยะ
- ส่งเสริมการจัดการขยะตามหลัก 3 R^s กล่าวคือ ลดใช้ ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่
- หลีกเลี่ยงวิธีการจัดการขยะที่ต้องใช้พลังงานเกินความจำเป็น

ด้านที่ 4 การใช้วัตถุดิบสอง (Secondary Raw Materials) ดำเนินการดังนี้

- พัฒนา พ.ร.บ. ด้านการจัดการซากผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมาตรา 19 กำหนดให้มีการปรับปรุงการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ง่ายต่อการนำกลับมาใช้ใหม่และเพิ่มสัดส่วนการนำวัสดุรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่

- ส่งเสริมการใช้งาน และพัฒนาวัตถุดิบทดแทนที่ได้จากการรีไซเคิลขยะ
- จัดทำมาตรฐานการใช้วัตถุดิบรีไซเคิล และควบคุมการปนเปื้อนของสินค้ารีไซเคิล
- ประกาศเรื่องการจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 โดยให้มีการคัดแยกขยะแต่ละประเภทออกจากกัน ซึ่งขยะมี 4 ประเภท ได้แก่ ขยะทั่วไป ขยะอันตราย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย²⁸

ตารางที่ 2.3 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียน

หัวข้อ	สาระสำคัญ
ความเป็นมาและหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน	เศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นระบบมุ่งใช้ทรัพยากรใหม่ให้น้อยที่สุด และใช้ทรัพยากรที่ใช้แล้วให้ได้มากที่สุด โดยสหภาพยุโรปมองเห็นปัญหาความขาดแคลนทรัพยากร จึงได้นำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้ามาใช้เป็นครั้งแรก
แนวทางการปฏิบัติในการสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน	แนวทางการปฏิบัติในการสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน มี 4 ข้อ ดังนี้ 1) การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดการหมุนเวียนได้ 2) การกำหนดรูปแบบธุรกิจให้มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน 3) การดำเนินการแบบวงจรย้อนกลับเพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในธรรมชาติอย่างจำกัดและเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม 4) ระบบการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าของวัตถุดิบในห่วงโซ่มูลค่า

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20-22.

หัวข้อ	สาระสำคัญ
แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของสหภาพยุโรป	ด้านที่ 1 การผลิตภาคอุตสาหกรรม 1) ดำเนินการออกข้อบังคับให้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการใช้งาน สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ มีความทนทาน และมีอายุการใช้งานที่นานมากขึ้น 2) เพิ่มข้อกำหนดด้านการออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจในแผนอนาคต โดยเน้นประสิทธิภาพด้านการประหยัดพลังงาน 3) ทำแผนศูนย์ European Resource Efficiency Excellence โดยคำนวณปริมาณการใช้วัตถุดิบเพื่อให้การผลิตที่มีประสิทธิภาพสูง 4) สนับสนุนผู้ประกอบการ SME ที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตที่มีความสูญหายน้อยที่สุด 5) นำนวัตกรรมมาพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรและวัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านที่ 2 การใช้งานและการบริโภค เน้นประชาชนในภาคครัวเรือนให้ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะเดียวกัน ภาครัฐก็ให้การส่งเสริม วางแผนฉลากพลังงานและออกกฎระเบียบที่เข้มงวดต่อการรีไซเคิลในภาคครัวเรือน ด้านที่ 3 ด้านการจัดการขยะหรือของเสีย 1) ลดพื้นที่เก็บขยะ และการเผาขยะที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2) ส่งเสริมการใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม อาทิ การเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม หรือการเก็บค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ 3) ผลักดันประเทศสมาชิกให้ลดการใช้เทคโนโลยีทางความร้อนเกินความจำเป็น ด้านที่ 4 การใช้วัตถุดิบรอบสอง ดำเนินการดังนี้ 1) ให้การสนับสนุนโครงการวิจัยที่มุ่งเน้นการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบที่ใช้แล้ว 2) ก่อตั้งตลาดซื้อขายขยะรีไซเคิล 3) ปรับปรุงข้อบังคับ/กฎหมายด้านคุณภาพวัตถุดิบรีไซเคิลให้เข้มงวด จำนวนครั้งที่นำกลับมาใช้ใหม่ และควบคุมสารเคมีตกค้างจากวัตถุดิบรีไซเคิล
แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย	ด้านที่ 1 การผลิตด้านอุตสาหกรรม 1) สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความทนทาน สามารถนำกลับมาซ่อมแซมและรีไซเคิลใหม่ได้ 2) ออกแบบนิเวศเศรษฐกิจ โดยนำวัสดุเหลือใช้มาทำเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าและมีคุณภาพ

หัวข้อ	สาระสำคัญ
	3) นำหลัก EPR (Extended producer Responsibility) เข้ามาใช้เพื่อกำจัดซากผลิตภัณฑ์ อาทิ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า 4) ใช้หลัก 3 Rs กล่าวคือ ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ 5) ส่งเสริมการใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สินค้าฉลากเบอร์ 5 ฉลากเขียว 6) นำสินค้าที่ผ่านการใช้งานแล้ว มาปรับปรุงหรือแปรสภาพให้มีคุณสมบัติใหม่ อาทิ สมาร์ทโฟนต่าง ๆ ด้านที่ 2 การใช้งานและบริโภค 1) สนับสนุนให้มีการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (Green procurement) 2) ให้มีการรับประกันและให้บริการสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สินค้าฉลากสีเขียว ด้านที่ 3 การจัดการขยะหรือของเสีย 1) ตั้งเป้าหมายระยะยาวในการจัดการขยะ ทั้งนี้จะต้องปลดล็อกพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของภาครัฐ 2) ส่งเสริมในการนำขยะรีไซเคิล/บรรจุภัณฑ์ภายในครัวเรือน เข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ 3) ลดวิธีการกำจัดขยะด้วยการฝังกลบ 4) ปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการขยะ 5) ส่งเสริมการจัดการขยะตามหลัก 3 R^s กล่าวคือ ลดใช้ ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ 6) หลีกเลี่ยงวิธีการจัดการขยะที่ต้องใช้พลังงานเกินความจำเป็น ด้านที่ 4 การใช้วัตถุรอบสอง 1) พัฒนา พ.ร.บ.ด้านการจัดการซากผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมาตรา 19 กำหนดให้มีการปรับปรุงการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ง่ายต่อการนำกลับมาใช้ใหม่และเพิ่มสัดส่วนการนำวัสดุรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่ 2) ส่งเสริมการใช้งาน และพัฒนาวัตถุดิบทดแทนที่ได้จากการรีไซเคิลขยะ 3) จัดทำมาตรฐานการใช้วัตถุดิบรีไซเคิล และควบคุมการปนเปื้อนของสินค้ารีไซเคิล 4) ประกาศเรื่องการจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 โดยให้มีการคัดแยกขยะแต่ละประเภทออกจากกัน ซึ่งขยะมี 4 ประเภท ได้แก่ ขยะทั่วไป ขยะอันตราย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย

2.4.1 ความหมายและประเภทของขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษอาหาร เศษผ้า ถุงพลาสติก บรรจภัณฑ์ มูลสัตว์ ซากสัตว์ มูลฝอยติดเชื้อ เป็นต้น ขยะมูลฝอยที่ว่่านี้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) **ขยะอินทรีย์/ขยะย่อยสลาย** หมายถึง ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็วซึ่งพบเห็นได้มากถึง 64% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ ใบหญ้า เป็นต้น ขยะอินทรีย์ที่ว่่านี้สามารถนำไปทำเป็นปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพได้

2) **ขยะรีไซเคิล** หมายถึง ของเสียบรรจภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถพบเห็นได้ถึง 30% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ เช่น กระดาษ โลหะ อลูมิเนียม ขวดพลาสติก ยางรถยนต์ เป็นต้น

3) **ขยะอันตราย** หมายถึง ขยะที่มีส่วนประกอบหรือปนเปื้อนกับวัตถุอันตราย ซึ่งสามารถพบเห็นได้ถึงประมาณ 3% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ เช่น หลอดไฟ แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย กระป๋องบรรจสุสี เป็นต้น

4) **ขยะทั่วไป** หมายถึง ขยะที่นอกเหนือจากขยะอันตราย ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ ซึ่งมีลักษณะย่อยสลายได้ยาก ไม่คุ้มค่าต่อการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งขยะประเภทนี้จะพบเห็นพบได้ประมาณ 3% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ เช่น หลอดพลาสติก ถุงพลาสติก ซองบะหมี่ กิ่งสำเร็จรูป ซองผงซักฟอก เป็นต้น²⁹

สรุปความได้ว่า ขยะมูลฝอย หมายถึง ของเสียหรือของเหลือใช้ต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะอันตรายและขยะทั่วไป

2.4.2 สาเหตุการเกิดขึ้นของขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ณ เวล่านี้นั้น จนกลายเป็นปัญหาให้กับโลกของเรา มีสาเหตุเกิดขึ้น 3 สาเหตุด้วยกัน ดังนี้

1) **ความมั่งง่าย** ผู้คนโดยส่วนใหญ่มีความมั่งง่าย ขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม บ่อยครั้งมักจะทิ้งขยะมูลฝอยลงในแหล่งแม่น้ำ พื้นที่สาธารณะ หรือบนถนน จนทำให้แม่น้ำเน่าเสีย พื้นที่สาธารณะสกปรกไม่สวยงาม ท่อระบายน้ำข้างถนนมีขยะอุดตัน และยังไปกว่านั้น โรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งได้ลักลอบนำสิ่งปฏิกูลจากโรงงานไปทิ้งตามที่ว่างเปล่า

²⁹ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คู่มือการดำเนินงานคัดแยกขยะมูลฝอยภายในอาคารสำนักงาน, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฮีโร่ จำกัด, 2558), หน้า 2-6.

2) **ความฟุ่มเฟือย** โรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งผลิตสินค้าโดยใช้วัสดุจำนวนมาก ทำให้เกิดความสิ้นเปลือง และในขณะเดียวกัน ผู้คนเมื่อไปซื้อสินค้าตามร้านค้า มักจะใช้ถุงพลาสติกจำนวนมาก โดยไม่ได้เตรียมถุงผ้าไปใส่สินค้า

3) **การจัดการขยะขาดประสิทธิภาพ** การเก็บรวบรวมขยะ หรือการจัดการขยะขาดประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่เราอย่างชัดเจนว่า ขยะมูลฝอยมักตกค้างตามจุดต่าง ๆ ของพื้นที่ในชุมชน และในกรณีที่ขยะมูลฝอยดังกล่าวเป็นเศษอาหาร หรือเป็นสารเคมีที่มีกลิ่นแรง ประชาชนที่อยู่รอบ ๆ พื้นที่ดังกล่าว มักจะได้รับผลกระทบไปด้วย³⁰

สรุปความได้ว่า สาเหตุการเกิดขึ้นของขยะมูลฝอย คือ ประชาชนบางคนมีความมั่งง่าย มีนิสัยชอบทิ้งขยะตามถนน แหล่งแม่น้ำ หรือพื้นที่สาธารณะ และเมื่อซื้อสินค้าจากร้านค้า มักใช้ถุงพลาสติกโดยไม่ได้นำถุงผ้าไปใส่สินค้า และในขณะเดียวกันโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งได้ลักลอบปล่อยของเสียในพื้นที่ว่างเปล่า หรือใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการผลิตสินค้าโดยไม่ได้นำมาใช้ในการหมุนเวียนทรัพยากรดังกล่าวกลับมาใช้ประโยชน์อีก นอกจากนี้ การจัดการขยะของหน่วยงานภาครัฐขาดประสิทธิภาพ

2.4.3 ผลกระทบจากขยะมูลฝอย

ปัญหาขยะมูลฝอยนับว่าเป็นปัญหาระดับโลก เพราะหลาย ๆ ประเทศกำลังเผชิญกันถ้วนหน้า การจัดการขยะมูลฝอยจำเป็นต้องยึดหลักสุขาภิบาลในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ในทางกลับกัน หากดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ขยะมูลฝอยก็จะส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) **เกิดมลพิษ** การจัดการขยะที่ผิดวิธี อาทิ การเผา การทิ้งลงในแม่น้ำ เป็นต้น มักก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางดิน และมลพิษทางอากาศ

2) **เป็นแหล่งเชื้อโรค** ขยะมูลฝอยที่ผู้คนชอบทิ้งตามพื้นที่สาธารณะ แหล่งแม่น้ำ หรือถนน อาจกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคและแมลงพาหะนำโรค

3) **เสี่ยงต่อสุขภาพของคนในชุมชน** การจัดการขยะตามหลักสุขาภิบาล จะทำให้คนในชุมชนมีความเสี่ยงต่อการได้ผลกระทบจากขยะมูลฝอยน้อยลง ในทางกลับกัน หากการจัดการขยะไม่เป็นไปตามหลักสุขาภิบาล คนในชุมชนอาจได้รับผลกระทบจากขยะมูลฝอย เพราะว่า กลิ่นของการเผาขยะอาจก่อให้เกิดโรคมะเร็ง และขยะมูลฝอยที่ตกค้างตามจุดต่าง ๆ ในชุมชนอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคและแมลงพาหะนำโรคได้

4) **สูญเสียทางเศรษฐกิจ** การจัดการขยะโดยไม่สนใจที่จะคัดแยกขยะแต่ละประเภทออกจากกัน ทำแต่สักว่านำขยะไปทิ้งลงในถังขยะที่มีไว้รองรับเท่านั้น ผลที่ตามมา คือขยะมูลฝอยในถัง

³⁰ สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชำแระ, การคัดแยกขยะมูลฝอย ลดมลพิษ เพื่อคุณภาพชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.chamrae.go.th/site/attachments/article> [24 กันยายน 2565]

ขยะจึงมีน้ำหนักรวมมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเสียงบประมาณในการกำจัดขยะเกิดความจำเป็น

5) ชุมชนขาดความสวยงาม การที่คนในชุมชนขาดสำนึกรับผิดชอบต่อการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยทิ้งขยะมูลฝอยตามพื้นที่สาธารณะ หรือตามแหล่งแม่น้ำ ชุมชนย่อมขาดความสวยงาม ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

6) ก่อให้เกิดความรำคาญ การจัดการขยะด้วยการเผา อาจก่อให้เกิดความรำคาญให้กับคนในชุมชนได้ เช่น กลิ่นควันส่งกลิ่นเหม็นเข้าไปภายในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดความรำคาญ

7) เป็นเชื้อเพลิงให้กับไฟ ขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกเก็บไปจัดการตามหลักวิชาการ กล่าวคือเจ้าหน้าที่หรือคนในชุมชนปล่อยให้ขยะมูลฝอยเกลื่อนกลาดตามจุดต่าง ๆ ที่ไม่ใช่พื้นที่รับผิดชอบของตนเอง เป็นไปได้ว่า หากเกิดไฟไหม้ ขยะมูลฝอยที่มีอยู่ก็จะเป็นเชื้อเพลิงได้เป็นอย่างดี³¹

สรุปความได้ว่า การจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องหรือการละเลยการจัดการขยะ ย่อมส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ อาทิ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสียงบประมาณกำจัดขยะโดยไม่จำเป็น ชุมชนขาดความสวยงาม เป็นต้น

2.4.4 การจัดการขยะตามหลัก 3 R³¹

การคัดแยกขยะ คือ การไม่ทิ้งขยะแต่ละประเภทลงในถังขยะเดียวกัน แต่คัดแยกขยะแต่ละประเภทออกจากกัน แล้วนำขยะแต่ละประเภทไปใช้ประโยชน์และจัดการตามหลัก 3 R³¹ ได้แก่ Reduce ลดใช้ Reuse ใช้ซ้ำ และ Recycle นำกลับมาใช้ใหม่ โดยดำเนินการดังนี้

1) Reduce ลดใช้ หมายถึง การลดปริมาณการใช้ลงโดยใช้เท่าที่จำเป็น หลีกเลี่ยงการใช้อย่างฟุ่มเฟือยเพื่อลดการใช้อย่างสูญเปล่า และลดปริมาณขยะให้ได้มากที่สุด เช่น การใช้ตะกร้าหรือถุงผ้าในการซื้อสินค้าแทนถุงพลาสติก การใช้แก้วส่วนตัวเพื่อลดการใช้แก้วพลาสติก การใช้บันไดเพื่อลดการใช้ลิฟท์

2) Reuse ใช้ซ้ำ หมายถึง การนำของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้อีกครั้งโดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปหรือแปรสภาพ เช่น การทำสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ การใช้กระดาษให้ครบสองหน้า การใช้ถ่านไฟฉายที่ชาร์จได้ใหม่ การบริจาคสิ่งของที่เรานำมาใช้ไม่ได้ให้กับผู้ที่มีความจำเป็น การขายสินค้ามือสอง

3) Recycle นำกลับมาใช้ใหม่ หมายถึง การนำขยะรีไซเคิลหรือของเสียบรรจุภัณฑ์มาเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตหรือทำผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น การนำกระป๋องอลูมิเนียมมาหลอมเป็น

³¹ วิทยา ยนต์สันติเยะ, “รูปแบบและวิธีการกำจัดขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบุนนาค อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา”, **หลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค**, (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2557), หน้า 7-8.

ชาเทียม การนำกล่องเครื่องดื่ม UHT มาแปรรูปเป็นตะกร้า การนำกระดาษมาแปรรูปเป็นกล่องทึบ การนำขวดพลาสติกใสมาแปรรูปเป็นเสื้อ เป็นต้น³²

สรุปความได้ว่า การจัดการตามหลัก 3 R คือ การคัดแยกขยะแต่ละประเภทออกจากกัน โดยนำขยะที่คัดแยกไว้กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด เช่น การนำกระป๋องอลูมิเนียมมาหลอมเป็นชาเทียม การนำกล่องเครื่องดื่ม UHT มาแปรรูปเป็นตะกร้า และในขณะเดียวกัน ก็นำวัสดุที่ก่อให้เกิดขยะไปพร้อม ๆ กัน เช่น การใช้ตะกร้าแทนถุงพลาสติก การใช้แก้วน้ำส่วนตัวแทนแก้วพลาสติก

2.4.5 กิจกรรมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์

กิจกรรมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) **ธนาคารขยะ** เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน ลักษณะของกิจกรรมธนาคาร คือ ชาวบ้านจะคัดแยกขยะรีไซเคิล หรือขยะประเภทอื่น ๆ ที่สามารถขายได้ เมื่อมีปริมาณขยะพอเพียง ชาวบ้านจะนำขยะที่ตนเองคัดแยกไว้มาขายให้กับธนาคารขยะ รายได้จากการขายขยะจะถูกบันทึกไว้ในสมุดฝากของชาวบ้าน เหมือนธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ซึ่งชาวบ้านจะฝากเงินดังกล่าวไว้ก็ได้หรือจะถอนเงินไปใช้จ่ายภายในครัวเรือนก็ได้

2) **ผ้าป่าขยะรีไซเคิล** เป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับศาสนาพุทธ เพราะว่าเป็นสังคมไทย ปัจจุบัน คนไทยโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และคุ้นเคยกับพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ ซึ่งหนึ่งพิธีเหล่านั้น คือ การทอดผ้าป่า การนำขยะรีไซเคิลมาทอดเป็นผ้าป่าแทนการใช้เงินจึงนับว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการส่งเสริมให้ชาวพุทธได้ทำบุญและได้แก้ปัญหาสังแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน

การจัดกิจกรรมผ้าป่าขยะรีไซเคิล ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) ชักชวนชาวพุทธคัดแยกขยะ แล้วนำขยะที่คัดแยกไว้มารวมกันเพื่อทำเป็นกองผ้าป่าขยะรีไซเคิล แทนการใช้เงิน (ปัจจัย)

2) ติดต่อประสานงานกับชาลังหรือร้านรับซื้อของเก่ามาซื้อขยะรีไซเคิลที่อยู่ในส่วนของผ้าป่าขยะรีไซเคิล ต่อจากนั้น นำรายได้จากการขายขยะรีไซเคิลถวายให้กับพระสงฆ์เพื่อใช้ในกิจกรรมทางศาสนาเป็นลำดับต่อไป

3) **กิจกรรมขยะแลกไข่ หรือแลกสิ่งของ** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านคัดแยกขยะที่บ้านด้วยตนเอง เมื่อถึงวันกำหนดที่จะต้องนำขยะมาแลกกับไข่หรือสิ่งของ ชาวบ้านก็จะนำขยะที่ตนคัดแยกไว้มาแลกไข่หรือสิ่งของจากเจ้าหน้าที่ชุมชน โดยไข่หรือสิ่งของที่ชาวบ้านจะได้รับ จะต้องมียุทธค่าเท่ากับขยะรีไซเคิล หมายความว่า เมื่อนาย ก. นำขยะมาแลกกับไข่หรือสิ่งของ ยุทธค่าขยะของ

³² กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คู่มือปฏิบัติการ 3 ใช้ (3 R) เพื่อการจัดการขยะชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฮีโร่ จำกัด, 2561), หน้า 4 – 7.

นาย ก. อยู่ที่ 20 บาท ไข่หรือสิ่งของที่นาย ก. จะได้รับ ก็จะอยู่ภายในมูลค่า 20 บาท เท่ากับมูลค่าของไข่ กล่าวโดยสรุปก็คือว่า มูลค่าของไข่กับมูลค่าของไข่หรือสิ่งของจะต้องเท่ากัน

4) การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ เป็นกิจกรรมที่นำอินทรีย์สาร เช่น ฟางข้าวโพด ชังข้าวโพด ต้นถั่ว หญ้าแห้ง ผักตบชวา ตลอดจนขยะอินทรีย์ตามครัวเรือนมาแปรรูปด้วยการหมัก โดยอาศัยกระบวนการชีววิทยาของจุลินทรีย์ในการย่อยสลาย โดยดำเนินการดังนี้

1) การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์แบบใช้อากาศ โดยทำตามขั้นตอนดังนี้

- เตรียมวัตถุดิบ ผสมคลุกเคล้าเศษพืชกับมูลสัตว์ สัดส่วน 3 ต่อ 1 พร้อมกับรดน้ำเพื่อเพิ่มความชื้น

- ชั่นกองปุ๋ย โดยนำวัตถุดิบวางทับบนกิ่งไม้ให้เป็นรูปสามเหลี่ยมปริซึม
- รดน้ำผิวนอกกองปุ๋ยทุกเช้า และตรวจสอบความชื้นภายในกองปุ๋ยทุก ๆ 45 วัน
- ใช้ฟอล์ยกลับกองปุ๋ย เพื่อให้ปุ๋ยได้รับออกซิเจนอย่างทั่วถึงเป็นเวลา 30 วัน
- เมื่อครบ 30 วัน สามารถนำไปใช้บำรุงดินได้

2) การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์แบบไม่ใช้อากาศ โดยทำตามขั้นตอนดังนี้

- นำเศษอาหาร เช่น เศษข้าวแกง ก้างปลา เศษผัก เปลือกผลไม้ เป็นต้น ใส่ในถังหมัก
- ใส่สารเร่งการย่อยสลาย (สาร EM) อัตราส่วน 200 กรัม ต่อเศษอาหาร 1 กิโลกรัม โดยผสมให้เข้ากัน

- ปิดฝาให้สนิทปราศจากอากาศ หมักทิ้งไว้ เป็นระยะเวลา 7 วัน
- เทน้ำออก กรองเอาตะกอนที่ได้ไปตากแดดให้แห้ง
- นำไปผสมกับดินในอัตราส่วน 50/50 เพื่อทำเป็นปุ๋ย

5) การทำน้ำหมักจุลินทรีย์ เป็นการนำพืช ผัก ผลไม้หรือวัสดุที่เป็นสารอินทรีย์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามครัวเรือน มาหมักกับกากน้ำตาลทรายแดงในสภาพที่ไม่มีออกซิเจน โดยมีจุลินทรีย์ทำหน้าที่ย่อยวัสดุต่าง ๆ จนเป็นสารละลายที่มีความเข้มข้น โดยดำเนินการดังนี้

1) น้ำหมักจุลินทรีย์ที่ผลิตจากเศษอาหาร โดยดำเนินการดังนี้

- เตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม ซึ่งประกอบด้วย เศษอาหารครึ่งถัง กากน้ำตาล 1 ลิตร น้ำหมักจุลินทรีย์ 1 ลิตร น้ำสะอาดครึ่งถัง

- เมื่อเราเตรียมวัสดุอุปกรณ์ครบแล้ว เราจะต้องเติมน้ำสะอาดลงในถังพลาสติกประมาณครึ่งถัง จากนั้นเราจึงค่อยเติมกากน้ำตาลและน้ำหมักจุลินทรีย์ลงในถังพลาสติก แล้วผสมให้เข้ากัน

- เราจะต้องนำเศษอาหารใส่ถุงผูกปากถุงไว้ให้แน่น แล้วนำไปแช่น้ำไว้ในถังพลาสติกประมาณ 7 วัน ซึ่งเราจะต้องกดถุงเศษอาหารให้จมน้ำ และเราจะต้องตั้งถังพลาสติกไว้ในร่ม

2) น้ำหมักจุลินทรีย์ที่ผลิตจากสัตว์ โดยดำเนินการดังนี้

- ต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม ซึ่งประกอบด้วย เศษปลาที่ทิ้งแล้ว 3 กิโลกรัม กากน้ำตาล 1 ลิตร น้ำหมักจุลินทรีย์ 1 ลิตร น้ำสะอาดครึ่งถัง
- เมื่อเราเตรียมวัสดุอุปกรณ์ครบแล้ว เราจะต้องนำส่วนผสมทั้งหมดมาผสมเข้าด้วยกัน แล้วใส่ลงไปในถังพลาสติก และขณะที่หมัก ควรเก็บไว้ในร่ม
- หมักไว้ประมาณ 1-2 เดือน และคอยเปิดฝาดัง คนน้ำหมักอยู่เรื่อย ๆ เพื่อให้ย่อยสลายได้เร็วขึ้น³³

สรุปความได้ว่า กิจกรรมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ คือ กิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย ธนาคาร ฝัাপาขยะรีไซเคิล กิจกรรมขยะแลกไข่ การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ การทำน้ำหมักจุลินทรีย์

ตารางที่ 2.4 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย

หัวข้อ	สาระสำคัญ
ความหมายและประเภทของขยะมูลฝอย	ขยะมูลฝอย หมายถึง ของเสียหรือของเหลือใช้ต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะอันตรายและขยะทั่วไป
สาเหตุการเกิดขึ้นของขยะมูลฝอย	สาเหตุการเกิดขึ้นของขยะมูลฝอยมีดังนี้ 1) ประชาชนบางคนมีความมั่งง่าย มีนิสัยชอบทิ้งขยะตามถนน แหล่งแม่น้ำ หรือพื้นที่สาธารณะ และเมื่อซื้อสินค้าจากร้านค้า มักใช้ถุงพลาสติกโดยไม่ได้เตรียมถุงผ้าไปใส่สินค้า 2) โรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งได้ลักลอบปล่อยของเสียในพื้นที่ว่างเปล่า หรือใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการผลิตสินค้าโดยไม่ได้คำนึงถึงการหมุนเวียนทรัพยากรดังกล่าวกลับมาใช้ประโยชน์อีก 3) การจัดการขยะของหน่วยงานภาครัฐขาดประสิทธิภาพ
ผลกระทบจากขยะมูลฝอย	การจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องหรือการละเลยการจัดการขยะย่อมส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ อาทิ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเสี่ยงงบประมาณกำจัดขยะโดยไม่จำเป็น ขุมชนขาดความสวยงาม
การจัดการตามหลัก 3 R ³⁴	การจัดการตามหลัก 3 R ³⁴ คือ Reduce ลดใช้ Reuse ใช้ซ้ำ และ Recycle นำกลับมาใช้ใหม่ มุ่งเน้นการคัดแยกขยะแต่ละประเภทออกจากกันแล้วนำขยะที่คัดแยกไว้กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด เช่น การนำกระป๋องอลูมิเนียมมาหลอมเป็นขาเทียม การนำกล่องเครื่องดื่ม UHT มาแปรรูปเป็นตะกร้า และในขณะเดียวกัน ก็ลดการ

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8-12.

หัวข้อ	สาระสำคัญ
กิจกรรมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์	ใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดขยะไปพร้อม ๆ กัน เช่น การใช้ตะกร้าแทนถุงพลาสติก การใช้แก้วน้ำส่วนตัวแทนแก้วพลาสติก กิจกรรมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ คือ กิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย ธนาคาร ผักป่าขยะรีไซเคิล กิจกรรมขยะแลกไข่ การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ การทำน้ำหมักจุลินทรีย์

2.5 ประวัติและบริบทของอำเภอพระนครศรีอยุธยา

อำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2440 โดยในนามว่า “อำเภอรอบกรุง” ต่อมา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนชื่ออำเภอรอบกรุงในนามว่า “อำเภอกองเก่า” และในปี พ.ศ. 2500 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เปลี่ยนชื่ออำเภอกองเก่าในนามว่า “อำเภอพระนครศรีอยุธยา” จนถึงปัจจุบัน ซึ่งอำเภอพระนครศรีอยุธยามีคำขวัญประจำอำเภอว่า “เมืองหลวงเก่า ชนเผ่าโบราณ สืบสานงานท้องถิ่น แผ่นดินมรดกโลก”³⁴

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ทางตอนกลางของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางปะหันและอำเภอนครหลวง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภออุทัย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบางปะอิน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบางไทรและอำเภอบางบาล³⁵

2) เขตการปกครองระดับตำบล

พื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยาแบ่งเขตการปกครองย่อย ออกเป็น 21 ตำบล ดังนี้

- 1) ตำบลประตูลี้
- 2) ตำบลกะมัง
- 3) ตำบลหอรัตนไชย

³⁴ ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, กรุงเทพมหานคร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://www.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11#:~:text=\[27 เมษายน 2566\]](https://www.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11#:~:text=[27%20เมษายน%202566]).

³⁵ วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี, อำเภอพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอพระนครศรีอยุธยา> [27 เมษายน 2566].

- 4) ตำบลหัวรอ
- 5) ตำบลท่าวาสุกรี
- 6) ตำบลไผ่ลิง
- 7) ตำบลปากกราน
- 8) ตำบลภูเขาทอง
- 9) ตำบลสำเภาล่ม
- 10) ตำบลสวนพริก
- 11) ตำบลคลองตะเคียน
- 12) ตำบลวัดตูม
- 13) ตำบลหันตรา
- 14) ตำบลลุมพลี
- 15) ตำบลบ้านใหม่
- 16) ตำบลบ้านเกาะ
- 17) ตำบลคลองสวนพลู
- 18) ตำบลคลองสระบัว
- 19) ตำบลเกาะเรียน
- 20) ตำบลบ้านป้อม
- 21) ตำบลบ้านรุน³⁶

³⁶ ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, กรุงเทพมหานคร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://ww2.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11#:~:text=\[27 เมษายน 2566\].](https://ww2.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11#:~:text=[27%20เมษายน%202566].)

แผนที่อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา

Amphoe Phra Nakhon Si Ayutthaya MAP

ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

แหล่งที่มา: นายอบ, ข้อมูลแผนที่หน่วยงานอำเภอพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.ayutthaya.go.th/16/pranakon/pk_map.html [27 เมษายน 2566].

3) ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ

อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีแม่น้ำสายสำคัญ จำนวน 3 สาย ประกอบด้วย

1) แม่น้ำป่าสัก ไหลมาจากอำเภอนครหลวง ผ่านตำบลบ้านเกาะ ตำบลห้วยรอ ตำบลกะมัง ตำบลหอรัตนชัย ตำบลคลองสวนพลู และไหลไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลป้อมเพชร

2) แม่น้ำลพบุรี ไหลมาจากอำเภอบางปะหัน ผ่านตำบลสวนพริก และตำบลบ้านเกาะ และไหลไปบรรจบกับแม่น้ำป่าสักที่วัดตองปุ ตำบลบ้านเกาะ

3) แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลมาจากอำเภอพระนครศรีอยุธยา ผ่านตำบลบ้านใหม่ ตำบลภูเขาทอง ตำบลบ้านป้อม ตำบลปากกราน ตำบลสำเภาล่ม ตำบลประตูลี้ ตำบลคลองตะเคียน ตำบลคลองสวนพลู ตำบลเกาะเรียน และตำบลบ้านรุน

อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีลำคลองธรรมชาติที่สำคัญ จำนวน 16 คลอง ประกอบด้วย

- 1) คลองทางกระเบนเหนือ
- 2) คลองทางกระเบนใต้
- 3) คลองมหาพราหมณ์
- 4) คลองมะขามเทศ
- 5) คลองวัดป้อม
- 6) คลองปากกระรอน
- 7) คลองตะเคียน
- 8) คลองวัดไก่อเตี้ย
- 9) คลองบางหวาน
- 10) คลองโคกเหนือ
- 11) คลองสวนพลู
- 12) คลองสวัสดิ์
- 13) คลองเตาอิฐ
- 14) คลองข้าวสาร
- 15) คลองไผ่ลิง
- 16) คลองกุฎีดาว

อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีแหล่งน้ำชลประทาน จำนวน 4 โครงการ ดังนี้

- 1) โครงการชลประทานบางบาล อยู่ในเขต ตำบลบ้านป้อม ตำบลปากกระรอน ตำบลสำเภาล่ม ตำบลคลองตะเคียน ตำบลบ้านรุน
- 2) โครงการชลประทานมหาราช อยู่ในเขต ตำบลบ้านใหม่ ตำบลภูทอง ตำบลวัดตูม ตำบลลุมพินี ตำบลสวนพริก
- 3) โครงการชลประทานเริงราง อยู่ในเขต ตำบลบ้านเกาะ และตำบลสวนพริก
- 4) โครงการชลประทาน อยู่ในเขต ตำบลบ้านเกาะ ตำบลเกาะเรียน ตำบลหันตรา และตำบลคลองสวนพลู³⁷

³⁷ นายอบ, ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติอำเภอพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.ayutthaya.go.th/16/pranakon/pk_resources.html [29 เมษายน 2566].

4) อาชีพของประชาชน

อาชีพหลักของประชาชน คือ อาชีพเกษตรกรรม รองลงมา คือ รับจ้างตามโรงงานในอำเภอพระนครศรีอยุธยา หรืออำเภอใกล้เคียง³⁸

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเรียงลำดับปีพุทธศักราชของงานวิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นพัฒนาการของการศึกษาวิจัย

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมมาชีพ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน

วุฒิชัย สายบุญจวง และสมทรง บรรจงธิดิตานต์ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมสู่วิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว” พบว่า กิจกรรมการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพสู่วิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การวาดแผนที่รอบนอกและแผนที่รอบใน การวิเคราะห์กลุ่มอาชีพด้วยเทคนิคโองงชีวิตเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายของกลุ่มอาชีพ 3) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพสู่วิสาหกิจชุมชน ส่วนแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพสู่วิสาหกิจชุมชน คือ 1) การแบ่งบทบาทหน้าที่และวางแผนการพัฒนากลุ่มอาชีพสู่วิสาหกิจชุมชน 2) การพัฒนาผู้นำเปลี่ยนแปลง 3) การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 4) การขอการรองรับการเป็นวิสาหกิจชุมชนระดับตำบล ผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้นำชุมชนและผู้แทนกลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมกิจกรรม เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนระดับตำบล เกิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม ได้แก่ การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้วยการสร้างคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการระดับพื้นที่ จำนวน 10 คน และการพัฒนาตลาดออนไลน์ (กลุ่มอาชีพหน่อไม้ดอง) ซึ่งสามารถเพิ่มยอดจำหน่ายเป็น 5,800 บาท ต่อเดือน จากปกติขายได้ 2,245 บาท ต่อเดือน และได้รับการจดทะเบียนรับรองเป็นวิสาหกิจชุมชนระดับตำบล ในชื่อวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวอูปกินนอน บวร อ่อนท้าว ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว³⁹

ทิพย์วรรณ จันทรา และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาระบบการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน” โดยการศึกษาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบยั่งยืนของกลุ่มอาชีพในเขตพื้นที่บ้านดอนโรง ตำบลเขาพระบาท อำเภอเขียร์ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า วิสาหกิจชุมชน เป็นการประกอบกิจการของชุมชนในการจัดการสินค้าและบริการภายใต้ทรัพยากรและภูมิปัญญาของตนเอง โดยองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้ คือ ชุมชนเป็น

³⁸ ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, กรุงเทพมหานคร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://www2.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11#:~:text=\[29 เมษายน 2566\].](https://www2.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11#:~:text=[29 เมษายน 2566].)

³⁹ วุฒิชัย สายบุญจวง และสมทรง, “การพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมสู่วิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปีที่ 16 ฉบับที่ 2: 91-92.

เจ้าของกิจการ สินค้ามาจากการผลิตของชุมชน ลักษณะของสินค้ามีความเป็นงานริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเป็นนวัตกรรมของชุมชนโดยผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาชาวบ้านและภูมิปัญญาสากล ลักษณะของการทำงานจะเน้นที่การเรียนรู้เป็นหัวใจหลักพร้อมกับเน้นการพึ่งพาตนเอง และการจัดการ จะดำเนินการครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงินและบัญชี และด้านมาตรฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความก้าวหน้าและยั่งยืน⁴⁰

จันทร์ธิดา ศรีพิทักษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ศึกษากรณีกลุ่มสตรีเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพที่ดี จะต้องอาศัยการดำเนินการที่มีระเบียบขั้นตอนที่ชัดเจน มีคณะกรรมการดำเนินงาน มีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ มีการวางแผนการผลิต การตลาด การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนมีคณะกรรมการรับผิดชอบด้านการเงิน ส่วนสภาพปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การบริหารจัดการด้านการเงินที่มีรายได้ไม่เพียงพอและขาดเงินทุนสำรอง รองลงมา คือ การขาดการนำเสนอและการประชาสัมพันธ์ที่ดีพอ ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์ไทยจากดินไทย ของกลุ่มสตรีเทศบาลตำบลอุบล ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ควรมีการประชุมอยู่สม่ำเสมอ 2) ควรให้สมาชิกช่วยกันประชาสัมพันธ์เพื่อให้มีคนรู้จักมากที่สุด 3) ควรมีระเบียบปฏิบัติที่เป็นขั้นเป็นตอน 4) ควรมีการส่งเสริมการฝึกฝีมือ สร้างความกระตือรือร้นและความภาคภูมิใจในการสร้างผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ⁴¹

ยุพรัตน์ จันทรแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพบ้านหนองกะโหลก อำเภอเมืองตาก” พบว่า กลุ่มอาชีพให้สมุดเพียงเล่มเดียวเพื่อใช้บันทึกรายการค้า มีการจัดบันทึกบัญชีเงินสด รับเงินสดจ่ายเฉพาะบางวัน ไม่มีเอกสารทางบัญชี ไม่มีสมุดบัญชี ไม่มีทะเบียนคุม ไม่มีการจัดทำเอกสารสำหรับการบันทึกบัญชี วิธีการจัดเก็บเอกสาร คือ การหนีบเอกสารไว้กับสมุดบัญชี และไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงิน ส่งผลให้ไม่ทราบผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินที่แท้จริงของกลุ่มอาชีพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมกับธุรกิจของกลุ่มอาชีพ จำนวน 5 ระบบบัญชี คือ 1) ระบบบัญชีซื้อวัสดุและบรรจุภัณฑ์ 2) ระบบบัญชีจ่ายเงิน 3) ระบบบัญชีผลิตสินค้า 4) ระบบบัญชีขายสินค้า 5) ระบบบัญชีรับเงิน และได้พัฒนาเอกสารทางบัญชี สมุดบัญชีทะเบียนควบคุมและออกแบบรายงานทางการเงินที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของผู้ใช้งานจากการพัฒนาระบบบัญชี พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ของการใช้งานและการประเมินความพึงพอใจทั้ง 5 ระบบบัญชี และผลการพัฒนาระบบบัญชีโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก⁴²

⁴⁰ ทิพย์วรรณ จันทรา และคณะ, “รูปแบบการพัฒนาระบบการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน”, วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช: 91.

⁴¹ จันทร์ธิดา ศรีพิทักษ์, “การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ศึกษากรณีกลุ่มสตรีเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี”, ธรรมทรรศน์, ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มีนาคม – มิถุนายน 2557): 59.

⁴² ยุพรัตน์ จันทรแก้ว, “การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพบ้านหนองกะโหลก อำเภอเมืองตาก”, วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (เมษายน – ธันวาคม 2558): 30.

กรณีการ สายเทพ และพิชญา เพิ่มไทย ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอมะทะ จังหวัดลำปาง” พบว่า ในปัจจุบัน ชาวบ้านรวมกลุ่มขนาดเล็กในการนำดอกไม้ที่ทำมาจากกระดาษสา มาประดิษฐ์เป็นดอกไม้ โดยพ่อค้าคนกลางจะมารับซื้อดอกไม้จากชาวบ้านเพื่อนำไปขายต่อ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะเน้นการประดิษฐ์ดอกไม้เพื่อประดับพวงหรีด เชิงเทียน ส่วนปริมาณการผลิตไม่มีความแน่นอน เพราะชาวบ้านจะทำดอกไม้ตามคำสั่งซื้อของลูกค้า อีกทั้งรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขาดความเป็นรูปธรรม ฉะนั้น แนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มจึงมีดังนี้ 1) ควรรวมกลุ่มสร้างเป็นเครือข่ายและนัดพบปะกันเป็นระยะ เช่น พบปะกันเดือนละ 1 ครั้ง 2) ควรกำหนดมาตรฐานสินค้า และควบคุมระบบการผลิตให้มีความสม่ำเสมอ และ 3) ควรพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของลูกค้าและเพื่อการส่งออก⁴³

ธนวัฒน์ ศรีลา ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนากิจกรรรมและการประกอบสัมมาชีพของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดน่าน” พบว่า ลักษณะกิจกรรมด้านการเกษตรมีกิจกรรม 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) การทำเกษตรแบบดั้งเดิม ที่มุ่งเน้นการประกอบอาชีพเกษตรแบบดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ 2) การทำเกษตรแบบผสมผสานแนวใหม่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นการปลูกพืชแบบผสมผสาน เพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ในครัวเรือน 3) การทำเกษตรที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยนำผลผลิตจากการเกษตรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพที่มีความปลอดภัยและมีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและกระแสการดูแลสุขภาพ 4) การทำเกษตรแบบค้าขาย ซึ่งมุ่งเน้นการผลิตจำนวนมาก เพื่อนำผลผลิตทางการเกษตรไปจำหน่าย ส่วนการพัฒนากิจกรรมการประกอบสัมมาชีพของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดน่าน มุ่งเน้นการพัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยตระหนักถึงปัญหาที่ตนเองกำลังเผชิญ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา รวมกลุ่มไปศึกษาดูงาน นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานไปทดลองทำ ติดตามผลและต่อยอดให้ดีกว่าเดิม และในขณะเดียวกัน ก็ค้นหาทุนที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อเป็นจุดขายให้กับชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้⁴⁴

สุทัศน์ ประทุมแก้ว และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศิล 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ” พบว่า การส่งเสริมสัมมาชีพในชุมชน จะมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิต 2 ด้าน คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพเพื่อให้ชาวบ้านได้มีรายได้ในการดำรงชีวิต และลดภาระหนี้สินต่าง ๆ 2) ด้านสังคม การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างชาวบ้านด้วยกัน การเสริมสร้างให้ชาวบ้านมีความรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน โดยชักชวนให้ชาวบ้านปฏิบัติตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็น

⁴³ กรณีการ สายเทพ และ พิชญา เพิ่มไทย, “แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอมะทะ จังหวัดลำปาง”, วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่, ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560): 1.

⁴⁴ ธนวัฒน์ ศรีลา, “การพัฒนากิจกรรรมและการประกอบสัมมาชีพของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดน่าน”, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561), บทคัดย่อ.

เศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ด้วยการนำทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางชีวภาพ และทุนทางสังคม มาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน จะอย่างไรก็ตาม สังคมในชุมชนจะดี มีสันติได้ ชาวบ้านในชุมชนจะต้องรักษาศีล 5 ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน⁴⁵

ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาชีพและความรับผิดชอบในพระพุทธศาสนา” พบว่า สัมมาชีพ คือ การเลี้ยงชีพหรือการดำรงชีพที่มีความบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา และใจ โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนและบุคคลอื่น ส่วนพุทธธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดสัมมาชีพ ได้แก่ หลักศีล 5 หลักอหิสา 4 หลักจักร 4 หลักอริยทรัพย์ 7 หลักมรรค 8 และการจัดการทรัพย์ 2 ส่วน คือ 1) การจัดการทรัพย์ภายนอก ประกอบด้วย การแสวงหา การบริหารจัดการ และการออมทรัพย์การใช้ทรัพย์ 2) การจัดการทรัพย์ภายใน คือ อริยทรัพย์ 7 เน้นปัญญาเป็นที่ตั้ง ส่วนเป้าหมายของสัมมาชีพ มี 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับสังคม และระดับขั้นสูงสุดคือการบรรลุธรรม แนวคิดความรับผิดชอบในพระพุทธศาสนา จะต้องเริ่มต้นด้วยการบำเพ็ญกิจเพื่อผู้อื่น ส่วนหลักธรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบ คือ หลักกตัญญูกตเวที หลักพรหมวิหารธรรม หลักฆราวาสธรรม หลักสังคหวัตถุ หลักทศ 6 หลักสัปปุริสธรรม หลักอภิธานิยธรรม และหลักอารยวุฒิ ในพระพุทธศาสนามีการกำหนดคุณค่าของสัมมาชีพและความรับผิดชอบต่อ 5 ระดับ คือ คุณค่าระดับบุคคล คุณค่าระดับครอบครัว คุณค่าด้านระบบเศรษฐกิจ คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม และคุณค่าด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี⁴⁶

รุ่งทิพา สันติผลธรรม และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “สัมมาชีพของชาวนาในอำเภอเมืองนครสวรรค์” สรุปได้ว่า ในปัจจุบันชาวนาประสบปัญหาในการทำเกษตร วิถีชีวิตของชาวนาค่อนข้างจะลำบาก สาเหตุการประสบปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวนา เกิดจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย (1) ผลผลิตต่ำกว่าจำนวนพื้นที่นาที่มีอยู่ (2) ต้นทุนการผลิตสูง ชาวนาไทย เมื่อถึงฤดูกาลทำนา จะต้องเสียค่าไถ ค่าปุ๋ย ค่าจ้างดำนา เป็นต้น (3) ขายได้ราคาต่ำกว่าต้นทุน ชาวนาไม่มีสิทธิต่อรองราคาข้าวกับพ่อค้าคนกลาง จึงทำให้พ่อค้าคนกลางเอาเปรียบชาวนาด้วยการกดราคาข้าวให้ต่ำลง ชาวนาจึงขาดทุนเพราะมีรายจ่ายในการทำนากว่ารายได้จากการขายข้าว 2) ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย (1) ความอยากมีชีวิตที่ดีขึ้น ชาวนาอยากมีชีวิตที่ดีขึ้น โดยมุ่งถึงความอยากรวยเป็นหลัก เมื่อมีใครมาแนะนำว่า น่าจะทำเศรษฐกิจพอเพียง ชาวนามักจะบอกว่า ไม่ทันกิน ไม่ทันพอที่จะใช้หนี้ (2) ขาดความรอบคอบรัดกุม ชาวนาขาดระบบการทำบัญชีรายได้รายจ่ายในครัวเรือน จะอย่างไรก็ตาม ก็มีชาวนาบางส่วนทำระบบบัญชีรายรับรายจ่ายอยู่บ้าง (3) ชาวนาโดยส่วนใหญ่ละเลยการแสวงหาความรู้ในการทำนา มักทำนาที่เคยทำสืบ ๆ กันมาตั้งแต่อดีต (4) ชาวนาโดยส่วนใหญ่มีรายจ่ายกับสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อการดำเนิน

⁴⁵ สุทัศน์ ประทุมแก้ว และคณะ, “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562), บทคัดย่อ.

⁴⁶ ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม, “การศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาชีพและความรับผิดชอบในพระพุทธศาสนา”, *Journal of MCU Peace Studies*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2563): 431.

ชีวิต ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหาของชาวนา จะต้องอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้นั้นก็คือ อริยมรรค 8 ประกอบด้วย 1) สัมมาทิฐิ ชาวนาควรมีความเห็นชอบ มองโลกในเชิงบวก เห็นตามความเป็นจริง รับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจ 2) สัมมาสังกัปปะ ชาวนาควรมีหลักคิดแบบโยนิโสมนสิการ คิดอย่างถูกวิธี คิดตามหลักความเป็นจริง คิดอย่างเป็นระบบ คิดหาสาเหตุและผล เป็นต้น 3) สัมมาวาจา ชาวนาควรเว้นจากการพูดเท็จ การพูดคำส่อเสียด การพูดคำหยาบ การพูดคำเพื่อเจ้อ ควรพูดเฉพาะคำไพเราะ พูดคำที่สุภาพนุ่มนวล 4) สัมมากัมมันตะ ชาวนาควรทำเกษตรด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีความเสียสละ ช่วยเหลือชาวนาด้วยกัน 5) สัมมาอาชีวะ ชาวนาควรประกอบอาชีพด้วยความสุจริตไม่คดโกงผู้อื่น 6) สัมมาวายามะ ชาวนาไม่ควรหยุดนิ่งในการพัฒนาตนเอง หมั่นแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการทำนาอยู่ตลอดเวลา รวมถึงหารายได้เข้าสู่ครัวเรือนด้วยการประกอบอาชีพเกษตรกรรม 7) สัมมาสติ ชาวนาควรมีความรอบคอบในการดำเนินชีวิตในการใช้จ่ายใช้สอย ไม่ใช้จ่ายจนเกินตัว 8) สัมมาสมาธิ ชาวนาควรมีความมุ่งมั่นแน่วแน่ต่ออุดมการณ์ ไม่หวั่นไหวกับสภาพแวดล้อม สังคมที่แปรผันไป เมื่อชาวนาปฏิบัติตามหลักอริยมรรค 8 ชาวนาก็จะได้รับความสุข อยู่อย่างร่มเย็น และพอใจกับวิถีพุทธที่เรียกว่าเป็นสัมมาชีพอย่างแท้⁴⁷

พระมหาคำพันธ์ รัตนชัย และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสัมมาชีพแก่ประชาชนในจังหวัดราชบุรี” สรุปได้ว่า 1) สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างสัมมาชีพแก่ประชาชนในจังหวัดราชบุรี 6 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านการพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ พบว่า มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในการพัฒนาผู้นำสัมมาชีพให้มีทักษะ มีประสบการณ์ (2) ด้านการประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพระดับจังหวัด พบว่า มีการค้นหาผู้เชี่ยวชาญในสัมมาชีพ เพื่อนำมาฝึกอบรมให้เป็นวิทยากรสัมมาชีพ (3) ด้านการเตรียมความพร้อมวิทยากรสัมมาชีพระดับหมู่บ้าน พบว่า ยังขาดวิทยากรสัมมาชีพฝ่ายสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถด้านสัมมาชีพ (4) ด้านการเตรียมความพร้อมครัวเรือนเป้าหมาย พบว่า มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามครัวเรือนต่าง ๆ ที่มีความสนใจในการเปลี่ยนจากอาชีพเดิมมาทำอาชีพใหม่ (5) ด้านการสร้างสัมมาชีพในระดับหมู่บ้าน พบว่า มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมมาชีพ ไม่ว่าจะเป็นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (6) ด้านการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ พบว่า มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะอย่างไรก็ตาม การจัดตั้งกลุ่มและการพัฒนากลุ่มอาชีพมีรากฐานมาจากอาชีพเดิมในท้องถิ่นโดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ในขณะที่วิทยากรสัมมาชีพกลับมีบทบาทน้อยลง 2) บทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสัมมาชีพในจังหวัดราชบุรี พบว่า พระสงฆ์ควรเข้ามามีบทบาทส่งเสริมสัมมาชีพในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับสัมมาอาชีวะแก่วิทยากรสัมมาชีพหรือชาวบ้าน รวมถึงส่งเสริมให้ชาวบ้านได้นำผลิตภัณฑ์ในพื้นที่มาจำหน่ายในพื้นที่ของวัดโดยไม่เรียกเก็บค่าเช่า 3) การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสัมมาชีพแก่ประชาชนในจังหวัดราชบุรี พบว่า พระสงฆ์ชั้นผู้ปกครองควรจัดหลักสูตรสังฆวิทยากรสัมมาชีพเพื่ออบรมพระสงฆ์ให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสัมมาชีพ

⁴⁷ รุ่งทิวา สันติผลธรรม และคณะ, “สัมมาชีพของชาวนาในอำเภอเมืองนครสวรรค์”, วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน 2563): 249-256.

ควรตั้งทีมสังฆวิทยากรสัมมาชีพให้มีความสอดคล้องกับอาชีพและบริบทเชิงพื้นที่ ควรมีการประชาสัมพันธ์คัดเลือกครัวเรือนที่พร้อม เพื่อจัดอบรมสัมมาชีพชุมชนเชิงพุทธ⁴⁸

ชาไฟร ชัยหาเนตร์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สรุปความได้ว่า สัมมาชีพชุมชน คือ อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายได้มากกว่ารายจ่าย ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ จะอย่างไรก็ตาม สัมมาชีพจะเกิดขึ้นได้ จะต้องผ่านกระบวนการอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีทั้งหมด 5 โครงการหลักด้วยกัน ได้แก่ 1) พัฒนาผู้นำสัมมาชีพเป็นวิทยากรสัมมาชีพชุมชน 2) ประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพระดับจังหวัด 3) เตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพระดับหมู่บ้าน 4) ส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพในระดับหมู่บ้าน 5) สนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ โดยทั้ง 5 โครงการที่กล่าวมานี้ คือ โครงการหลักในกระบวนการสร้างสัมมาชีพ โดยมีวิธีการสร้างสัมมาชีพชุมชนดังนี้ (1) การฝึกอบรมปราชญ์ เพื่อให้เป็นผู้นำสัมมาชีพชุมชน สามารถเป็นปราชญ์วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพชุมชน โดยมีศูนย์ศึกษาและกรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานรับหน้าที่ในการฝึกอบรม (2) การสร้างทีมนักปราชญ์สัมมาชีพชุมชน โดยมุ่งเน้นสร้างทักษะด้านการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ให้กับทีมนักปราชญ์สัมมาชีพชุมชน เพื่อให้ทีมนักปราชญ์สัมมาชีพชุมชน สามารถแนะนำ หรือให้ความรู้เกี่ยวกับสัมมาชีพแก่ชาวบ้านในชุมชน (3) การฝึกอบรมสร้างสัมมาชีพชุมชน แก่นำสัมมาชีพชุมชน เข้าไปแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับสัมมาชีพ เน้นให้ชาวบ้านได้ฝึกปฏิบัติจริง (4) การส่งเสริมให้เกิดสัมมาชีพมั่นคง แก่นำสัมมาชีพหรือทีมนักปราชญ์สัมมาชีพชุมชน กำกับติดตามหรือสนับสนุนชาวบ้านที่เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งนี้เพื่อให้ชาวบ้านได้นำความรู้ไปประกอบอาชีพ และมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต⁴⁹

พระปลัดวชิระ วชิรญาณ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า 1) แนวคิดเกี่ยวกับหลักสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา พบว่า หลักสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา คือ การประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย สุจริต ขอบธรรม ไม่เบียดเบียนตนเองและบุคคลอื่น หลักสัมมาชีพที่ว่านี้ปรากฏในอยู่ยิมมรรค 8 ผู้ประกอบการค้าขายไหมควรยึดหลักสัมมาชีพในการดำเนินกิจการ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาเปรียบลูกค้า และเพื่อนร่วมอาชีพด้วยกัน 2) รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างสัมมาชีพของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้ประกอบการค้าผ้าไหมถูกพ่อแม่หรือบรรพบุรุษอบรม แนะนำให้ยึดหลักสัมมาชีพในการดำเนินกิจการ พร้อมกันนั้น ผู้ประกอบการค้าผ้าไหมยังได้รับอิทธิพลคำสอนเกี่ยวกับความไม่โลภ ความไม่คดโกง จากพระพุทธศาสนา 3) วิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของกลุ่มผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการ

⁴⁸ พระมหาคำพันธ์ รัตนอุทัย และคณะ, “การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสัมมาชีพแก่ประชาชนในจังหวัดราชบุรี”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2563): 177-180.

⁴⁹ ชาไฟร ชัยหาเนตร์ และคณะ, “การสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ, ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563): 54-55.

การค้าขายผ้าไหมยัดมันหลักสัมมาชีพ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อเพื่อนร่วมงานและลูกค้า ส่งผลให้กิจการค้าขายผ้าไหมมีความมั่นคงและยั่งยืน⁵⁰

ภาณุวัฒน์ แบ่งเพชร และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในบริบทของพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี” พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานที่นำนโยบายสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ มักจะได้รับมอบหมายภารกิจอย่างเร่งด่วน ฉะนั้น การนำนโยบายสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวก่อนจะลำบากและไม่ค่อยจะมีประสิทธิภาพ ยิ่งไปกว่านั้น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อนำนโยบายลงไปปฏิบัติ มักจะใช้คำที่กว้าง เป็นนามธรรมและยากที่จะเข้าใจได้ ดังนั้น รูปแบบของการนำนโยบายสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี มีรูปแบบดังนี้ เจ้าหน้าที่ผู้นำนโยบายลงไปปฏิบัติควรดำเนินการ 1) ควรจัดตารางกิจกรรมและกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานให้ชัดเจน มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนตามบริบทสภาพแวดล้อมเชิงพื้นที่ได้ (2) ควรแปลงข้อมูลให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย (3) แก้ไขข้อจำกัดทางกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับ (4) เพิ่มความหลากหลายในการส่งเสริมสัมมาชีพระดับครัวเรือน⁵¹

ชลวิทย์ เจียรจิตต์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมทางสังคมกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายสัมมาชีพอย่างยั่งยืน” สรุปได้ว่า 1) ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาเครือข่ายสัมมาชีพพบว่า การพัฒนาเครือข่ายจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัย (1) องค์ความรู้ของเครือข่ายสัมมาชีพ นั่นก็คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ในการบริหารกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม (2) ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายสัมมาชีพ 4 ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความเสียสละ และด้านสรุปบทเรียน 2) ถอดบทเรียนแนวทางการยกระดับศักยภาพเครือข่ายสัมมาชีพให้มีความยั่งยืน พบว่าแนวทางการยกระดับเครือข่ายสัมมาชีพให้มีความยั่งยืนจะต้องใช้วิธีการ 4 อย่างดังนี้ (1) Learning ชุมชนควรเรียนรู้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ดีขึ้นกว่าเดิม (2) Innovation ชุมชนควรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างสังคมกับสิ่งแวดล้อม (3) Sustainable Action การปฏิบัติการเพื่อความยั่งยืน อาจจะต้องคำนึงถึงคน สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวม เพราะการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน จะต้องอาศัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้รู้จักรักษาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายใต้การคำนึงถึงความสมดุลของสิ่งแวดล้อมและวิถีวัฒนธรรมของการดำรงชีวิต (4) Transformation การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ การยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน จะต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์

⁵⁰ พระปลัดวัชรวิระ วชิรญาณ และคณะ, “การเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์”, วารสารวณนภูมิองคแหกรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563): 27.

⁵¹ ภาณุวัฒน์ แบ่งเพชร และคณะ, “การนำนโยบายสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในบริบทของพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี”, Journal of Administrative and Management, ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2563): 34.

และการคำนึงถึงทุกคนในชุมชน 3) การพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมเครือข่ายสัมมาชีพ พบว่า การพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมเครือข่ายสัมมาชีพสู่ระดับนโยบาย จะต้องอาศัย (1) การสร้างผู้นำ โดยผู้นำที่สร้างขึ้นจะต้องเป็นคนที่มีความเสียสละและสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้ (2) การจัดตั้งเครือข่าย โดยเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นมาจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจอย่างชัดเจน (3) การดำเนินการและการประเมินผลงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในเครือข่าย⁵²

เพียงทัย ยาวีราข และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นสัมมาอาชีพของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดป่าตาลใต้ จังหวัดเชียงราย” สรุปได้ว่า 1) ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นสัมมาอาชีพของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดป่าตาลใต้ จังหวัดเชียงราย พบว่า (1) ครูสามารถสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โครงงานที่เน้นสัมมาอาชีพ และผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก (2) ครูมีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสัมมาอาชีพ หลังเข้ารับการพัฒนากว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) สามเณรนักเรียนมีทักษะการทำโครงงานที่เน้นสัมมาอาชีพอยู่ในระดับมาก (4) สามเณรนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โครงงานที่เน้นทักษะสัมมาอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลการศึกษาค้นคว้าปัญหาการจัดการเรียนรู้โครงงานที่เน้นสัมมาอาชีพของครูที่สำคัญ 3 อันดับแรก พบว่า (1) สามเณรขาดความคิดสร้างสรรค์และแรงจูงใจในการทำโครงงาน (2) สามเณรนักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงการจัดทำโครงงานกับความเป็นสัมมาอาชีพจากแหล่งเรียนรู้ได้ (3) ครูมีทักษะด้านดิจิทัลที่จะสนับสนุนการจัดทำโครงงานสัมมาชีพไม่เพียงพอ⁵³

มนสิชา อนุกุล ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน ตำบลบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” พบว่า แนวทางการส่งเสริมอาชีพให้ชุมชน ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1) กิจกรรมต้นน้ำ การสรรหาทรัพยากร ด้วยการนำวัตถุดิบที่อยู่ในชุมชนมาเพิ่มมูลค่า 2) กิจกรรมกลางน้ำ การสร้างผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์พวงหรีด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น น้ำมันเหลือง ยาหม่องหรือบาล์มสำหรับเยาวชน เป็นต้น 3) กิจกรรมปลายน้ำ การตลาด การส่งเสริมด้านการตลาดและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยเน้นตลาดชุมชน ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและการดำรงชีวิต และกิจกรรมการพัฒนาช่องทางจำหน่าย เพื่อให้กลุ่มอาชีพมีช่องทางการจำหน่ายที่เพิ่มมากขึ้น และกลุ่มลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ง่าย 4) กิจกรรมสนับสนุน การสนับสนุนส่งเสริมด้านความรู้ในการจัดตั้งและการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ บ้านบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ เช่น การผลิต การจำหน่าย การตลาด 5) กิจกรรมส่งเสริมความรู้ในด้านอื่น โดยอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ

⁵² ชลวิทย์ เจียรจิตต์ และคณะ, “นวัตกรรมทางสังคมกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายสัมมาชีพอย่างยั่งยืน”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2565): 6-11.

⁵³ เพียงทัย ยาวีราข และคณะ, “การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นสัมมาอาชีพของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดป่าตาลใต้ จังหวัดเชียงราย”, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ปีที่ 19 ฉบับที่ 85 (เมษายน-มิถุนายน 2565): 24.

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้กลุ่มอาชีพสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน⁵⁴

ตารางที่ 2.5 พัฒนาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมมาชีพ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัย (พ.ศ.)	ชื่อเรื่อง
วุฒิชัย สายบุญจวง และสมทรง บรรจงธิดาทนงค์ (ไม่ระบุ พ.ศ.)	การพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมสู่วิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
ทิพย์วรรณ จันทรา และคณะ	รูปแบบการพัฒนากระบวนการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน
จันทร์ธิดา ศรีพิทักษ์ (พ.ศ. 2557)	การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ศึกษากรณีกลุ่มสตรีเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
ยุพรัตน์ จันทรแก้ว (พ.ศ. 2558)	การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพบ้านหนองกะโหลก อำเภอเมืองตาก
กรรณิการ์ สายเทพ และพิชญา เพิ่มไทย (พ.ศ. 2560)	แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
ธนวัฒน์ ศรีลา (พ.ศ. 2561)	การพัฒนากิจกรรมและการประกอบสัมมาชีพของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดน่าน
สุทัศน์ ประทุมแก้วและคณะ (พ.ศ. 2562)	การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ
ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม และคณะ (พ.ศ. 2563)	การศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาชีพและความรับผิดชอบในพระพุทธศาสนา
รุ่งทิพา สันติผลธรรม และคณะ (พ.ศ. 2563)	สัมมาชีพของชาวนาในอำเภอเมืองนครสวรรค์
พระมหาคำพันธ์ รัตนชัยโย และคณะ (พ.ศ. 2563)	การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสัมมาชีพแก่ประชาชนในจังหวัดราชบุรี
ชบาไพร ชัยหาเนตร์ และคณะ (พ.ศ. 2563)	การสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
พระปลัดวัชรวิระ วชิรญาณ และคณะ (พ.ศ. 2563)	การเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์
ภาณุวัฒน์ แบ่งเพชร และคณะ (พ.ศ. 2563)	การนำนโยบายสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในบริบทของพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
ชลวิทย์ เจียรจิตต์ และคณะ (พ.ศ. 2565)	นวัตกรรมทางสังคมกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายสัมมาชีพอย่างยั่งยืน

⁵⁴ มนสิชา อนุกุล, “แนวทางการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน ตำบลบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”, วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565): 142.

ผู้วิจัย (พ.ศ.)	ชื่อเรื่อง
เพียงททัย ยาวีราช และคณะ (พ.ศ. 2565)	การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นสัมมาอาชีวะของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดป่าตาลใต้ จังหวัดเชียงราย
มนสิชา อนุกุล (พ.ศ. 2565)	แนวทางการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน ตำบลบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมมาชีพ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน พบว่างานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพ บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสัมมาชีพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมสัมมาชีพ การสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการส่งเสริมและการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น แต่สิ่งหนึ่งที่คณะผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตต่องานวิจัยที่ผ่านมา ก็คือ งานวิจัยที่ผ่านมามุ่งสร้างสัมมาชีพในชุมชนด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อจำหน่าย และไม่มีการวิจัยเรื่องใดสร้างสัมมาชีพในชุมชนด้วยการนำขยะรีไซเคิลมาพัฒนาเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายเลย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงประสงค์จะพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลเป็นฐาน

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและเศรษฐกิจหมุนเวียน

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุ๋นเรือน เล็กน้อย ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการขยะของเทศบาลตำบลภายใต้แนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน” พบว่า ประชาชนโดยส่วนน้อยเท่านั้นที่คัดแยกขยะในครัวเรือน อย่างไรก็ตาม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ส่งเสริมและพยายามนำแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาปรับใช้ภายใต้หลักการ 3R คือ ใช้น้อยลง ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ ด้วยการสนับสนุนให้ประชาชนคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อนำขยะที่คัดแยกไว้ไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน สนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งธนาคารขยะเพื่อเป็นสถานที่ในการรับซื้อขยะรีไซเคิลจากประชาชน รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนนำขยะอินทรีย์มาใช้ประโยชน์ เช่น นำเศษอาหาร มาทำเป็นปุ๋ยหมักปุ๋ยชีวภาพเพื่อใช้ในการเพาะปลูกในครัวเรือน ส่วนการคัดแยกขยะแล้วขายในส่วน of เทศบาลขาดประสิทธิภาพมากเท่าที่ควรเพราะมีกำลังคนน้อย⁵⁵

ดวงสมร พิกสังข์ ได้ศึกษาเรื่อง “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิตของกรุงเทพมหานคร” พบว่า ระดับการปฏิบัติของการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนตามหลักการ 5R ของหัวหน้าครัวเรือนในการลดปริมาณขยะ (Reduce) การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำวัสดุที่ชำรุดมาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) และการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการหลีกเลี่ยงใช้วัสดุที่ย่อยสลายยาก (Reject) อยู่ในระดับมาก โดยการวิเคราะห์ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ขนาดครัวเรือน การมีส่วนร่วม ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี

⁵⁵ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุ๋นเรือน เล็กน้อย, “การจัดการขยะของเทศบาลตำบลภายใต้แนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน”, วารสารนาคบุตปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม: 46.

ความสัมพันธ์กับการนำหลักการ 5R มาใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า การจัดการขยะตามหลักการ 5R มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานในการลดปริมาณขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครัวเรือนส่วนใหญ่ต้องการให้ชุมชนดำเนินการโครงการรีไซเคิลขยะอย่างเป็นรูปธรรม ปลุกจิตสำนึกให้เยาวชนได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งต้องการให้ชุมชนจัดกิจกรรมประกวดหน้าบ้านสะอาดปลอดขยะเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับครัวเรือนในการพัฒนาครัวเรือนของตนให้สะอาดอยู่เสมอ⁵⁶

อรัญญา ลอสิอเลิศ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมขยะรีไซเคิลเพื่อการส่งออก” พบว่า 1) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมขยะรีไซเคิลเพื่อการส่งออก พบว่า ในปัจจุบัน ภาครัฐได้กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการส่งออกขยะรีไซเคิลอย่างเป็นรูปธรรม 2) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมขยะรีไซเคิลเพื่อการส่งออก พบว่า ผู้ร่วมค้าในธุรกิจรีไซเคิล ควรให้ความร่วมมือกันในธุรกิจเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางธุรกิจมากขึ้น ควรทำธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง ควรมีการเปิดประมูลอย่างเสรี ไม่มีอำนาจมืดแอบแฝงตลอดจนเรื่อง Logistics 3) รูปแบบระบบความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมขยะรีไซเคิลเพื่อการส่งออก พบว่า ในปัจจุบัน การกำหนดนโยบายและการแก้ไขปัญหาทั้งระบบ ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ดังนั้น ภาครัฐควรจัดตั้งองค์กรกลางขึ้นมาเพื่อให้องค์กรกลางดังกล่าวเข้ามาทำหน้าที่ในการกำกับดูแลนโยบายการแก้ปัญหาขยะทั้งระบบ และการให้คำปรึกษาแนะนำด้านเทคนิควิชาการจัดการขยะแก่องค์กรต่าง ๆ นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างการบริหารจัดการอุตสาหกรรมขยะรีไซเคิล พบว่า เดิมทีภาครัฐเป็นผู้ควบคุม แต่ในปัจจุบันภาครัฐทำหน้าที่กำกับดูแล อำนาจความสะดวกให้แก่ธุรกิจรีไซเคิล และยิ่งไปกว่านั้น ชุมชนหลายชุมชนได้ให้ความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน⁵⁷

สุกัญชัย บติการ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาหวาง อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า เทศบาลตำบลนาหวางมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ขยะมูลฝอยดังกล่าวเกิดขึ้นมาจากภาคครัวเรือนและตลาดในชุมชน และในขณะเดียวกัน ระบบการจัดการขยะของเทศบาลตำบลนาหวางขาดประสิทธิภาพและดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยล่าช้า ปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้

⁵⁶ ดวงสมร พักสงฆ์, “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิตของกรุงเทพมหานคร”, รายงานการวิจัย, (คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2555), บทคัดย่อ.

⁵⁷ อรัญญา ลอสิอเลิศ, “ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมขยะรีไซเคิลเพื่อการส่งออก”, วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2561: 326.

นำมาสู่แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาหวางแห่งนี้ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ ความรู้ สร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยภายในครัวเรือน และรณรงค์ให้ ประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอย จัดการขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสม อาทิ ขยะอินทรีย์ นำไปทำปุ๋ยหมัก ชีวภาพ ขยะรีไซเคิล นำขายให้กับธนาคารขยะ ขยะทั่วไป นำไปจัดการขยะด้วยตนเอง เพื่อลดปริมาณ ขยะในชุมชน และที่สำคัญการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบรูปแบบ 5 RCWb Model ซึ่งเป็นรูปแบบการ จัดการขยะที่เกิดขึ้นจากการออกแบบของประชาชนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ ซึ่ง 5 RCWb Model สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเทศบาลตำบลนาหวางได้⁵⁸

รพีพงศ์ เจริญยศ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การแปรรูปโฟมรีไซเคิล ผสมเส้นใยแก้วเป็น ผลิตภัณฑ์” พบว่า การทดลองใช้โฟม EPS (Expanded Polystyrene Foam) รีไซเคิล ผสมกับใย แก้วชนิดเส้นสั้น โดยการนำโฟมที่ใช้แล้วมาทำการหลอมด้วยความร้อน จะได้เป็น EPS แล้วทำเป็น เม็ดหรือชิ้นเล็ก ๆ จากนั้น นำไปหลอมรวมกับใยแก้วชนิดเส้นสั้น จำนวน 3 อัตราส่วนผสม คือ ร้อย ละ 20 ร้อยละ 30 ร้อยละ 40 ที่อุณหภูมิ 230 องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลา 20 นาที เมื่อเย็นตัวแล้ว ย่อยเป็นเม็ดคอมพิวเตอร์ นำส่วนผสมคอมพิวเตอร์ไปอบให้ความร้อนอีกครั้ง แล้วอัดขึ้นรูปเป็นแผ่น สำหรับขึ้นรูปเป็นชิ้น ทดสอบตามมาตรฐานการทดสอบที่กำหนด พบว่า วัสดุ EPS ผสมกับใยแก้วชนิด เส้นสั้น อัตราส่วนร้อยละ 40 สามารถยึดเกาะกันได้ดีที่สุด ทำให้มีสมบัติทางกลที่ดีกว่าอัตราส่วนผสม อื่น ๆ คือ มีค่าสัมประสิทธิ์การยืดหยุ่น 2,693.40 MPa.(SD=58.31) ค่าสัมประสิทธิ์การแตกหัก 4.38 MPa. (SD=0.51) ความต้านทานแรงอัด 128.48 Kg/cm . (SD=6.78) ความแข็ง 94.82 HRR.(SD=3.24) เพราะสมบัติวัสดุจะแปรผันตามส่วนผสมของเส้นใยแก้วเสริมแรงที่เพิ่มขึ้น ทำให้มีความแข็งแรงเพิ่มขึ้น ตามเนื่องจากการประสานระหว่าง PS ที่มาจาก EPS โฟมรีไซเคิลกับใยแก้วชนิดเส้นสั้น มีการจับตัวและ การกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอ ตามจำนวนวัสดุเสริมแรง อัตราส่วนผสมที่มีเส้นใยเสริมแรงน้อยทำให้มี ความแข็งแรงลดลง เพราะว่า มีจำนวน PS มากเกินไป ทำให้มีสมบัติแข็ง และมีความเปราะสูง ทำให้ แตกหักได้ง่าย⁵⁹

วรสุดา ขวัญสุวรรณ และสาทิณี วัฒนกิจ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ วัสดุเหลือทิ้งสู่ผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งและแฟชั่น: ชุมชนต้นแบบเทศบาลเมืองเขารูปช้าง” พบว่า การจัดการวัสดุเหลือทิ้งตามหลัก 3 R^s คือ Reduce Reuse Recycle เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ชาวบ้านในตำบลเขารูปช้างได้ร่วมกันทำผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยได้ผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบ้าน 10 ชิ้น และผลิตภัณฑ์แฟชั่น 10 ชิ้น และความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน และ ผลิตภัณฑ์แฟชั่นดังกล่าว พบว่า สินค้ามีราคาเหมาะสม ร้อยละ 71.10 สินค้ามีความหลากหลายร้อยละ

⁵⁸ สุภัคชัย บดีการ, “การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาหวาง อำเภอ นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาลังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561), บทคัดย่อ,

⁵⁹ รพีพงศ์ เจริญยศ และคณะ, “การแปรรูปโฟมรีไซเคิล ผสมเส้นใยแก้วเป็นผลิตภัณฑ์”, WALAILAK PROCEDIA, การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 11 ระหว่างวันที่ 27-28 มีนาคม 2562 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช: 1.

ละ 22.80 มีความประณีตสวยงาม ร้อยละ 28.10 ความคิดสร้างสรรค์น่าใช้งาน ร้อยละ 51.80 มีเอกลักษณ์โดดเด่น ร้อยละ 37.70 และมีความแข็งแรง ปลอดภัยต่อการใช้งาน ร้อยละ 38.60⁶⁰

อาภาพร กลิ่นเทศ ได้ศึกษาเรื่อง “อิทธิบาทธรรมกับการประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง” สรุปได้ว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหามลภาวะของสิ่งแวดล้อม ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน ปัญหาที่ระบบเศรษฐกิจต้องเผชิญกับความเสี่ยงด้านอุปทาน และปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต ล้วนส่งผลกระทบต่อผู้คนและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงเป็นระบบที่จะแก้ไขปัญหาดังที่กล่าวมาได้ จะอย่างไรก็ตาม การนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จะทำให้เศรษฐกิจหมุนเวียนพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งอิทธิบาท 4 ที่ว่านี้ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความอยากทำ (ให้ดี) 2) วิริยะ ความพยายามทำสิ่งนั้น 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น และ 4) วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น และในขณะเดียวกันก็พัฒนาโมเดลทางธุรกิจและนวัตกรรม เพื่อการจ้างแรงงานเพิ่มในอนาคต ลดค่าใช้จ่าย และฟื้นฟูเศรษฐกิจขององค์กร ผลที่ตามมา คือ ธุรกิจมีกำไร ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม รักษาต้นทุนธรรมชาติ รักษาโลกให้น่าอยู่เพื่อส่งต่อให้รุ่นลูก รุ่นหลาน⁶¹

เลิศลักษณ์ เจริญสมบัติ ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนกับวิสาหกิจชุมชน” สรุปได้ว่า แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ วิธีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน การนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้าไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางวิสาหกิจชุมชน จะช่วยลดต้นทุนการผลิต มีรายได้เพิ่มขึ้น และเกิดการพัฒนาที่สมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หลักการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้าไปประยุกต์ในวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้ 1) วิสาหกิจชุมชน จะต้องออกแบบสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) นำแนวคิดขยะเหลือศูนย์เข้ามาใช้ 3) ออกแบบสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เพื่อรองรับแนวคิด “ขยะเหลือศูนย์” 4) เพิ่มการบริการด้านซ่อมแซม ปรับปรุงให้กับลูกค้าเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีอายุการใช้งานที่มากขึ้น 5) ใช้พลังงานทดแทนเป็นพลังงานหลักในการผลิต และชักชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ 6) วิสาหกิจชุมชน รับซื้อขยะที่สามารถนำมาทำเป็นวัตถุดิบเพื่อการผลิตจากประชาชนในท้องถิ่น⁶²

ชไมกานต์ ดวงแก้ว และอุ๋นเรือน เล็กน้อย ได้ศึกษาเรื่อง “การรับรู้และแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3 R^s ของเทศบาลนครนนทบุรี” พบว่า 1) ความเห็นและการรับรู้ต่อแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในการจัดการขยะพลาสติก

⁶⁰ วรสุตา ขวัญสุวรรณ และสาทิณี วัฒนกิจ, “การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือทิ้งสู่ผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งและแฟชั่น: ชุมชนต้นแบบเทศบาลเมืองเขารูปช้าง”, รายงานการวิจัย, (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2563), บทคัดย่อ.

⁶¹ อาภาพร กลิ่นเทศ, “อิทธิบาทธรรมกับการประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง”, วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2564: 382.

⁶² เลิศลักษณ์ เจริญสมบัติ, “การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนกับวิสาหกิจชุมชน”, วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564): 145.

ของบุคลากรทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ บุคลากรของเทศบาลนครนทบุรี ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อเศรษฐกิจหมุนเวียน จึงไม่นำเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของแผนงาน มีเพียงนำหลัก 3 R^s คือ ใช้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) มาใช้ในการดำเนินงานเท่านั้น โดยเน้นขยะ 4 ประเภท ได้แก่ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะทั่วไป ทำแบบองค์รวม ไม่ได้แยกขยะพลาสติกออกมาโดยเฉพาะ ดังนั้นในอนาคต การจัดอบรมให้ความรู้ในการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน ควรได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางรวมถึงงบประมาณจากส่วนกลาง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานจะได้เริ่มดำเนินการขับเคลื่อนในเรื่องนี้อย่างจริงจัง 2) ระบบจัดการความรู้ด้านการจัดการขยะพลาสติก ควรพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้และปฏิบัติการร่วมกันผ่านหลักการสร้างเครือข่ายในลักษณะสหองค์กรปกครองท้องถิ่น⁶³

จิราภรณ์ จันทรแย้ม และอุ๋นเรือน เล็กน้อย ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมพลังให้กับคนวัยชราที่หลุมฝังกลบเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน กรณีศึกษา: ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี” พบว่า วิถีชีวิตของกลุ่มคนเก็บของเก่าขาย คือ การเริ่มทำงานในบ่อขยะตั้งแต่เช้าและเลิกงานช่วงเย็น การใช้ชีวิตของคนกลุ่มดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหาร การพักผ่อน ล้วนอยู่ภายในบ่อขยะโดยมีเพิงเล็ก ๆ ไว้หลบฝน พวกเขามีคุณภาพชีวิตไม่ค่อยดีเพราะขาดโอกาสด้านการศึกษา ด้านสวัสดิการและขาดโอกาสในการได้รับคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน พวกเขาจึงทำงานคัดแยกขยะแบบเดิมในทุก ๆ วัน โดยคัดแยกตามลักษณะของพลาสติก ดังนั้น การส่งเสริมสนับสนุนด้านองค์ความรู้ให้กับกลุ่มคนวัยชราเพื่อให้พวกเขาเป็นนักรีไซเคิลระดับมืออาชีพที่เป็นแรงงานสำคัญในการสร้างแผนงานจัดการขยะพลาสติกภายในศูนย์กำจัดมูลฝอย ทั้งนี้เพื่อให้พวกเขามีรายได้จากการจัดการขยะพลาสติกในกระบวนการแปรรูปขยะพลาสติกและลดปริมาณขยะพลาสติกและพื้นที่ฝังกลบขยะมูลฝอยได้อย่างยั่งยืน⁶⁴

⁶³ ชไมกานต์ ดวงแก้ว และอุ๋นเรือน เล็กน้อย, “การรับรู้และแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3 R^s ของเทศบาลนครนทบุรี”, วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 8 ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน 2564: 252.

⁶⁴ จิราภรณ์ จันทรแย้ม และอุ๋นเรือน เล็กน้อย, “แนวทางการส่งเสริมพลังให้กับคนวัยชราที่หลุมฝังกลบเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน กรณีศึกษา: ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”, วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม – เดือนมิถุนายน 2565: 121.

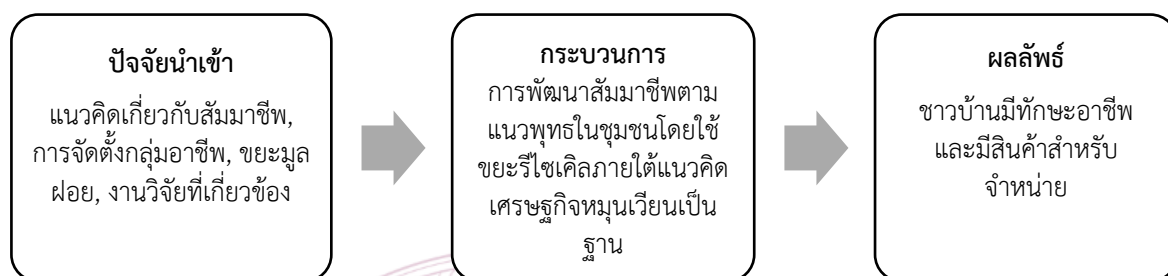
ตารางที่ 2.6 พัฒนาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและเศรษฐกิจหมุนเวียน

ผู้วิจัย (พ.ศ.)	ชื่อเรื่อง
ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย (ไม่ระบุ พ.ศ.)	การจัดการขยะของเทศบาลตำบลภายใต้แนวคิดระบบเศรษฐกิจ หมุนเวียน
ดวงสมร พักสังข์ (พ.ศ. 2555)	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการขยะมูลฝอยของ ครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิตของกรุงเทพมหานคร
อรัญญา ลอสีลเลิศ (พ.ศ. 2561)	ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมขยะรีไซเคิล เพื่อการส่งออก
สุภัคชัย บติการ (พ.ศ. 2561)	การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบล นาแหร อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ร่ำพิง เจริญยศ และคณะ (พ.ศ. 2562)	การแปรรูปโพลีไซเคิล ผสมเส้นใยแก้วเป็นผลิตภัณฑ์
วรสุตา ขวัญสุวรรณ และสาทิณี วัฒนกิจ (พ.ศ. 2563)	การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือทิ้งสู่ผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่ง และแฟชั่น: ชุมชนต้นแบบเทศบาลเมืองเขารูปช้าง
อาภาพร กลิ่นเทศ (พ.ศ. 2564)	อิทธิบาทธรรมกับการประยุกต์ใช้หลักต้นเศรษฐกิจหมุนเวียน
เลิศลักษณ์ เจริญสมบัติ (พ.ศ. 2564)	การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนกับวิสาหกิจชุมชน
ชไมกานต์ ดวงแก้ว และ อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย (พ.ศ. 2564)	การรับรู้และแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อ การจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3 R ^s ของเทศบาลนครนนทบุรี
จิราภรณ์ จันทรแย้ม และ อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย (พ.ศ. 2565)	แนวทางการส่งเสริมพลังให้กับคนวัยขยะที่หลุมฝังกลบเพื่อ ขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน กรณีศึกษา: ศูนย์กำจัดขยะ มูลฝอย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและเศรษฐกิจหมุนเวียน พบว่างานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาปฏิบัติการวิจัยเพื่อการจัดการขยะและนำหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนลงไปประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการขยะ พร้อมกันนั้น ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแปรรูปโพลีไซเคิลผสมเส้นใยแก้วเป็นผลิตภัณฑ์ ดังนั้น งานวิจัยที่ผ่านมา จึงทำให้คณะผู้วิจัยแลเห็นว่า การนำขยะรีไซเคิลมาพัฒนาเป็นสินค้า จะสามารถสร้างสัมมาชีพในชุมชนได้

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอฟะนงศรีอยุธยา”

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน 2) เพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน 3) เพื่อประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน โดยมีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 พื้นที่วิจัย
- 3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มอาสาสมัคร
- 3.4 เครื่องมือการวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สรุปกระบวนการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นฐานกำหนด ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่วิจัย ใช้เครื่องมือวิจัย คือ ชุดกิจกรรมแบบสังเกต แบบสะท้อนผล แบบประเมิน ปฏิบัติการวิจัยตามแนวคิดของ Kurt Lewin วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เชิงการเล่าเรื่อง (narrative analysis) และหลักการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic analysis) ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาวิจัยที่ดำเนินการภายใต้ กระบวนทัศน์เชิงธรรมชาติ แสวงหาความรู้แบบธรรมชาติ นักวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต (Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการศึกษาเอกสาร ส่วนข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพจะ อยู่ในรูปแบบของคำพูดที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ ความรู้ ความคิดความเห็น ความรู้สึกของผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ และข้อมูลจากเอกสาร¹ ดังนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จึงเป็น การวิจัยที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาวิจัยเพื่อได้แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

3.1.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหา ของบุคคลและชุมชนไปพร้อม ๆ กัน การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีภารกิจที่จะต้องศึกษาระบบของสังคม โดยอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกในระบบ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี หนทางของการ ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากนักวิจัยและความร่วมมือของสมาชิกที่เป็นเจ้าของ ปัญหา โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ร่วมกันตลอดเวลา² ดังนั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิด ของ Kurt Lewin 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

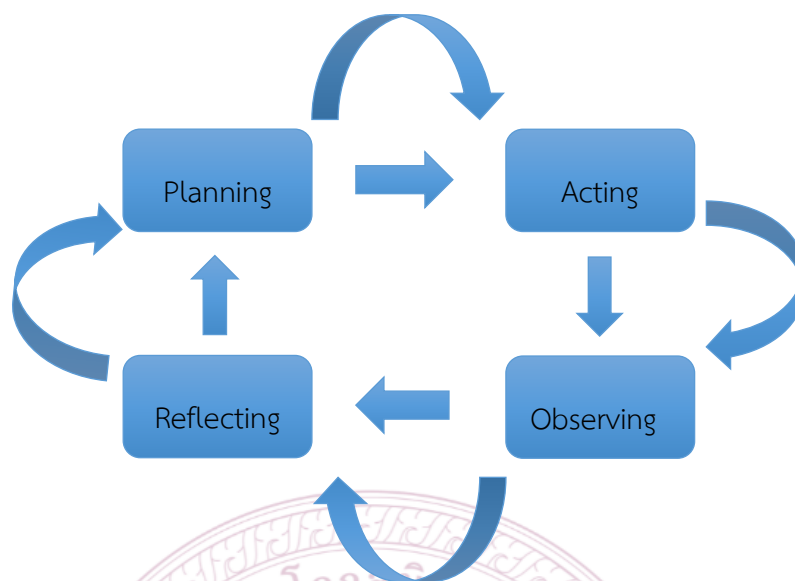
- 1) Planning การวางแผน
- 2) Activity การปฏิบัติ
- 3) Observing การสังเกต
- 4) Reflecting การสะท้อนผล³

จึงเป็นการวิจัยที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้ แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน ณ ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

¹ ชาย โพธิ์สีดา, ศาสตร์และศิลป์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2562), หน้า 18-19.

² Gilmore, Krantz and Ramirez, "Action Research Based Modes of Inquiry and the Host Research as a Process and a Goal", *Humanration*, Vol. 5 No. 3: 161, อ้างถึงใน วรรณดี สุทธิธนากร, การ วิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเพื่อเสริมภาพและการสร้างสรรค์, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์, 2562), หน้า 2.

³ ภัทรพร เกษสังข์, การวิจัยเชิงปฏิบัติการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2559), หน้า 29.

ภาพที่ 3.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) ตามแนวคิดของ Kurt Lewin

3.2 พื้นที่วิจัย

ในปีงบประมาณ 2565 ที่ผ่านมา คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้นำชุมชน และชาวบ้าน ได้พัฒนา บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 บ้านป้อมหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม ให้เป็นต้นแบบชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ดังนั้น เพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยที่ผ่านมาและเพื่อสร้างอาชีพ ให้กับชาวบ้านจากขยะรีไซเคิล คณะผู้วิจัยจึงคัดเลือกตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็น พื้นที่วิจัย โดยใช้โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) เป็นสถานที่ฝึกอาชีพ ซึ่งโรงเรียนแห่งนี้ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3

3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มอาสาสมัคร

3.3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1

เนื่องด้วยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คณะผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูล สำคัญ 7 รูป/คน ตามกลยุทธ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)⁴ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังกล่าว เป็นนักวิชาการ มีความชำนาญด้านพระพุทธศาสนาและเคยทำงานกับชุมชน

⁴ วรณดี สุทธิธรรมากร, การวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยในกระบวนทัศน์ทางเลือก, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์, 2562), หน้า 56.

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2

เนื่องด้วยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 มุ่งพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน และประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้นำชุมชนในตำบลบ้านป้อม ตามกลยุทธ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดออกแบบกิจกรรม และสัมภาษณ์เพื่อทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2 นี้มี 4 ท่าน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม และนักพัฒนาชุมชนชำนาญการ

3) ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 3

เนื่องด้วยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มุ่งประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน คณะผู้วิจัยจึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแบบประเมินตรวจสอบรายการ และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติมเพื่อให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 3 นี้มี 7 ท่าน ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม, คณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอบัวโพธิ์ทอง, นักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม, นักวิจัยภาคสนาม, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ 2 และหมู่ที่ 3 (อสม.)

3.3.2 กลุ่มอาสาสมัคร

เนื่องด้วยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 มุ่งพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน และประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คณะผู้วิจัยจึงได้เปิดรับสมัครชาวบ้านในตำบลบ้านป้อมเข้าร่วมโครงการวิจัยพร้อมกับกำหนดคุณสมบัติไว้ว่า ผู้ที่จะสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย จะต้องเป็นผู้มีความสามารถด้านการช่างและมีนิสัยรักการเรียนรู้ ดังนั้น ชาวบ้านที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ จึงมีจำนวน 15 ท่าน

3.4 เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อดังกล่าวข้างต้น แต่ละข้อมีเครื่องมือการวิจัยที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ เพราะวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ ต้องอาศัยนักวิจัยออกแบบเครื่องมือวิจัยที่เหมาะสม จึงจะสามารถแสวงหาคำตอบได้ครบถ้วนและตรงประเด็น ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในการศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้สร้างชุดกิจกรรม แบบสังเกต แบบประเมินผล แบบสะท้อนผล เพื่อใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.4.1 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ หมายถึง โครงร่างคำถามแบบปลายเปิดที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ชนิดแบบกึ่งโครงสร้าง (Non Structural View) ตามลำดับดังนี้

1) คณะผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมมาชีพ แล้วใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนเอกสารมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) คณะผู้วิจัยได้นำส่งแบบสัมภาษณ์ที่ร่างไว้และโครงร่างรายงานการวิจัย 3 บท ไปยังสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และได้ปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3) คณะผู้วิจัยได้จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้สัมภาษณ์นักวิชาการ 7 รูป/คน

ประเด็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์นักวิชาการถูกกำหนดไว้อย่างคร่าว ๆ ดังนี้

- หลักการสัมมาชีพ
- หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ
- แนวทางการสร้างสัมมาชีพในชุมชน

3.4.2 ชุดกิจกรรม

ก่อนกำหนดชุดกิจกรรม คณะผู้วิจัยได้ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม เพื่อระดมความคิดออกแบบกิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน การระดมความคิดในครั้งนี้ได้นำไปสู่การกำหนดกิจกรรม 2 อย่าง ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ 2) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์

3.4.3 แบบสังเกต

แบบสังเกต หมายถึง แบบตรวจสอบรายการ หรือแบบบันทึกการสังเกตเพื่อบันทึกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาวิจัย คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ 2) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์

3.4.4 แบบประเมิน

แบบประเมิน หมายถึง แบบตรวจสอบรายการสำหรับตัดสินคุณภาพหรือคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมิน⁵ คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้แบบ

⁵ พิชิต ฤทธิ์จรูญ, การประเมินโครงการ: แนวคิดและการประยุกต์ใช้, (กรุงเทพมหานคร: [บริษัท แฮสส์ ออฟ เคอร์มิสท์ จำกัด, 2562], หน้า 23.

ประเมินครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย⁶ เป็นตัวอย่าง และนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นฐานคิดในการสร้างแบบประเมิน ถัดจากนั้น คณะผู้วิจัยได้นำเสนอแบบประเมินต่อผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมกับปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินดังกล่าวเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) มี 3 ด้าน แต่ละด้าน มี 3-4 ประเด็นและกำหนดผลการประเมินไว้ที่ ผ่าน/ไม่ผ่าน ดังนี้

1) ด้านสัมมาชีพ มี 4 ประเด็น ประกอบด้วย (1) มีทักษะด้านอาชีพเมื่อได้เรียนรู้และฝึกทำ (2) อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำไม่ขัดแย้งกับหลักศีลธรรม (3) อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำไม่ผิดกฎหมาย บ้านเมือง (4) อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2) ด้านความสัมพันธ์ที่ดี มี 3 ประเด็น ประกอบด้วย (1) มีความเสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างทำกิจกรรม (2) สื่อสารพูดคุยกันด้วยวาจาสุภาพในระหว่างทำกิจกรรม (3) วางตนเสมอบุคคลอื่น ไม่ถือตัวในระหว่างทำกิจกรรม

3) ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มี 3 ประเด็น ประกอบด้วย (1) สถานที่เรียนรู้และฝึกอาชีพมีความสะอาดเรียบร้อย (2) มีวิทยากรให้ความรู้ในระหว่างทำกิจกรรม (3) มีกฎกติการ่วมกันในการทำกิจกรรม

3.4.5 แบบสะท้อนผล

แบบสะท้อนผล คือ แนวคิดถามปลายเปิดที่ใช้สัมภาษณ์ชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้สะท้อนผลจากการปฏิบัติการวิจัย คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสะท้อนผล โดยกำหนดคำถามแบบสะท้อนผลขึ้นมาแล้วนำไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์ชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้สะท้อนผลการปฏิบัติการวิจัยมีดังนี้

- 1) ท่านได้รับความรู้อย่างไร?
- 2) หลังจากที่ท่านเรียนรู้และฝึกทำ ทักษะในการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ เป็นอย่างไร ?
- 3) ท่านประสบปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างไร ?
- 4) ท่านต้องการให้คณะผู้วิจัยปรับแผนกิจกรรมในโครงการวิจัยอย่างไร ?

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัยในการศึกษาวิจัยนี้มีรายละเอียดดังนี้

⁶ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 47-48.

3.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกนักวิชาการ 7 รูป/คน ตามกลยุทธ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)⁷ และได้ขอหนังสือ “ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์” จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2) คณะผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานนักวิชาการ 7 รูป/คน ตามที่ได้คัดเลือกไว้ พร้อมกับนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ส่งหนังสือ “ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์” และ “แบบสัมภาษณ์” ให้แก่นักวิชาการ 7 รูป/คน ผ่านไลน์ส่วนตัว

3) คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นักวิชาการ 6 รูป/คน ตามวันเวลาที่นัดหมายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ Zoom Meeting และได้เดินทางไปสัมภาษณ์นักวิชาการ 1 คน ณ สถานที่ที่นัดหมาย ในระหว่างวันที่ 3-13 กุมภาพันธ์ 2566 จะอย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะเริ่มสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้ขออนุญาตนักวิชาการในการบันทึกเสียงและถ่ายภาพเป็นหลักฐาน และในขณะที่สัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้นักวิชาการ 7 รูป/คน เสนอแนะประเด็นอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

4) คณะผู้วิจัยได้ศึกษาพระไตรปิฎก อรรถกถา และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสัมมาชีพ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นหลักการสัมมาชีพ หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ และแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

3.5.2 การปฏิบัติการวิจัยในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kurt Lewin เพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยริโซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน ณ ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อประเมินการพัฒนาสัมมาชีพดังกล่าว โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) **Planning การวางแผน** คณะผู้วิจัยได้วางแผนและเตรียมความพร้อมก่อนพัฒนาสัมมาชีพในชุมชนดังนี้

1) คณะผู้วิจัยได้ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม เพื่อระดมความคิดออกแบบกิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน (การทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์) ในวันที่ 13 มกราคม 2566

⁷ วรณดี สุทธินรากร, การวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยในกระบวนการค้นทางเลือก, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์, 2562), หน้า 56.

2) คณะผู้วิจัยได้ไปศึกษาดูงานการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอฟู้ทอง จังหวัดอ่างทอง และได้ทาบทามปลัดเทศบาลตำบลม่วงคันมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2566

3) คณะผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาและสถานที่ในการพัฒนาสัมมาชีพ โดยกำหนดระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่ วันที่ 11 มีนาคม – 9 เมษายน 2566 และกำหนดโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ) เป็นสถานที่ฝึกอาชีพ

4) ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ) ได้ทำหน้าที่แทนคณะผู้วิจัยในการรับสมัครชาวบ้านในตำบลบ้านป้อม เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัย โดยมีชาวบ้านสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 15 คน

5) คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือ “ขอความอนุเคราะห์ในการสอนสัมมาชีพ” ถึงนายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน เพื่อขออนุมัติ ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ในวันที่ 11, 12, 26 มีนาคม 2566

6) คณะผู้วิจัยได้ออกกำหนดชุดกิจกรรมเพื่อใช้เป็นกำหนดการในการพัฒนาสัมมาชีพ ประกอบด้วย (1) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ (2) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์

7) คณะผู้วิจัยได้ติดต่อประสานกับปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบด้วย สว่าน จิ๊กซอว์ หินเจีย คัตเตอร์ สกรู เกลียวปล่อยน็อต บล็อกหัวน็อต ยางรถยนต์ ยางรถมอเตอร์ไซด์

2) Activity การปฏิบัติ หลังจากทีคณะผู้วิจัยได้วางแผนเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ขับเคลื่อนการปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามลำดับดังนี้

1) คณะผู้วิจัยได้ประชุมกลุ่มร่วมกับชาวบ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของกระบวนการวิจัย เพื่อให้ชาวบ้านมีความเข้าใจ รู้สึกร่วม รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการวิจัย การประชุมกลุ่มในครั้งนี้เป็นการปฐมนิเทศก่อนดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นทางการ

2) ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคันและคณะวิทยากร ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ในวันที่ 11, 12, 26 มีนาคม 2566 ส่วนในวันอื่น ๆ ชาวบ้านได้ร่วมกลุ่มทำชุดเฟอร์นิเจอร์ด้วยตนเอง รวมระยะเวลาการเรียนรู้และฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ จำนวน 30 วัน

3) คณะผู้วิจัยได้อำนวยความสะดวกด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสัมมาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้ชาวบ้านได้เรียนรู้อาชีพจากคณะวิทยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3) Observing การสังเกต ในช่วงเวลาของการปฏิบัติวิจัย คณะผู้วิจัยได้สังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participatory Observation) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมของชาวบ้าน จะอย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยคณะผู้วิจัยไม่ได้อยู่ในพื้นที่วิจัยตลอดเวลา คณะผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักวิจัยภาคสนามซึ่งเป็นชาวบ้านในพื้นที่เป็นผู้สังเกตพร้อมกับจดบันทึกเหตุการณ์

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคันและคณะวิทยากร เพื่อให้ท่านได้สะท้อนถึงพัฒนาการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ของชาวบ้าน ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตว่า สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันอย่างไร การทำเช่นนี้จะทำให้คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงมากขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

4) Reflecting การสะท้อนผล เพื่อให้กิจกรรมในการพัฒนาสัมมาชีพดีขึ้น คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้สะท้อนผลตามแบบคำถามดังนี้

- ท่านได้รับความรู้อย่างไร ?
- หลังจากที่ท่านเรียนรู้และฝึกทำ ทักษะในการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ เป็นอย่างไร ?
- ท่านประสบปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างไร ?
- ท่านต้องการให้คณะผู้วิจัยปรับแผนกิจกรรมในโครงการวิจัยอย่างไร ?

นอกจากนี้ ในวันสุดท้ายของการปฏิบัติการวิจัย คือ วันที่ 9 เมษายน 2566 คณะผู้วิจัยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน มาประเมินการพัฒนาสัมมาชีพ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลและปฏิบัติการวิจัยตามที่กำหนด คณะผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัยแล้ววิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาหลักการสัมมาชีพ หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ และแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ดังนั้น เมื่อคณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารหนังสือเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)⁸ ตามลำดับดังนี้

1) การเตรียมข้อมูล (Prepare the Data) คณะผู้วิจัยนำเทปสัมภาษณ์ไปถอดออกมาเป็นตัวอักษร และรวบรวมเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย

⁸ Yan Zhang and Barbara M. Wildemuth, *Qualitative Analysis of Content*, (n.p, n.d.), p. 3-4.

2) การกำหนดหน่วยการวิเคราะห์ (Define the Unit of Analysis) คณะผู้วิจัยอ่านข้อมูลอย่างคร่าว ๆ พร้อมกับกำหนดหน่วยการวิเคราะห์ข้อมูล คือ หลักการสัมมาชีพ หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ และแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

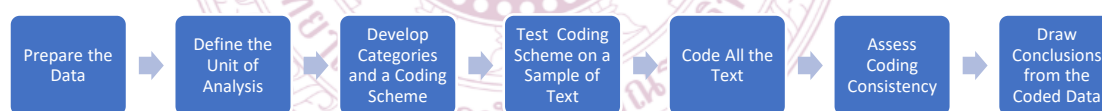
3) การกำหนดหมวดหมู่และใส่รหัสข้อมูล (Develop Categories and a Coding Scheme) คณะผู้วิจัยอ่านข้อมูลอย่างละเอียดพร้อมกับกำหนดหมวดหมู่และกำหนดรหัสของข้อมูลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นเครื่องมือ

4) การนำข้อมูลที่ใส่รหัสมาทดลองเขียน (Test Coding Scheme on a Sample of Text) คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ใส่รหัสไว้มาทดลองเขียนเพื่อตรวจสอบว่า รหัสข้อมูลมีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

5) การกำหนดรหัสข้อมูลทั้งหมด (Code All the Text) เมื่อคณะผู้วิจัยทราบว่า รหัสข้อมูลมีความสอดคล้องกัน คณะผู้วิจัยได้ใช้รหัสดังกล่าวมาใส่ลงในข้อมูลที่ยังไม่ได้ใส่รหัส

6) การประเมินความสอดคล้องของรหัสข้อมูล (Assess Coding Consistency) เมื่อคณะผู้วิจัยได้ใส่รหัสข้อมูลทั้งหมดแล้ว คณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องของรหัสข้อมูลอีกครั้งเพื่อป้องกันความผิดพลาด

7) การเขียนข้อสรุปจากข้อมูลที่ใส่รหัสไว้ (Draw Conclusions from the Coded Data) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเขียนข้อสรุปการวิจัยตามข้อมูลที่ใส่รหัสไว้โดยใช้หน่วยการวิเคราะห์ คือ หลักการสัมมาชีพ หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ และแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน เป็นโครงสร้างในการเขียน

ภาพที่ 3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kurt Lewin เพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน ณ ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อประเมินการพัฒนาสัมมาชีพดังกล่าว ดังนั้น เมื่อคณะผู้วิจัยได้ปฏิบัติการวิจัยตามกระบวนการวิจัยที่กำหนดไว้แล้ว คณะผู้วิจัยได้ใช้หลักการวิเคราะห์ 2 อย่าง ในการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวคือ ใช้หลักการวิเคราะห์เชิงการเล่าเรื่อง (narrative analysis) เพื่อพรรณนาถึงการขับเคลื่อนวงจรการปฏิบัติการวิจัยตั้งแต่การระดมความคิด ออกแบบกิจกรรม การศึกษาดูงาน ณ เทศบาลตำบลม่วงคั่น การวางแผนเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน การสังเกตในระหว่างที่ชาวบ้านทำกิจกรรม และการประเมินผล และใช้หลักการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic analysis) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลและข้อมูลการประเมินที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1) การวิเคราะห์เชิงการเล่าเรื่อง (narrative analysis)⁹ ดำเนินการตามลำดับดังนี้

- 1) การกำหนดรหัสประเด็นเรื่องราว (Code Narrative Blocks) คณะผู้วิจัยประมวลภาพถ่ายกิจกรรม ข้อมูลจากแบบบันทึกภาคสนามพร้อมกับกำหนดรหัสข้อมูล
- 2) การกำหนดหมวดหมู่ข้อมูลและอ่านข้อมูลตามเหตุการณ์ (Group and Read By Live-Event) คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ใส่รหัสไว้มาจัดหมวดหมู่พร้อมกับการอ่านทบทวนข้อมูลเพื่อพิจารณาถึงลำดับเหตุการณ์ว่า ผิดลำดับเหตุการณ์หรือไม่
- 3) การกำหนดโครงสร้างเนื้อหา (Create Story Structure) คณะผู้วิจัยพิจารณาข้อมูลที่จัดหมวดหมู่ไว้ พร้อมกับกำหนดโครงสร้างเนื้อหาเพื่อให้เนื้อหาแต่ละตอนมีหัวข้อเรื่อง
- 4) การกำหนดหัวข้อย่อยในโครงสร้างเนื้อหา (Delve into the Story Structure) คณะผู้วิจัยอ่านทบทวนข้อมูลอีกครั้งเพื่อกำหนดหัวข้อย่อยภายใต้โครงสร้างเนื้อหาหรือหัวข้อเรื่องดังกล่าว
- 5) การบรรยายเรื่องราว/ปรากฏการณ์ (Tell the Narrative) คณะผู้วิจัยพรรณนาเรื่องราว/ปรากฏการณ์ตามที่กำหนดโครงสร้างเนื้อหาไว้

ภาพที่ 3.3 การวิเคราะห์เชิงการเล่าเรื่อง (narrative analysis)

2) การวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic analysis)¹⁰ ดำเนินการตามลำดับดังนี้

- 1) การสร้างความคุ้นเคยกับข้อมูล (Familiarization with the Data) คณะผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลและการประเมินผล ด้วยการอ่านข้อมูลอย่างคร่าว ๆ พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
- 2) การสร้างรหัสเริ่มต้น (Generating Initial Codes) คณะผู้วิจัยอ่านข้อมูลอย่างละเอียด กำหนดรหัสข้อมูลพร้อมกับกำหนดหมวดหมู่ของข้อมูล
- 3) การค้นหาประเด็น (Search for themes) คณะผู้วิจัยค้นหาประเด็นในข้อมูลที่ใส่รหัส
- 4) การทบทวนประเด็น (Review themes) คณะผู้วิจัยนำประเด็นที่ค้นพบมาทบทวนเพื่อไม่ให้ประเด็นมีความซ้ำซ้อนกัน

⁹ Delve, What is Narrative Analysis?, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://delvetool.com/blog/narrativeanalysis> [7 กรกฎาคม 2566].

¹⁰ Saraswati Dawadi, “Thematic Analysis Approach: A Step by Step Guide for ELT Research Practitioners”, *Journal of NELTA*, Vol 25 No. 1-2 (December 2020): p 64-70.

5) การให้ความหมายและตั้งชื่อประเด็น (Defining and Naming themes) คณะผู้วิจัยตั้งชื่อให้กับประเด็นที่คัดเลือกแล้ว

6) การรายงานผล (Writing Report)

ภาพที่ 3.4 การวิเคราะห์แบบเชิงประเด็น (Thematic analysis)

3.7 สรุปกระบวนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา” สามารถสรุปกระบวนการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 สรุปกระบวนการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย	การศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน (วัตถุประสงค์ที่ 1)	การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนและการประเมินผลฯ (วัตถุประสงค์ที่ 2-3)
รูปแบบการวิจัย	การวิจัยเชิงคุณภาพ	การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
พื้นที่วิจัย	-	ตำบลบ้านป้อม
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ กลุ่มอาสาสมัคร	นักวิชาการ 7 ท่าน	ชาวบ้าน 15 ท่าน ผู้นำชุมชน 4 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน
เครื่องมือวิจัย	แบบสัมภาษณ์	ชุดกิจกรรม แบบสังเกต แบบสะท้อนผล แบบประเมิน
การเก็บรวบรวม ข้อมูลและการ ปฏิบัติการวิจัย	การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร	การปฏิบัติการวิจัยตามแนวคิดของ Kurt Lewin 4 ขั้นตอน 1) Planning การวางแผน 2) Activity การปฏิบัติ 3) Observing การสังเกต 4) Reflecting การสะท้อนผล
การวิเคราะห์ข้อมูล	การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)	การวิเคราะห์เชิงการเล่าเรื่อง (narrative analysis) การวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic analysis)

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน 2) เพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน 3) เพื่อประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยและปฏิบัติการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยที่ได้กำหนดไว้แล้ว ผลการวิจัยจึงมีดังนี้

4.1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน คณะผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อย่อยออกเป็น 3 หัวข้อ คือ หลักการสัมมาชีพ หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ และแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์นักวิชาการ ผลการวิจัยมีดังนี้

4.1.1 หลักการสัมมาชีพ

มหาจัตตารีสกสูตรได้อธิบายหลักการสัมมาอาชีวะไว้ว่า มิฉณาอาชีวะ หมายถึง การพูดหลอกลวง การพูดเลียบเคียง การพูดหวานล่อม การพูดและเล็ม และการใช้ลาภต่อลาภ ส่วนสัมมาอาชีวะ หมายถึง การละมิฉณาอาชีวะ แล้วเลี้ยงชีวิตด้วยสัมมาอาชีวะ¹ ซึ่งสัมมาชีพอาชีวะ ในมหาจัตตารีสกสูตรมีหลักการที่แคบเกินไปเพราะกล่าวถึงเฉพาะวจีทวารหรือทางวาจาเท่านั้น นอกจากนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายหลักการสัมมาชีพไว้ว่า สัมมาชีพหมายถึง การทำงานเพื่อให้ได้ผลตามเหตุ เช่น คนทำสวนไม่ใช่เพียงเพื่อให้ได้เงินเดือน แต่ทำสวนเพื่อให้ต้นไม้เจริญงอกงาม หรือแพทย์ที่ทำงานรักษาผู้ป่วย ไม่ใช่ทำงานเพียงเพื่อให้ได้เงินเดือน แต่ทำงานเพื่อรักษาคนป่วยให้หายจากโรค หรือช่วยให้คนในสังคมมีสุขภาพดีขึ้น² ซึ่งหลักการสัมมาชีพสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ดังกล่าวคือ การทำงานเพื่อให้ได้ผลตามเหตุ ไม่ใช่ทำงานเพื่อเงินทอง

¹ ม.อ. (ไทย) 14/139/180-181.

² สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมะกับการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์กราฟฟิคส์, 2564), หน้า 8-9.

จะอย่างไรก็ตาม เมื่อคณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นเกี่ยวกับหลักการสัมมาชีพ พบว่า สัมมาชีพเป็นอาชีพที่สะอาดบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ โดยมีหลักการ 3 ข้อ ดังนี้ 1) กายโสเจยยะ (ความสะอาดทางกาย) คือ การไม่ฆ่าสัตว์เพื่อจำหน่าย การไม่ลักทรัพย์ การไม่ดื่มของมึนเมา การไม่เบียดเบียนตนเอง บุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อม การไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการไม่ประกอบมิชฌาวณิชชา ได้แก่ การขายสุรา การขายอาวุธ การขายยาพิษ การค้ามนุษย์ การค้าขายสัตว์ 2) วจีโสเจยยะ (ความสะอาดทางวาจา) คือ การไม่พูดเท็จ การไม่พูดเลียบเคียง การไม่พูดหวานล่อเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ 3) มโนโสเจยยะ (ความสะอาดทางใจ) คือ การไม่คิดเอาเปรียบผู้อื่น การไม่โลภ การไม่มัวคิด ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความละอายเกรงกลัวต่อบาป การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การมีปัญญาสร้างสรรค์อาชีพ และแก้ไขปัญหา รวมถึงการบริหารชีวิตอย่างสมดุลในท่ามกลางคน ธรรมชาติ และความเชื่อ โดยข้อพบดังกล่าวมีที่มาจากการสัมภาษณ์ดังนี้

คนจะประกอบอาชีพอะไรก็ตาม จะต้องมีความบริสุทธิ์ จะต้องสะอาดกาย มีศีล มีกฎระเบียบ มีกฎหมาย พุดง่าย ๆ ว่า อาชีพจะต้องไม่ผิดกฎหมาย อันนี้มันสัมพันธ์กัน เราอาจจะนึกถึงคำว่า สัมมาอาชีพะ แต่อันนั้นผมไม่อยากเชื่อมเท่าไร แต่ผมเจาะไปเลยว่า หลักการข้อแรกคือต้องไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดกฎหมายในพุทธ มันก็คือ ศีล เริ่มต้นก็คือศีล 5 ถ้าคนประกอบอาชีพอะไรแล้วละเมิดศีล 5 แม้แต่ข้อใดข้อหนึ่ง มันก็ไม่ใช่สัมมาชีพแล้ว สัมมาชีพ ฐานแรกต้องตั้งอยู่บนฐานของศีล ศีลคือการไม่ละเมิดทรัพย์คนอื่น ไม่พูดเท็จ ไม่ดื่มหรือไม่เสพของมึนเมา ข้อที่ 2 Based on คือ เรื่องสมาธิ แต่เราจะไม่พูดเรื่องกรรมฐานเพราะไม่เกี่ยวกัน สมาธิที่ผมต้องการจะสื่อก็คือเรื่องจิตใจ จิตใจหมายความว่า จิตใจของคนที่จะมีสัมมาชีพที่ถูกต้องตามแนวพุทธ คือความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจ คำว่าสมาธิในที่นี้ ก็คือมีคุณธรรมประจำใจในแง่ของความซื่อสัตย์หรือสัจจะ มีความสุจริตในอาชีพที่ทำ และมีปัญญา มีความคิดริเริ่ม มีความคิดแก้ปัญหา หรือความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบอาชีพ อาชีพใด ๆ ก็ตามที่ทำ ถ้าทำเหมือนเดิม ทำตาม ๆ กันมา มันน่าจะต่อไปเรื่อย ๆ ผมคิดว่าไม่ว่าอาชีพอะไรก็ต้องใช้การสร้างสรรค์ ผมคิดว่าทุกอาชีพเลย ไม่จำเป็นว่าอาชีพใดอาชีพหนึ่ง³

หลักสัมมาอาชีพของผมก็คือความซื่อสัตย์สุจริต ใครให้เท่าไรก็เท่านั้น ขยัน เก็บออม มัธยัสถ์ ตรงไปตรงมา ใครจะมองเราว่า ทำไม่ราคาถูก ก็เรื่องของเขา เพราะว่าบางครั้งบางคราว ผมก็มองว่าคนซื้อเรา เขามีอยู่แค่นี้ ก็ให้เขาแค่นี้ ดังนั้น สัมมาอาชีพของผม คือ ทำงานเลี้ยงชีวิตเพื่อให้ได้ผลตอบแทนตามความเหมาะสม ไม่โลภ ไม่อยากได้อะไรที่โดดเด่นเกินความเป็นจริง มีhiriโอดตัมปะ ก็คือ ความละอายต่อบาป⁴

สัมมาชีพในทัศนคติของผมในที่นี้ หมายถึงหลักการใช้ชีวิตแล้วมีความสุขเคียงคู่กัน และใช้ชีวิตมีความสุขบนฐานของอาชีพที่ตัวเองมีที่ตัวเองเป็น พร้อม ๆ กันนั้นก็สามารถบอกตัวเองได้

³ สัมภาษณ์ S 6, วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2566.

⁴ สัมภาษณ์ S 1, วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2566.

ว่า ตนเองมีความสุขกับสิ่งนั้น อันนั้นผมก็เลยคิดว่ามันเป็นตัว Concept ส่วนตัว ส่วนองค์ประกอบที่จะทำให้สิ่งเหล่านี้ดำรงมันอยู่ในตัวคน ๆ นั้น มันจะตั้งอยู่บนฐานของสุจริต คือ กายสุจริต วชิสุจริต มโนสุจริต⁵

สัมมาชีพ คือสิ่งที่ตรงกันข้ามกับมิจฉาอาชีพ มิจฉาอาชีพคือการค้าขายที่ผิด ค้าขายพวกสุรา ค้าขายของมีนเมา ค้าขายคน ขายมนุษย์ ค้าขายอาวุธ สัมมาอาชีพะคือสิ่งที่ตรงกันข้าม ก็คือไม่ขายพวกนั้น สัมมาอาชีพะตามหลักการจริง ๆ ต้องไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือสมัยใหม่คืออาชีพที่ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสียหาย⁶

สัมมาอาชีพะ คือ การใช้ชีวิตชอบ ไม่ผิดศีลธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สัมมาอาชีพะนี้ต้องไม่เบียดเบียน ต้องไม่คิดมิชอบ ต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น คือการไม่เบียดเบียนนี้มี 3 ทาง คือ มโนกรรม วชิกรรม และกายกรรม 3 ทาง ใจไม่คิดเบียดเบียน วาจาก็ไม่พูดเบียดเบียน กายกรรมก็ไม่กระทำเบียดเบียน⁷

สัมมาอาชีพ หมายถึง การเลี้ยงชีพที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม คำว่าสัมมาอาชีพในเชิงหลักธรรม คำหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การทำอาชีพที่เคารพต่อสิ่งแวดล้อม ไม่เอาชนะ ไม่ทันสมัยเกินไปจนไปเบียดเบียนธรรมชาติ อันที่ 2 คือ คนกับคน ความสัมพันธ์มันต้องไม่เอารัดเอาเปรียบกัน อันที่ 3 ก็คือ มนุษย์กับความเชื่อในสิ่งสูงสุด อันนี้สำคัญ ถ้า Mindset ของเราเชื่อว่าอะไร มนุษย์ก็จะประพฤติอย่างนั้น⁸

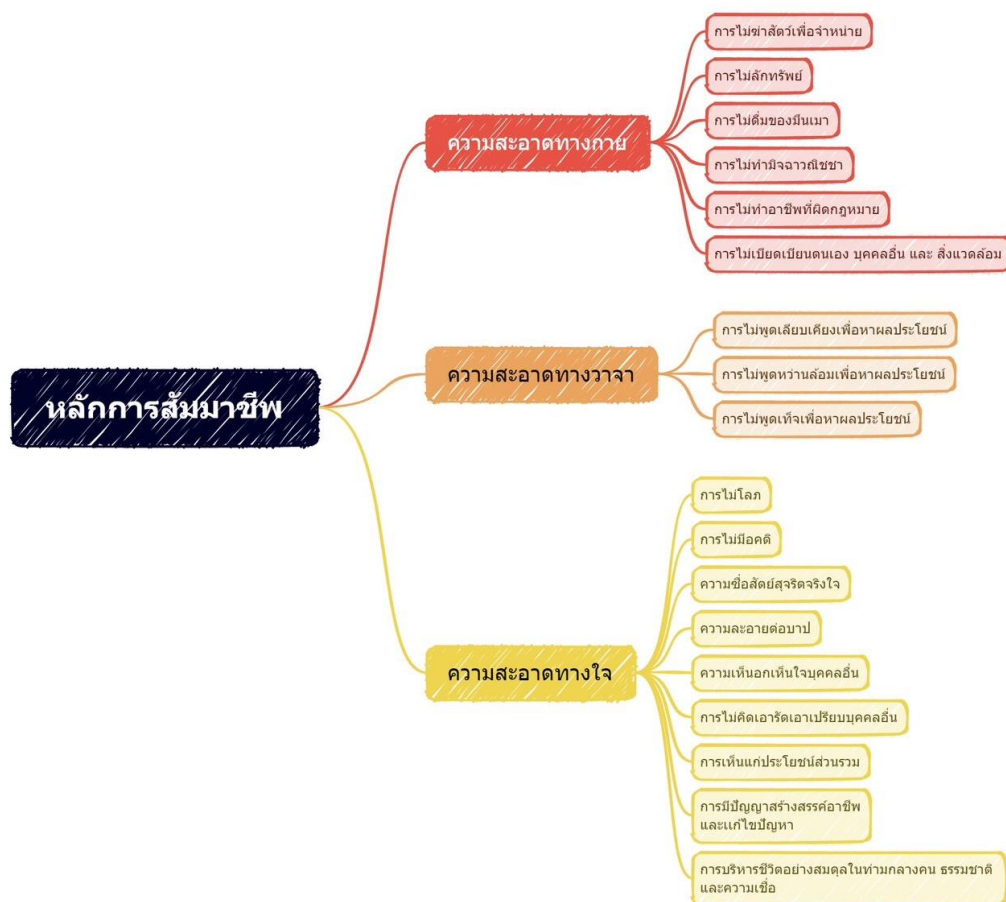
สรุปความได้ว่า สัมมาชีพ คืออาชีพที่สะอาดบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ และเป็นอาชีพที่สร้างสรรค์โดยมีหลักการ 3 ข้อ ดังนี้ 1) กายโสเจยยะ คือ ความสะอาดทางกาย 2) วจิโสเจยยะ คือ ความสะอาดทางวาจา 3) มโนโสเจยยะ คือ ความสะอาดทางใจ

⁵ สัมภาษณ์ S 5, 4 กุมภาพันธ์ 2566.

⁶ สัมภาษณ์ S 2, 8 กุมภาพันธ์ 2566.

⁷ สัมภาษณ์ S 3, 13 กุมภาพันธ์ 2566.

⁸ สัมภาษณ์ S 4, 9 กุมภาพันธ์ 2566.

ภาพที่ 4.1 หลักการสัมมาชีพ

4.1.2 หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ

สัมมาชีพเป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยการงดเว้นจากมิจณาชีวะทุกอย่าง สัมมาชีพจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยหลักธรรมอื่น ๆ เข้ามาสนับสนุน เช่น ศีลข้อที่ 1 ว่าด้วยการห้ามฆ่าสัตว์ เราจะรักษาศีลข้อนี้ไม่ได้ หากเราไม่มีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ ฉะนั้น จากการที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ มีดังนี้

1) **หลักธรรมคัมภีร์ครองโลก** หมายถึง ธรรมที่ปกป้องคุ้มครองมนุษย์ให้ไกลจากความชั่วต่าง ๆ ประกอบด้วย (1) หิริ ความละอายต่อทุจริต (2) โอตตัปปะ ความเกรงกลัวต่อทุจริต⁹ บุคคลที่มีหิริโอตตัปปะประจำใจ จะเป็นผู้มีกายวาจาใจสะอาด (กายสุจริต วาจาสุจริต มโนสุจริต) มีความละอายชั่วกลัวบาป ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง ไม่เอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

⁹ ม.ม. (ไทย) 13/25/28.

ผมคิดว่า หลักิริโอตตปปะ ละอายชั่วกลัวบาป มันเป็นตัวควบคุมหมดเลย กายสุจริตก็จะถูกควบคุมด้วยหิริโอตตปปะ แล้วมันจะเป็นไปด้วยการสำนึกและตระหนักรู้ว่า สิ่งที่เรากระทำ ต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ไม่ทำให้ตัวเองเดือดร้อน ไม่ใช่มุ่งหวังแค่ผลกำไร ถ้าเรามีฐานคิดบนฐานของความละอายชั่วกลัวบาป เราจะสามารถควบคุมกายสุจิตตวิสุจิตต มโนสุจิตต ให้ดำรงมั่นได้¹⁰

2) หลักทิวฐัมมิกัตถสังวัตตินิกัธมม หมายถึง ธรรมที่อำนวยความสะดวกในปัจุบัน ซึ่งว่าด้วยหลักการเกี่ยวกับการบริหารการงาน บริหารการเงิน การคบเพื่อน และการใช้ชีวิต¹¹ ประกอบด้วย (1) อุฏฐานสัมปทา คือ ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพการงานที่สุจริต ผูกพันอาชีพให้มีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจตราเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการประกอบอาชีพเพื่อให้ได้ผลที่ดี (2) อารักขสัมปทา คือ การรู้จักเก็บทรัพย์และผลงานที่ตนกระทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่ให้เกิดอันตรายหรือเสื่อมเสีย (3) กัลยาณมิตตา คือ การคบคนดีเป็นสหาย การศึกษาเรียนรู้จากท่านผู้ที่มีความสามารถเพื่อนำวิชาความรู้จากท่านมาประยุกต์ใช้ในอาชีพของตน (4) สมชีวิตา คือ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงรู้จักกำหนดรายรับ รายจ่าย เพื่อให้รายได้เหนือรายจ่าย¹² ทิวฐัมมิกัตถสังวัตตินิกัธมม 4 ดังกล่าวมีหลักการโดยย่อว่า “อุฏฐานตา กมมธะเยสุ อปปมตโต วิชาโนว แปลว่า ขยันในการงาน ไม่ประมาท ฉลาดจัดการ” หมายความว่า คนเราเมื่อครองชีวิตจะต้องเป็นคนขยันหมั่นเพียร ประกอบการงานเพื่อให้ได้เงินทอง หรือเพื่อความเจริญก้าวหน้า พร้อมกันนั้น จะต้องเป็นคนไม่ประมาท ระมัดระวังป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น และใช้ปัญญาในการบริหารงาน บริหารคน บริหารชีวิต¹³

ทิวฐัมมิกัตถสังวัตตินิกัธมมดังกล่าวเป็นหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ หมายความว่า บุคคลเมื่อมีความขยันหมั่นเพียร หนักเอาเบาสู้ ประหยัดมัธยัสถ์ รู้จักกิน รู้จักใช้ ไม่คบคนชั่ว และใช้ชีวิตอย่างพอเพียง จะไม่พลาดไปประกอบมิจฉาอาชีพะอย่างแน่นอน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

การทำงานของผมหันแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน หลักสัมมาอาชีพของผมหันแต่คือความซื่อสัตย์สุจริต ใครให้เท่าไรก็เท่านั้น ขยัน เก็บออม มัธยัสถ์ ตรงไปตรงมา ใครจะมองเราว่า ทำไมราคาถูก ก็เรื่องของเข เพราะบางครั้งบางครั้ง ผมหันมองว่าคนซื้อเรา เขามีอยู่แค่นี้ ก็ให้เขาแค่นี้ ดังนั้น สัมมาอาชีพของผมหัน ทำงานเลี้ยงชีวิตเพื่อให้ได้ผลตอบแทนตามความเหมาะสม ไม่โลภ ไม่อยากได้อะไรที่โดดเด่นเกินความเป็นจริง¹⁴

¹⁰ สัมภาษณ์ S 5, วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2566.

¹¹ อ.อรรถก. (ไทย) 23/55/345-346.

¹² สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), ธรรมานุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ 238, (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 41.

¹³ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย, พิมพ์ครั้งที่ 51, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, 2562), หน้า 740.

¹⁴ สัมภาษณ์ S 1, วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2566.

หัวใจเศรษฐี ออากาสะ คนทำอาชีพต้องมีความขยัน อันที่ 2 เมื่อขยันทำมาแล้วก็ต้องเก็บรักษา อันที่ 3 ก็คือ กลียาณมิตตตา คบเพื่อน มีคนมาร่วมสนับสนุนส่งเสริม ให้คำแนะนำ อันที่ 4 ก็คือการดำรงชีวิตตามอย่างวิถีชีวิตพอเพียง พอประมาณ¹⁵

เพราะว่า บุคคลที่ประกอบกิจการอาชีพโดยส่วนใหญ่ จะเป็นคนมีนิสัยเกียจคร้าน ไม่ชอบกระทำการงาน บริหารเงินไม่เป็น คบเพื่อนที่นิสัยไม่ดี เมื่อเขาลำบาก เขามักจะฉวยโอกาสประกอบกิจการอาชีพ เช่น ขโมยทรัพย์สินของบุคคลอื่น เป็นต้น ดังผลการวิจัยที่ว่า

ปัจจัยสาเหตุและแรงจูงใจในการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน สามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) สภาพสถานะเศรษฐกิจ 2) สภาพแวดล้อมทางสังคม และ 3) เพื่อน ซึ่งสาเหตุเหล่านี้เป็นแรงจูงใจหลักที่สำคัญในการกระทำความผิดซ้ำในคดีลักทรัพย์ที่มีความชัดเจนที่สุดในสังคมไทยปัจจุบัน¹⁶

3) หลักไตรสิกขา หมายถึง การศึกษาซึ่งเป็นระบบพัฒนาชีวิตมนุษย์ตามเงื่อนไขแห่งความจริงของธรรมชาติ อันเป็นไปตามระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย¹⁷ ประกอบด้วย (1) ศีล หมายถึง การประพฤติดี การประพฤติตามกฎระเบียบที่ถูกต้อง ไม่เบียดเบียนตนเอง และบุคคลอื่น (2) สมาธิ หมายถึง การบังคับจิตใจของตนให้อยู่ในสภาพที่จะใช้ทำประโยชน์ให้มากที่สุดตามที่ตนต้องการ (3) ปัญญา หมายถึง การฝึกอบรม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุดในสิ่งทั้งปวงตามความเป็นจริง¹⁸

ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ เพราะว่า บุคคลที่ปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เขาจะไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย มีจิตใจดี ทำงานด้วยความขยัน ยึดมั่นหลักความซื่อสัตย์สุจริต (มีคุณธรรมประจำใจ) มีปัญญาในการสร้างสรรค์งาน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

คนจะประกอบอาชีพอะไรก็ตาม จะต้องมีความบริสุทธิ์ จะต้องสะอาดกาย มีศีล มีกฎระเบียบ มีกฎหมาย พุดง่าย ๆ ว่า อาชีพจะต้องไม่ผิดกฎหมาย อันนี้มันสัมพันธ์กัน เราอาจจะนึกถึงคำว่า สัมมาอาชีพะ แต่อันนั้นผมไม่อยากจะเอามาเกี่ยว แต่ผมเจาะไปเลยว่า หลักการข้อแรกคือต้องไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดกฎหมายในพุทธ มันก็คือ ศีล เริ่มต้นก็คือศีล 5 ถ้าคนประกอบอาชีพอะไรแล้วละเมิดศีล 5 แม้แต่ข้อใดข้อหนึ่ง มันก็ไม่เป็นสัมมาชีพแล้ว สัมมาชีพ ฐานแรกต้องตั้งอยู่บนฐานของศีล ศีลคือการไม่ละเมิดทรัพย์สินคนอื่น ไม่พูดเท็จ ไม่ดื่ม

¹⁵ สัมภาษณ์ S 2, 8 กุมภาพันธ์ 2566.

¹⁶ ร้อยตำรวจเอก วรพัฒน์ มั่นยา และ ศุภกร ปุณณฤทธิ, “สาเหตุและแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดีลักทรัพย์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดปทุมธานี”, วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการการจัดการแห่งแปซิฟิก, 74.

¹⁷ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย, พิมพ์ครั้งที่ 51, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, 2562), หน้า 353.

¹⁸ พุทธทาสภิกขุ, คู่มือมนุษย์, (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), หน้า 64-66.

หรือไม่เสพของมีนเมา ข้อที่ 2 Based on คือ เรื่องสมาธิ แต่เราจะไม่พูดเรื่องกรรมฐานเพราะไม่เกี่ยวกัน สมาธิที่ผมต้องการจะสื่อก็คือเรื่องจิตใจ จิตใจหมายความว่า จิตใจของคนที่จะมีสัมมาชีพที่ถูกต้องตามแนวพุทธ คือความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจ คำว่าสมาธิในที่นี้ ก็คือมีคุณธรรมประจำใจในแง่ของความซื่อสัตย์หรือสัจจะ มีความสุจริตในอาชีพที่ทำ และมีปัญญา มีความคิดริเริ่ม มีความคิดแก้ปัญหา หรือความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบอาชีพ อาชีพใด ๆ ก็ตามที่ทำ ถ้าทำเหมือนเดิม ทำตาม ๆ กันมา มันน่าจะไปต่อไม่ไหว ผมคิดว่าไม่ว่าอาชีพอะไรก็ต้องใช้การสร้างสรรค์ ผมคิดว่าทุกอาชีพเลย ไม่จำเป็นว่าอาชีพใดอาชีพหนึ่ง¹⁹

4) หลักอิทธิบาท หมายถึง คุณเครื่องที่ทำให้ประสบความสำเร็จ หรือคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ²⁰ ประกอบด้วย (1) ฉันทะ คือ ความพอใจ ความต้องการที่จะกระทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาเพื่อให้สิ่งนั้นประสบผลสำเร็จ (2) วิริยะ คือ ความเพียร ความขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความเข้มแข็ง อดทน (3) จิตตะ คือ ความคิดมุ่งไป ตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่กระทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่ปล่อยให้จิตใจฟุ้งซ่านเลื่อยล่อยไป (4) วิมังสา คือ การไตร่ตรองหมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ตรวจสอบหาเหตุผลและข้อบกพร่องในสิ่งนั้น พร้อมกับคิดหาวิธีแก้ไขปรับปรุงสิ่งนั้นให้²¹

อิทธิบาท 4 ดังกล่าวเป็นหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ หมายความว่า บุคคลเมื่อประกอบอาชีพบนหลักอิทธิบาท 4 เขาจะไม่พลาดไปประกอบอาชีพที่ผิดศีลธรรมอย่างแน่นอน เพราะว่า บุคคลที่ทำงานเลี้ยงชีวิตด้วยการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ เขาจะเป็นคนที่มีใจรักในงาน (ฉันทะ) มีความเพียรพยายาม ทำงานด้วยความบากบั่น (วิริยะ) มีจิตใจจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ (จิตตะ) และจัดการการทำงานให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ (วิมังสา) เมื่อเขาทำงานด้วยหลักอิทธิบาท 4 เขาจะไม่พลาดทำไปประกอบมิจฉาชีพอย่างแน่นอน เพราะเขาได้ชื่อว่าทำงานอย่างมีธรรมะครองใจ มีสติปัญญาในการบริหารงาน ไม่ได้ทำงานด้วยกิเลสตัณหา²² แต่ในทางกลับกัน บุคคลที่ประกอบอาชีพด้วยความอยาก หรือความหวัง ไม่ได้ยึดหลักอิทธิบาท 4 ดังกล่าว เขาย่อมมีโอกาสพลาดทำไปประกอบมิจฉาชีพอย่างแน่นอน เพราะเขาทำงานด้วยความอยาก เพื่อจะได้ปัจจัย 4 เงินทอง แต่เมื่อเขาไม่ได้ตั้งใจที่คิด เขาอาจจะคิดไปประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายซึ่งจะทำให้เขาได้เงินทองเร็ว ๆ ดังนั้น หลักอิทธิบาท 4 จึงเป็นธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ

5) หลักอริยสัจ 4 หมายถึง ความจริงที่ประเสริฐ²³ ประกอบด้วย (1) ทุกข์ คือ สภาพที่ทนได้ยาก หรือความยากลำบาก (2) สมุทัย คือ สาเหตุของความทุกข์ (3) นิโรธ คือ การดับทุกข์ให้

¹⁹ สัมภาษณ์ S 6, 3 กุมภาพันธ์ 2566.

²⁰ ที.ปา. (ไทย) 11/306/227.

²¹ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 34, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, 2559), หน้า 160.

²² สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), *การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน*, (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.), หน้า 13-15.

²³ อภิ.วิ. (ไทย) 35/189/163.

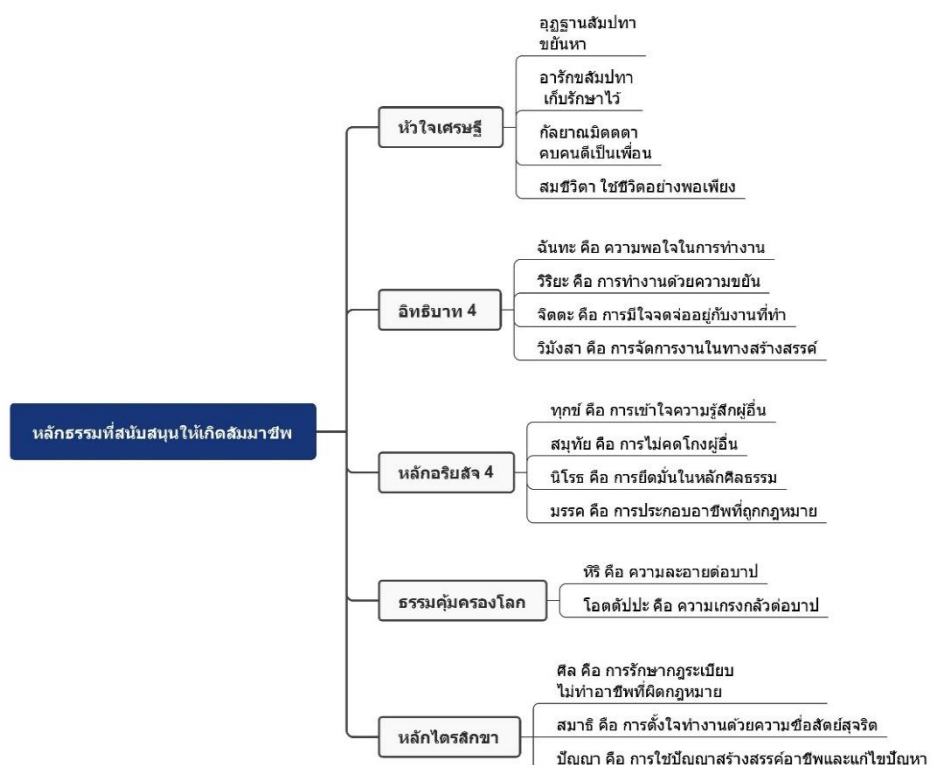
หมดไป (4) มรรค คือ แนวทางการปฏิบัติเพื่อดับทุกข์²⁴ อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ หมายความว่า บุคคลที่น่าหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เขาจะเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น ไม่คดโกงบุคคลอื่น มีความเมตตาต่อบุคคลอื่น ดำเนินชีวิตบนหลักความถูกต้อง เช่น หากเขาประกอบอาชีพขายส้ม เขาจะไม่หลอกขายส้มเปรี้ยวให้กับลูกค้า ด้วยการให้ลูกค้าชิมส้มที่หวานแล้วนำส้มเปรี้ยวใส่ถุงให้ลูกค้า ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

รู้ว่า ทุกข์คืออะไร ทุกข์กาย ทุกข์ใจ ทุกข์ตัวเอง ทุกข์สังคม ฉะนั้นเอาใจเขามาใส่ใจเรา เพราะฉะนั้นในการประกอบอาชีพ ไม่ควรทำความทุกข์ให้กับคนอื่น เพราะว่าทุกคนไม่อยากจะใครโกง และมีความเมตตาต่อผู้อื่น ไม่ควรคดโกงบุคคลอื่น เช่น แม่ค้าขายส้มนี้หวานเอาให้ชิม 1 ผล แต่พอซื้อแล้วก็เอาที่เปรี้ยว ๆ ให้เขา อันนี้หลอก เพราะฉะนั้น หลักอริยสัจ 4 สามารถ Apply ได้ สมุทัย คือ สาเหตุเกิดทุกข์ นิโรธ คือ ความดับ แล้วก็ มรรค ก็คือ วิธีการเพื่อให้หมดทุกข์ หมดปัญหา²⁵

สรุปความได้ว่า หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ มีดังนี้ (1) หลักธรรมคัมภีร์โลก ได้แก่ หิริ ความละอายต่อบาป โอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป บุคคลที่มีหิริโอตตปปะประจำใจ จะมีกายวาจาใจสะอาด ละอายชั่วกลัวบาป ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง ไม่เอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น (2) หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถสังวัตตนิคธรรม หรือหัวใจเศรษฐกิจ ได้แก่ อุดมฐานสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความหมั่นขยัน อารักขสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยการรู้จักเก็บออม กัลยาณมิตตตา การคบคนดีเป็นเพื่อน สมชีวิตา การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง บุคคลที่น่าหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถสังวัตตนิคธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เขาจะทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร หนักเอาเบารู้ประหยัดมัธยัสถ์ รู้จักกิน รู้จักใช้ ไม่คบคนชั่ว และใช้ชีวิตอย่างพอเพียง (3) หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา บุคคลที่ปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา เขาจะไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย (ศีล) มีจิตใจดี ทำงานด้วยความขยัน ยึดมั่นในหลักความซื่อสัตย์สุจริต (สมาธิ) มีปัญญาในการสร้างสรรค์งาน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (ปัญญา) (4) หลักอหิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา บุคคลที่น่าหลักอหิทธิบาท 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงาน เขาจะมีใจรักในงาน (ฉันทะ) มีความเพียรพยายาม ทำงานด้วยความบากบั่น (วิริยะ) มีจิตใจจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ (จิตตะ) และจัดการการทำงานให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ (วิมังสา) เมื่อเขาทำงานด้วยหลักอหิทธิบาท 4 เขาจะไม่พลาดทำไปประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายอย่างแน่นอน (5) หลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค บุคคลที่น่าหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เขาจะเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น ไม่คดโกงบุคคลอื่น มีความเมตตาต่อบุคคลอื่น ยึดมั่นในหลักศีลธรรม และประกอบอาชีพที่ถูกกฎหมาย

²⁴ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 34, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, 2559), หน้า 155.

²⁵ สัมภาษณ์ S 3, 13 กุมภาพันธ์ 2566.

ภาพที่ 4.2 หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ

4.1.3 แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

อาชีพเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมและมีความสำคัญต่อชาวบ้าน ดังนี้ (1) อาชีพส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้สามารถดำรงชีวิตอยู่เป็นปกติสุข (2) อาชีพทำให้ชาวบ้านได้รับความน่าเชื่อถือในสังคม (3) อาชีพสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่จะเป็นคู่ครอง (4) อาชีพทำให้ชาวบ้านมีรายได้จุนเจือครอบครัว²⁶ ฉะนั้น อาชีพจึงมีความสำคัญต่อทุกคน

การพัฒนาสัมมาชีพในชุมชนเป็นกระบวนการที่ขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ภายใต้แนวคิดที่ว่า “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” หมายความว่า ปราชญ์ชุมชนสอนอาชีพแก่ชาวบ้านด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาประยุกต์ใช้²⁷ การสอนให้ชาวบ้านมีทักษะอาชีพเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชาวบ้าน หมายความว่า หากชาวบ้านยังต้องทำงานกับนายจ้าง เมื่อตกงาน ปัญหาต่าง ๆ จะเกิดขึ้นตามมา เช่น ความเครียดจากการว่างงาน การทะเลาะวิวาทในครอบครัวเนื่องจาก

²⁶ พิสมัย บุญยโสภณ, “ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ”, เอกสารประกอบการสอน รหัสวิชา 2001-1001, (วิทยาลัยเทคนิคสุโขทัย สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2556), หน้า 9.

²⁷ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 9.

เงินไม่เพียงพอต่อรายจ่าย เป็นต้น แต่ในทางกลับกัน หากชาวบ้านมีทักษะอาชีพและยังทำงานกับนายจ้าง เมื่อเขาตกงาน เขายังสามารถเอาตัวรอดได้จากทักษะอาชีพที่มี ดังนั้น ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน คณะผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดหลักอริยสัจ 4²⁸ มาประยุกต์ร่วมกับแนวทางการสร้างสัมมาชีพในชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน โดยใช้อริยสัจ 4 เป็นตัวตั้งแล้วขยายความด้วยศาสตร์สมัยใหม่และพระพุทธศาสนา²⁹ เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) ทุข์และสมุทัย:³⁰ การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ปราชญ์ชุมชน หมายถึง ผู้ที่ประกอบสัมมาชีพจนมีความรู้มีความชำนาญ ประสบความสำเร็จในอาชีพเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นในชุมชน และมีจิตอาสาที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคคลอื่น³¹ คิดดี พุดี ทำดี เพื่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

ผู้นำสัมมาชีพจะต้องเป็นบัณฑิต รู้ดี คิดดี พุดี ทำดี เพื่อชุมชน คิดเพื่อรักษาสังคม คิดเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อม และอธิบายได้ว่า ทำแบบนี้แล้วเหตุผลมันคืออะไร ผลที่ได้จะเป็นอะไร³²

เป็นจิตอาสา ทำอุทิศเพื่อส่วนรวม มีความเสียสละ มีองค์ความรู้ ฉะนั้น ถ้าเขาคิดทำเพื่อตัวเอง ก็ไม่ถูกกับงานนี้³³

ก่อนที่ปราชญ์ชุมชนจะลงพื้นที่ไปสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน ควรศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้วยว่า อาชีพนั้นเป็นที่สนใจของชาวบ้านในชุมชนหรือไม่ อาชีพนั้นเหมาะสมแก่ชาวบ้านในชุมชนหรือไม่ เพราะการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน เช่น ภูมิปัญญา แหล่งทุน วัตถุดิบ เป็นต้น ก่อนสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน จะทำให้ชาวบ้านมีโอกาสประสบความสำเร็จในอาชีพได้³⁴

2) นิโรธและมรรค: การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน³⁵ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

²⁸ ส.ม. (ไทย) 19/1090/604.

²⁹ พระธรรมโกศาจารย์, *วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่*, (ม.ป.ท. 2553), หน้า 50.

³⁰ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้นำทุขและสมุทัยมาจัดเป็น 1 คู่ และได้ นำ นิโรธ มรรค มาจัดเป็น 1 คู่ ฉะนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้จับคู่อริยสัจ 4 ตามแนวทางของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*, พิมพ์ครั้งที่ 51, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, 2562), หน้า 634.

³¹ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, *แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 2.

³² สัมภาษณ์ S 6, วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2566.

³³ สัมภาษณ์ S 3, 13 กุมภาพันธ์ 2566.

³⁴ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, *แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 9,70.

³⁵ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*, พิมพ์ครั้งที่ 51, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, 2562), หน้า 634.

1) การแจ้งให้ทราบ ก่อนที่ปราชญ์ชุมชนจะสอนอาชีพให้กับชาวบ้านควรแจ้งให้ชาวบ้านทราบว่า ตนจะสอนอาชีพให้กับชาวบ้านที่มีความสนใจ หรือจะร่วมสู่เคียงบำเคียงไหล่กับชาวบ้าน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

การแจ้งให้ทราบว่า เราจะเข้าร่วมงานเคียงบำเคียงไหล่กับเขา มาสร้างสัมมาชีพ เพิ่มให้มีอาชีพทางเลือกอีกอาชีพหนึ่ง เขาอาจจะมียุอยู่แล้วไม่เป็นไร เราไปเพิ่มความมั่นใจให้เขาอีก ก็คือเราต้องแจ้งให้เขาทราบ หรือ Inform³⁶

2) การวางแผน ต่อมา ปราชญ์ชุมชนควรวางแผนพัฒนาสัมมาชีพ เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีทิศทางและตรงเป้าหมาย จะอย่างไรก็ตาม การวางแผนจะมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยหลักกรรม 2 ประการ ได้แก่ (1) โปรโตโมสะ คือ การศึกษาเรียนรู้ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานให้ชัดเจน (2) โยนิโสมนสิการ คือ การคิดอย่างแยกกาย การคิดอย่างเป็นระบบ การคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อหาไอเดียเข้ามาใช้ในการดำเนินงาน³⁷ นอกจากนี้ ปราชญ์ชุมชนควรระมัดระวังในการวางแผนพัฒนาสัมมาชีพ เพราะหากแผนที่ออกแบบไว้มีความผิดพลาด ย่อมไม่เป็นผลดีต่อชาวบ้านแน่นอน เนื่องด้วยชาวบ้านไม่มีเวลาที่จะเรียนรู้บ่อย ๆ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

ก่อนลงมือทำอะไร มันต้องคิดร่วมกันเยอะ ๆ เอาความเป็นพี่น้องมาเกาะเกี่ยวกัน คิดเยอะ ๆ ออกแบบเยอะ ๆ เวลาทำจะต้องไม่ผิดพลาด เพราะว่าชาวบ้านเรียนรู้บ่อยไม่ได้ เขาไม่มีเวลา เขาลำบากอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นกระบวนการดีไซน์ Thinking มันคิดเป็นขั้นเป็นตอนกว่า Test แล้ว Test³⁸

ซึ่งแผนที่สมควรเป็นแผนที่สามารถทำให้ชาวบ้านมีทักษะอาชีพและประกอบอาชีพได้จริง ฉะนั้น ในการพัฒนาสัมมาชีพ ปราชญ์ชุมชนควรกำหนดกิจกรรม 2 อย่าง (1) กิจกรรมการเรียนรู้อาชีพ (2) กิจกรรมการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ทักษะอาชีพ³⁹

3) การเปิดรับสมัครชาวบ้านเข้าฝึกอบรม ปราชญ์ชุมชนควรรับสมัครชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ชาวบ้านได้พัฒนาทักษะอาชีพ และไม่ควรกำหนดกฎเกณฑ์การรับสมัคร เพราะเป็นการปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาทักษะอาชีพ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

ปล่อยให้ได้เดินทางบน Way ของตัวเอง ทุกวันนี้ เราอยู่ในโลกแบบเหมาโหล เวลาเราสอนหนังสือ เราก็ทำเหมือนกันหมดทุกคน เราสอนอย่างเดียว ใครตอบได้ เราก็ว่าเก่ง ใครตอบไม่ได้

³⁶ สัมภาษณ์ S 1, 7 กุมภาพันธ์ 2566.

³⁷ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 34, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, 2559), หน้า 69.

³⁸ สัมภาษณ์ S 4, 9 กุมภาพันธ์ 2566.

³⁹ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 17.

เราก็ดูว่าไม่เก่ง เราไม่เคยสนใจภูมิหลังของเขา แต่นี่เราต้องพบความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างนี้ เพราะทุกคนก็ต้องหา Way ที่จะเติบโตแบบปัจเจก⁴⁰

4) การสอนอาชีพแก่ชาวบ้าน ปราชญ์ชุมชนควรให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่ชาวบ้าน พาชาวบ้านไปศึกษาดูงานเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับชาวบ้าน รวมถึงมอบหมายให้ชาวบ้านได้ฝึกปฏิบัติ⁴¹ และที่สำคัญควรสอนเฉพาะอาชีพที่ถูกต้อง หรือที่เรียกว่า “สัมมาชีพ” แก่ชาวบ้านเท่านั้น โดยอาชีพที่จัดว่าเป็นสัมมาชีพต้องเป็นอาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้าขายสุรา มนุษย์ อาวุธ ยาพิษและเป็นอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง บุคคลอื่น สิ่งแวดล้อม⁴² นอกจากนี้ ปราชญ์ชุมชนควรแนะนำชาวบ้านให้รู้จักประเมินคุณค่าของตนเองภายใต้คำว่า สัมมาชีพ ประโยชน์ของการประเมินตนเอง คือ เมื่อชาวบ้านประเมินตนเองอยู่เนือง ๆ ชาวบ้านจะรู้จักข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง แล้วปรับปรุงข้อบกพร่องและพัฒนาข้อดีให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

เราต้องสอนบุคคล ครूरวเรียน ชุมชนที่เราทำงานด้วย ให้รู้จักวัดประเมินผลตนเองภายใต้คำว่า สัมมาชีพ ภายใต้แนวปฏิบัติที่ดี การวัดสัมมาชีพของตนเอง ว่าตัวเองทำได้ดีแค่ไหน ตนเองขาดตกบกพร่องเรื่องอะไร ควรมีการแก้ไขอย่างไรบ้าง นี่คือนิยามความคิดของผม⁴³

5) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพ หมายถึง ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเดียวกัน แล้วรวมตัวกันทำกิจกรรมด้านอาชีพ ด้านการผลิต และจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง⁴⁴ เมื่อชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะอาชีพแล้ว ปราชญ์ชุมชนควรผลักดันหรือส่งเสริมให้ชาวบ้านตั้งกลุ่มอาชีพ⁴⁵ จะอย่างไรก็ตาม การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยหลากหลายองค์ประกอบ ได้แก่ (1) ทุน คือ มีทุนทรัพย์ในการลงทุนผลิตสินค้า (2) บุคคล คือ มีคณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย ประธาน เลขานุการ ฝ่ายเหรัญญิก ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายขาย (3) การจัดการ คือ มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้งานของกลุ่มอาชีพประสบความสำเร็จ (4) คุณธรรม คือ สมาชิกในกลุ่มมีความอดทน มีความเสียสละ ใจกว้าง ไม่เห็นแก่ตัว มีความซื่อสัตย์ และมีความสามัคคีกัน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

การจัดตั้งและพัฒนา กลุ่มสัมมาชีพ เป็นการใช้ความร่วมมือทำผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย ก็ต้องดูแลหลาย ๆ ปัจจัยด้วยกัน บุคคล ทุน การจัดการ คุณธรรม เพราะฉะนั้น การจัดตั้งกลุ่มสัมมาชีพ

⁴⁰ สัมภาษณ์ S 4, 9 กุมภาพันธ์ 2566.

⁴¹ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 18.

⁴² อ.ป.พ.จก. (ไทย) 22/177/295.

⁴³ สัมภาษณ์ S 1, 7 กุมภาพันธ์ 2566.

⁴⁴ กลุ่มงานส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน สำนักงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, แนวทางการจัดตั้งและพัฒนา กลุ่มอาชีพ, (กรุงเทพมหานคร: สโตร์ครีเอทีฟเฮาส์, 2560), หน้า 8.

⁴⁵ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 21.

แบ่งตามกลุ่มต่าง ๆ ก็จะมีประธาน มีเลขา มีเหรัญญิก มีฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายจัดซื้อจัดจ้าง ที่สำคัญต้องวางงานให้ถูกคนด้วย⁴⁶

การจัดตั้งกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์กันในเรื่องของความสามัคคี เรื่องความเสียสละ เรื่องของการไม่เห็นแก่ตัวนะครับ ผมนึกถึงคำบาลีว่า “พหูชนหิตาย พหูชนสุขาย”⁴⁷

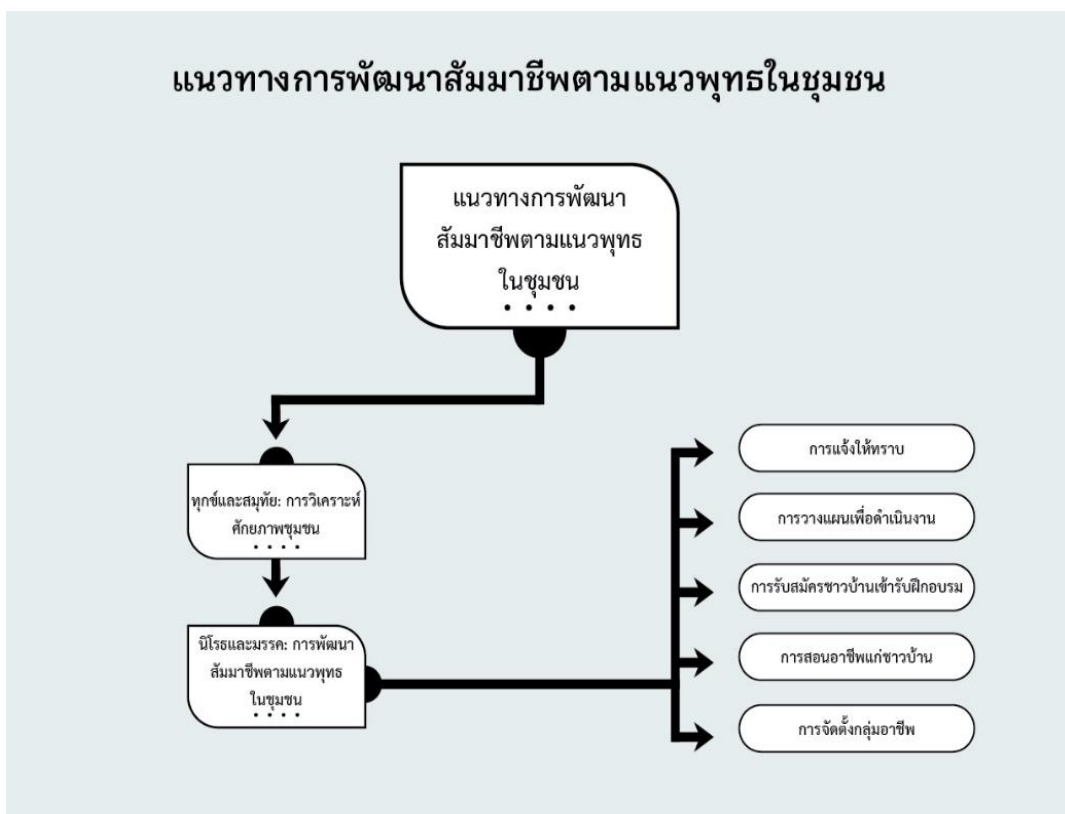
การรวมกลุ่มหรือการตั้งทีม คุณธรรมหรือว่าคุณสมบัติของตัวบุคคลแต่ละคนที่สำคัญที่สุดคือ ใจกว้าง อดทน⁴⁸

สรุปความได้ว่า แนวทางการพัฒนาสมาชิกตามแนวพุทธในชุมชน มี 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ 1) ทักขและสมุทัย: การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ก่อนที่ปราชญ์ชุมชนจะลงพื้นที่ไปสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน ควรศึกษาสำรวจความสนใจของชาวบ้านเป็นอันดับแรกว่า อาชีพที่จะไปสอนเป็นที่สนใจของชาวบ้านในชุมชนนั้นหรือไม่ หรือควรวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญา แหล่งทุน วัตถุดิบ ทั้งนี้เพื่อทราบว่า อาชีพนั้นเหมาะสมแก่ชาวบ้านในชุมชนนั้นหรือไม่ เพราะการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนก่อนสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน จะทำให้ชาวบ้านมีโอกาสประสบความสำเร็จในอาชีพได้ 2) นิโรธและมรรค: การพัฒนาสมาชิกตามแนวพุทธในชุมชน ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (1) การแจ้งให้ทราบ ปราชญ์ชุมชนควรแจ้งชาวบ้านให้ทราบก่อนว่า ตนจะสอนอาชีพให้กับชาวบ้านที่มีความสนใจ หรือจะร่วมสู่เคียงบำเคียงไหล่กับชาวบ้าน (2) การวางแผน ปราชญ์ชุมชนควรวางแผนเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีทิศทางและตรงเป้าหมาย และควรระมัดระวังในการวางแผน เพราะหากแผนที่วางไว้เกิดความผิดพลาด ย่อมไม่เป็นผลดีต่อชาวบ้านอย่างแน่นอน (3) การเปิดรับสมัครชาวบ้านเข้าฝึกอบรม ปราชญ์ชุมชนควรรับสมัครชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ชาวบ้านได้พัฒนาทักษะอาชีพของตนเอง และไม่ควรกำหนดกฎเกณฑ์การรับสมัคร เพราะเป็นการปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาทักษะอาชีพของชาวบ้าน (4) การสอนอาชีพแก่ชาวบ้าน ปราชญ์ชุมชนควรให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่ชาวบ้าน พาชาวบ้านไปศึกษาดูงานเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับชาวบ้าน รวมถึงมอบหมายให้ชาวบ้านได้ฝึกปฏิบัติ และควรแนะนำให้ชาวบ้านประเมินตนเองหรือพิจารณาข้อดีข้อบกพร่องของตนเองเพื่อจะได้ปรับปรุงพัฒนาต่อไป (5) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เมื่อชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะอาชีพแล้ว ปราชญ์ชุมชนควรผลักดันหรือส่งเสริมให้ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จะอย่างไรก็ตาม การจัดตั้งกลุ่มอาชีพจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยหลากหลายองค์ประกอบ ได้แก่ ทุน บุคคล การจัดการ และคุณธรรม

⁴⁶ สัมภาษณ์ S 3, 13 กุมภาพันธ์ 2566.

⁴⁷ สัมภาษณ์ S 6, 3 กุมภาพันธ์ 2566.

⁴⁸ สัมภาษณ์ S 5, 4 กุมภาพันธ์ 2566.

ภาพที่ 4.3 แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

4.2 การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเป็นฐาน

หลังจากที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่วิจัยเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ ประชาธิรัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยปฏิบัติตามการวิจัยตามลำดับดังนี้

- 1) ระดมความคิดเพื่อออกกิจกรรม
- 2) ไปศึกษาดูงานชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน
- 3) วางแผนเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน
- 4) การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

4.2.1 บริบทพื้นที่วิจัย

บ้านป้อมเป็นพื้นที่ราบลุ่ม เลียบริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีคลองธรรมชาติไหลผ่าน เช่น คลองลาว คลองมะขามเทศ คลองแกลบ บ้านป้อมเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “บริเวณป้อมปราการ” โดยบ้านป้อมเคยเป็นสถานที่ตั้ง

ป้อมค่ายสำคัญ ๆ และป้อมปืนหลายแห่ง แม้กระทั่งพม่าก็เคยมาตั้งค่าย ณ บ้านป้อม ใน พ.ศ. 2309 โดยเฉพาะตรงบริเวณเจดีย์ศรีสุริโยทัย เพื่อเป็นสถานที่ตั้งปืนใหญ่ต่อสู้กับวังหลังของกรุงศรีอยุธยา⁴⁹

ในอดีต ตำบลบ้านป้อมเป็นพื้นที่เดียวกันกับตำบลปากกราน ต่อมาได้แยกมาตั้งเป็นตำบลใหม่ในนามว่า “ตำบลบ้านป้อม” ตำบลบ้านป้อม เป็น 1 ใน 21 ตำบล ที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันตำบลบ้านป้อมมีพื้นที่ 15.15 ตารางกิโลเมตร หรือ 9,466 ไร่ โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลปากกราน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบางไทร อำเภอบางไทร และตำบลพระขาว อำเภอบางบาล

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลประตู่ชัย ตำบลท่าवासกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา

⁴⁹ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, โครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดการความรู้เรื่องอัตลักษณ์และภูมิปัญญา
ด้านที่อยู่อาศัยของท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ภาคกลาง (พื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง), [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<http://thaihouse.arch.ku.ac.th> [15 กุมภาพันธ์ 2566],

แผนที่อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา

Amphoe Phra Nakhon Si Ayutthaya MAP

ภาพที่ 4.4 แผนที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

แหล่งที่มา: นายอบ, ข้อมูลแผนที่หน่วยงานอำเภอพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.ayutthaya.go.th/16/pranakon/pk_map.html [27 เมษายน 2566].

โดยตำบลบ้านป้อมมี 11 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านมะขามเทศ, หมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศ, หมู่ที่ 3 บ้านป้อม (วัดพระงาม), หมู่ที่ 4 บ้านป้อม, หมู่ที่ 5 บ้านป้อม, หมู่ที่ 6 บ้านวัดธรรมาราม, หมู่ที่ 7 บ้านวัดกษัตราธิราช, หมู่ที่ 8 บ้านราชพลี, หมู่ที่ 9 บ้านวัดลอดช่อง, หมู่ที่ 10 บ้านวัดสนามไชย และหมู่ที่ 11 บ้านวัดโรงราช มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 7,050 คน แบ่งออกเป็นชาย 3,371 คน หญิง 3,679 คน และมีวัดท่องเที่ยว จำนวน 9 วัด ได้แก่ วัดขนอน วัดพระงาม วัดป้อมใหญ่ วัดธรรมาราม วัดวรเขต วัดลอดช่อง วัดสนามไชย วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง⁵⁰

อนึ่ง โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็นสถานที่ที่คณะผู้วิจัยใช้เป็นพื้นที่ในการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

⁵⁰ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม, ข้อมูลสภาพทั่วไป, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: banpom.go.th [15 กุมภาพันธ์ 2566].

ให้กับชาวบ้านที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม ความเป็นมาของโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ ประชาธิรัฐ) มีข้อมูลระบุว่า นายอำเภอกรุงเก่า ชื่อ ขุนสนธิ ประชากร ได้ก่อตั้งโรงเรียนวัดพระงาม ในวันที่ 5 มกราคม 2477 โดยใช้ศาลาการเปรียญวัดพระงามเป็นสถานที่ทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ต่อมา ในปี พ.ศ. 2510 โรงเรียนวัดพระงาม ได้สร้างอาคารเรียน แบบ ป.1 ข 4 ห้องเรียน โดยได้รับจัดสรรงบประมาณ 150,000 บาท ได้รับบริจาคจากนายแสวง อรรถกฤษณ์ 10,000 บาท และได้รับบริจาคจากประชาชนสมทบ 10,000 บาท เมื่อสร้างอาคารเรียนเสร็จ จึงได้ย้ายเข้ามาทำการเรียนการสอน ณ อาคารนี้ ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2513 และต่อมา ในปี พ.ศ. 2519 ได้เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และได้ต่อเติมอาคารเรียนเพิ่มอีกสองห้อง ในปี พ.ศ. 2520 พร้อมกับเปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบัน โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชาธิรัฐ) เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6⁵¹

ป้ายอาคารเรียน

อาคารเรียนรวม

ภาพที่ 4.5 โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชาธิรัฐ) แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

⁵¹ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชาธิรัฐ), ประวัติโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชาธิรัฐ), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://data.bopp-obec.info> [15 กุมภาพันธ์ 2566].

4.2.2 การระดมความคิดเพื่อออกแบบกิจกรรม

คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม และโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เพื่อระดมความคิดออกแบบกิจกรรมดังนี้

1) การระดมความคิดเพื่อออกแบบกิจกรรม

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้อธิบายหลักการของการพัฒนาสัมมาชีพชุมชนไว้ว่า “การสร้างสัมมาชีพชุมชน ขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ ภายใต้แนวคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” สอนอาชีพที่เขาคิดต้องการอยากทำ ประกอบกับการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง”⁵²

คณะผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาสัมมาชีพให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน ในตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามหลักการของสัมมาชีพดังกล่าวในเบื้องต้น ดังนั้น ในวันที่ 13 เดือน มกราคม 2566 คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อคณะผู้วิจัยเดินทางไปถึงสถานที่มุ่งหมาย คณะผู้วิจัยได้เข้าพบนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ เพื่อปรึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพโดยใช้ขยะรีไซเคิลเป็นฐานให้กับชาวบ้านในตำบลบ้านป้อม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ให้ข้อมูลว่า “บ้านป้อมเรายังไม่มีการทำผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล ถ้าทางทีมวิจัยจะมาทำที่บ้านป้อม ก็คงต้องมาสอนเขาใหม่ เพราะทางเรายังไม่มีเรื่องนี้”⁵³ และในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่ง ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “เรามาทำโต๊ะ เก้าอี้ กันดีไหมคะ เอาพวกถัง ขากรรณต์มาทำ หาดัง หายางรถยนต์แถว ๆ บ้านป้อมนี่ละ”⁵⁴

ถัดจากนั้น คณะผู้วิจัยได้ขออนุญาตสนทนาเป็นการส่วนตัวกับนักพัฒนาชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา จนได้ข้อสรุปในเบื้องต้นว่า การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลเป็นฐานให้กับชาวบ้านในตำบลบ้านป้อม จะเป็นการนำยางรถยนต์มาทำชุดเฟอร์นิเจอร์

ต่อมา คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) ตำบลบ้านป้อม เพื่อเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียน เนื่องด้วยในปีที่ผ่านมา (2565) คณะผู้วิจัยได้ตกลงอย่างไม่เป็นทางการกับท่านว่า จะร่วมมือกันทำน้ำมันหอมระเหย แต่เนื่องด้วยโรงเรียนวัดพระงาม

⁵² กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด, 2561), หน้า 9.

⁵³ สัมภาษณ์ L 1, 13 มกราคม 2566.

⁵⁴ สัมภาษณ์ L 2, 13 มกราคม 2566.

(อรรถกถาจารย์ประชาธิรัฐ) ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม พืชผักที่โรงเรียนปลูกไว้เพื่อทำน้ำมันหอมระเหย ได้รับความเสียหาย โรงเรียนวัดพระงามจึงไม่มีวัสดุที่จะผลิตน้ำมันหอมระเหยร่วมกับคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 4.6 สภาพน้ำท่วมโรงเรียนวัดพระงาม แหล่งที่มา: นายอาทร หาสียา ผอ.

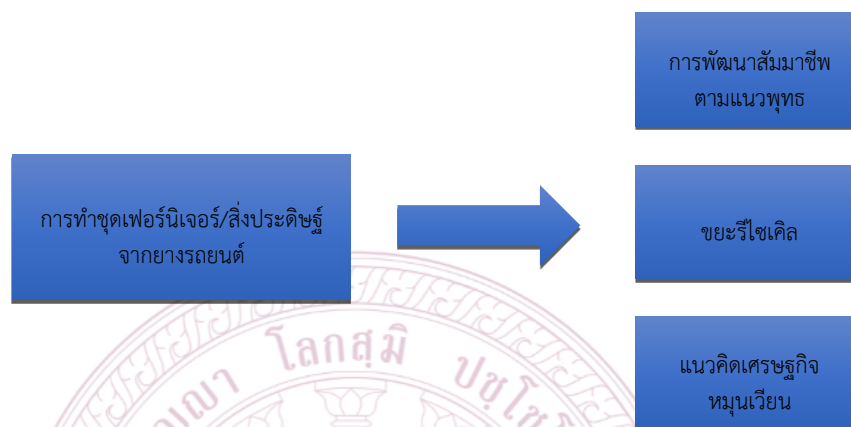
จะอย่างไรก็ตาม โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกถาจารย์ประชาธิรัฐ) กับคณะผู้วิจัยอยู่ในฐานะเป็นผู้ร่วมมือกันในการที่จะพัฒนาสัมมาชีพ ฉะนั้น เมื่อคณะผู้วิจัยได้เดินทางไปถึงโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกถาจารย์ประชาธิรัฐ) คณะผู้วิจัยได้เข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกถาจารย์ประชาธิรัฐ) เพื่อปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสัมมาชีพด้วยการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกถาจารย์ประชาธิรัฐ) ยินดีร่วมมือกับคณะผู้วิจัยในการพัฒนาสัมมาชีพครั้งนี้ (การทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์)

ภาพที่ 4.7 การเข้าพบคณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกถาจารย์ประชาธิรัฐ) แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

2) บทสรุปจากการระดมความคิดออกแบบกิจกรรม

การระดมความคิดแบบกิจกรรมในครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อสรุปว่า การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน คือ การนำยางรถยนต์ยางรถมอเตอร์ไซด์มาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้สามารถตอบโจทย์วิจัยได้ทุกประเด็นดังนี้

ภาพที่ 4.8 กิจกรรมที่ออกแบบเพื่อตอบโจทย์ประเด็นการวิจัย

ภาพดังกล่าวมีคำอธิบายดังนี้

- 1) การสอนให้ชาวบ้านทำชุดเฟอร์นิเจอร์ สามารถตอบโจทย์ประเด็นเรื่องการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธได้ เพราะเป็นการเสริมทักษะด้านอาชีพให้กับชาวบ้าน
- 2) การทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ สามารถตอบโจทย์ประเด็นขยะรีไซเคิลได้ เพราะยางรถยนต์อยู่ในประเภทขยะรีไซเคิล
- 3) การทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ สามารถตอบโจทย์ประเด็นแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนได้ เพราะแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมุ่งนำทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดซึ่งในงานวิจัยนี้นำยางรถยนต์ที่เก่ากลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง

4.2.3 การศึกษาดูงาน ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน

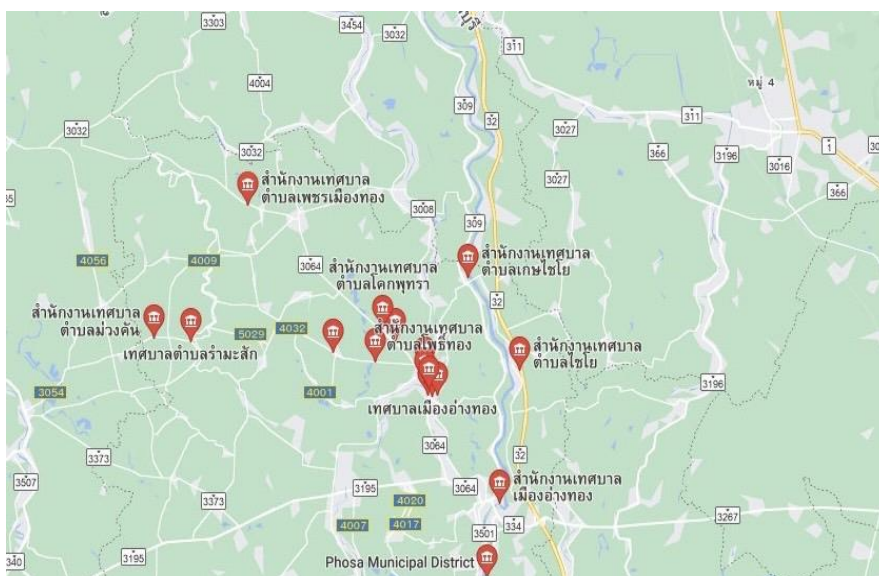
ลำดับต่อมา คณะผู้วิจัยและชาวบ้านจากตำบลบ้านป้อม ได้ไปศึกษาดูงาน ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) ประวัติและบริบทของเทศบาลตำบลม่วงคัน

เทศบาลตำบลม่วงคัน ได้รับการจัดตั้งยกฐานะ ในวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มีพื้นที่ประมาณ 21.704 ตารางกิโลเมตร โดยตั้งอยู่จากจังหวัดอ่างทองประมาณ 35 กิโลเมตร พื้นที่ของเทศบาลตำบลม่วงคันตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่ม โดยเทศบาลตำบลม่วงคัน มี 7 ชุมชน ประกอบด้วย หมู่ที่ 4 ชุมชนหัวทุ่ง, หมู่ที่ 7 ชุมชนแจ่งแขวนหม้อ, หมู่ที่ 8 ชุมชน

ดงพันเรือน, หมู่ที่ 9 ชุมชนม่วงคัน, หมู่ที่ 10 ชุมชนยางโพน, หมู่ที่ 11 ชุมชนทุ่งตาเงิน และหมู่ที่ 12 ชุมชนทุ่งชิง ส่วนอาณาเขตติดต่อของเทศบาลตำบลม่วงคัน แบ่งออกเป็น 4 ทิศ ดังนี้

- 1) ทิศเหนือ ติดกับตำบลวังน้ำเย็น อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง
- 2) ทิศใต้ ติดกับตำบลมอญธรรมนิมิต อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
- 3) ทิศตะวันออก ติดกับเทศบาลตำบลรามะลัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
- 4) ทิศตะวันตก ติดกับตำบลปลายนา อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 4.9 ที่ตั้งเทศบาลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง แหล่งที่มา: <https://www.google.com>

อนึ่ง ม่วงคันเป็นชื่อของผลม่วงชนิดหนึ่งที่มียางมาก เมื่อใครรับประทานม่วงชนิดนี้ จะเกิดอาการระคายเคืองตามผิวหนัง ในอดีตที่ผ่านมา พื้นที่แห่งนี้ไม่ค่อยมีผู้คนมาอยู่อาศัย ต่อมาเมื่อคนเริ่มอพยพเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น จึงเริ่มสร้างวัด สร้างโรงเรียน สถานือนามัย โดยตั้งชื่อว่า “ม่วงคัน” ภายหลัง เมื่อขออนุญาตจัดตั้งเทศบาล จึงตั้งชื่อว่าเทศบาลตำบลม่วงคัน เหตุผลที่เลือกใช้ชื่อม่วงคันเป็นชื่อของเทศบาล เพราะชื่อว่า “ม่วงคัน” เป็นที่รู้จักของคนในท้องถิ่น ดังที่นายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน ได้ให้อธิบายความเป็นมาของเทศบาลม่วงคันไว้ว่า

ความเป็นมาของชื่อม่วงคัน เดิมแถวนี้มันเป็นป่า เป็นป่าเบญจพรรณ เป็นป่าไม้ทั่ว ๆ ไป สมัยนั้นไม่มีคนอยู่สักเท่าไร แต่มีไม้ยืนต้นหนึ่งและคนก็ไม่ค่อยรู้จักกัน เป็นต้นไม้ใหญ่แล้วมีลูกออกมาอย่างนี้ พอมันสุก มันจะเหลือง เหลืองน่ากินเลย พอคนเอามากิน ปรากฏว่า มันจะคันกินแล้วมันคัน ยางมันเยอะ ตั้งแต่นั้นก็ขนานนามว่า ม่วงคัน อยู่ ๆ มา มีคนมาอาศัยอยู่เยอะ ก็เลยสร้างวัด พอสร้างวัดนี้ เขาก็ตั้งชื่อวัดม่วงคัน ที่นี้โรงเรียนตามมา ก็โรงเรียนวัดม่วงคัน นามัยของส่วนราชการ ก็สถานือนามัยบ้านม่วงคัน ที่นี้พอท้องถิ่นเกิด ผมก็มาสร้างเทศบาล ผมก็ไปหาหลวงพ่อบอกว่า หลวงพ่อเสร็จแล้ว หลวงพ่อบอกว่า ชื่อม่วงคันนั้นแหละ เพราะว่าคนรู้จักเยอะ ที่ไหนเขาก็รู้จักม่วงคัน ชื่อม่วงคันเลย ตอนนั้นผมไป present ไปชี้แจงกับ

คณะกรรมการของกระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการกระจายอำนาจส่วนท้องถิ่น ผู้ว่าเก่า ๆ เกือบ 20 คน ที่ให้ผมไปชี้แจงที่ไปที่มา เขาก็ถามว่า คุณพร้อมแล้วใช้ไหมที่จะเป็นเทศบาล คุณทำได้หรือ สามารถบริหารจัดการได้หรือ เราก็มั่นใจว่าได้ตลอด ซื่อต้องตั้งขึ้นมาใหม่ ทำไม ซื่อม่วงคัน ซื่อเพราะ ๆ ทำไมไม่เอา เราก็เลยต้องเล่าความเป็นมา ให้ท่านฟังก่อนอีกทีหนึ่ง ความเป็นมาท้องถิ่น ท่านก็อ้อ⁵⁵

เทศบาลตำบลม่วงคัน มีสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์เป็นนวัตกรรม โดยนายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน และปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน พร้อมกับเจ้าหน้าที่ได้ร่วมกันพัฒนานวัตกรรมจากยางรถยนต์ เช่น ชุดเฟอร์นิเจอร์รูปสัตว์ เรือสำเภา เป็นต้น นอกจากนี้ ชาวบ้านบางส่วนในเทศบาลตำบลม่วงคันยังทำสมุนไพรไทยเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อจัดจำหน่าย⁵⁶

เฟอร์นิเจอร์

สุนัข

หอยทาก

ช้าง

ภาพที่ 4.10 นวัตกรรมจากยางรถยนต์ แหล่งที่มา: ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน

⁵⁵ สัมภาษณ์ นายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน, เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง, 9 กุมภาพันธ์ 2566.

⁵⁶ เทศบาลตำบลม่วงคัน ประวัติและสภาพทั่วไป, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.muangkhan.go.th> [12 กุมภาพันธ์ 2566].

2) การศึกษาดูงาน

นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ ได้ให้ข้อมูลแก่คณะผู้วิจัยว่า ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน มีทักษะและความสามารถในการแปรรูปยางรถยนต์ให้เป็นชุดเฟอร์นิเจอร์⁵⁷ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ติดต่อประสานงานกับปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง เพื่อนัดหมายวันเวลาในการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ โดยปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน ได้นัดหมายคณะผู้วิจัยในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 13.00 – 15.00 น. พร้อมกันนั้น คณะผู้วิจัยได้ชักชวนชาวบ้านจากตำบลบ้านป้อม ร่วมเดินทางไปศึกษาดูงานด้วยเช่นกัน

ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2566 คณะผู้วิจัย ประกอบด้วย พระมหาวัชรญาณ ญาณกิตติ ผศ. พิเศษ ดร. อรชร ไกรจักร์ และนางกนกอร ก้านน้อย ได้รวมตัวกัน ณ วัดสร้อยทอง แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร แล้วออกเดินทางมุ่งหน้าไปยังเทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านจำนวน 4 คน จากตำบลบ้านป้อม ได้ออกเดินทางจากอยุธยาไปศึกษาดูงาน ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ทั้งคณะผู้วิจัยและชาวบ้าน ได้ถึงจุดมุ่งหมาย ในเวลาประมาณ 12.30 น.

ลำดับนั้น คณะผู้วิจัย และชาวบ้านได้ขออนุญาตเข้าพบปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน การเข้าพบปลัดเทศบาลตำบลม่วงคันในครั้งนี้ ได้มีนายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลม่วงคันได้เข้ามาให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ต่อมา เมื่อถึง 13.00 น. คณะผู้วิจัยและชาวบ้าน ได้เข้าห้องประชุมเพื่อรับฟังการบรรยายถึงความเป็นมาเป็นไปเกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ จากยางรถยนต์ โดยมีนายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน ได้กล่าวเปิดการประชุมเสวนาวิชาการ และปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน ได้เป็นวิทยากรให้ความรู้

ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน ได้อธิบายว่า เมื่อครั้งรับราชการอยู่ที่เทศบาลตำบลโพสะ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง พนักงานขนขยะ จะคัดแยกขยะต่าง ๆ ไว้ เพื่อขาย โดยนำขยะดังกล่าวมากองไว้หลังสำนักงานเทศบาลตำบลโพสะ กระผมได้สั่งให้เจ้าหน้าที่จัดการขยะไม่ให้เหลือภายใน 7 วัน แต่พนักงานขอเวลาจัดการ 1 เดือน จะอย่างไรก็ตาม แม้พนักงานจะจัดการขยะที่อยู่หลังสำนักงานเทศบาลโพสะจนหมดเกลี้ยง แต่ก็มียางรถยนต์เหลืออยู่ กระผมได้ศึกษาคลิปจาก YouTube นำยางรถยนต์มาทำตุ้มหลังบ้าน (ที่ปลูกผัก) และนำยางรถยนต์มาประดิษฐ์เป็นสิ่งต่าง ๆ เช่น รูปนก รูปนกแก้ว รูปนกแก้ว เป็นต้น ต่อมาภายหลัง เมื่อผมได้ย้ายมาอยู่ที่เทศบาลตำบลม่วงคัน กระผมกับท่านนายกจึงได้พัฒนาสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ จากยางรถยนต์ ดังคำกล่าวดังนี้

พอผมไปที่เทศบาลตำบลโพสะ ก็ไม่มีผลงานอะไร เทศบาลจะอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา แล้วจะมีคันดิน หลังเทศบาล พนักงานจะเก็บขยะรีไซเคิล พวกขวดพลาสติกเต็มไปหมดเลย เพื่อจะขาย ท่านเข้าใจไหมว่า รถขยะของทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเหมือนกันหมด เขามีวิธีการในการคัดแยกขยะที่ลุดยอด ถ้าท่านสังเกตนะ ฝั่งซ้ายจะมีถุงขนาดใหญ่อยู่ถุงหนึ่ง

⁵⁷ L 2, 13 มกราคม 2566.

ฝั่งขวาก็จะมีถุงขนาดใหญ่อีกถุงหนึ่ง เวลาพนักงานไปเก็บขยะ พอเป็นขวด เขาก็จะโยนใส่ที่เก็บ แล้วเขาจะเก็บสะสมไว้ นาน ๆ เขาจึงจะขายสักทีหนึ่ง ที่เทศบาลตำบลโพสะเป็นอย่างนั้น แต่เวลาเขาเอามาสะสม เขาไปโยนกองไว้ที่หลังเทศบาล ผมย้ายไปครั้งแรก มันเป็นกองขยะที่เยอะมาก ดูแล้ว ยิ่งเป็นภาพไม่น่าดู ผมไปถึงก็เลยบอกว่า ผมให้เวลา 7 วัน กองขยะกองนี้ต้องหาย วัปไปกับตาเลยนะ เรียกพนักงานเก็บขยะมา เขาก็ไม่รู้จะทำอะไร เขาก็เลยต่อรองกับผมและบอกว่า ปอ.ครับ ผมขอต่อรองสักเดือนหนึ่งได้ไหมครับ ผมบอกว่าไม่ได้ ถ้าภายใน 7 วันนี้ กองขยะกองนี้ไม่หายไป ผมจะเผาทั้งหมด บางทีเราต้องเด็ดขาดนะครับ ผมก็เลยแกล้งถามเขาว่า แล้วทำไมต้องต่อรองถึงเดือนหนึ่ง คำตอบที่ได้ก็คือช่วงนี้ราคามันลง เพราะราคาของขยะรีไซเคิล มันจะขึ้นลงตามราคาของกรมพาณิชย์นะ มันไม่เสถียร วันนี้อาจจะ 7 บาท พรุ่งนี้อาจ 8 บาทอย่างนี้ แต่บังเอิญช่วงนี้ราคามันลง เขาก็เลยไม่อยากขาย ผมก็บอกว่า เอาอย่างนี้ ไปจัดการซะ เดี่ยวส่วนต่างมาเอาที่ปอ. ผมก็บอกอย่างนั้นครับ พอมันเสร็จแล้ว ขยะกองนี้บังเอิญมันมียางรถยนต์อยู่ ยางรถยนต์พวกนี้ มันเป็นยางรถยนต์ที่เทศบาลเขาใช้และเวลาที่เขาเปลี่ยนยาง เขาก็ไปกองไว้ที่หลังเทศบาล 10 กว่าเส้น ผมก็รู้จะทำยังไง ผมก็ถามว่า ยางรถยนต์เอาไป เขาก็บอกเอาไปทิ้งเลย เวลาเอาไปทิ้งที่บ่อขยะ ค่าเก็บหมดละ เมื่อก่อนตันหนึ่ง 400 บาท ยางรถยนต์ 4 เส้น หนักเกือบเป็นตันนะ ผมบอกเอาเรื่องอยู่นะ เอาไปใช้ประโยชน์ ลูกน้องบางคนก็บอกว่า เอาไปทิ้งเผาไม่ได้ เพราะควันโขมงโขงเซง หลวงพ่อเอ็ดแด่ เพราะเราอยู่ติดวัด ผมก็เลยมีแนวความคิดว่า ผมจะทำเป็นตู้เย็นหลังบ้านตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ผมก็เลยไปเปิด YouTube บังเอิญไปเจออาจารย์ท่านหนึ่ง เป็นอาจารย์ที่ไหนไม่รู้ เขาทำยางรถยนต์นี้แหละ เขากัดด้วยมือ เขากัดด้วยมือแล้วตัด ผมดูแล้วไม่เหมือนง่าย ผมก็มาเปิดวิดีโอให้ลูกน้องดู แล้วไปถามลูกน้องว่า ทำได้ไหม คำตอบที่ผมได้ในวันแรก วันนั้นผมมีลูกน้องประมาณ 20 คน 18 คน บอกว่ายาก อย่าทำเลย ไม่มีใครเอาเลย อีก 2 คนนี้ เขาบอกว่า น่าจะทำได้นะครับ ปอ. ซึ่งมันมองได้ 2 มุมนะ ไอ้ 18 คนที่บอกว่าทำยาก มันก็เกียจ มันไม่อยากทำ แต่อีก 2 คนที่บอกว่าพอทำได้ มันขยัน ผมก็เลยลองดู ผมก็เลยให้หัวหน้าผม คนสูง ๆ เมื่อกี้ ไปหายางรถยนต์มาให้มาก ผมให้เขาทำตอนแรก เขาก็นั่งกรีดกันอย่างนี้ วันแรกทั้งวันเลย คน 20 คน เขาทำกระถางได้ 3 ใบครับอาจารย์ ทำได้ 3 ใบ แต่วันที่ 2 นี้ เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงของลูกน้องผม จากวันแรกต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างกรีด แล้วก็ไม่มีประสิทธิภาพอะไรเลย วันที่ 2 นี้เริ่มเห็นความร่วมมือร่วมใจ คิดเครื่องมือที่จะเอามาตัด มันเลยพัฒนา วันที่ 2 ได้กระถางเพิ่มอีก 4 เป็น 7 ใบ ผมก็เลยให้ลูกน้องไปเอายางรถยนต์มา 50 เส้น เอามาทั้งให้ลูกน้องทำ วันที่ 4 วันที่ 5 ผมตกใจเลยครับอาจารย์ ภาพที่เห็นเนี่ย เขาทำแล้วเอามาวางเรียงอย่างนี้ ผมก็บอกว่า เฮ้ย นี่ฝีมือใคร เขาก็บอกว่าฝีมือพวกเขา วันที่ 4 วันที่ 5 เขาทำกระถางเต็มไปหมด หลังจากนั้น ผมก็เดินไปหาท่านนายกบอกว่า ลูกน้องเรานี้เก่งนะ ผมมีโครงการจะทำไอพวกนี้ แต่ผมไม่มีเครื่องมือ ผมขอเงินหน่อยได้ไหม ผมก็เดินเข้าไปหาท่านนายก ท่านนายกก็บอกว่าไม่ได้ตั้งบไว้ ผมก็บอกว่าไม่เป็นไร ผมเลยถามว่า มีร้านที่ไหนที่พอหยิบยืมได้ ลัก 6 เดือน ไปยืมให้ผมก่อน ท่านนายกฯ ท่านก็ใจดีนะ ไปเป็นหนี้ให้ผม ผมก็ไปเครดิตเครื่องมือมาประมาณ 50,000 บาท

ไม่ว่าจะเป็นจิ๊กซอว์ ไม่ว่าจะเป็นอะไร เอามาให้ลูกน้องผมทำ มันมีหลายตัวมัน มีพวกจิ๊กซอว์
ส่วน มีอะไรเยอะไปหมดเลยครับ แล้วก็เกิดการพัฒนา ๆ เป็นผลงานนะ⁵⁸

เมื่อปลัดเทศบาลตำบลม่วงคันได้บรรยายเสร็จ คณะผู้วิจัยและชาวบ้าน ได้แลกเปลี่ยน
เรียนรู้ระหว่างท่านนายกและท่านปลัด ถัดจากนั้น นายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน ปลัดเทศบาลตำบล
ม่วงคัน และเจ้าหน้าที่ ได้พาคณะผู้วิจัยและชาวบ้าน ไปชมสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ โดยมีท่าน
นายกและท่านปลัดคอยให้ความรู้เป็นระยะ ๆ และท้ายที่สุด เมื่อถึงเวลา 15.30 น. คณะผู้วิจัย และ
ชาวบ้านได้ขอบพระคุณ นายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และเจ้าหน้าที่ ที่ให้
การต้อนรับเป็นอย่างดี

3) ประโยชน์จากการศึกษาดูงาน

การไปศึกษาดูงาน ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ก่อให้เกิด
ประโยชน์ดังนี้ 1) คณะผู้วิจัยได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ เช่น
ชุดเฟอร์นิเจอร์ รูปสัตว์ต่าง ๆ 2) คณะผู้วิจัยทราบว่า ยางรถยนต์ซึ่งเป็นขยะรีไซเคิลมีมูลค่าต่ำ แต่เมื่อ
นำมาแปรรูปเป็นสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ กลับมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น 3) คณะผู้วิจัยพบว่า ปลัดเทศบาลตำบล
ม่วงคัน และเจ้าหน้าที่ ไม่ได้เรียนวิธีการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์จากครูท่านใด แต่ท่านศึกษา
ผ่าน YouTube ลองผิดลองถูก และใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างสม่ำเสมอ ท่านจึงสามารถทำ
สิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ได้หลากหลายชนิด ฉะนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า บางคราว การที่จะ
เราจะเชี่ยวชาญในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง เราไม่จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ในระบบการศึกษาเสมอไป
เพียงแค่เราเรียนรู้และฝึกฝนอยู่เสมอ เราจะมีโอกาสเชี่ยวชาญอย่างที่ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน
เชี่ยวชาญในการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับพระพุทธพจน์ในธรรมบทที่ว่า
“ยศย่อมเจริญแก่บุคคลที่มีความขยันหมั่นเพียร มีสติ มีการงานสะอาด ใคร่ครวญก่อนทำ สำรวม
ดำรงชีวิตโดยธรรม และไม่ประมาท”⁵⁹ 4) ชาวบ้านที่ร่วมเดินทางไปศึกษาดูงาน ได้รับความรู้เกี่ยวกับ
การทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์เช่นเดียวกัน และเกิดแรงบันดาลใจ เพราะเมื่อชาวบ้านได้ฟังการ
บรรยายจากปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน พวกเขาได้แจ้งกับคณะผู้วิจัยว่า สามารถทำได้และอยากลอง
ลงมือทำ

⁵⁸ สัมภาษณ์ ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน, เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง, 9
กุมภาพันธ์ 2566.

⁵⁹ ชุ.ธ. (ไทย) 25/25/32.

ภาพที่ 4.11 ศึกษาฐาน สิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอบัวทอง จังหวัดอ่างทอง แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

4.2.4 การวางแผนเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

ก่อนจะเริ่มพัฒนาอาชีพให้กับชาวบ้าน ในระหว่างวันที่ 11 มีนาคม - 9 เมษายน 2566 ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอบัวทอง จังหวัดอ่างทอง คณะผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การกำหนดกิจกรรม

ในการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน คณะผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมเพื่อให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ทักษะการทำชุดเฟอร์นิเจอร์เป็นแนวทางจากคณะวิทยากร และเพื่อให้ชาวบ้านได้ฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กิจกรรมที่กำหนดไว้มี 2 กิจกรรมหลัก ดังนี้

- 1) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์
- 2) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์

2) การเตรียมความพร้อมด้านวิทยากร

วิทยากร หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งในภาษาอังกฤษเรียกว่า “Resource Person” มาจากคำว่า วิทยา ที่แปลว่า ความรู้ และ กร ที่แปลว่า ผู้ถือ เมื่อนำสองคำมารวมกันจึงกลายเป็น “วิทยากร” ซึ่งแปลว่า ผู้ทรงไว้ซึ่งความรู้ ความสามารถ และมีทักษะถ่ายทอดความรู้ให้แก่

บุคคลอื่น⁶⁰ ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน เป็นผู้มีส่วนงานด้านการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ เช่น ชุดเฟอร์นิเจอร์รูปสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น และมีผลงานด้านการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนไร้ถัง ดังนั้น ในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือไปถึง นายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง เพื่อขออนุมัติปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากร มาทำหน้าที่เป็นวิทยากรฝึกอบรมด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์

3) การเตรียมความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์

ในการเตรียมความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากร ได้ดำเนินการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวดังนี้

- 1) สว่าน
- 2) จิ๊กซอว์
- 3) หินเจีย
- 4) คัตเตอร์
- 5) สกรู
- 6) เกลียวปล่อยน็อต
- 7) บล็อกหัวน็อต
- 8) ยางรถยนต์
- 9) ยางรถจักรยานยนต์

⁶⁰ กรมฝึกอบรม กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย, การเป็นวิทยากรภายใน (Internal Trainer), (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 1.

รถบรรทุกยาง

เครื่องมือช่าง

ยางรถยนต์

ยางรถจักรยานยนต์

ภาพที่ 4.12 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

4) การเตรียมความพร้อมด้านเอกสาร/ไลน์กลุ่ม

คณะผู้วิจัยได้เตรียมเอกสารชี้แจงต่อผู้สมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งว่าด้วยชื่อโครงการวิจัย, วัตถุประสงค์การวิจัย, กิจกรรมการวิจัย, ความเสี่ยง, ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย, และระยะเวลาการทำวิจัยตามหลักการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และได้เตรียมใบสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัยพร้อมกับได้สร้างไลน์ “ศูนย์การเรียนรู้สัมมาชีพ ร.ร. วัดพระงาม” เพื่อให้ง่ายต่อการติดต่อสื่อสารกับชาวบ้านที่สมัครเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้เตรียมอาหารและเครื่องดื่มสำหรับชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการ อาทิ ข้าวกล่อง น้ำใบเตย น้ำอัดลม ชาลาเปา น้ำเปล่า เพื่อให้ชาวบ้านได้รับประทานในระหว่างเรียนรู้และฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์

5) การรับสมัครชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัย

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) ได้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโครงการวิจัย และเป็นตัวแทนของคณะผู้วิจัยในการรับสมัครชาวบ้านเข้าร่วมโครงการ โดยมีชาวบ้านในตำบลบ้านป้อมสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัยจำนวน 15 คน

4.2.5 การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

ในการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ระหว่างวันที่ 11 มีนาคม – 9 เมษายน 2566 รวมระยะเวลา 30 วัน คณะผู้วิจัยได้ขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และในขณะเดียวกัน คณะผู้วิจัยได้สังเกตการทำกิจกรรมของชาวบ้านที่สมัครเข้าร่วมโครงการ และได้พยายามสัมภาษณ์ชาวบ้านเนื่อง ๆ เพื่อให้ชาวบ้านได้สะท้อนผลเกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อที่จะทราบว่า ชาวบ้านประสบปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ และฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์อย่างไร และมีสิ่งใดที่คณะผู้วิจัยจะต้องปรับปรุงแก้ไข คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ชาวบ้านจะมีทักษะอาชีพด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ โดยสามารถนำทักษะดังกล่าวไปประกอบอาชีพเลี้ยงดูครอบครัวได้ อย่างไรก็ดี ช่วงเวลาการปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน คณะผู้วิจัยและชาวบ้านอยู่ร่วมกันอย่างพี่น้อง เรียนรู้ทักษะด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากวิทยากรยนต์ไปพร้อม ๆ กัน ดังมีรายละเอียดตามลำดับวันและเวลาดังนี้

1) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์

คณะผู้วิจัยได้เชิญปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากร มาสอนและสาธิตการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ โดยได้ดำเนินการในวันที่ 11-12 มีนาคม 2566

ทีมวิทยากรแนะนำตัวเอง

ภาพที่ 4.13 วิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ จังหวัดอ่างทอง แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

ในวันที่ 11 มีนาคม 2566 ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เวลา 13.00 – 13.10 น. หัวหน้าโครงการวิจัยได้กล่าวเปิดโครงการวิจัย เวลา 13.00 – 13.20 น. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงามได้กล่าวต้อนรับคณะผู้วิจัย คณะวิทยากรและชาวบ้านทุกคนที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ต่อจากนั้น คณะผู้วิจัยได้แจ้งให้ชาวบ้านทราบว่า เมื่อสิ้นสุดโครงการจะมีการประเมินด้วยเกณฑ์ประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธพร้อมกันนั้น คณะผู้วิจัยได้มอบวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือช่างให้แก่คณะวิทยากร และชาวบ้านที่สมัครเข้าร่วมโครงการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน

ต่อมา ในเวลา 13.30-16.30 น. ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคำได้อธิบายว่า ก่อนจะทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ชาวบ้านควรได้ฝึกหัดกรีดยางรถยนต์เพื่อทำเป็นกระถางปลูกผักเป็นอันดับแรก เพราะมันเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ โดยปลัดเทศบาลตำบลม่วงคำ และคณะวิทยากร ได้อธิบายวัสดุอุปกรณ์ วิธีการทำ และประโยชน์ใช้สอยของกระถางปลูกผัก แก้อ้อ แก้ว ชาวบ้าน พร้อมกับสาธิตวิธีการทำดังนี้

กระถางปลูกผัก

วัสดุอุปกรณ์

- ยางรถยนต์ที่ไม่เก่าจนเกินไป เพราะยางที่เก่าจะยากต่อการพลิกกลับด้าน
- คัตเตอร์ น้ำเปล่า/น้ำยาล้างจาน/น้ำมันหมู สำหรับใช้จุ่มคัตเตอร์เพื่อให้สามารถกรีดยางกรีดได้สะดวก

- สกรูเกลียวป้อย

วิธีการทำ

- กรีดยางรถยนต์ให้เป็นรูปดอกไม้/ดอกบัว
- ทำการพลิกยางรถยนต์ ด้วยการเปิดหน้ายาง ใช้เท้าเหยียบ มือดึง และเข้าไปด้านในยาง พลิกยาง โดยใช้เท้าเหยียบ มือดึง เช่นเดิม
- นำยางที่กรีดออกมาทำเป็นฐานรองรับกระถางโดยยิงสกรูเกลียวป้อยเข้าไป เพื่อรัดให้ติดกัน

- ทาสีตามความชอบหรือไม่ทาก็ได้

ประโยชน์

- ใช้สำหรับปลูกผักสวนครัว

การกรีดยาง

การพลิกยาง

การทำฐานกระถาง

กระถางปลูกผักสวนครัว

ภาพที่ 4.14 การสอนและสาธิตการทำกระถางปลูกผักโดยทีมวิทยากร แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

เก้าอี้

วัสดุอุปกรณ์

- สว่าน
- หินเจีย
- ค้อน
- จิ๊กซอว์
- สกรูเกลียวป้อย นิ้วครึ่ง
- น็อต เบอร์ 10/11
- ยางรถยนต์ (ขนาดแก้มเตี้ย)
- ยางรถมอเตอร์ไซด์

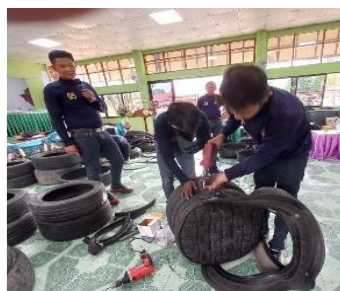
วิธีการทำ

- นำยางรถยนต์ 2 เส้นมาต่อกัน โดยร้อยน็อตสี่มุม
 - ใช้สว่านเจาะยางรถยนต์ แล้วใช้น็อต ชันให้แน่น เพื่อให้ยาง 2 เส้นติดกัน
 - กรีดยางรถจักรยานยนต์โดยกรีดเอาเฉพาะแก้มยาง
 - นำยางรถจักรยานยนต์ที่กรีดไว้มาสานให้เป็นที่นั่ง ใช้ค้อนทุบเพื่อให้ยางมีความเรียบเนียน และใช้สกรูเกลียวป้อย เป็นตัวยึด
 - ตัดแก้มยางรถยนต์ (ขนาด 245, ขอบ 16, 17, 18) นำแก้มยางทั้งสองมาประกอบกัน ร้อยน็อต 3 มุม
 - ตัดชิ้นหน้าให้ขาดครึ่ง นำไปประกอบกับเก้าอี้ที่สานไว้ให้เป็นพนักพิง โดยใช้น็อตด้านหลัง 3 ตัว น็อตด้านข้าง 3 ตัว
 - นำขอบยางรถจักรยานยนต์มาสานด้านหลังของพนักพิง
 - นำขอบยางรถจักรยานยนต์ขนาด 14 โดยผ่าครึ่ง เพื่อนำมาเก็บรายละเอียดพนักพิงด้านหลัง
 - นำยางรถจักรยานยนต์ที่กรีดไว้มาสานกับโครงสร้างของพนักพิง โดยใช้สกรูเกลียวป้อยเป็นตัวยึด
 - ทาสีดำ (ใช้สีขาวรองพื้น แล้วทาสีดำทับลงไป)
- ประโยชน์**
- ใช้เป็นที่นั่งเล่นหรือใช้เป็นที่รองรับแขก

การสานที่นั่ง

การทำพนักพิง

การสานพนักพิง

เก้าอี้

ภาพที่ 4.15 การสอนและสาธิตการทำเก้าอี้โดยทีมวิทยากร แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

หลังจากที่ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากร ได้อธิบายวัตถุประสงค์ วิธีการทำ กระจ่างปลูกผัก เก้าอี้ แก้วชาวบ้าน พร้อมกับสาธิตวิธีการทำให้ชาวบ้านดูเรียบร้อยแล้ว ท่านจึงได้ให้ ชาวบ้านฝึกลงทำด้วยตนเอง โดยกำหนดให้ชาวบ้านทุกคนช่วยกัน

กรีดยาง

พลิกยาง

ประกอบกระจ่างปลูกผัก

ภาพที่ 4.16 ชาวบ้านทำกระจ่างปลูกผัก แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

ประกอบฐานเก้าอี้

สถานที่นั่งของเก้าอี้

ภาพที่ 4.17 ชาวบ้านช่วยกันทำกระถางปลูกผักและเก้าอี้ แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในขณะที่ชาวบ้านเรียนรู้และฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ในวันที่ 11 มีนาคม 2566 คณะผู้วิจัยพบว่า ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการฝึกตามคำแนะนำของคณะวิทยากร อาจจะมีบางคนที่ไม่กระตือรือร้นเท่าไร แต่เขาก็ได้ช่วยเหลือเพื่อน ๆ ทำสิ่งนั้น สิ่งนี้ตามสมควร นอกจากนี้ ก่อนจะแยกย้ายกันเดินทางกลับบ้าน คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวบ้านท่านหนึ่งแบบไม่เป็นทางการว่า “ยากไหมลุง เหนื่อยไหม” ชาวบ้านคนนั้นได้ตอบว่า “พอได้ครับผม ทำได้ ๆ”

ต่อมา ในวันที่ 12 มีนาคม 2566 เวลา 12.00 น. คณะผู้วิจัย คณะวิทยากร และชาวบ้านได้พร้อมกัน ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ลำดับนั้น เวลา 12.30 -17.00 น. ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคันได้ให้ชาวบ้านฝึกทำเก้าอี้ที่ทำยังไม่เสร็จในวันที่ 11 มีนาคม ที่ผ่านมา และได้สอนการทำโต๊ะแก่ชาวบ้านเพื่อให้ชุดเฟอร์นิเจอร์ครบชุด (เก้าอี้ 4 ตัว โต๊ะ 1 อัน) ซึ่งการทำโต๊ะมีวิธีการทำเช่นเดียวกันกับเก้าอี้ แตกต่างตรงที่โต๊ะไม่ต้องทำพนักพิง

โต๊ะ

วัสดุอุปกรณ์

- สว่าน
- หินเจีย

- ค้อน
- จิกซอร์
- สกรูเกลียวปล่อย นิ้วครึ่ง
- น็อต
- ยางรถยนต์ (ขนาดใหญ่กว่าที่ใช้ประกอบเก้าอี้)
- ยางรถจักรยานยนต์

วิธีการทำ

- ใช้ยางรถยนต์ 2 เส้นต่อกัน แล้วร้อยน็อต 4 มุม
- กรีดยางรถมอเตอร์ไซด์โดยกรีดเอาเฉพาะแก้มยาง
- นำยางรถมอเตอร์ไซด์ที่กรีดไว้มาสานให้เป็นทิวางของ ใช้ค้อนทุบเพื่อให้ยางมีความเรียบเนียน และใช้สกรูเกลียวปล่อย เป็นตัวยึด แต่หากไม่ทำเช่นนี้ สามารถใช้ไม้อัด หรือกระจกแทนได้เช่นกัน

ประโยชน์

- ใช้สำหรับวางของต่าง ๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ เพียงระยะเวลา 2 วัน ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจอย่างยิ่ง เพราะคณะวิทยากรได้กล่าวถึงทักษะการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ของชาวบ้านที่เพิ่งเริ่มครั้งแรกว่า

เท่าที่เห็นเมื่อวานกับวันนี้ ดูแล้ว วันแรกนี่ก็จะงออะ ๆ อ๊ะอ๊ะนิดนึง อาจเป็นที่ไม่คุ้นเคยกับอุปกรณ์ แล้วก็ไม่รู้จะจับ จะทำอะไรดี ยังเริ่มต้นไม่ถูก แต่พอได้มาดูครูฝึก ได้มาดู เริ่มทำและเขาทำด้วยตัวเองนะ เขาเริ่มรู้แล้วว่า อะไรต้องทำก่อน อะไรต้อง 1 อะไรต้อง 2 อะไรต้อง 3 และมีความคุ้นเคยกับอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้น แล้วก็หลายคนมีทักษะ ที่เห็นนี่ 3-4 คน มีทักษะมองแป๊บเดียวรู้เลยว่า เวลาจับจับอุปกรณ์ จับสว่าน จิกซอร์ จับอะไรนี่ จะรู้สึกว่าเป็นช่างมา เพราะฉะนั้น การทำอะไรที่จะเกิดความชำนาญ มันจะเกิดจากการทำบ่อย ๆ วันนี้แค่วันที่ 2 เนี่ย ผมมองว่า ยังได้ถึงขนาดนี้เนี่ย ถ้ามีโอกาสได้ทำอีกสัปดาห์หนึ่ง หรือทำสัปดาห์หนึ่ง สัก 3-4 วัน ผมว่าความชำนาญก็จะมีมากขึ้น ผลงานก็จะออกมาดี ถ้าทำวันนี้กับเมื่อวานเนี่ย ผลงานนี้ถือว่าสุดยอด สุดยอดเลยถือว่าฝีมือใช้ได้เทียบเท่ากับครูฝึกเลยนะถือว่าโอเคใช้ได้ครับ⁶¹

พัฒนาการของผู้เข้าอบรมนะครับ จากวันแรก ยังไม่กล้าแสดงออกนะครับ ซึ่งเราก็กังมองไม่ออก พอวันที่ 2 เขาก็เริ่มแสดงตัวตนของตัวเอง ถือว่าพัฒนาการได้ดีมากนะครับ และชิ้นงานที่

⁶¹ สัมภาษณ์ T 1, 12 มีนาคม 2566.

ทำออกมาจนครบ ถือว่าอยู่ในขั้น ๆ ที่ดีมากเลยนะครับ ถ้าเทียบกับของวิทยากรก็ใกล้ ๆ กันเลยนะครับ ต่างกันแค่วัตถุดิบนะครับ เพราะวิทยากรจะเลือกวัตถุดิบที่ดีกว่านะครับต่างกันตรงนั้นนิดเดียวนะครับ แล้วก็การใส่ใจที่จะเรียนรู้ะครับ ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมากเลยนะครับ เพราะว่าเริ่มเรียนรู้และมีทักษะในด้านการช่าง มีประมาณถึง 5-6 คน ซึ่งจะมีท่าน ผอ.อาจารย์ และทีมช่างอีกสัก 3 คน ซึ่งสามารถต่อยอดจากโครงการนี้ น่าจะไปได้ดีมากนะครับ เพราะดูทักษะในการทำงานแล้วเนี่ย ถือว่าค่อนข้างดีมากนะครับ และทั้งการสนับสนุน อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องไม้พร้อมนี้ ทำให้งานมันไปได้เร็ววันะครับ⁶²

จากการสัมภาษณ์คณะวิทยากร พบว่า ในวันแรก ชาวบ้านไม่ค่อยกล้าแสดงออก ไม่คุ้นเคยกับอุปกรณ์ เครื่องมือ แต่เมื่อชาวบ้านได้ฟังการบรรยาย ได้ดูการสาธิตจากทีมวิทยากร และได้เริ่มฝึกทำ ชาวบ้านเริ่มรู้และเข้าใจขั้นตอนการทำมากขึ้น ต่อมา ในวันที่สอง ชาวบ้านทำได้ดีมากว่าเมื่อวาน ผลงานคือชุดเฟอร์นิเจอร์ที่ทำออกมามีคุณภาพ สาเหตุที่ชาวบ้านสามารถทำผลงานออกมาได้ดี เพราะมีชาวบ้านที่เป็นช่างประมาณ 5-6 คน เข้าร่วมกิจกรรมและเป็นหลักให้กับเพื่อนคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ช่าง ซึ่งคำสัมภาษณ์ของคณะวิทยากรสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต นั่นก็คือ ในวันแรก ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการฝึกทำตามคำแนะนำของคณะวิทยากร อาจจะมีบางคนที่ไม่กระตือรือร้นเท่าไร แต่เขาก็ได้ให้ช่วยเหลือเพื่อน ๆ ทำสิ่งนั้น สิ่งนี้ตามสมควร

ในระหว่างวันที่ 13-25 มีนาคม 2566 คณะวิทยากรไม่ได้เดินทางมาสอนชาวบ้านทำชุดเฟอร์นิเจอร์ แต่คณะผู้วิจัยได้มอบหมายให้ชาวบ้านฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ด้วยตนเอง ซึ่งชาวบ้านจะได้เรียนอีกครั้งในวันที่ 26 มีนาคม 2566 ดังนั้น ในช่วงที่ไม่มีมีการเรียนการสอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากวิทยากร คณะผู้วิจัยได้มอบหมายการบ้านแก่ชาวบ้านเกี่ยวกับการคัดเลือกยางรถยนต์ โดยแจ้งว่า “ทุกท่านควรไปหา สรรหาและคัดเลือกยางรถยนต์มาใช้เป็นวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม และในวันที่ 26 มีนาคม 2566 ทีมวิทยากรจะมาสอนการตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ ทีมวิทยากรจะได้แนะนำว่า ยางรถยนต์ที่คัดเลือกมา สามารถนำมาใช้ได้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อที่ทุกท่านจะได้เข้าใจการคัดเลือกยางที่ถูกต้อง” ชาวบ้านทุกท่านได้รับทราบและยินดีให้ความร่วมมือ ดังนั้น ในวันที่ 20 มีนาคม 2566 ชาวบ้านบางส่วนที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้เดินทางไปหายางรถยนต์และยางรถจักรยานยนต์ในพื้นที่ของตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยชาวบ้านได้ส่งรูปรถที่กำลังบรรทุกยางรถยนต์และรูปขนยางรถยนต์ลงจากรถยนต์ เข้ามาในไลน์กลุ่ม “ศูนย์การเรียนรู้สัมมาชีพ ร.ร.วัดพระงาม พร้อมกับเขียนข้อความกำกับภาพว่า “วันนี้มาขนยางครับ” คณะผู้วิจัยได้เขียนข้อความตอบกลับไปว่า “ปรบมือชื่นชมท่าน ผอ. และคณะ เราจะช่วยกันสร้างอาชีพ สร้างรายได้” และว่า “กิจกรรมต่อเนื่อง ค่ะ สัมมาชีพโรงเรียนวัดพระงามค่ะ”

⁶² สัมภาษณ์ T 2, 12 มีนาคม 2566.

สรรหาภายในพื้นที่ตำบลบ้านป้อม

ขนยางกองไว้ ณ โรงเรียนวัดพระงาม

ภาพที่ 4.18 ชาวบ้านช่วยกันหาภายในพื้นที่ตำบลบ้านป้อม เพื่อนำมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์

แหล่งที่มา: ชาวบ้านผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัย

ภาพที่ชาวบ้านช่วยกันหาภายในพื้นที่ตำบลบ้านป้อม เพื่อนำมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์ สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะฝึกทักษะด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และนำทักษะดังกล่าวไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของชาวบ้านผู้เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ที่เคยให้สัมภาษณ์แก่คณะผู้วิจัยว่า

“ตั้งเป้าไว้ตั้งแต่แรกแล้ว ขอให้ชุดนักเรียนหรือว่าผู้เข้ารับการอบรมของเราวันนี้มีความชำนาญ เพราะว่าก่อนที่จะเราจะออกไปถ่ายทอดหรือเผยแพร่ เราก็ต้องเป็นและมีความชำนาญก่อนครับ”⁶³

คำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้น สามารถตีความได้ว่า ชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะฝึกฝนทักษะด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ให้ชำนาญและจะนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่น ฉะนั้น เมื่อคณะผู้วิจัยได้มอบหมายให้ชาวบ้านไปหายางรถยนต์ ชาวบ้านจึงให้ความร่วมมือและดำเนินการตามที่มอบหมาย

ในช่วงของการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ คณะผู้วิจัยไม่ได้บังคับให้ชาวบ้านมาทำกิจกรรมทุกวัน เพราะคณะผู้วิจัยทราบว่า ชาวบ้านมีภารกิจหน้าที่การงานที่จะต้องรับผิดชอบ ฉะนั้น คณะผู้วิจัยได้แจ้งชาวบ้านไปว่า “พวกเราควรรวมตัวกันในวันและเวลาที่สะดวกก็แล้วกันนะ หากมีค่าอาหาร เครื่องมือ แจกมาให้คุณก็ได้เลยนะ” ดังนั้น ในวันที่ 21 - 25 มีนาคม 2566 ชาวบ้านบางส่วนได้เดินทางมายังโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) ตำบลบ้านป้อม เพื่อทำชุดเฟอร์นิเจอร์ โดยชาวบ้านได้ตัดยางรถยนต์และยางรถจักรยานยนต์สำหรับทำชุดเฟอร์นิเจอร์ และร่วมกันทำชุดเฟอร์นิเจอร์

สาเหตุที่ชาวบ้านมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์ไม่พร้อมเพรียงกัน เนื่องด้วยชาวบ้านบางคนมีภารกิจหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบและมีงานที่จะต้องทำ จะอย่างไรก็ตาม จากการที่คณะผู้วิจัยได้ลง

⁶³ สัมภาษณ์ P, 12 มีนาคม 2566.

พื้นที่ไปเยี่ยมชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้านมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์ตามวันและเวลาที่ตนเองสะดวก ไม่ได้มาพร้อมเพรียงกัน แต่ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) เป็นตัวหลัก นอกจากนี้ ชาวบ้านได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งงานกันทำตามความถนัด เช่น คนหนึ่งไปหายาง คนหนึ่งตัดยาง ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

“มาครับ มาครับ มา มองว่า ต่างคนหลากหลายอาชีพ มีว่างบ้าง ไม่ว่างบ้าง ก็ผลัดกันมาเนี่ย ผลงานที่เห็นเป็นที่ประจักษ์”⁶⁴

“ใครว่างก็มาทำ ใครว่างก็มาช่วยกันนะ คือไม่มีเวรนะ ผอ. ท่านเป็นตัวตั้งตัวตีนะ แล้วก็ เป็นพวกกันทั้งนั้น”

ที่เห็น ที่เห็นก็คือว่า ผมดูแล้วเนี่ยนะ ก็ช่วยกันทำหมดนะ ตัดบ้าง ตัดเส้นเล็กบ้าง เส้นใหญ่บ้าง แบบว่าแบ่งกันนะ แล้วก็ ผอ. ก็ไปหายางกับกำนัน ไปขนยางกับเค้า ผมก็ไม่ทราบว่าจะไปเอาที่ไหนมา แต่เห็นแกเอามา เป็นกอง ๆ อยู่เนี่ย”⁶⁵

ชาวบ้านกรีดยางมอเตอร์ไซค์

ชาวบ้านกำลังสานที่นั่งของเก้าอี้

ภาพที่ 4.19 ชาวบ้านฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ด้วยตนเอง
แหล่งที่มา: ชาวบ้านผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัย

⁶⁴ สัมภาษณ์ P 2, 26 มีนาคม 2566.

⁶⁵ สัมภาษณ์ P 3, 26 มีนาคม 2566.

ตลอดระยะเวลาการเรียนรู้และฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ ตั้งแต่วันที่ 11 – 25 มีนาคม 2566 คณะผู้วิจัยต้องการจะทราบว่า ชาวบ้านประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์ชาวบ้านบางส่วนเพื่อให้ชาวบ้านได้สะท้อนถึงปัญหาและอุปสรรคในระหว่างที่อยู่ในโครงการวิจัย ทั้งนี้เพื่อที่คณะผู้วิจัยจะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป โดยชาวบ้านบางคนได้กล่าวว่า

“ดื้ออยู่แล้วไม่ต้องไปปรับปรุงอะไร อยู่ที่ทักษะของแต่ละคนแล้วว่าเราจะพลิกแพลงอย่างไร เขาสอนดี ถ้าเขาสอนไม่ดี ผมก็ทำไม่ได้ นี่เขาสอนมาดี”⁶⁶

“ไม่มีปัญหา ถ้าจะมีปัญหาก็เกี่ยวกับสุขภาพแค่นั้นเอง แต่ปัญหาเวลาวางนี้ ทุกคนเกษียณอายุราชการแล้ว ไม่ต้องทำอะไรแล้ว เพียงแค่คอยจะช่วยเหลือสังคม ทำงานในสิ่งที่เราพอมีความรู้อยู่นี้ พอดีจะช่วยชุมชนอะไรได้บ้าง เพื่อให้สังคมมีความเป็นอยู่ดี กินดี สร้างงานสร้างอาชีพ ให้เขาได้

ในส่วนของกิจกรรม ผมว่าดื้ออยู่แล้วนะครับ สอดคล้องกับเวลาที่กำหนดนะครับ ก็โอเคใช้ได้ นะครับ สามารถมีผลงานที่ทีมโครงการได้นำเสนอมา พวกผมสามารถตอบสนองได้ ผมคิดว่า 80 กว่า 80% กว่าครับ”⁶⁷

คณะผู้วิจัยได้นำคำสัมภาษณ์ของชาวบ้านดังกล่าวข้างต้นมาวิเคราะห์ตามหลักวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประเด็น (thematic analysis)⁶⁸ เพื่อค้นหาประเด็นที่ปรากฏในคำสัมภาษณ์ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางการวิเคราะห์เชิงประเด็น

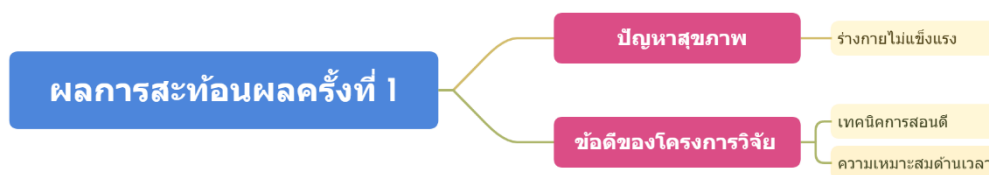
themes	sub-themes	Codes
ปัญหาสุขภาพ	ร่างกายไม่แข็งแรง	ไม่มีปัญหา ถ้าจะมีปัญหาก็เกี่ยวกับสุขภาพแค่นั้นเอง
ข้อดีของโครงการวิจัย	เทคนิคการสอนดี	ดื้ออยู่แล้วไม่ต้องไปปรับปรุงอะไร อยู่ที่ทักษะของแต่ละคนแล้วว่าเราจะพลิกแพลงอย่างไร เขาสอนดี ถ้าเขาสอนไม่ดี ผมก็ทำไม่ได้ นี่เขาสอนมาดี
	ความเหมาะสมด้านเวลา	ในส่วนของกิจกรรม ผมว่าดื้ออยู่แล้วนะครับ สอดคล้องกับเวลาที่กำหนดนะครับ

จากตารางการวิเคราะห์เชิงประเด็นข้างต้น คณะผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นในรูปแบบ Thematic map ได้ดังนี้

⁶⁶ สัมภาษณ์ P 4, 26 มีนาคม 2566.

⁶⁷ สัมภาษณ์ P 2, 26 มีนาคม 2566.

⁶⁸ Saraswati Dawadi, “Thematic Analysis Approach: A Step by Step Guide for ELT Research Practitioners”, *Journal of NELTA*, Vol 25 No. 1-2 (December 2020): p 64-70.

Presented with xmind

ภาพที่ 4.20 Thematic map: ผลการสะท้อนผลครั้งที่ 1

ประเด็นหลักจากการสะท้อนผลมี 2 ประเด็นดังนี้

1) ปัญหาสุขภาพ มี 1 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) ร่างกายไม่แข็งแรง คือ ชาวบ้านบางคนมีปัญหาสุขภาพร่างกายเนื่องด้วยเป็นผู้สูงอายุ การตัดยางรถยนต์จึงค่อนข้างจะลำบาก ส่วนกิจกรรมในโครงการวิจัยไม่มีปัญหาอะไร ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ไม่มีปัญหา ถ้าจะมีปัญหาก็คือเกี่ยวกับสุขภาพแค่นั้นเอง”⁶⁹

2) ข้อดีของโครงการวิจัย มี 2 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย (1) เทคนิคการสอนดี คือ คณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคัน มีวิธีการสอนดี ทำให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจและสามารถทำชุดเฟอร์นิเจอร์ได้ด้วยตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ดีอยู่แล้วไม่ต้องไปปรับปรุงอะไรอยู่ที่ทักษะของแต่ละคนแล้วเราจะพลิกแพลงอย่างไร เขาสอนดี ถ้าเขาสอนไม่ดี ผมก็ทำไม่ได้ นี่เขาสอนมาดี”⁷⁰ (2) ความเหมาะสมด้านเวลา คือ ระยะเวลามีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้และฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ในส่วนของกิจกรรม ผมว่าดีอยู่แล้วนะครับ สอดคล้องกับเวลาที่กำหนดนะครับ”⁷¹

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและไม่มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ ที่คณะผู้วิจัยต้องปรับปรุงแก้ไข

2) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์

คณะผู้วิจัยได้เชิญ ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากร มาสอนและสาธิตตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ในวันที่ 26 มีนาคม 2566 ดังมีรายละเอียดดังนี้

ในวันที่ 26 มีนาคม 2566 คณะผู้วิจัยได้เดินทางมุ่งหน้าไปอำเภพระนครศรีอยุธยา เมื่อเดินทางไปถึง โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ) คณะผู้วิจัยได้ทักทายชาวบ้านจะอย่างไรก็ตาม ความประทับใจของคณะผู้วิจัยในการลงพื้นที่ครั้งนี้ คือ ชาวบ้านได้นำเสนอ

⁶⁹ สัมภาษณ์ p 2, 26 มีนาคม 2566.

⁷⁰ สัมภาษณ์ p 4, 26 มีนาคม 2566.

⁷¹ สัมภาษณ์ p 2, 26 มีนาคม 2566.

สิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์แก่คณะผู้วิจัย สิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวไม่มีสอนในโครงการวิจัย แต่ชาวบ้านได้แจ้งว่า พ่อลูก 2 คน ได้ร่วมกันทำสิ่งประดิษฐ์นี้ขึ้นมา โดยชาวบ้านเล่าว่า “สองคนนี้นำองค์ความรู้ที่เรียนในวันที่ 11 และวันที่ 12 ที่ผ่านมามาไปต่อยอด ทำมันออกมาอย่างที่เห็นล่ะ”

คำบอกเล่าของชาวบ้าน สะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ทำให้ชาวบ้านบางส่วนมีความคิดสร้างสรรค์และมีความกล้าที่จะลงมือทำ และสามารถนำองค์ความรู้จากคณะวิทยากรไปต่อยอดเพื่อสร้างสิ่งใหม่ ๆ ได้ ฉะนั้น เราอาจจะกล่าวได้ว่า สิ่งนี้เป็นผลลัพธ์ที่เกินความคาดหวังของคณะผู้วิจัย เพราะคณะผู้วิจัยมุ่งหวังให้ชาวบ้านทำชุดเฟอร์นิเจอร์ได้เท่านั้น เพราะทักษะการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จะช่วยให้ชาวบ้านสามารถนำไปสร้างอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้

ภาพที่ 4.21 สิ่งประดิษฐ์ที่ชาวบ้านต่อยอดจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

ถัดจากนั้น ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากร ได้ให้ความรู้แก่ชาวบ้านเกี่ยวกับการตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ว่า

การพ่นชุดเฟอร์นิเจอร์ที่ทำมาจากยางรถยนต์ ควรเลือกใช้สีดำ เพราะมันทำให้ชุดเฟอร์นิเจอร์มีความสวยงามและคลาสสิก อะครีบ และก่อนที่จะพ่นสี เราจะต้องล้างให้สะอาด ใช้ผ้าแห้งเช็ด แล้วนำไปตากแดด เมื่อชุดเฟอร์นิเจอร์แห้ง เราค่อยเอามาพ่นสี แล้วตากให้แห้ง⁷² (คณะผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า เมื่อพ่นสีเสร็จ จะใช้ไม้ยกชุดเฟอร์นิเจอร์ เพื่อไม่ให้สีเปื้อนมือ)

จะอย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มีทักษะและความสามารถในการพ่นสีอยู่แล้ว ดังนั้น ชาวบ้านจึงได้ขอให้ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคันสอนการพ่นสีกับและหอยทากที่ปลัดได้ทำเป็นตัวอย่าง (ปลัดเทศบาลม่วงคัน ได้ทำกบและหอยทากเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับชาวบ้านในวันที่ 12 มีนาคม 2566) ฉะนั้น ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากร จึงได้แนะนำการพ่นสีกับและหอยทากแก่ชาวบ้าน โดยสรุปใจความได้ว่า ก่อนที่จะพ่นสีกับและหอยทาก จะต้องล้างน้ำให้สะอาด ใช้ผ้าเช็ดให้แห้ง พ่นสีขาวเป็นสีรองพื้น ถัดจากนั้น นำไปตากแดดให้แห้ง เมื่อกบหรือหอยทากแห้งแล้ว จึงนำมาวาดภาพด้วยสีอีกครั้ง

⁷² สัมภาษณ์ T 2, 26 มีนาคม 2566.

ภาพที่ 4.22 การพ่นสีรองพื้น แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

อนึ่ง กิจกรรมการเรียนรู้การทำบ และหอยตาก ไม่มีในแผนกิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ แต่เนื่องด้วยปลัดเทศบาลตำบลม่วงคั่น และคณะวิทยากร ประสงค์จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ดังนั้น ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคั่น และคณะวิทยากร จึงได้สอนวิธีการทำหอยตากและการทำบแก่ชาวบ้าน ดังมีสาระสำคัญดังนี้

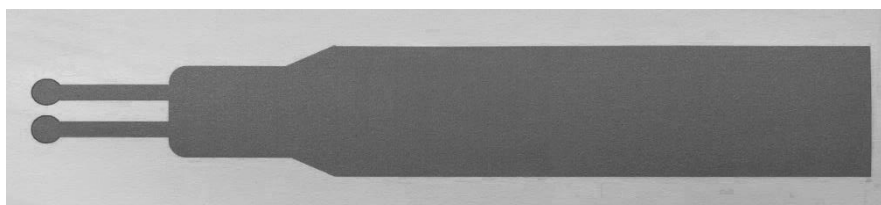
หอยตาก

วัสดุอุปกรณ์

- ยางรถยนต์
- จิ๊กซอร์
- สกรูเกลียวปล้อ
- ปากกาเมจิกหรือชอล์ค
- สี

วิธีการทำ

- การคัดเลือกยางรถยนต์ที่จะใช้ทำหอยตาก ควรเป็นยางที่ขนาดไม่ใหญ่มาก (ไซส์ 14, 15, 16) และมีแก้มยางมาก สำหรับยางแก้มเตี้ยจะไม่เหมาะกับการทำหอยตาก
- นำยางรถยนต์มาเขียนแบบด้วยปากกาเมจิกหรือชอล์ค ตามรูป

ภาพที่ 4.23 ภาพร่างหอยตาก แหล่งที่มา: ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคั่น

- ใช้จิกซอว์ ตัดหน้ายางรถยนต์ ด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากบริเวณหน้ายางรถยนต์ จะมีเส้นลวดเป็นจำนวนมาก

- กลับพลิกยางรถยนต์ โดยเอาด้านในออกด้านนอก ยางรถยนต์จะขม้วนตัวเองเป็นทรงกลมเป็นรูปหอยทาก

- เจาะยัดด้วยสกรูเกลียวปล่อยให้ได้รูปทรงสวยงาม

- นำยางรถจักรยานยนต์มาทำฐานรอง

- ทาหรือพ่นสี และเขียนหน้าตาหอยทากให้สวยงาม

ประโยชน์

- ใช้ประดับตามสวนหย่อมหรือสนามหญ้าทั่วไป ภายในสามารถใส่ดินเพื่อปลูกดอกไม้ประเภทคุณนายตื่นสายหรือกล้วยไม้ได้

ภาพที่ 4.24 ภาพหอยทาก แหล่งที่มา: ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน

กบ

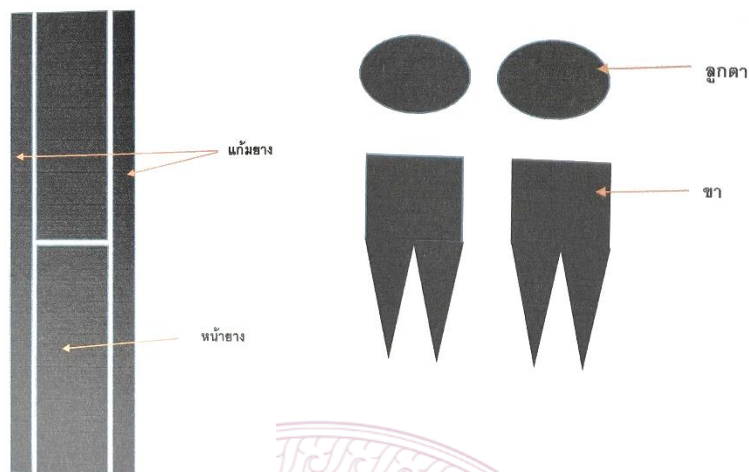
วัสดุอุปกรณ์

- ยางรถยนต์
- ปากกาเมจิกหรือชอล์ค
- จิกซอว์
- สกรูเกลียวปล่อย
- สี

วิธีการทำ

- การคัดเลือกยางรถยนต์ที่จะใช้ทำกบ ควรเป็นยางที่ขนาดไม่ใหญ่มาก (ไซส์ 14, 15, 16) และมีแก้มยางมาก สำหรับยางแก้มเตี้ยจะไม่เหมาะกับการทำกบ

- นำยางรถยนต์มาเขียนแบบด้วยปากกาเมจิกหรือชอล์ค ตามรูป

ภาพที่ 4.25 ภาพร่างกบ แหล่งที่มา: ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน

- ใช้จิ๊กซอว์ ตัดหน้ายางรถยนต์ ด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากบริเวณหน้ายางรถยนต์ จะมีเส้นลวดเป็นจำนวนมาก

- ยึดติดแก้มยางด้านบนด้วยสกรูเกลียวปล่อยให้แน่น
- ตัดโค้งหน้ายางทั้งสองด้านล่างและยึดด้วยสกรูเกลียวปล่อย
- นำส่วนที่ตัดเป็นลูกตา และขา ประกอบเข้าด้วยกัน
- ทาหรือพ่นสี และเขียนหน้าตาให้สวยงาม

ประโยชน์

- ใช้ประดับตามสวนหย่อมหรือสนามหญ้าทั่วไป ภายในสามารถใส่ดินเพื่อปลูกดอกไม้ประเภทคุณนายตื่นสายหรือกล้วยไม้ได้

ภาพที่ 4.26 กบ แหล่งที่มา: ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน

ถัดจากนั้น เมื่อปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากร ได้มอบหมายให้ชาวบ้านฝึกทำกบและหอยทากจากยางรถยนต์ ซึ่งชาวบ้านได้ช่วยกันเป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยได้สังเกตการเรียนรู้ของชาวบ้านแบบมีส่วนร่วม พบว่า “ชาวบ้านรู้สึกตื่นเต้นกับการได้เรียนรู้สิ่งใหม่ มีความสุขที่ได้ลงมือทำ และมีความคุ้นเคยกับคณะวิทยากรมากขึ้น เมื่อมีความสงสัยอะไร ชาวบ้านมักจะถามคณะวิทยากรด้วยความมั่นใจ ไม่เขินอาย” จะอย่างไรก็ตาม แม้ชาวบ้านจะเรียนรู้และฝึกทำกบและหอยทาก แต่ชาวบ้านท่านหนึ่งซึ่งเป็นกำลังหลักของชาวบ้านในโครงการวิจัยได้คุยกับคณะผู้วิจัยว่า “ขอเรียนรู้ไปก่อนครับ เอาชุดเฟอร์นิเจอร์ให้รอดก่อน กบกับหอยทากค่อยว่ากันทีหลัง”⁷³ คำกล่าวของดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การทำกบและหอยทากเป็นงานที่มีความละเอียด การจะทำกบและหอยทากจะต้องใช้ความพยายามอย่างสูงซึ่งแตกต่างจากการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ แต่เมื่อคณะวิทยากรสอนและมอบหมายให้ฝึกทำ ชาวบ้านจึงพยายามทำให้เต็มที่

ภาพที่ 4.27 การสอนและฝึกทำกบและหอยทาก แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

ในระหว่างวันที่ 27 มีนาคม - 8 เมษายน 2566 แม้จะไม่มีมีการเรียนการสอน แต่ยังเป็นช่วงเวลาที่ชาวบ้านจะต้องฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์กันต่อไป เพราะคณะผู้วิจัยจะทำพิธีปิดโครงการวิจัย ในวันที่ 9 เมษายน 2566 ดังนั้น ในระหว่างวันที่ 27 มีนาคม - 8 เมษายน 2566 ชาวบ้านได้รวมตัวกันทำชุดเฟอร์นิเจอร์ ฟันสีชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผักที่ทำค้างไว้ในวันก่อน ๆ โดยดำเนินการดังนี้

ชาวบ้านได้นำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางมาล้างด้วยน้ำสะอาด ถัดจากนั้น ตากชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางให้แห้ง และฟันสีชุดเฟอร์นิเจอร์ด้วยสีดำ ส่วนกระถางจะรองพื้นด้วยสีขาว แล้วฟันสีเขียว สีแดงทับลงไป ซึ่งสีเขียวและสีแดงเป็นสีที่ชาวบ้านมีอยู่ในขณะนั้น ถัดจากนั้น ชาวบ้านได้นำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางมาตากแดดให้แห้ง จะอย่างไรก็ตาม การฟันสีชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางได้ประสบปัญหา เพราะการฟันสีมีอาการบวมซึ่งเสี่ยงต่อการระเบิด แต่ชาวบ้านได้เปลี่ยนกาฟันสีใหม่ และดำเนินการฟันสีชุดเฟอร์นิเจอร์จนแล้วเสร็จ

⁷³ สัมภาษณ์ p 1, 12 มีนาคม 2566.

ภาพที่ 4.28 การตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ แหล่งที่มา: นักวิจัยภาคสนาม

นักวิจัยภาคสนาม ซึ่งเป็นชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งทำเป็นหน้าที่สังเกตการณ์ ได้เล่าว่า “หลังจากพวกเขาเรียนกัน วันที่ 26 เขาก็ผลัดกันมาทำ บางทีก็ 2 คน บางทีก็ 3 คน แต่วันบางวัน ดิฉันมาก็ไม่เจอเขา เพราะเขากลับก่อน แต่สังเกตดูฝีมือเขาดีขึ้นอะค่ะ”⁷⁴

คำบอกเล่าของนักวิจัยภาคสนามแสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ชาวบ้านคนไหนว่าง จะเดินทางมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งบางวันชาวบ้านมา 2 คน บางวันมา 3 คน จะอย่างไรก็ตาม แม้ชาวบ้านจะไม่ได้มาพร้อมกันทั้ง 15 คน เหมือนวันที่ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากรมาสอน แต่การที่ชาวบ้านผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์ที่โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านมีความตั้งใจ มีความมุ่งมั่นที่จะฝึกฝนทักษะอาชีพเพื่อสร้างรายได้นั่นเอง

ตลอดระยะเวลาการเรียนรู้และฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม - 8 เมษายน 2566 คณะผู้วิจัยต้องการจะทราบว่า ชาวบ้านประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวบ้านบางส่วนเพื่อให้ชาวบ้านได้สะท้อนถึงปัญหาและอุปสรรคในระหว่างที่อยู่ในโครงการวิจัย ทั้งนี้เพื่อที่คณะผู้วิจัยจะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป โดยชาวบ้านบางคนได้กล่าวว่า

“โครงการนี้น้อยก็เป็นโครงการลดหย่อนนะครับ เพราะว่ายางนี่มันทำลายยากมาก แต่เมื่อเราเอามาทำเป็นกระถางต้นไม้ หรือเก้าอี้ต่าง ๆ มันจะกลายเป็นว่าสามารถเอายางมาใช้ประโยชน์ได้แล้ว และมันก็ดูสวยงามด้วยครับ เอาไปต่อยอด เช่น เอาไปทำจำหน่าย หรือเอาไปใช้ที่บ้านของตัวเอง”⁷⁵

“โรงเรียนวัดพระงามกับชุมชน เดิมที ไม่มีจุดเด่นไม่มีจุดขาย ที่เป็นของตำบลหรือของโรงเรียน วันนี้ได้มีโอกาสได้เรียนรู้และพาทชาวบ้านและชุมชนได้เรียนรู้วิธีการนำยางรถยนต์ ซึ่งปกติเราเปลี่ยนแล้วก็ฝากเขาทิ้งไว้ที่ร้านนะครับ มาทำให้เกิดประโยชน์ได้นะครับ ต่อไปยาง

⁷⁴ สัมภาษณ์ นักวิจัยภาคสนาม, 9 เมษายน 2566.

⁷⁵ สัมภาษณ์ p 5, 9 เมษายน 2566.

รถยนต์ในตำบลบ้านป้อมคิดว่าหายากแล้ว เพราะเรานำมาสิ่งประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ เพื่อนำไปขาย แล้วเอาเงินเข้ากับกลุ่มสมาชิกพวกเรานะครับ แล้วก็กระจายรายได้ในกลุ่มในชุมชน”⁷⁶

“จากโครงการสัมมาชีพชุมชน คือว่า เป็นโครงการที่ดีอย่างหนึ่งนะคะที่สามารถเอามาสร้างอาชีพให้คนในชุมชนได้นะคะ ที่นี้จากตัวดิฉันเองได้เป็นคุณครูที่ได้มาสัมผัสตรงนี้ เราก็ได้ประโยชน์ตรงที่ว่า เรามีทางเลือกในเรื่องของอาชีพ เพื่อให้นักเรียนจะได้ไปบอกกับผู้ปกครองนะ คะ ผู้ปกครองจะได้นำความรู้ต่าง ๆ ตรงนี้ไปสร้างอาชีพให้กับครัวเรือนของเขาจะคะ และอีกอย่างหนึ่งก็คือในเรื่องของการกำจัดขยะ ก็คือ ที่เราพบเห็นว่ายางรถยนต์ที่มันทำลายได้ยาก การที่เราเอามาสร้างประโยชน์ถือว่าเป็นทางเลือกที่ดีทางหนึ่งนะคะ”⁷⁷

คณะผู้วิจัยได้นำคำสัมภาษณ์ของชาวบ้านดังกล่าวข้างต้นมาวิเคราะห์ตามหลักวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประเด็น (thematic analysis)⁷⁸ เพื่อค้นหาประเด็นที่ปรากฏในคำสัมภาษณ์ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ตารางการวิเคราะห์เชิงประเด็น

themes	sub-themes	Codes
การจัดการขยะในชุมชน	การใช้ประโยชน์จากยางรถยนต์	โครงการนี้อย่างน้อยก็เป็นโครงการลดขยะ นะครับ เพราะว่ายางนี้มันทำลายยากมาก แต่เมื่อเราเอามาทำเป็นกระถางต้นไม้ หรือเก้าอี้ต่าง ๆ มันจะกลายเป็นว่า สามารถเอามาใช้ประโยชน์ได้แล้ว และมันก็ดูสวยงามด้วยครับ เอาไปต่อยอด เช่น เอาไปทำจำหน่าย หรือ เอาไปใช้ที่บ้านของตัวเอง
		วันนี้ได้มีโอกาสได้เรียนรู้และพาชาวบ้าน และชุมชนได้เรียนรู้วิธีการนำยางรถยนต์ ซึ่งปกติเราเปลี่ยนแล้วก็ฝากเขาทิ้งไว้ที่ร้าน นะครับ มาทำให้เกิดประโยชน์ได้นะครับ
		อีกอย่างหนึ่งก็คือในเรื่องของการกำจัด ขยะ ก็คือ ที่เราพบเห็นว่ายางรถยนต์ ที่มันทำลายได้ยาก การที่เราเอามาสร้าง ประโยชน์ถือว่าเป็นทางเลือกที่ดีทางหนึ่ง

⁷⁶ สัมภาษณ์ p 1, 9 เมษายน 2566.

⁷⁷ สัมภาษณ์ p 6, 9 เมษายน 2566.

⁷⁸ Saraswati Dawadi, “Thematic Analysis Approach: A Step by Step Guide for ELT Research Practitioners”, *Journal of NELTA*, Vol 25 No. 1-2 (December 2020): p 64-70.

การสร้างสัมมาชีพ	การฝึกทักษะอาชีพ	จากโครงการสัมมาชีพชุมชน คือว่า เป็นโครงการที่ตัวอย่างหนึ่งนะคะที่สามารถเอามาสร้างอาชีพให้คนในชุมชนได้นะคะ
	การถ่ายทอดองค์ความรู้แก่บุคคลอื่น	เราก็ได้ประโยชน์ตรงที่ว่าเรามีทางเลือกในเรื่องของอาชีพเพื่อให้นักเรียนจะได้ไปบอกกับผู้ปกครองนะคะ ผู้ปกครองจะได้นำความรู้ต่าง ๆ ตรงนี้ไปสร้างอาชีพให้กับครัวเรือนของเขา

จากตารางการวิเคราะห์เชิงประเด็นข้างต้น คณะผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นในรูปแบบ Thematic map ได้ดังนี้

Presented with xmind

ภาพที่ 4.29 Thematic map: ผลการสะท้อนผลครั้งที่ 2

ประเด็นหลักจากการสะท้อนผลมี 2 ประเด็นดังนี้

1) การจัดการขยะในชุมชน มี 1 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) การใช้ประโยชน์จากยางรถยนต์ คือ ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากยางรถยนต์ด้วยการนำมาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องใช้ภายในครัวเรือน และไม่ต้องฝากยางรถยนต์ไว้กับอู่ซ่อมรถ เพราะทราบถึงประโยชน์และคุณค่าของยางรถยนต์เก่า ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “โครงการนี้น้อยๆก็เป็นโครงการลดขยะนะครับ เพราะว่ายางนี้มันทำลายยากมากแต่เมื่อเราเอามาทำเป็นกระถางต้นไม้ หรือเก้าอี้ต่าง ๆ มันจะกลายเป็นว่าสามารถเอาขยะมาใช้ประโยชน์ได้แล้ว และมันก็ดูสวยงามด้วยครับ เอาไปต่อยอด เช่น เอาไปทำจำหน่าย หรือเอาไปใช้ที่บ้านของตัวเอง”⁷⁹

2) การสร้างสัมมาชีพ มี 2 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย (1) การฝึกทักษะอาชีพ คือ ชาวบ้านได้เรียนรู้ทักษะอาชีพเกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ ซึ่งทำให้ชาวบ้านได้เห็นอาชีพทางเลือกใหม่ และกลุ่มอาชีพสามารถนำทักษะดังกล่าวมาทำเป็นสินค้าเพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพได้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “จากโครงการสัมมาชีพชุมชน คือว่า เป็นโครงการที่ดี

⁷⁹ สัมภาษณ์ p 5, 9 เมษายน 2566.

อย่างหนึ่งนะค่ะที่สามารถเอามาสร้างอาชีพให้คนในชุมชนได้นะค่ะ”⁸⁰ (2) การถ่ายทอดองค์ความรู้แก่บุคคลอื่น คือ ชาวบ้านมีความประสงค์จะถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ชุมชน เช่น แนะนำนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนไปแนะนำผู้ปกครอง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “เราก็ได้ประโยชน์ตรงนี้ว่า เรามีทางเลือกในเรื่องของอาชีพ เพื่อให้ นักเรียนจะได้ไปบอกกับผู้ปกครองนะค่ะ ผู้ปกครองจะได้นำความรู้ต่าง ๆ ตรงนี้ไปสร้างอาชีพให้กับครัวเรือนของเขา”⁸¹

กล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและไม่มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการดำเนินงานของโครงการวิจัย

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน มอบชุดความรู้ “แนวทางการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ” ให้แก่ชาวบ้าน เพราะชาวบ้านกลุ่มมีความตั้งใจที่จะสร้างกลุ่มอาชีพขึ้นมา โดยจะผลิตชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก เป็นต้น เพื่อจำหน่ายแล้วนำรายได้ส่วนหนึ่งมาแบ่งปันให้กับสมาชิกในกลุ่ม และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านกลุ่มนี้จะขยายผลองค์ความรู้ไปยังชุมชนอื่น ๆ อาทิ หมู่ที่ 7 ตำบลปากกรรณ อำเภอพระนครศรีอยุธยา ดังคำกล่าวของชาวบ้านดังนี้

“สมาชิกที่เข้าร่วมในปัจจุบันนี้ให้ความสนใจและเห็นความสำคัญอาชีพแปรรูปยางรถยนต์ เก่า นะครับ ทางกลุ่มเราได้คุยกันแล้วว่า น่าจะมีการขยายผลต่อไป คือชุมชนต่อไป ตอนนี้มีกองทุนหมู่บ้านปากกรรณ หมู่ 7 เขาได้เห็นประโยชน์เห็นความสำคัญ แต่เราจะต้องให้ ให้กลุ่มของเรามีความชำนาญก่อนนะครับ แล้วทางประธานกองทุนจะมาเชิญกลุ่มนักเรียนของเราไปเป็นวิทยากรให้ความรู้กับปากกรรณหมู่ 7 ครับผม

ในเรื่องของการบริหารจัดการรายได้ ตอนนี้นึกคิดไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้แจ้งนะ คือคิดว่า เราจะกระจายเท่า ๆ กัน แต่ก็จะมีส่วนหนึ่งที่จะเข้ามาบำรุงในเรื่องค่าน้ำ ค่าไฟ ให้กับโรงเรียน ก็คือจะแบ่งออกไว้ 30% ในรายได้ทั้งหมด ส่วนอีก 70% นี้เราจะใช้วิธีการใช้ชั่วโมงการเรียน สมมุติวันนี้มาเรียน 5 คน เราจะนับเป็น 5 ชั่วโมง สัปดาห์หน้ามาเรียน 7 คน เราจะนับเป็น 7 ชั่วโมง ก็จะกลายเป็น 12 ชั่วโมงที่มาสร้างแปรรูปยางรถยนต์ 12 ชั่วโมงก็หารกับรายได้ทั้งหมด ส่วนใครจะมาเท่าไรก็รับไปตามชั่วโมงตามวันที่เข้าร่วมประมาณนี้ ทุกคนที่มีส่วนร่วม เราจะไม่จัดลำดับ ว่าช่างตัดยาง หรือช่างมีอาชีพ หรืออะไรต่าง ๆ บางคนอาจจะไม่มีฝีมือ แต่ไม่มีแรง ไม่มีความสามารถที่จะกรีดหรือตัด หรืออะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเราจะให้ความสำคัญทุก ๆ คนที่อยู่ในกลุ่มเท่ากัน ก็คือใครมาก็แล้วแต่ สมมุติว่า วันอาทิตย์มาช่วยกัน 10 คน เราก็จะเฉลี่ย 10 คนครับ”⁸²

⁸⁰ สัมภาษณ์ p 6, 9 เมษายน 2566.

⁸¹ สัมภาษณ์ p 6, 9 เมษายน 2566.

⁸² สัมภาษณ์ p 1, 12 มีนาคม 2566.

ภาพที่ 4.30 การมอบชุดความรู้ แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

4.2.6 ผลงานจากการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

ในการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน คณะผู้วิจัยได้เชิญคณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคั่น อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง มาสอนชาวบ้านทำชุดเฟอร์นิเจอร์ ก่อนที่ชาวบ้านจะเรียนรู้การทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ คณะวิทยากรได้สอนการทำกระถางปลูกผักซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ ถัดจากนั้น คณะวิทยากรได้สอนชาวบ้านทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสอนชาวบ้านตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ ผลการดำเนินงานครั้งนี้ คือ ชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยครั้งนี้มีทักษะในการทำกระถางปลูกผักและทำชุดเฟอร์นิเจอร์ โดยสามารถทำชุดเฟอร์นิเจอร์ได้ 3 ชุด (เก้าอี้ 12 ตัว โต๊ะ 3 ตัว) และกระถางปลูกผักเกือบ 20 กระถาง

การดำเนินงานครั้งนี้ถือว่าเป็นไปตามความคาดหวังของคณะผู้วิจัย นอกจากนี้ คณะวิทยากรได้ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำกบและการทำหอยตากแก่ชาวบ้าน แต่ชาวบ้านได้เพียงแค่เรียนรู้และฝึกทำภายใต้การกำกับดูแลของคณะวิทยากรเท่านั้น ชาวบ้านไม่สามารถทำออกมาเป็นชิ้นงานได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นงานที่ละเอียด ประณีตใช้ทักษะสูงและที่สำคัญไม่ได้อยู่ในแผนงานของโครงการวิจัย จะอย่างไรก็ตาม การเชิญคณะวิทยากรมาสอนชาวบ้านทำชุดเฟอร์นิเจอร์ ทำให้ชาวบ้านบางคนมีความคิดสร้างสรรค์และนำความรู้จากคณะวิทยากรไปต่อยอดด้วยการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ที่แปลกใหม่ ข้อเท็จจริงดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกินความคาดหวังของคณะผู้วิจัย ผลงานจากการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนจึงมีดังนี้

ผลงานที่ 1

ภาพที่ 4.31 กระถางปลูกผัก แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

ผลงานที่ 2

ภาพที่ 4.32 ชุดเฟอร์นิเจอร์ แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

ผลงานที่ 3

ภาพที่ 4.33 สิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ไม่มีในแผนโครงการวิจัยแต่เป็นไอเดียของชาวบ้าน)
แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 4.34 พลังแห่งความสามัคคี แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

ตารางที่ 4.3 สรุปการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์/ สังเกต	ผลการดำเนินงาน/ ผลการสะท้อนผล
การระดมความคิด เพื่อออกแบบ กิจกรรม	ในวันที่ 13 เดือน มกราคม 2566 คณะผู้วิจัยระดมความคิด เพื่อออกแบบกิจกรรมร่วมกับนายก, รองนายก, รองปลัด เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน, และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม	บ้านป้อมไม่มีการทำผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล (การสัมภาษณ์นายก)	ได้ข้อสรุป คือ การทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์จะเป็นกิจกรรมในการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน
การศึกษาดูงาน ณ เทศบาลตำบลม่วงคั่น	- ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2566 คณะผู้วิจัยและชาวบ้านจากตำบลบ้านป้อม ได้ไปศึกษาดูงาน ณ เทศบาลตำบลม่วงคั่น อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง - ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคั่น ได้บรรยายให้ความรู้เรื่องการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์		- คณะผู้วิจัยและชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ - ชาวบ้านเกิดแรงบันดาลใจและอยากลองฝึกทำ
การวางแผนเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน	กำหนดกิจกรรมเพื่อเป็นตาราง	-	กิจกรรมที่กำหนดไว้มี 2 ดังนี้ (1) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ (2) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์
	การเชิญวิทยากร	-	ได้รับความอนุเคราะห์จากคณะวิทยากรของเทศบาลตำบลม่วงคั่น อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
	การเตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือช่าง	-	วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่จัดเตรียม ได้แก่ สว่าน, จิ๊ก, ซอว์, หินเจีย, คัตเตอร์, สกรู, เกลียวปล่อน็อต, บล็อกหัวน็อต, ยางรถยนต์, ยางรถจักรยานยนต์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์/ สังเกต	ผลการดำเนินงาน/ ผลการสะท้อนผล
	การเตรียมความพร้อม ด้านเอกสารและการตั้งไลน์ กลุ่ม	-	เอกสารชี้แจงรายละเอียด เกี่ยวกับโครงการวิจัย และ ไลน์กลุ่มชื่อว่า “ศูนย์การ เรียนรู้สัมมาชีพ รร.วัดพระ งาม”
	การรับสมัครชาวบ้านเข้า ร่วมโครงการวิจัย	-	มีชาวบ้านในตำบลบ้านป้อม สมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย 15 คน
การพัฒนาสัมมาชีพ ตามแนวพุทธ ในชุมชน	ในวันที่ 11-12 มีนาคม 2566 ปลัดเทศบาลตำบล ม่วงคั่น และคณะวิทยากร ได้สอนชาวบ้านทำกระถาง ปลูกผัก แก้วอี และโต๊ะ และ ได้มอบหมายให้ชาวบ้านฝึก ทำ (การทำกระถางปลูกผัก ไม่มีในแผนของโครงการ วิจัย แต่คณะวิทยากรมี ความจำเป็นต้องสอน เพราะเป็นพื้นฐานในการทำ ชุดเฟอร์นิเจอร์)	ในวันแรก ชาวบ้านไม่ค่อย กล้าแสดงออก ไม่คุ้นเคย กับอุปกรณ์เครื่องมือ แต่เมื่อชาวบ้านได้ฟังการ บรรยาย ได้ดูการสาธิตจาก คณะวิทยากรและได้เริ่ม ลองฝึกทำภายใต้คำแนะนำ ของคณะวิทยากร ชาวบ้าน เริ่มรู้และเข้าใจขั้นตอนการ ทำมากขึ้น ต่อมา ในวันที่ สอง ชาวบ้านทำได้ดี มากกว่าเมื่อวาน ผลงานที่ ทำออกมาจึงมีคุณภาพ (การสัมภาษณ์คณะ วิทยากร) ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มี ความกระตือรือร้นในการ ฝึกทำตามคำแนะนำของ คณะวิทยากร อาจจะมีบาง คนที่ไม่กระตือรือร้นเท่าไร แต่เขาก็ได้ให้ช่วย เหลือ เพื่อน ๆ ทำสิ่งนั้น สิ่งนี้ ตามสมควร (การสังเกตโดยคณะผู้วิจัย)	การสะท้อนผลระหว่างวันที่ 11 -25 มีนาคม 2566 มีดังนี้ 1) ปัญหาสุขภาพของ ชาวบ้าน ชาวบ้านบางคนมี ปัญหาสุขภาพร่างกายเนื่อง ด้วยเป็นผู้สูงอายุ การตัดยาง รถยนต์จึงค่อนข้างจะลำบาก ส่วนกิจกรรมในโครงการวิจัย ไม่มีปัญหาอะไร 2) ข้อดีของโครงการวิจัย คณะวิทยากรสอนดี และ กิจกรรมในโครงการวิจัยมี ประโยชน์ต่อชุมชนเพราะ ส่งเสริมทักษะอาชีพ และ ระยะเวลาที่โครงการวิจัย กำหนดมีความเหมาะสม ผลการสะท้อนชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพ ตามแนวพุทธในชุมชน เป็น กิจกรรมที่ไม่ต้องปรับปรุง อะไร
	ระหว่างวันที่ 13 -19 มีนาคม 2566 ชาวบ้านไม่สะดวกทำ กิจกรรมร่วมกันเพราะมี ภารกิจ	-	

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์/ สังเกต	ผลการดำเนินงาน/ ผลการสะท้อนผล
	ในวันที่ 20 มีนาคม 2566 ชาวบ้านบางส่วน ได้เดินทางไปหาयरรถยนต์ และยางรถจักรยานยนต์ในพื้นที่ของตำบลบ้านป้อมเพื่อนำมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์ ในระหว่างวันที่ 21-15 มีนาคม 2566 ชาวบ้านบางส่วนได้ร่วมกลุ่มทำชุดเฟอร์นิเจอร์	- สาเหตุที่ชาวบ้านมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์ไม่พร้อมเพรียงกัน เนื่องจากชาวบ้านบางคนมีภารกิจ ชาวบ้านจึงมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์ตามวันและเวลาที่ตนเองสะดวก แต่ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงามเป็นตัวหลัก (การสัมภาษณ์ชาวบ้าน)	
	ในวันที่ 26 มีนาคม 2566 ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะวิทยากร ได้การพ่นสีชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก และสอนการทำกบหอยทาก (การสอนทำกบและหอยทาก ไม่มีในแผนของโครงการ วิจัย แต่คณะวิทยากรประสงค์จะถ่ายทอดความรู้) ในวันที่ 27 มีนาคม - 8 เมษายน 2566 ชาวบ้านบางส่วนได้รวมตัวกันทำชุดเฟอร์นิเจอร์ พ่นสีชุดเฟอร์นิเจอร์ และกระถางปลูกผักที่ทำค้างไว้ในวันก่อน ๆ	ชาวบ้านรู้สึกตื่นเต้นกับการได้เรียนรู้สิ่งใหม่ มีความสุขที่ได้ลงมือทำ และมีความคุ้นเคยกับคณะวิทยากรมากขึ้น เมื่อมีความสงสัยอะไร ชาวบ้านมักจะถามคณะวิทยากรด้วยความมั่นใจไม่เขินอาย (การสังเกตโดยคณะผู้วิจัย) หลังจากชาวบ้านเรียนในวันที่ 26 ชาวบ้านผลัดกันมาทำ บางวัน 2 คน บางวัน 3 คน แต่บางวัน ดิฉันมาก็ไม่เจอเขาเพราะเขากลับก่อน แต่สังเกตดูฝีมือเขาดีขึ้น (การสัมภาษณ์นักวิจัยภาคสนามซึ่งเป็นชาวบ้านในพื้นที่)	การสะท้อนผลระหว่างวันที่ 26 มีนาคม - 9 เมษายน 2566 มีดังนี้ 1) การจัดการขยะในชุมชน ชาวบ้านได้นำยางรถยนต์ที่ทำลายยากมาใช้ประโยชน์ด้วยการนำมาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์ และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านก็ได้ลดปริมาณขยะรีไซเคิลประเภทยางรถยนต์ไปพร้อม ๆ กัน 2) การสร้างสัมมาชีพ ชาวบ้านได้เรียนรู้ทักษะอาชีพเกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ ซึ่งทำให้ชาวบ้านแลเห็นอาชีพทางเลือกใหม่ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพได้ และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านก็มีความประสงค์จะถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ชุมชน

กิจกรรม	การดำเนินงาน	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์/ สังเกต	ผลการดำเนินงาน/ ผลการสะท้อนผล
			ผลการสะท้อนชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพ ตามแนวพุทธในชุมชน เป็น กิจกรรมที่ไม่ต้องปรับปรุง อะไร
ผลงานจากการ พัฒนาสัมมาชีพ ตามแนวพุทธใน ชุมชน			ชุดเฟอร์นิเจอร์ได้ 3 ชุด (เก้าอี้ 12 ตัว โต๊ะ 3 ตัว) กระถางปลูกผักเกือบ 20 กระถาง สิ่งประดิษฐ์จากยาง รถยนต์ซึ่งเป็นไอเดียของ ชาวบ้าน 2 ชิ้น

4.3 การประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิล ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

ในระหว่างการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน นักวิจัยภาคสนามได้สังเกตการณ์เพื่อประเมินผลตามแบบประเมินตรวจสอบรายการ (Check list) ในวันที่ 11, 12, 20-31 มีนาคม 1-8 เมษายน ซึ่งเป็นวันที่ชาวบ้านเรียนรู้ฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ และผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจเยี่ยมประเมินตามแบบประเมินตรวจสอบรายการ (Check list) ในวันที่ 9 เมษายน 2566 ซึ่งเป็นวัดปิดโครงการวิจัย ผลการประเมินมีดังนี้

ตารางที่ 4.4 ผลการประเมินตามแบบประเมินตรวจสอบรายการ

ด้านการประเมิน	ประเด็น	ผลการประเมิน
ด้านสัมมาชีพ	1. มีทักษะอาชีพเมื่อได้เรียนรู้และฝึกทำ	✓
	2. อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำไม่ขัดแย้งกับหลักศีลธรรม	✓
	3. อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง	✓
	4. อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	✓
ด้านความสัมพันธ์ที่ดี	1. มีความเสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างทำกิจกรรม	✓
	2. สื่อสารพูดคุยกันด้วยวาจาสุภาพในระหว่างทำกิจกรรม	✓
	3. วางตนเสมอบุคคลอื่น ไม่ถือตัว ในระหว่างทำกิจกรรม	✓
ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	1. สถานที่เรียนรู้และฝึกอาชีพมีความสะอาดเรียบร้อย	✓
	2. มีวิทยากรให้ความรู้ในระหว่างทำกิจกรรม	✓
	3. มีกฎกติการ่วมกันในการทำกิจกรรม	✓

จากตารางเบื้องต้น พบว่า ชาวบ้านผ่านการประเมินทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสัมมาชีพ ด้านความสัมพันธ์ที่ดี และด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จของการดำเนินงานการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านได้ประเมินผลเพิ่มเติมหรือที่เรียกว่า “การให้ข้อเสนอแนะ” ผ่านการให้สัมภาษณ์ดังนี้

“อยากรำเสนอในภาพรวมของผู้เรียนก็คือลูกศิษย์นะครับว่า ตั้งแต่วันแรกที่มาที่นี่ เบื้องต้นก็ประเมินไว้ในระดับหนึ่งนะครับว่า จะสามารถทำได้ไหมเนื่องจากเห็น ดูแล้วอายุค่อนข้างสูงพอสมควร เพราะว่าในเรื่องการทำเฟอร์นิเจอร์ มันจะต้องใช้ทักษะ มันจะต้องใช้พลังกำลัง แต่หลังจากได้เห็นผลงานแล้ว ก็ไม่ได้เป็นอย่างที่คาดคิด เนื่องจากว่าหลายท่านมีภาวะผู้นำ คำว่าภาวะผู้นำ คือ เวลาผู้ที่ถ่ายทอด ถ่ายทอดไปแล้ว เขาสามารถที่จะรับได้เร็ว จับเครื่องมือ แล้วทำค่อนข้างที่จะคล่องแคล่วและมีทักษะพอสมควร ในเรื่องของพลังกำลัง ในเรื่องของการใช้แรงงานนี้จะมีปัญหาบ้าง แต่ก็ได้เป็นปัญหาอุปสรรคอะไรมากมาย จะเป็นปัญหาในด้านของความเร็วของงานที่จะออกมา แต่ถึงแม้จะช้าไปนิด แต่งานที่ออกมามีคุณภาพที่ดีดีมาก ๆ นะครับ เมื่อเทียบผลงานกับครูผู้สอนแล้ว ถ้ามองแล้วเอาของมาวางเทียบกันแล้วเนี่ยแทบจะไม่แตกต่างกันเลย ก็ต้องขอ ๆ ชื่นชมว่า ผู้เรียนคือประชาชนที่ ๆ อยู่รอบ ๆ วัดพระงามครับนี้ ที่เข้ามาศึกษาเล่าเรียนเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้และมีความตั้งใจที่ดีมาก ๆ”⁸³

“ผู้เข้าร่วมโครงการทำชิ้นงานนี้ออกมาได้ดีค่ะ มันสามารถที่จะนำไปขายได้และชุมชนก็มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยค่ะ ผู้ร่วมงานในพื้นที่จะมีรายได้เสริมมากขึ้นด้วยค่ะ”⁸⁴

“การที่เรานำขยะรีไซเคิลอย่างพวกยางรถยนต์มาทำเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้มากมายหลาย ดูแล้วทำเป็นเก้าอี้ ก็โอเคใช้ได้ อย่างพวกกระถางดอกไม้ กระถางที่ใส่ไม้ต่าง ๆ เหล่านี้มันมีประโยชน์กับคนที่นำไปใช้ได้เยอะ ดูแล้วน่าจะเป็นอาชีพในการที่ถ้าแม้ว่างาน ก็สามารถที่จะมีงานทำได้ สินค้าที่มองดูแล้วสามารถขายได้ทุกตัวเลยละ และสามารถจะช่วยเหลือสังคมได้ เพราะว่าขยะต่าง ๆ ที่จะกลายเป็นขยะ เราสามารถนำมารีไซเคิลเพื่อใช้ประโยชน์ และทุกคนมีความตั้งใจในการทำงาน ชิ้นงานที่ได้ก็สวยงาม มีความแข็งแรง สินค้าน่าใช้มากค่ะ”⁸⁵

“ดิฉันเห็นว่ามันเป็นอะไรที่น่าทำมากที่สุด เพราะว่ามันเป็นของเหลือใช้แล้ว เราทำโดยที่เราไม่ต้องลงทุนอะไรมาก ลงทุนแค่ความรู้ ความสามารถ แล้วก็นำมาดัดแปลง แล้วก็นำมาจำหน่าย แล้วเป็นอะไรที่ลดภาวะโลกร้อนได้ด้วย และสามารถลดมลพิษต่อภาวะสิ่งแวดล้อม ณ ปัจจุบันค่ะ”⁸⁶

⁸³ สัมภาษณ์ A 1, 9 เมษายน 2566.

⁸⁴ สัมภาษณ์ A 2, 9 เมษายน 2566.

⁸⁵ สัมภาษณ์ A 3, 9 เมษายน 2566.

⁸⁶ สัมภาษณ์ A 4, 9 เมษายน 2566.

“การนำเอาวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ได้ถือเป็นการช่วยลดขยะและเป็นการดูแลสภาพแวดล้อมของโลกด้วยทางหนึ่งและเป็นการแสดงความเมตตาทั้งต่อเพื่อนมนุษย์และโลกที่อยู่อาศัยของสัตว์ทั้งหลาย”⁸⁷

คณะผู้วิจัยได้นำคำสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวข้างต้นมาวิเคราะห์ตามหลักวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประเด็น (thematic analysis)⁸⁸ เพื่อค้นหาประเด็นที่ปรากฏในคำสัมภาษณ์ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ตารางการวิเคราะห์เชิงประเด็น

themes	sub-themes	Codes
คุณสมบัติของชาวบ้าน	การเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว	เวลาผู้ที่ถ่ายทอด ถ่ายทอดไปแล้ว เขาสามารถที่จะรับได้เร็ว
	ความสามารถในการใช้เครื่องมือช่าง	จับเครื่องมือเครื่องมือ แล้วทำค่อนข้างที่จะคล่องแคล่วและมีทักษะพอสมควร
	ความตั้งใจ	ผู้เรียนคือประชาชนที่ ๆ อยู่รอบ ๆ วัดพระงามที่เข้ามาศึกษาเล่าเรียนเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้และมีความตั้งใจที่ดีมาก ๆ
		ทุกคนมีความตั้งใจในการทำงาน
	ความไม่คล่องตัวในการทำกิจกรรม	ในเรื่องของการใช้แรงงานนี้จะมีปัญหาบ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาอุปสรรคอะไรมากมาย จะเป็นปัญหาในด้านของความรวดเร็วของงานที่จะออกมา
ผลงานของชาวบ้าน	ผลงานมีคุณภาพดี	งานที่ออกมามีคุณภาพที่ดี ดีมาก ๆ
		ผู้เข้าร่วมโครงการทำชิ้นงานนี้ออกมาได้ดีค่ะ
	ผลงานมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้สอย	การที่เราพาขยะรีไซเคิลอย่างพวกยางรถยนต์มาทำเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้มากมายหลายตัวแล้วทำเป็นเก้าอี้ ก็โอเคใช้ได้ อย่างพวกกระถางดอกไม้ กระถางที่ใส่ไม้ต่าง ๆ เหล่านี้มันมีประโยชน์กับคนที่นำไปใช้ได้เยอะ
	ผลงานสามารถทำเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย	สินค้าที่มองดูแล้วสามารถขายได้ทุกตัวเลยค่ะ
		มันสามารถที่จะนำไปขายได้ และชุมชนก็มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยค่ะ
		ชิ้นงานที่ได้ก็สวยงาม มีความแข็งแรง สินค้าน่าใช้มากค่ะ

⁸⁷ สัมภาษณ์ A 5, 9 เมษายน 2566.

⁸⁸ Saraswati Dawadi, “Thematic Analysis Approach: A Step by Step Guide for ELT Research Practitioners”, *Journal of NELTA*, Vol 25 No. 1-2 (December 2020): p 64-70.

themes	sub-themes	Codes
การส่งเสริมสัมมาชีพ	การทำสินค้าโดยใช้ ขยะรีไซเคิลเป็นฐาน	ดิฉันเห็นว่ามันเป็นอะไรที่น่าทำมากที่สุด เพราะว่า มันเป็นของเหลือใช้แล้ว เราทำโดยที่เราไม่ต้อง ลงทุนอะไรมาก ลงทุนแค่ความรู้ ความสามารถ แล้วก็นำมาดัดแปลง แล้วก็นำมาจำหน่าย
การดูแลสิ่งแวดล้อม	การใช้ประโยชน์จากขยะ	การนำเอาวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ได้อีก ถือเป็นการ ช่วยลดขยะและเป็นการดูแลสภาพแวดล้อมของ โลกด้วยทางหนึ่งและเป็นการแสดงความเมตตาทั้ง ต่อเพื่อนมนุษย์ และโลกที่อยู่อาศัยของสัตว์ ทั้งหลาย
	การลดภาวะโลกร้อน	เป็นอะไรที่ลดภาวะโลกร้อนได้ด้วย และสามารถ ลดมลพิษต่อภาวะสิ่งแวดล้อม ณ ปัจจุบันค่ะ

จากตารางการวิเคราะห์เชิงประเด็นข้างต้น คณะผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นในรูปแบบ
Thematic map ได้ดังนี้

Presented with xmind

ภาพที่ 4.35 Thematic map: ผลการประเมินจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการประเมินจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ มี 4 ประเด็นหลักดังนี้

1) คุณสมบัติของชาวบ้าน มี 4 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย (1) การเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว คือ เมื่อวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีความเข้าใจขั้นตอนการทำ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “เวลาผู้ที่ถ่ายทอด ถ่ายทอดไปแล้ว เขาสามารถที่จะ

รับได้เร็ว”⁸⁹ (2) ความสามารถในการใช้เครื่องมือช่าง คือ ชาวบ้านมีความคล่องแคล่วและมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือช่าง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “จับเครื่องมือเครื่องไม้ แล้วทำค่อนข้างที่จะคล่องแคล่วและมีทักษะพอสมควร”⁹⁰ (3) ความตั้งใจ คือ ชาวบ้านมีความตั้งใจดีในการเรียนรู้และฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ผู้เรียนคือประชาชนที่ ๆ อยู่รอบ ๆ วัดพระงามที่เข้ามาศึกษาแล้วเรียนเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้และความตั้งใจที่ดีมาก ๆ”⁹¹ “ทุกคนมีความตั้งใจในการทำงาน”⁹² (4) ความไม่คล่องตัวในการทำกิจกรรม คือ เนื่องด้วยชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ในโครงการวิจัยเป็นผู้สูงอายุ การใช้กำลังในการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์จึงมีข้อจำกัด ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ในเรื่องของการใช้แรงงานนี้จะมีปัญหาบ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาอุปสรรคอะไรมากมาย จะเป็นปัญหาในด้านของความรวดเร็วของงานที่จะออกมา”⁹³

2) ผลงานของชาวบ้าน มี 3 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย (1) ผลงานมีคุณภาพดี คือ เมื่อเปรียบเทียบผลงานระหว่างคณะวิทยากรกับชาวบ้าน ผลงานของชาวบ้านไม่แตกต่างจากผลงานของคณะวิทยากร ข้อเท็จจริงนี้สะท้อนให้เห็นถึงผลงานที่มีคุณภาพของชาวบ้าน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “งานที่ออกมามีคุณภาพที่ดี ดีมาก ๆ”⁹⁴ “ผู้เข้าร่วมโครงการทำชิ้นงานนี้ออกมาได้ดีค่ะ”⁹⁵ (2) ผลงานมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้สอย คือ เนื่องด้วยการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์มีคุณภาพดังกล่าวข้างต้น ผลงานจึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “การที่เรานำขยะรีไซเคิลอย่างพวกยางรถยนต์มาทำเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้มากมายหลาย ดูแล้วทำเป็นเก้าอี้ ก็โอเคใช้ได้ อย่างพวกกระถางดอกไม้ กระถางที่ใส่ไม้ต่าง ๆ เหล่านี้มันมีประโยชน์กับคนที่นำไปใช้ได้เยอะ”⁹⁶ (3) ผลงานสามารถทำเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย คือ เนื่องด้วยผลงานของมีความสวยงามแข็งแรง และเป็นที่น่าสนใจ ฉะนั้น ผลงานของชาวบ้านจึงสามารถนำไปจำหน่ายได้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “สินค้าที่มองดูแล้วสามารถขายได้ทุกตัวเลยคะ”⁹⁷ “มันสามารถที่จะนำไปขายได้และชุมชนก็มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยคะ”⁹⁸ “ชิ้นงานที่ได้ก็สวยงาม มีความแข็งแรง สินค้าน่าใช้มากคะ”⁹⁹

3) การส่งเสริมสัมมาชีพ มี 1 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) การทำสินค้าโดยใช้ขยะรีไซเคิลเป็นฐาน การที่ชาวบ้านนำยางรถยนต์มาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ซึ่งขับเคลื่อนงานโดยคณะผู้วิจัย สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมสัมมาชีพในชุมชน เพราะเมื่อชาวบ้านมี

⁸⁹ สัมภาษณ์ A 1, 9 เมษายน 2566.

⁹⁰ สัมภาษณ์ A 1, 9 เมษายน 2566.

⁹¹ สัมภาษณ์ A 1, 9 เมษายน 2566.

⁹² สัมภาษณ์ A 3, 9 เมษายน 2566.

⁹³ สัมภาษณ์ A 1, 9 เมษายน 2566.

⁹⁴ สัมภาษณ์ A 1, 9 เมษายน 2566.

⁹⁵ สัมภาษณ์ A 2, 9 เมษายน 2566.

⁹⁶ สัมภาษณ์ A 3, 9 เมษายน 2566.

⁹⁷ สัมภาษณ์ A 3, 9 เมษายน 2566.

⁹⁸ สัมภาษณ์ A 2, 9 เมษายน 2566.

⁹⁹ สัมภาษณ์ A 3, 9 เมษายน 2566.

สินค้า ชาวบ้านสามารถนำไปจำหน่ายเพื่อหารายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ดิฉันเห็นว่ามันเป็นอะไรที่น่าทำมากที่สุด เพราะว่ามันเป็นของเหลือใช้แล้ว เราทำโดยที่เราไม่ต้องลงทุนอะไรมาก ลงทุนแค่ความรู้ ความสามารถ แล้วก็นำมาดัดแปลง แล้วก็นำมาจำหน่าย”¹⁰⁰

4) การดูแลสิ่งแวดล้อม มี 2 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย (1) การใช้ประโยชน์จากขยะ คือ การที่ชาวบ้านนำขยะรีไซเคิลมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เป็นการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “การนำเอาวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ได้อีก ถือเป็นการช่วยลดขยะและเป็นการดูแลสุขภาพแวดล้อมของโลกด้วยทางหนึ่งและเป็นการแสดงความเมตตาทั้งต่อเพื่อนมนุษย์และโลกที่อยู่อาศัยของสัตว์ทั้งหลาย”¹⁰¹ (2) การลดภาวะโลกร้อน คือ เมื่อชาวบ้านนำขยะรีไซเคิลมาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ จะช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อน เพราะขยะรีไซเคิลถูกนำไปใช้ประโยชน์การเผาขยะรีไซเคิลก็จะเกิดขึ้นได้น้อยลง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “เป็นอะไรที่ลดภาวะโลกร้อนได้ด้วย และสามารถลดมลพิษต่อภาวะสิ่งแวดล้อม ณ ปัจจุบันค่ะ”¹⁰²

สรุปความได้ว่า ผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) ผลการประเมินตามแบบประเมินตรวจสอบรายการ (Check list) ชาวบ้านผ่านการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสัมมาชีพ ด้านความสัมพันธ์ที่ดี และด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 2) ผลการประเมินจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ มี 4 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย (1) คุณสมบัติของชาวบ้าน คือ เมื่อวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านมีความตั้งใจดี เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความเข้าใจขั้นตอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ และมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือช่าง แต่ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ไม่มีความคล่องตัวในการทำกิจกรรมเนื่องด้วยเป็นผู้สูงอายุ (2) ผลงานของชาวบ้าน คือ ผลงานมีคุณภาพดี มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้สอย และสามารถทำเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายได้ (3) การส่งเสริมสัมมาชีพ คือ การที่ชาวบ้านนำยางรถยนต์มาทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ซึ่งขับเคลื่อนงานโดยคณะผู้วิจัย สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมสัมมาชีพในชุมชน เพราะเมื่อชาวบ้านมีสินค้า ชาวบ้านสามารถนำไปจำหน่ายเพื่อหารายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว (4) การดูแลสิ่งแวดล้อม คือ การที่ชาวบ้านนำขยะรีไซเคิลมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เป็นการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง และช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “เป็นอะไรที่ลดภาวะโลกร้อนได้ด้วย และสามารถลดมลพิษต่อภาวะสิ่งแวดล้อม ณ ปัจจุบันค่ะ”¹⁰³

¹⁰⁰ สัมภาษณ์ A 4, 9 เมษายน 2566.

¹⁰¹ สัมภาษณ์ A 5, 9 เมษายน 2566.

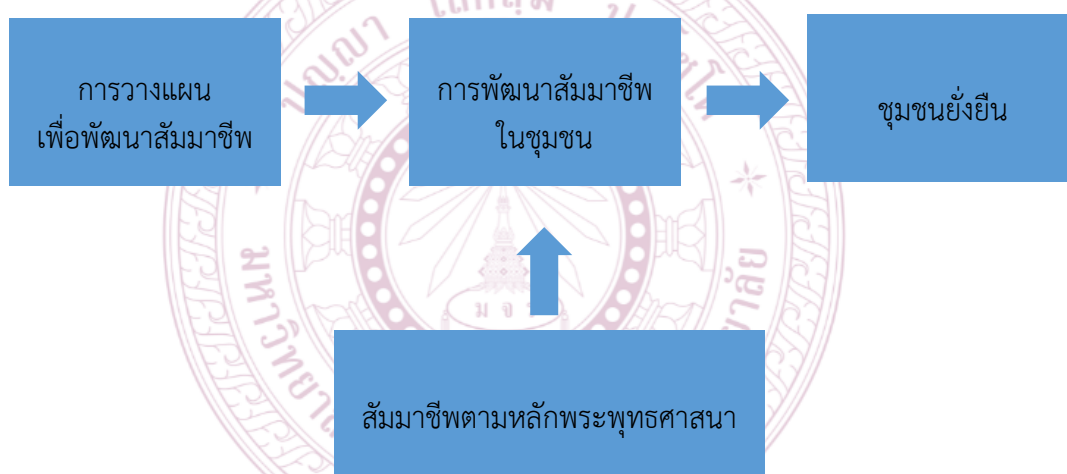
¹⁰² สัมภาษณ์ A 4, 9 เมษายน 2566.

¹⁰³ สัมภาษณ์ A 4, 9 เมษายน 2566.

4.4 องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาหลักการสัมมาชีพ หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ และแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน และในขณะเดียวกัน ก็ได้ปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน ณ ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พร้อมทั้งประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพดังกล่าวข้างต้น

การวิจัยครั้งนี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยทุกประการและเกิดประโยชน์ต่อชาวบ้านในชุมชน กล่าวคือ ชาวบ้านมีทักษะอาชีพ มีรายได้ ขยะรีไซเคิลจำพวกยางรถยนต์ถูกนำไปใช้ประโยชน์ และที่สำคัญการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการภายใต้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน จึงทำให้คณะผู้วิจัยได้เห็นกระบวนการพัฒนาสัมมาชีพซึ่งแทรกซึมอยู่ภายใต้การปฏิบัติการวิจัยตามแผนด้านล่างดังนี้

ภาพที่ 4.36 รูปแบบการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชนตามแนววิถีพุทธ

รูปแบบการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชนตามแนววิถีพุทธ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักดังนี้

1) การวางแผนเพื่อพัฒนาสัมมาชีพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนก่อนลงพื้นที่สอนอาชีพ การออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับทุนที่มีอยู่ในชุมชน การรับสมัครชาวบ้านเข้าฝึกอบรม การทำหนังสือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ชาวบ้าน

2) การพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน ประกอบด้วย การสอนอาชีพแก่ชาวบ้าน การมอบหมายงานให้ชาวบ้านได้ฝึกอาชีพเพื่อให้เกิดทักษะ การกำกับติดตามให้ชาวบ้านประกอบอาชีพได้จริง การสนับสนุนส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

3) ชุมชนยั่งยืน ผลจากการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชนดังกล่าวข้างต้น ชาวบ้านมีทักษะอาชีพ มีรายได้ มีความรักความสามัคคีกัน

จะอย่างไรก็ตาม การวางแผน การพัฒนาสัมมาชีพ และชุมชนยั่งยืนล้วนอยู่ภายใต้แนวคิด สัมมาชีพตามหลักพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย หลักการสัมมาชีพ หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิด สัมมาชีพ และแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน หมายความว่า การสรรสร้างหรือการพัฒนา สัมมาชีพในชุมชน จะมีแนวคิดสัมมาชีพตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นฐานคิดในการดำเนินงาน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน 2) เพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน 3) เพื่อประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน คณะผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาสรุปเพื่อให้เห็นภาพรวมและอภิปรายผล พร้อมกับเสนอแนะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.1 สรุป

5.1.1 สรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

สัมมาชีพ คือ อาชีพที่สะอาดบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ มีหลักการ 3 ข้อ ดังนี้

1) ความสะอาดทางกาย คือ การไม่ฆ่าสัตว์เพื่อจำหน่าย การไม่ลักทรัพย์ การไม่ดื่มของมึนเมา การไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม การไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการไม่ประกอบมิถุนานมิชชา ได้แก่ การขายสุรา ขายอาวุธ ขายยาพิษ การค้ามนุษย์ การค้าขายสัตว์

2) ความสะอาดทางวาจา คือ การไม่พูดเท็จ ไม่พูดเลียบเคียง ไม่พูดหวานล่อมเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลอื่น

3) ความสะอาดทางใจ คือ การไม่คิดเอาเปรียบบุคคลอื่น การไม่โลภ การไม่มัวแต่ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจ ความเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น ความละเอียดรอบคอบ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การมีปัญญารังสรรค์อาชีพและแก้ไขปัญหา รวมถึงการบริหารชีวิตอย่างสมดุลในท่ามกลางคน ธรรมชาติ และความเชื่อ

หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพมีดังนี้

1) หลักธรรมคัมภีร์ครองโลก บุคคลที่มีหิริโอตตปะประจําใจ จะมีกายวาจาใจสะอาดละเอียดรอบคอบ ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น

2) หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม บุคคลที่นำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต เขาจะทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร ประหยัดมัธยัสถ์ ไม่คบคนชั่ว และใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

3) หลักไตรสิกขา บุคคลที่ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาจะไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย (ศีล) มีจิตใจดี ทำงานด้วยความขยัน ยึดมั่นหลักความซื่อสัตย์สุจริต (สมาธิ) มีปัญญาในการสร้างสรรค์งาน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (ปัญญา)

4) หลักอิทธิบาท บุคคลที่นำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงาน เขาจะมีใจรักในงาน (ฉันทะ) มีความเพียรพยายาม ทำงานด้วยความบากบั่น (วิริยะ) มีจิตใจจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ (จิตตะ) และจัดการการทำงานให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ (วิมังสา)

5) หลักอริยสัจ บุคคลที่นำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เขาจะเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น ไม่คดโกงบุคคลอื่น มีความเมตตาต่อบุคคลอื่น ยึดมั่นในหลักศีลธรรม และประกอบอาชีพที่ถูกกฎหมาย

แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน มี 2 ขั้นตอนหลักดังนี้

1) ทุ๊กซ์และสมุทัย: การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ก่อนที่ปราชญ์ชุมชนจะลงพื้นที่ไปสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน ควรศึกษาสำรวจความสนใจของชาวบ้าน เพื่อทราบว่า อาชีพที่จะสอนเป็นที่สนใจของชาวบ้านในชุมชนหรือไม่ หรือควรวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น ภูมิปัญญา แหล่งทุน วัตถุดิบ เป็นต้น เพื่อทราบว่าอาชีพนั้นเหมาะสมแก่ชาวบ้านในชุมชนหรือไม่ เพราะการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนก่อนสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน จะทำให้ชาวบ้านมีโอกาสประสบความสำเร็จในอาชีพได้

2) นิโรธและมรรค: การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (1) การแจ้งให้ทราบ ก่อนที่ปราชญ์ชุมชนจะสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน ปราชญ์ชุมชนควรแจ้งชาวบ้านให้ทราบก่อนว่า ตนจะสอนอาชีพให้แก่ชาวบ้านที่มีความสนใจ หรือจะร่วมสู่เคียงบ่าเคียงไหล่ (2) การวางแผน ปราชญ์ชุมชนควรวางแผนการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชนเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีทิศทางและตรงเป้าหมาย และควรระมัดระวังในการวางแผนพัฒนาสัมมาชีพ เพราะหากแผนที่วางไว้มีความผิดพลาด ย่อมไม่เป็นผลดีต่อชาวบ้านอย่างแน่นอน (3) การเปิดรับสมัครชาวบ้านเข้าฝึกอบรม ปราชญ์ชุมชนควรรับสมัครชาวบ้านที่มีความสนใจเข้าฝึกอบรมอาชีพ และไม่ควรกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับการสมัคร เพราะจะเป็นการปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาทักษะอาชีพของชาวบ้าน (4) การสอนอาชีพแก่ชาวบ้าน ปราชญ์ชุมชนควรให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่ชาวบ้าน พาชาวบ้านไปศึกษาดูงาน เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับชาวบ้าน รวมถึงมอบหมายให้ชาวบ้านได้ฝึกปฏิบัติ และควรแนะนำให้ชาวบ้านประเมินตนเองหรือพิจารณาข้อดีข้อบกพร่องของตนเองเพื่อจะได้ปรับปรุงพัฒนาต่อไป (5) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เมื่อชาวบ้านมีทักษะอาชีพแล้ว ปราชญ์ชุมชนควรผลักดันหรือส่งเสริมให้ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จะอย่างไรก็ตาม การจัดตั้งกลุ่มอาชีพจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยหลากหลายองค์ประกอบ ได้แก่ ทุน บุคคล การจัดการ และคุณธรรม

5.1.2 สรุปผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) การระดมความคิดออกแบบกิจกรรม คณะผู้วิจัยระดมความคิดออกแบบกิจกรรมร่วมกับนายก รองนายก รองปลัด และนักพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชาธิรัฐ) การระดมความคิดครั้งนี้ทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะร่วมกันพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยนำยางรถยนต์ มาแปรรูปเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์ และใช้โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชาธิรัฐ) เป็นพื้นที่ฝึกอาชีพ

2) การศึกษาดูงาน คณะผู้วิจัยร่วมกับชาวบ้านจากตำบลบ้านป้อม เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ณ เทศบาลตำบลม่วงคั่น อำเภอบัวทอง จังหวัดอ่างทอง การศึกษาดูงานครั้งนี้ ทำให้คณะผู้วิจัยและชาวบ้านได้รับความรู้และชาวบ้านเองก็เกิดแรงบันดาลใจที่จะลงมือทำ

3) การวางแผนเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ประกอบด้วย (1) คณะผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรม 2 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ และกิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ รวมระยะเวลา 30 วัน (2) คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงนายกเทศบาลตำบลม่วงคั่น เพื่อขออนุมัติคณะวิทยากร 5 คน จากเทศบาลตำบลม่วงคั่น อำเภอบัวทอง จังหวัดอ่างทอง มาเป็นผู้ให้ความรู้แก่ชาวบ้านที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัย (3) คณะผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะวิทยากรในการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือช่างสำหรับการเรียนรู้ (4) คณะผู้วิจัยได้จัดตั้งไลน์กลุ่มเพื่อติดต่อกับชาวบ้านที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัย และเอกสารชี้แจงโครงการวิจัย (5) คณะผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับนายอาทร หาสียา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชาธิรัฐ) เพื่อรับสมัครชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัย และนายอาทร หาสียา ได้เป็นตัวแทนของคณะวิจัยในการรับสมัครชาวบ้านในตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา การดำเนินการครั้งนี้ทำให้กิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนมีความพร้อม และมีชาวบ้านสมัครเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยจำนวน 15 คน

4) การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม - 9 เมษายน 2566 รวมระยะเวลา 30 วัน โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (1) คณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคั่น ได้สอนชาวบ้านทำชุดเฟอร์นิเจอร์และตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ รวมถึงสอนการทำกระถางปลูกผัก ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานก่อนทำชุดเฟอร์นิเจอร์ นอกจากนี้คณะวิทยากรได้สอนชาวบ้านทำกบและหอยทากจากยางรถยนต์ โดยกบและหอยทากดังกล่าวไม่มีในแผนงานของโครงการวิจัย (2) ชาวบ้านได้ฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผักด้วยตนเอง และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านบางคนได้นำความรู้จากคณะวิทยากรไปต่อยอดด้วยการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ตุ๊กตา) ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวไม่มีในแผนกิจกรรมของโครงการวิจัย

5) ผลงานจากการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ได้แก่ ชุดเฟอร์นิเจอร์ 3 ชุด กระถางปลูกผัก เกือบ 20 กระถาง และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ตุ๊กตา) ซึ่งเป็นไอเดียของชาวบ้าน 2 ชิ้น

จะอย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลาของการปฏิบัติการวิจัย คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้สะท้อนผลเกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการวิจัย ทั้งนี้เพื่อจะได้ปรับปรุงกิจกรรมในโครงการวิจัยให้ดียิ่งขึ้น ผลจากการสะท้อนผล มี 4 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

1) ปัญหาสุขภาพ ชาวบ้านบางคนมีปัญหาสุขภาพร่างกายเนื่องด้วยเป็นผู้สูงอายุ การตัดยางรถยนต์จึงค่อนข้างจะลำบาก ส่วนกิจกรรมในโครงการวิจัยไม่มีปัญหาอะไร

2) ข้อดีของโครงการวิจัย คณะวิทยากรสอนดี และกิจกรรมในโครงการวิจัยมีประโยชน์ต่อชุมชนเพราะส่งเสริมทักษะอาชีพ และระยะเวลาที่โครงการวิจัยกำหนดมีความเหมาะสม

3) การจัดการขยะในชุมชน ชาวบ้านได้นำยางรถยนต์ที่ทำลายยากมาใช้ประโยชน์ด้วยการนำมาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์ และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านก็ได้ลดปริมาณขยะรีไซเคิลประเภทยางรถยนต์ไปพร้อม ๆ กัน

4) การสร้างสัมมาชีพ ชาวบ้านได้เรียนรู้ทักษะอาชีพเกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ ซึ่งทำให้ชาวบ้านได้เห็นอาชีพทางเลือกใหม่ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพได้ และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านก็มีความประสงค์จะถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ชุมชน

5.1.3 สรุปผลการประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

ผลการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ผลการประเมินตามแบบประเมินตรวจสอบรายการ (Check list) ชาวบ้านผ่านการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสัมมาชีพ ด้านความสัมพันธ์ที่ดี และด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

2) ผลการประเมินจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ มี 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) คุณสมบัติของชาวบ้าน คือ เมื่อวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านมีความตั้งใจดี เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความเข้าใจขั้นตอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ และมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือช่าง แต่ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ไม่มีคล่องตัวในการทำกิจกรรมเนื่องด้วยเป็นผู้สูงอายุ (2) ผลงานของชาวบ้าน คือ ผลงานมีคุณภาพดี มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้สอย และสามารถทำเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายได้ (3) การส่งเสริมสัมมาชีพ คือ การที่ชาวบ้านนำยางรถยนต์มาทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ซึ่งขับเคลื่อนงานโดยคณะผู้วิจัย สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมสัมมาชีพในชุมชน เพราะเมื่อชาวบ้านมีสินค้า ชาวบ้านสามารถนำไปจำหน่ายเพื่อหารายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว (4) การดูแลสิ่งแวดล้อม คือ การที่ชาวบ้านนำขยะรีไซเคิลมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เป็นการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง และช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อน

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 อภิปรายผลด้านการศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

สัมมาชีพ คือ อาชีพที่สะอาดบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ มีหลักการ 3 ข้อ ดังนี้ 1) ความสะอาดทางกาย คือ การไม่ฆ่าสัตว์เพื่อจำหน่าย การไม่ลักทรัพย์ การไม่ดื่มของมึนเมา การไม่เบียดเบียนตนเอง บุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อม การไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการไม่ประกอบมิชฌาวณิชชา ได้แก่ การขายสุรา การขายอาวุธ การขายยาพิษ การค้ามนุษย์ การค้าขายสัตว์ 2) ความสะอาดทางวาจา คือ การไม่พูดเท็จ ไม่พูดเลียบเคียง ไม่พูดหวานล่อเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลอื่น 3) ความสะอาดทางใจ คือ การไม่คิดเอาเปรียบบุคคลอื่น การไม่โลภ การไม่มีอคติ ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจ ความเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น ความละอายต่อบาป การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การมีปัญญาสร้างสรรค์อาชีพและแก้ไขปัญหา รวมถึงการบริหารชีวิตอย่างสมดุลในท่ามกลางคน ธรรมชาติ และความเชื่อ ส่วนหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ มีดังนี้ 1) หลักธรรมคัมภีร์ครองโลก บุคคลที่ดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคัมภีร์ครองโลก เขาจะมีกายวาจาใจสะอาด มีความละอายต่อการทำบาปทุจริต ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น 2) หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถสังวัตตนิกธรรม บุคคลที่นำหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถสังวัตตนิกธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต เขาจะทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร ประหยัดมัธยัสถ์ ใช้จ่ายทรัพย์อย่างพอประมาณ ไม่คบคนชั่ว และใช้ชีวิตอย่างพอเพียง 3) หลักไตรสิกขา บุคคลที่ปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา เขาจะไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย (ศีล) มีจิตใจดี ทำงานด้วยความขยัน ยึดมั่นหลักความซื่อสัตย์สุจริต (สมาธิ) มีปัญญาในการสร้างสรรค์งาน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (ปัญญา) 4) หลักอิทธิบาท 4 บุคคลที่นำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงาน เขาจะมีใจรักในงาน (ฉันทะ) มีความเพียรพยายาม ทำงานด้วยความบากบั่น (วิริยะ) มีจิตใจจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ (จิตตะ) และจัดการการงานให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ (วิมังสา) 5) หลักอริยสัจ 4 บุคคลที่นำหลักอริยสัจ 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เขาจะเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น ไม่คดโกงบุคคลอื่น มีความเมตตาต่อบุคคลอื่น ยึดมั่นในหลักศีลธรรม และประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม, พระมหาเจริญสุข คุณวีโร, พระปราโมทย์ วาทโกวิโท และเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก พบว่า หลักสัมมาชีพ คือ หลักของอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสังคม และมีรายจ่ายมากกว่ารายได้ ในมุมมองของพระพุทธศาสนา หลักสัมมาชีพ คือ การดำรงอยู่ที่ประกอบด้วยความบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ ละเว้นจากทุจริตทั้งปวง ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น ดังนั้น หลักพุทธธรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดสัมมาชีพ ประกอบด้วย 1) ศีล 5 ซึ่งเป็นกรอบพื้นฐานของการดำรงชีวิต 2) อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานทุกประเภท 3) หลักจักร 4 เสาหลักที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง 4) หลักสันโดษ 5) หลักอริยทรัพย์ ซึ่งเป็นหลักที่เริ่มจากความเชื่อที่มั่นคง มีหลักการในการดำเนินชีวิต มีความละอายเกรงกลัวต่อทุจริต และมีปัญญาในการแก้ไขปัญหา 6) มรรคมงคล 8 ซึ่งเป็นหลักที่ยึดมั่น

ความพอเพียงตามหลักมัชฌิมปฏิปทา¹ จะอย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของธนรัฐ สะอาดเอี่ยม และคนอื่น ๆ มีความแตกต่างจากผลการวิจัยของคณะผู้วิจัยในประเด็นที่ว่า ผลการวิจัยของคณะผู้วิจัยพบว่า หลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ แต่ผลการวิจัยของธนรัฐ สะอาดเอี่ยม และคนอื่น ๆ กลับพบว่า หลักจักร 4 เสาหลักที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง และหลักสันโดษ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดสัมมาชีพ

แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน มี 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ 1) ทุกข์และสมุทัย: การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ปราชญ์ชุมชนควรสำรวจความสนใจของชาวบ้าน เพื่อทราบว่าอาชีพนั้นเหมาะสมแก่ชาวบ้านในชุมชนหรือไม่ หรือควรวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน ทั้งนี้เพื่อทราบว่า อาชีพนั้นเหมาะสมแก่ชาวบ้านในชุมชนหรือไม่ หรือควรวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญา แหล่งทุน วัตถุดิบ เป็นต้น เพราะการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน จะทำให้ชาวบ้านมีโอกาสประสบความสำเร็จในอาชีพได้ 2) นิโรธและมรรค: การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ (1) การแจ้งให้ทราบ ปราชญ์ชุมชนควรแจ้งชาวบ้านให้ทราบเป็นอันดับแรกว่า ตนจะสอนอาชีพให้แก่ชาวบ้านที่มีความสนใจ หรือจะร่วมสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับชาวบ้าน (2) การวางแผน ปราชญ์ชุมชนควรวางแผนเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีทิศทางและตรงเป้าหมาย และคิดวิเคราะห์อย่างรอบด้านเพื่อให้แผนงานไม่เกิดความผิดพลาด (3) การเปิดรับสมัครชาวบ้านเข้าฝึกอบรม ปราชญ์ชุมชนควรรับสมัครชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม และไม่ควรกำหนดกฎเกณฑ์การรับสมัคร เพราะเป็นการปิดกั้นโอกาสชาวบ้านในการพัฒนาทักษะอาชีพ (4) การสอนอาชีพแก่ชาวบ้าน ปราชญ์ชุมชนควรให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่ชาวบ้าน พาชาวบ้านไปศึกษาดูงานเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ สร้างแรงจูงใจให้กับชาวบ้าน รวมถึงมอบหมายให้ชาวบ้านได้ฝึกปฏิบัติ และควรแนะนำให้ชาวบ้านประเมินตนเองหรือพิจารณาข้อดีข้อบกพร่องของตนเองอยู่เนื่อง ๆ เพื่อที่จะได้แก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป (5) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เมื่อชาวบ้านมีทักษะอาชีพแล้ว ปราชญ์ชุมชนควรผลักดันหรือส่งเสริมให้ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และการจัดตั้งกลุ่มอาชีพจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยหลากหลายองค์ประกอบ ได้แก่ ทุน บุคคล การจัดการ และคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนสิชา อนุกุล ซึ่งพบว่า แนวทางการส่งเสริมอาชีพในชุมชน ประกอบด้วย กิจกรรมดังต่อไปนี้ 1) กิจกรรมต้นน้ำ การสรรหาทรัพยากรด้วยการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนมาเพิ่มมูลค่า 2) กิจกรรมกลางน้ำ การสร้างผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์พวงหรีด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น น้ำมันเหลือง ยาหม่องสำหรับเยาวชน 3) กิจกรรมปลายน้ำ การตลาด การส่งเสริมด้านการตลาดและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยเน้นตลาดชุมชน โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและการดำรงชีวิต และกิจกรรมการพัฒนาช่องทางการจำหน่าย เพื่อให้กลุ่มอาชีพมีช่องทางการจำหน่ายที่เพิ่มมากขึ้น และกลุ่มลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ง่าย 4) กิจกรรมสนับสนุน การสนับสนุนส่งเสริมด้านความรู้ในการจัดตั้งและการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ

¹ ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม, “การศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาชีพและความรับผิดชอบในพระพุทธศาสนา”, *Journal of MCU Peace Studies*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2563): 435-346.

บ้านบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ เช่น การผลิต การจำหน่าย การตลาด 5) กิจกรรมส่งเสริมความรู้ในด้านอื่น โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้กลุ่มอาชีพสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน²

5.2.2 อภิปรายผลด้านการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน ดำเนินการตามลำดับดังนี้ 1) การระดมความคิดออกแบบกิจกรรม 2) การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง 3) การวางแผนเพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน 4) การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม – 9 เมษายน 2566 รวมระยะเวลา 30 วัน โดยมีคณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคันสอนการทำกระถางปลูกผักซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานก่อนทำชุดเฟอร์นิเจอร์ สอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ นอกจากนี้คณะวิทยากรได้สอนการทำกบและหอยทากจากยางรถยนต์ (กบและหอยทากดังกล่าวไม่มีในแผนงานของโครงการวิจัย) ส่วนชาวบ้านได้ฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผักด้วยตนเอง และชาวบ้านบางคนได้นำความรู้จากทีมวิทยากรไปต่อยอดด้วยการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ตุ๊กตาจากยางรถยนต์) 5) ผลงานจากการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ได้แก่ ชุดเฟอร์นิเจอร์ 3 ชุด กระถางปลูกผัก เกือบ 20 กระถาง และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ตุ๊กตา) ซึ่งเป็นไอเดียของชาวบ้าน 2 ชิ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ชบาไพร ชัยหาเนตร์ และคณะ ซึ่งพบว่า สัมมาชีพชุมชน คือ อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายได้มากกว่ารายจ่าย ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ จะอย่างไรก็ตาม สัมมาชีพจะเกิดขึ้นได้ จะต้องผ่านกระบวนการเป็นขั้นตอน ซึ่งมีทั้งหมด 5 โครงการหลักด้วยกัน ได้แก่ 1) การพัฒนาผู้นำสัมมาชีพเป็นวิทยากรสัมมาชีพชุมชน 2) ประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพระดับจังหวัด 3) เตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพระดับหมู่บ้าน 4) ส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพในระดับหมู่บ้าน 5) สนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ โดยทั้ง 5 โครงการที่กล่าวมานี้เป็นโครงการหลักในกระบวนการสร้างสัมมาชีพ โดยมีขั้นตอนวิธีการสร้างสัมมาชีพชุมชนดังนี้ (1) การฝึกอบรมปราชญ์ให้มีความสามารถด้านการถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพชุมชน โดยมีศูนย์ศึกษาและกรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานในการฝึกอบรม (2) สร้างทีมนักปราชญ์สัมมาชีพชุมชน โดยมุ่งเน้นสร้างทักษะการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ทีมนักปราชญ์สัมมาชีพชุมชน สามารถไปแนะนำ หรือให้ความรู้เกี่ยวกับสัมมาชีพแก่ชาวบ้านในชุมชนได้ (3) ฝึกอบรมสร้างสัมมาชีพชุมชน แก่นำสัมมาชีพชุมชนเข้าไปแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับสัมมาชีพ เน้นให้ชาวบ้านได้ฝึกปฏิบัติจริง (4) การส่งเสริมให้เกิดสัมมาชีพมั่นคง แก่นำสัมมาชีพหรือทีมนักปราชญ์สัมมาชีพชุมชน กำกับติดตามหรือสนับสนุนให้ชาวบ้านได้นำความรู้ที่ได้จากการ

² มนสิชา อนุกุล, “แนวทางการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน ตำบลบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”, วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565): 142.

ฝึกอบรมไปปฏิบัติจริงในการดำรงชีวิต เพื่อให้ชาวบ้านได้มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต³ จะอย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของคณะผู้วิจัยกับชาวไพร ชัยหาเนตร์ มีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยในประเด็นที่ว่า งานวิจัยของคณะผู้วิจัยไม่ได้ดำเนินการฝึกอบรมปราชญ์ชุมชน แล้วเชิญปราชญ์ชุมชนไปสอนชาวบ้าน เพราะการปฏิบัติการวิจัยครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากนายกเทศบาลตำบลม่วงคันที่อนุมัติให้คณะวิทยากร 5 คน ที่มีประสบการณ์ มาสอนชาวบ้านในตำบลบ้านป้อมทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์

นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นของคณะผู้วิจัย ยังสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติการวิจัยภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งมีหลักการว่า หลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ หลักการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า ใช้ผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุด ลดขยะหรือของเสียให้เหลือศูนย์ โดยยึดหลักการ 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) การรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การควบคุมการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดและเกิดประโยชน์สูงสุดผ่านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ 2) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการนำวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว เข้าสู่กระบวนการผลิตซ้ำเพื่อให้วัตถุดิบเกิดการหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ 3) การรักษาประสิทธิภาพของระบบและลดผลกระทบเชิงลบที่มาจากการใช้ทรัพยากร เช่น การใช้ที่ดิน อากาศ น้ำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ⁴ หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนดังกล่าวข้างต้น ทำให้เลเห็นว่าการปฏิบัติการวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนข้อที่ 2 ซึ่งว่าด้วยเรื่องการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยการนำวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ เพราะว่าชาวบ้านในโครงการวิจัยนี้ได้นำยางรถยนต์ซึ่งเป็นวัสดุทำลายยากที่มีอยู่ในตำบลบ้านป้อมหรือพื้นที่ใกล้เคียงมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์

5.2.3 อภิปรายผลด้านการประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

ผลการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) ผลการประเมินตามแบบประเมินตรวจสอบรายการ (Check list) ชาวบ้านผ่านการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสัมมาชีพ ด้านความสัมพันธ์ที่ดี และด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 2) ผลการประเมินจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ มี 4 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย (1) คุณสมบัติของชาวบ้าน คือ เมื่อวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านมีความตั้งใจดี เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความเข้าใจขั้นตอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ และมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือช่าง แต่ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ไม่มีคลังตัวในการทำกิจกรรมเนื่องด้วยเป็นผู้สูงอายุ (2)

³ ชาวไพร ชัยหาเนตร์ และคณะ, “การสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”, วารสารมหาจุฬาลงกรณราชสาร, ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563): 54-55.

⁴ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, เศรษฐกิจหมุนเวียน...ที่ทุกคนควรรู้, (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 15.

ผลงานของชาวบ้าน คือ ผลงานมีคุณภาพดี มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้สอย และสามารถทำเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายได้ (3) การส่งเสริมสัมมาชีพ คือ การที่ชาวบ้านนำยางรถยนต์มาทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ซึ่งขับเคลื่อนงานโดยคณะผู้วิจัย สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมสัมมาชีพในชุมชน เพราะเมื่อชาวบ้านมีสินค้า ชาวบ้านสามารถนำไปจำหน่ายเพื่อหารายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว (4) การดูแลสิ่งแวดล้อม คือ การที่ชาวบ้านนำขยะรีไซเคิลมาทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เป็นการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง และช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทัศน์ ประทุมแก้วและคณะ พบว่า การส่งเสริมสัมมาชีพในชุมชน จะมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิต 2 ด้าน คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพเพื่อให้ชาวบ้านได้มีรายได้ในการดำรงชีวิตและลดภาระหนี้สินต่าง ๆ 2) ด้านสังคม การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างชาวบ้านด้วยกัน การเสริมสร้างให้ชาวบ้านมีความรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน โดยชักชวนให้ชาวบ้านปฏิบัติตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ด้วยการนำทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางชีวภาพ และทุนทางสังคม มาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสังคมในชุมชนจะดี มีสันติได้ ชาวบ้านในชุมชนจะต้องรักษาศีล 5 ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน⁵ จะอย่างไรก็ตามงานวิจัยระหว่างคณะผู้วิจัยกับสุทัศน์ ประทุมแก้วและคณะ มีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยในแง่ที่ว่างานวิจัยของคณะผู้วิจัยเป็นงานที่สร้างสัมมาชีพในชุมชนพร้อม ๆ กับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยการนำยางรถยนต์ที่ใช้แล้วมาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์เพื่อจำหน่าย ส่วนงานวิจัยของสุทัศน์ ประทุมแก้วและคณะ จะเน้นการนำทุนต่าง ๆ ในชุมชนมาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน แต่ไม่ได้เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมเหมือนงานวิจัยของคณะผู้วิจัย

นอกจากนี้ ผลการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน ของกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สถาบันการพัฒนาชุมชน ที่ว่า การขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ จะต้องอาศัยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) ด้านผู้นำ ผู้นำต้องมีความสามารถและเชี่ยวชาญในวิชาชีพ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการได้เป็นอย่างดีและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย 2) ด้านการมีส่วนร่วมของครัวเรือนสัมมาชีพ ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องมีความสนใจและพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกัน 3) ด้านการได้รับความสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทุกภาคส่วนจะต้องให้คำปรึกษาในขณะที่ดำเนินโครงการหรือในขณะที่เกิดปัญหา และกำกับติดตามการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โครงการสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ 4) ด้านทุนชุมชน ทุนเงินมีความสำคัญต่อการดำเนินการโครงการ ส่วนทุนมนุษย์ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกับทุนเงิน ส่วนทุนอื่น ๆ เช่น ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนธรรมชาติ ก็ควรขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน 5) ด้านลักษณะ

⁵ สุทัศน์ ประทุมแก้ว และคณะ, “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562), บทคัดย่อ.

ของโครงการ โครงการควรมีลักษณะที่ชาวบ้านสอนกันเอง เพื่อให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการรู้สึกถึงความ เป็นกันเอง ผ่อนคลาย 6) ด้านกระบวนการในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ หลักการที่ชาวบ้านสอนชาวบ้านด้วยกัน และกระบวนการมีส่วนร่วม 7) ด้านปัจจัย ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน ได้แก่ มีกระบวนการดำเนินงานในโครงการที่ชัดเจน วิทยากรสัมมาชีพมีความสามารถ และมีทีมคอยสนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการ⁶

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรกำหนดนโยบายสร้างอาชีพแก่ชาวบ้านภายใต้แนวคิด “ชาวบ้าน สอนชาวบ้าน” โดยเชิญชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยครั้งนี้ ไปสอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์หรือสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์แก่ชาวบ้านในอำเภอต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และในขณะเดียวกัน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรสร้างตลาดให้กับชาวบ้านที่มีทักษะด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์หรือสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ ทั้งนี้เพื่อที่ชาวบ้านจะได้มีช่องทางในการจำหน่ายสินค้า

2) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยครั้งนี้ไปถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์หรือสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์แก่ผู้นำชุมชนในตำบลบ้านป้อม ทั้งนี้เพื่อเป็นการจุดประกายความคิดให้กับผู้นำชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้นำชุมชนจะมีความสนใจในการทำชุดเฟอร์นิเจอร์หรือสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์แล้วเชิญชาวบ้านกลุ่มนี้ไปสอนชาวบ้านในชุมชนของท่าน ทั้งนี้เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) เนื่องด้วยการศึกษาครั้งนี้ ใช้โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) เป็นสถานที่ฝึกอาชีพ ฉะนั้น คณะครูโรงเรียนวัดพระงามควรมีความรู้ได้จากโครงการวิจัยไปสอนนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้พวกเขามีทักษะอาชีพเลี้ยงตนเองในอนาคตสืบต่อไป

2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพระนครศรีอยุธยา ควรมีความรู้จากงานวิจัยนี้ไปถ่ายทอดแก่ปราชญ์ชาวบ้านที่เข้ารับการอบรมในหลักสูตรวิทยากรสัมมาชีพของโครงการสัมมาชีพชุมชน ทั้งนี้เพื่อที่ปราชญ์ชาวบ้านจะได้นำองค์ความรู้ดังกล่าวไปถ่ายทอดแก่ชาวบ้านในชุมชนของตนเอง

⁶ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สถาบันการพัฒนาชุมชน, “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน”, รายงานการศึกษา, (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2562), 83-84.

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

1) ควรศึกษาต่อยอดจากงานวิจัยนี้ โดยศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายสัมมาชีพตามแนวพุทธ” โดยเชิญชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยครั้งนี้ไปสอนทักษะอาชีพด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์แก่ชาวบ้านในพื้นที่อื่น และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านที่เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากชาวบ้านกลุ่มนี้ก็นำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดแก่ชาวบ้านในชุมชนอื่น ๆ อีกเช่นกัน โดยดำเนินการภายใต้แนวคิดที่ว่า “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน”

2) เนื่องด้วยการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์เป็นอาชีพทางเลือก และเป็นอาชีพที่ช่วยแก้ไขปัญหายยะ ฉะนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาฐานข้อมูลการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ในรูปแบบดิจิทัล” โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ วิธีการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ ถัดจากนั้น นำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาเป็นฐานข้อมูลดิจิทัลในรูปแบบของเว็บไซต์หรืออีบุ๊ก (ebook)

บรรณานุกรม

(1) หนังสือ:

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. **แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2561.**

กรุงเทพมหานคร: บริษัท พีทีเอสเพรส จำกัด, 2561.

กรมการแพทย์ทางเลือก กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก. **ตำราวิชาการ สุนทร บำบัด.** กรุงเทพมหานคร: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **คู่มือการดำเนินงานคัดแยกขยะมูลฝอยภายในอาคารสำนักงาน.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฮีโร่ จำกัด, 2558.

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **คู่มือปฏิบัติการ 3 ใช้ (3 R) เพื่อการจัดการขยะชุมชน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฮีโร่ จำกัด, 2561.

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. **เศรษฐกิจหมุนเวียน...ที่ทุกคนควรรู้.** ม.ป.ท., ม.ป.ป.

กลุ่มงานส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน สำนักงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. **แนวทางการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ.** กรุงเทพมหานคร: สโตร์ครีเอทีฟเฮาส์, 2560.

ชาย โพธิ์สีดา. **ศาสตร์และศิลป์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2562.

พระธรรมโกศาจารย์. **วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่** ม.ป.ท. 2553.

พิชิต ฤทธิจรรณ. **การประเมินโครงการ: แนวคิดและการประยุกต์ใช้.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท แฮสส์ออฟ เคอร์มิสท์ จำกัด, 2562.

พุทธทาสภิกขุ. **คู่มือมนุษย์.** ม.ป.ท.,ม.ป.ป.

ภัทรพร เกษสังข์. **การวิจัยเชิงปฏิบัติการ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

วรรณดี สุทธิธารกร. **การวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยในกระบวนการค้นทางเลือก.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์, 2562.

วรรณดี สุทธิธารกร. **การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเพื่อเสริมภาพและการสร้างสรรค์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์, 2562.

วัลโปละ ศรี ราหุล. **พระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอน.** แปลโดย นวพร เรืองสกุล. กรุงเทพมหานคร: กองทุนมูลนิธิอโศก, 2561.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). **การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน.** ม.ป.ท.,ม.ป.ป.

- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **ธรรมบุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 238. ม.ป.ท., ม.ป.ป..
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **ธรรมะกับการทำงาน**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์กราฟฟิคไซท์, 2564.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, 2559.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ 51. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, 2562.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 27. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, 2559.
- Yan Zhang and Barbara M. Wildemuth. **Qualitative Analysis of Content**. n.p, n.d.

(2) คุชฌินิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

- ลักขณีย์ เสือแป้น. ความสำเร็จของการพัฒนากลุ่มอาชีพและความเชื่อมโยงกับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา: กลุ่มอาชีพสตรีแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยน้ำว้า บ้านเขาสะพายแร่ ตำบลนามไฉ่ อำเภอนาทม จังหวัดน่าน. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.
- วิทยา ยนต์สินทิยะ. “รูปแบบและวิธีการกำจัดการขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบุนนาค อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา”. **หลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค**, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2557.
- สุภักชัย บดีการ. “การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาหวาง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561.

(3) รายงานวิจัย:

- กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สถาบันการพัฒนาชุมชน. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน”. **รายงานการศึกษา**. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2562.
- ดวงสมร พิกสังข์. “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิตของกรุงเทพมหานคร”. **รายงานการวิจัย**. คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2555.
- ธนวัฒน์ ศรีลา. “การพัฒนากิจกรรมและการประกอบสัมมาชีพของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัด”. **รายงานการวิจัย**. วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561.
- สุทัศน์ ประทุมแก้ว และคณะ. “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ”. **รายงานการวิจัย**. วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562.

วรสุตา ขวัญสุวรรณ และสาทิณี วัฒนกิจ. “การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือทิ้งสู่ผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งและแฟชั่น: ชุมชนต้นแบบเทศบาลเมืองเขารูปช้าง”. รายงานการวิจัย. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2563.

(4) บทความ:

กรรณิการ์ สายเทพ และพิชญา เพิ่มไทย. “แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง”. วารสารวิชาการจัดการสมัยใหม่. ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560): 1.

กิตติภูมิ มีประดิษฐ์. “การใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อพัฒนาประเทศชาติและสังคมไทย”. การประชุมวิชาการเสนอผลการวิจัยระดับชาติ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ครั้งที่ 5: 713.

จันทร์ธิดา ศรีพิทักษ์. “การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ศึกษากรณีกลุ่มสตรีเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี”. ธรรมทรรศน์. ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มีนาคม – มิถุนายน 2557): 59.

จิราภรณ์ จันทรแย้ม และอุ๋นเรือน เล็กน้อย. “แนวทางการส่งเสริมพลังให้กับคนวัยเกษียณที่หลุมฝังกลบเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน กรณีศึกษา: ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม – เดือนมิถุนายน 2565: 121.

ชบาไพร ชัยหาเนตร์ และคณะ. “การสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”, วารสารมหาจุฬาลงกรณ, ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563): 54-55.

ชไมกานต์ ดวงแก้ว และอุ๋นเรือน เล็กน้อย. “การรับรู้และแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3 R ของเทศบาลนครนนทบุรี”. วารสารมหาจุฬาลงกรณ, ปีที่ 8 ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน 2564: 252.

ชลวิทย์ เจียรจิตต์ และคณะ. “นวัตกรรมทางสังคมกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายสัมมาชีพอย่างยั่งยืน”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2565): 6-11.

ณัฐภัทร์ กิ่งเนตร และคณะ. “ภาพรวมความเหลื่อมล้ำของไทยในศตวรรษที่ 21”. ธนาการแห่งประเทศไทย. (ธันวาคม 2562): 2.

ทิพย์วรรณ จันทรา และคณะ. “รูปแบบการพัฒนากระบวนการวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน”. วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช: 91.

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุ๋นเรือน เล็กน้อย. “การจัดการขยะของเทศบาลตำบลภายใต้แนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน”. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม: 46.

ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม. “การศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาชีพและความรับผิดชอบในพระพุทธศาสนา”. Journal of MCU Peace Studies. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2563): 431.

- พงษ์ศักดิ์ จิตตบุตร และคณะ. “ระบบการสกัดน้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพรโดยใช้เกลบเป็นเชื้อเพลิง”. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563): 65.
- พระปลัดวชิระ วชิรญาโณ และคณะ. “การเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์”. **วารสารนัมมวงคแหกรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563): 27.
- พระมหาคำพันธ์ วัฒนชัย และคณะ. “การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสัมมาชีพแก่ประชาชนในจังหวัดราชบุรี”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2563): 177-180.
- เพ็ญททัย ยาวีราช และคณะ. “การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นสัมมาอาชีพของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดป่าตาลใต้ จังหวัดเชียงราย”. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. ปีที่ 19 ฉบับที่ 85 (เมษายน-มิถุนายน 2565): 24.
- ภาณุวัฒน์ แบ่งเพชร และคณะ. “การนำนโยบายสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในบริบทของพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี”. **Journal of Administrative and Management**. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2563): 34.
- มนสิชา อนุกุล. “แนวทางการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน ตำบลบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”. **วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์**. ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565): 142.
- ยุพรัตน์ จันทรแก้ว. “การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพบ้านหนองกะโหล่ อำเภอเมืองตาก”. **วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่**. ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (เมษายน – ธันวาคม 2558): 30.
- ร้อยตำรวจเอก วรพัฒน์ มั่นยา และศุภกร ปุญญฤทธิ์. “สาเหตุและแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดีลักทรัพย์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดปทุมธานี”. **วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก**, 74.
- ร่ำพิง เจริญยศ และคณะ. “การแปรรูปโพรโซเคิล ผสมเส้นใยแก้วเป็นผลิตภัณฑ์”. **WALAILAK PROCEDIA**. การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 11 ระหว่างวันที่ 27-28 มีนาคม 2562 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช: 1.
- รุ่งทิพา สันติผลธรรม และคณะ. “สัมมาชีพของชาวนาในอำเภอเมืองนครสวรรค์”. **วารสารวิชาการธรรมทรรศน์**, ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2563): 249-256.
- เลิศลักษณ์ เจริญสมบัติ. “การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนกับวิสาหกิจชุมชน”. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564): 145.
- วุฒิชัย สายบุญจวง และสมทรง. “การพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมสู่วิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. ปีที่ 16 ฉบับที่ 2: 91-92.

อรัญญา ลอสื่อเลิศ. “ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมขยะรีไซเคิลเพื่อการส่งออก”. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2561: 326.

อาภาพร กลิ่นเทศ. “อิทธิบาทธรรมกับการประยุกต์ใช้ผลักดันเศรษฐกิจหมุนเวียน”. วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2564: 382.

Saraswati Dawadi. “Thematic Analysis Approach: A Step by Step Guide for ELT Research Practitioners”. *Journal of NELTA*. Vol 25 No. 1-2 (December 2020): p 64-70.

(5) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

คณะผู้จัดทำของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขากา จังหวัดบึงกาฬ. **มาตรฐานการพัฒนาชุมชนครัวเรือนสัมมาชีพ นางฉวีวรรณ บุญทวี**. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขากา จังหวัดบึงกาฬ. 2563.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (ร่าง) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13**.

(6) เอกสารประกอบการสอน:

พิสมัย บุญโยโสภณ. “ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ”. **เอกสารประกอบการสอน รหัสวิชา 2001-1001**. วิทยาลัยเทคนิคสุโขทัย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2556.

(7) เอกสารการประชุมวิชาการ:

ร่ำพิง เจริญยศ และคณะ. “การแปรรูปโฟมรีไซเคิล ผสมเส้นใยแก้วเป็นผลิตภัณฑ์”. **WALAILAK PROCEDIA**. การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 11 ระหว่างวันที่ 27-28 มีนาคม 2562 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช: 1.

(8) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

BrandInside. **ขยะพลาสติกไทย ติดอันดับ 12 ของโลก ปริมาณ 4.8 ล้านตันต่อปี หลักๆ จากความนิยม Food Delivery**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://brandinside.asia/plastic-pollution/> [5 ตุลาคม 2565].

Delve. **What is Narrative Analysis?**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://delvetool.com/blog/narrativeanalysis> [7 กรกฎาคม 2566].

MAHIDOL UNIVERSITY KANCHANABURI CAMPUS. **พระราชดำริด้านเศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://ka.mahidol.ac.th/king_9/sufficiency-economy.html [27 เมษายน 2566].

Moneybuffalo. **คนจนหมดประเทศ” ในกันยายน 2565 นี้ จริงหรือ ? – เหตุใดรัฐบาลถึงมั่นใจขนาดนั้น**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.moneybuffalo.in.th/economy> [4 ตุลาคม 2565].

กรมฝึกอบรม กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย. **การเป็นวิทยากรภายใน (Internal Trainer)**. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.

- ฐานเศรษฐกิจ. ส่องสถิติคนจนปี 2565 จังหวัดไหน มีมากที่สุด-น้อยสุด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thansettakij.com/economy/514229> [4 ตุลาคม 2565].
- เดลินิวส์. อยุธยาขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://dailynews.co.th/article/796079/> [5 ตุลาคม 2565].
- เทศบาลตำบลม่วงคั่น ประวัติและสภาพทั่วไป. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.muangkhan.go.th> [12 กุมภาพันธ์ 2566].
- นายอบ. ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติอำเภอพระนครศรีอยุธยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.ayutthaya.go.th/16/pranakon/pk_resources.html [29 เมษายน 2566].
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. โครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดการความรู้เรื่องอัตลักษณ์และภูมิปัญญาด้านที่อยู่อาศัยของท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ภาคกลาง (พื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://thaihouse.arch.ku.ac.th> [15 กุมภาพันธ์ 2566].
- โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชาธิรัฐ). ประวัติโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชาธิรัฐ). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://data.bopp-obec.info> [15 กุมภาพันธ์ 2566].
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. อำเภอพระนครศรีอยุธยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/> [27 เมษายน 2566].
- ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานครโลก อยุธยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://ww2.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11#:~:text= [27 เมษายน 2566].
- สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชำแระ. การคัดแยกขยะมูลฝอย ลดมลพิษ เพื่อคุณภาพชีวิต. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.chamrae.go.th/site/attachments/article> [24 กันยายน 2565].
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม. ข้อมูลสภาพทั่วไป. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: banpom.go.th [15 กุมภาพันธ์ 2566].
- ไอที 24 ชั่วโมง. Thailand 4.0 คืออะไร – ไทยแลนด์ 4.0 คืออะไร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.it24hrs.com/2017/thailand-4-0/> [4 ตุลาคม 2565].

ภาคผนวก ก

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและไบนินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๔๙๐/๒๕๖๕

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา
(Development of Buddhistic Honest Livelihood with Recycled Trash under the Circular Economy-Based Concept in Phra nakorn Sri Ayutthaya District)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: -

สถาบันที่สังกัด: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้วิจัยหลัก: พระมหาสมบุญณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองประธานคณะกรรมการฯ ปฏิบัติหน้าที่แทน
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

หมายเลขใบรับรอง: ว.๔๙๐/๒๕๖๕

วันที่ให้การรับรอง: ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

วันหมดอายุใบรับรอง: ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๔๙๐

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เรียน พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร. / นักวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภพระนครศรีอยุธยา” บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาเครื่องมือการวิจัยของท่าน โดยให้มีการแก้ไขปรับปรุง/เพิ่มเติมเอกสาร ตามเอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป.

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองประธานคณะกรรมการฯ ปฏิบัติหน้าที่แทน
 ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย (หลักสูตร พธ.ม. พระพุทธศาสนา ภาคพิเศษ)

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๑๒๘

วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รศ. ดร.सानุ มัทธนาตุลย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัยจำนวน ๒ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ให้ทำวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน” ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อย ๒ โครงการคือ

(๑) เรื่อง การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

(๒) เรื่อง แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

(ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์)

หัวหน้าโครงการ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย (หลักสูตร พธ.ม. พระพุทธศาสนา ภาควิเศษ)

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๑๒๗

วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รศ. ดร.ประพันธ์ ศุภษร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัยจำนวน ๒ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ให้ทำวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน” ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อย ๒ โครงการคือ

(๑) เรื่อง การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

(๒) เรื่อง แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

(ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์)

หัวหน้าโครงการ

ประสานงาน โทร-089-898-2862

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย (หลักสูตร พธ.ม. พระพุทธศาสนา ภาควิเศษ)

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๑๒๖

วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

นมัสการ พระมหาทวิ มหาปัญญา, ผศ. ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัยจำนวน ๒ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ให้ทำวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน” ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อย ๒ โครงการคือ

(๑) เรื่อง การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

(๒) เรื่อง แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

เพื่อการนี้คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการวิจัยสามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้องเที่ยงตรง เป็นประโยชน์ จึงขออนุมัติการท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและพัฒนาเครื่องมือวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

(ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์)

หัวหน้าโครงการ

ภาคผนวก ค

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แผนงานวิจัย แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสมาชิกตามแนวพุทธในชุมชน

โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

คำถามที่ ๑ หลักการสมาชิก

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ อธิบายว่า สมาชิกจะต้องเป็นอาชีพที่ช่วยแก้ไขปัญหาหรือช่วยสร้างสรรค์ชีวิตและสังคม ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงอยากสอบถามท่านว่า หลักการสมาชิกในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร ?

คำถามที่ ๒ หลักธรรมที่สนับสนุนหรือส่งเสริมให้ชาวบ้านมีสมาชิกมีอะไรบ้าง ?

คำถามที่ ๓ การสร้างสมาชิกชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้อธิบายว่า การสร้างสมาชิกชุมชน มี ๔ ขั้นตอน คือ

๑) การพัฒนาผู้นำสมาชิก หมายถึง การสรรหาวิทยากรที่เป็นปราชญ์ชุมชนเข้าอบรมในหลักสูตรวิทยากรสมาชิก และสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน

๒) การสร้างทีมปราชญ์ชุมชน หมายถึง การสรรหาวิทยากรที่เป็นปราชญ์ชุมชนมาช่วยผู้นำสมาชิกในการสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน

๓) การสร้างสมาชิกในชุมชน หมายถึง การสอนอาชีพให้แก่ชาวบ้าน และการนำชาวบ้านฝึกปฏิบัติ รวมถึงการติดตาม การสนับสนุนชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านสามารถประกอบอาชีพได้จริง

๔) การจัดตั้งและพัฒนากลุ่มสมาชิก หมายถึง การรวมกลุ่มอาชีพ การจดทะเบียนกลุ่มอาชีพ และร่วมมือกันทำผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย

คณะผู้วิจัยอยากสอบถามความเห็นของท่านว่า ๔ ขั้นตอนของการสร้างสมาชิกชุมชนดังกล่าว เราจะสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาลงไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร ?

คำถามที่ ๔ แนวทางการพัฒนาสมาชิกตามแนวพุทธที่ควรจะเป็น ในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร

คำถามที่ ๕ ช่องทางจำหน่ายสินค้าสมาชิก ที่ควรส่งเสริมให้กับผู้ผลิตสินค้าในพื้นที่วิจัย ควรเป็นช่องทางแบบใด เพราะอะไร ?

คำถามที่ ๖ รูปแบบการจำหน่ายสินค้าสมาชิกที่ผลิตขึ้น ควรมีรูปแบบอย่างไร เพราะอะไร ?

2. แบบสังเกต

แบบสังเกตเพื่อการวิจัย

การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

ในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช

กิจกรรม	เหตุการณ์
กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์	
กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์	

หมายเหตุ: การสังเกตเป็นการศึกษาเหตุการณ์ในการทำกิจกรรมของกลุ่มอาสาสมัครอย่างเป็นองค์รวม เช่น ความตั้งใจ, ทักษะการเรียนรู้, ทักษะการลงมือทำ, ความคิดสร้างสรรค์, ความสามัคคีในกลุ่ม, ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ, โดยผู้สังเกตควรบันทึกเหตุการณ์ที่พบเห็นลงในสมุดบันทึกเป็นรายวัน แต่หากเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นซ้ำซ้อนกัน ไม่ควรบันทึกเหตุการณ์นั้น ควรบันทึกเฉพาะเหตุการณ์ใหม่ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

3. แบบประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

แบบประเมินสัมมาชีพเพื่อการวิจัย

การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

ในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....

ลำดับ	ด้านการประเมิน	ตัวชี้วัด	ผลการประเมิน	
			ผ่าน	ไม่ผ่าน
1	ด้านสัมมาชีพ	1. มีทักษะอาชีพเมื่อได้เรียนรู้และฝึกทำ		
		2. อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำไม่ขัดแย้งกับหลักศีลธรรม		
		3. อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง		
		4. อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม		
2	ด้านความสัมพันธ์ที่ดี	1. มีความเสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างทำกิจกรรม		
		2. สื่อสารพูดคุยกันด้วยวาจาสุภาพในระหว่างทำกิจกรรม		
		3. วางตนเสมอบุคคลอื่น ไม่ถือตัว ในระหว่างทำกิจกรรม		
3	ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	1. สถานที่เรียนรู้และฝึกอาชีพมีความสะอาดเรียบร้อย		
		2. มีวิทยากรให้ความรู้ในระหว่างทำกิจกรรม		
		3. มีกฎกติการ่วมกันในการทำกิจกรรม		

4. แบบสะท้อนผล

การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

แบบสะท้อนผลจากการปฏิบัติการวิจัย

- เมื่อท่านเรียนรู้และฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ในโครงการวิจัย ตลอดระยะเวลา ๑ เดือน ทักษะของท่านเป็นอย่างไร ?
- ท่านคิดว่า การทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ มีประโยชน์อย่างไร ? (ด้านอาชีพ สิ่งแวดล้อม และอื่นๆ)
- ท่านประสบปัญหาและอุปสรรคในการทำชุดเฟอร์นิเจอร์อย่างไร ?
- ท่านต้องการให้คณะผู้วิจัยปรับปรุงกิจกรรมในโครงการวิจัยนี้อย่างไร ?

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย (หลักสูตร พธ.ม. ภาคเสาร์-อาทิตย์) โทร. ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๔๔

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน”

นมัสการ พระครูสุธีรภิตติบัณฑิต, ผศ. ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า ท่านมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสินค้าสัมมาชีพแนวพุทธ และแนวทางการจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพในยุคดิจิทัล ดังนั้น จึงขอสัมภาษณ์ท่านในวันอังคารที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ)
อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร โทร. 081-929-7973
ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ โทร 089-898-2862

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๒๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๘๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน
โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน”

เรียน รศ.ดร.โยธิน แสงดี

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโหม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าวประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า ท่านมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสินค้าสัมมาชีพแนวพุทธ และแนวทางการจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพในยุคดิจิทัล ดังนั้น จึงขอสัมภาษณ์ท่านในวันอังคารที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๙.๓๐-๑๑.๓๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโหม)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโหม โทร 089-898-2862

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย (หลักสูตร พธ.ม. ภาคเสาร์-อาทิตย์) โทร. ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

ที่ _____ วันที่ _____

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน”

เรียน รศ. ดร.โกณัฐ ศรีทอง รองผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโถม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า ท่านมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสินค้าสัมมาชีพแนวพุทธ และแนวทางการจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพในยุคดิจิทัล ดังนั้น จึงขอสัมภาษณ์ท่านในวันพุธที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโถม)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโถม โทร 089-898-2862

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๒๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน
โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน”

เรียน รศ.ดร. วรณดี สุทธินรากร

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนว
พุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว
ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ
หมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรี
ไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า ท่านมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสินค้าสัมมาชีพแนวพุทธ และ
แนวทางการจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพในยุคดิจิทัล ดังนั้น จึงขอสัมภาษณ์ท่านในวันพุธที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๖ เวลา ๑๗.๐๐-๑๙.๐๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ โทร 089-898-2862

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๒๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน
โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน”

เรียน รศ. ดร. วุฒินันท์ กันทะเดียน

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโหม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนว
พุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว
ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ
หมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรี
ไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า ท่านมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสินค้าสัมมาชีพแนวพุทธ และ
แนวทางการจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพในยุคดิจิทัล ดังนั้น จึงขอสัมภาษณ์ท่านในวันเสาร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๐.๐๐-๑๑.๓๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโหม)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโหม โทร 089-898-2862

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๑๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน
โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน”

เรียน ผศ. ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโหม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนว
พุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว
ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ
หมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรี
ไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า ท่านมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสินค้าสัมมาชีพแนวพุทธ และ
แนวทางการจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพในยุคดิจิทัล ดังนั้น จึงขอสัมภาษณ์ท่านในวันศุกร์ที่ ๓ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๕.๐๐-๑๖.๐๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโหม)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโหม โทร 089-898-2862

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๔๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน
โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน”

เรียน รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน ภาควิชาปรัชญาและศาสนา

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าวประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

คณะผู้วิจัยได้เห็นว่า ท่านมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสินค้าสัมมาชีพแนวพุทธ และแนวทางการจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพในยุคดิจิทัล ดังนั้น จึงขอสัมภาษณ์ท่านในวันจันทร์ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๕.๓๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ โทร 089-898-2862

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสอนสัมมนาชีพ

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๔๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุมัติบุคลากรในสังกัดเป็นวิทยากร

เรียน นายสำเริง ครองตน นายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน

ด้วย ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมนาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยใช้ประโยชน์จากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมนาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมนาชีพตามแนวพุทธจากประโยชน์ของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

คณะผู้วิจัยได้เห็นว่า พ.อ.ไชยรัตน์ วรรณอุบล ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน พร้อมด้วยทีมวิทยากร มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์เพื่อให้โครงการวิจัยสามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนด ทั้งนี้หัวหน้าโครงการวิจัยได้ประสานกับ พ.อ.ไชยรัตน์ วรรณอุบลไว้แล้ว ดังนั้นจึงขออนุมัติทีมวิทยากรวันเสาร์ที่ ๑๑ อาทิตย์ที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐ เป็นต้นไป ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ โทร 089-898-2862

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๔๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๖ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นวิทยากร

เรียน พ.อ.ไชยรัตน์ วรรณอุบล ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะ

ด้วย ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

คณะผู้วิจัยเห็นว่าท่านและคณะวิทยากร มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์และตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์เพื่อให้โครงการวิจัยสามารถดำเนินการได้ตามแผน ที่กำหนด ทั้งนี้หัวหน้าโครงการวิจัยได้ประสานกับท่านไว้แล้ว ดังนั้นจึงขออนุญาตท่านและทีมวิทยากรวันอาทิตย์ที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๓๐ น. ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภออยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม โทร 089-898-2862

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการประเมิน

ที่พิเศษ๐๑/๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

เรื่อง ขอเรียนเชิญในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

เรียน นมัสการ พระอาจารย์ พระมหากาฬ จิตตสุโก เจ้าอาวาสวัดพระงาม

ด้วย ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ตามที่ท่านและคณะวิทยากร ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์และตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ให้ชาวบ้าน บ้านป้อม หมู่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๖-วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๖ ความทราบแล้วนั้น เพื่อให้งานประดิษฐ์ยางรถยนต์เป็นชุดเฟอร์นิเจอร์มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงขอนัดท่านและทีมวิทยากรมาประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

ในวันอาทิตย์ที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น. ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภออยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอความเคารพอย่างสูง

(ผศ. ดร.แมชีกฤษณา รักษาโฉม)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร โทร. ๐๘๑-๙๒๙-๗๙๗๓

ผศ.ดร.แมชีกฤษณา รักษาโฉม โทร ๐๘๙-๘๙๘-๒๘๖๒

ที่พิเศษ/๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

เรื่อง ขอเรียนเชิญประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

เรียน พ.จ.อ.ไชยรัตน์ วรรณอุบล ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน และคณะ

ด้วย ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นฐานในพื้นที่อำเภพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภพระนครศรีอยุธยา

ตามที่ท่านและคณะวิทยากร ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์และตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ให้ชาวบ้าน บ้านป้อม หมู่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๖-วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๖ ความทราบแล้วนั้น เพื่อให้งานประดิษฐ์ยางรถยนต์เป็นชุดเฟอร์นิเจอร์มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงขออนุญาตท่านและทีมวิทยากรมาประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

ในวันอาทิตย์ที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น. ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรุณกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาไฉน)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. ๐๘๑-๙๒๔-๗/๙๗๓

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาไฉน โทร ๐๘๔-๘๔๘-๒๘๖๒

ที่ ๐๒/๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

เรื่อง ขอเรียนเชิญประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

เรียน จำเริญไกร แพงผม หัวหน้าส่วนงานแผนเทศบาลตำบลม่วงคัน

ด้วย ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ตามที่ท่านและคณะวิทยากร ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์และตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ให้ชาวบ้าน บ้านป้อม หมู่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๖-วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๖ ความทราบแล้วนั้น เพื่อให้งานประดิษฐ์ยางรถยนต์เป็นชุดเฟอร์นิเจอร์มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงขออนุญาตท่านและทีมวิทยากรมาประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

ในวันอาทิตย์ที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น. ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรุณกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกัญญา รักษาโฉม)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกัญญา รักษาโฉม โทร 089-898-2862

ที่๐๓/๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

เรียน น.ส. พิมพ์ลัญช์ เรืองศรี นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ

ด้วย ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ตามที่ท่านและคณะวิทยากร ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์และตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ให้ชาวบ้าน บ้านป้อม หมู่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๖-วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๖ ความทราบแล้วนั้น เพื่อให้งานประดิษฐ์ยางรถยนต์เป็นชุดเฟอร์นิเจอร์มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงขออนุญาตท่านและทีมวิทยากรมาประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

ในวันอาทิตย์ที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น. ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรุณกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภออยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณม)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณม โทร 089-898-2862

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๖๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๖ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเรียนเชิญประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

เรียน นางสาวสมปอง หาพรต อสม.หมู่ ที่ ๓ บ้านป้อม

ด้วย ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภพระนครศรีอยุธยา

ตามที่คณะวิทยากร ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ และตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ให้ชาวบ้าน บ้านป้อม หมู่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๖-วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๖ ความทราบแล้วนั้น เพื่อให้งานประดิษฐ์ยางรถยนต์เป็นชุดเฟอร์นิเจอร์มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงขอ นัดท่านมาประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในวันอาทิตย์ที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น. ณ โรงเรียนวัดพระงาม(อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แมชีกฤษณา รักษาไฉน)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แมชีกฤษณา รักษาไฉน โทร 089-898-2862

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๗๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๖ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเรียนเชิญประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

เรียน นางสาวศิริพร ยศบุญเรือง อสม.หมู่ ที่ ๓ บ้านป้อม

ด้วย ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ตามที่คณะวิทยากร ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ และตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ให้ชาวบ้าน บ้านป้อม หมู่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๖-วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๖ ความทราบแล้วนั้น เพื่อให้งานประดิษฐ์ยางรถยนต์เป็นชุดเฟอร์นิเจอร์มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงขอนัดท่านมาประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในวันอาทิตย์ที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น. ณ โรงเรียนวัดพระงาม(อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาไฉน)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาไฉน โทร 089-898-2862

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๗๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๖ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเรียนเชิญประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ

เรียน นางสาวจันทนา จันทรวีชีวิต อสม.หมู่ที่ ๒ บ้านมะขามเทศ

ด้วย ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ทำแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยแผนงานดังกล่าว ประกอบด้วยโครงย่อย ๒ โครงการ

ย่อย ๑ การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๒ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าสัมมาชีพตามแนวพุทธจากขยะรีไซเคิลของโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ตามที่คณะวิทยากร ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ และตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ให้ชาวบ้าน บ้านป้อม หมู่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๖-วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๖ ความทราบแล้วนั้น เพื่อให้งานประดิษฐ์ยางรถยนต์เป็นชุดเฟอร์นิเจอร์มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงขอนัดท่านมาประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในวันอาทิตย์ที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น. ณ โรงเรียนวัดพระงาม(อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภออยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาไฉน)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาไฉน โทร 089-898-2862

ภาคผนวก จ

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. กำหนดการกิจกรรมการเรียนรู้การทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์

กำหนดการ

กิจกรรมการเรียนรู้การทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์

ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ต. บ้านป้อม อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา

วันเสาร์ที่ 11 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566

12.50-13.00 น.	ลงทะเบียนและสแกน QR Code เข้าไลน์กลุ่ม ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย พร้อมเพรียงกัน ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ)
13.00-13.10 น.	กล่าวเปิดโครงการวิจัย ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา-อาทิพย์
13.10-13.20 น.	หัวข้อ ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน โรงเรียนวัดพระงาม นายอาทร ทาสียา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ)
13.30-14.00 น.	หัวข้อ ความเป็นมาและวิธีการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ พ.จ.อ.ไชยรัตน์ วรรณอุบล ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคื่น พร้อมด้วยทีมงานวิทยากร
14.00-16.30 น.	ภาคปฏิบัติฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ผู้เข้าร่วมโครงการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ร่วมกับทีมงานวิทยากร

วันอาทิตย์ที่ 12 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566

13.00-13.30 น.	เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พ.จ.อ.ไชยรัตน์ วรรณอุบล พร้อมด้วยทีมงานวิทยากร คณะผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมโครงการ
13.30-16.30 น.	ภาคปฏิบัติฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ผู้เข้าร่วมโครงการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ร่วมกับทีมงานวิทยากร
16.31-16.50 น.	กล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึก ผศ.พิเศษ ดร. อรชร ไกรจักร หัวหน้าชุดโครงการวิจัย
16.50-17.00 น.	ถ่ายภาพร่วมกัน

หมายเหตุ: กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

กำหนดการ

พิธีปิดโครงการวิจัย

การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ โดยใช้ขยะรีไซเคิล ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
เป็นฐาน ในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา
วันที่ 9 เมษายน 2566 ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ)
ต. บ้านป้อม อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา

13.00 น.	ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย พร้อมเพรียงกัน ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ)
13.00-13.10 น.	กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ผศ.พิเศษ ดร. อรรถ ไกรจักร หัวหน้าชุดโครงการวิจัย
13.10-13.30 น.	กล่าวให้กำลังใจในการสร้างอาชีพเกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ พ.จ.อ.ไชยรัตน์ วรรณอุบล ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน คุณพิมพ์วัลย์ศรี เรืองศรี นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ
13.30-13.40 น.	มอบวุฒิบัตร พ.จ.อ.ไชยรัตน์ วรรณอุบล ปลัดเทศบาลตำบลม่วงคัน
13.40-14.10 น.	กล่าวขอบคุณทีมงานโครงการวิจัย ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการ นายอาทร หาสีลา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ)
14.10-14.30 น.	กล่าวให้โอวาท พระมหาอาทร จิตตสุโก
14.30 น.	ถ่ายภาพร่วมกัน

หมายเหตุ: กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

ภาคผนวก ข

การปฏิบัติการวิจัยและลำดับการดำเนินงาน

1

Check list การปฏิบัติการวิจัยและลำดับการดำเนินงาน

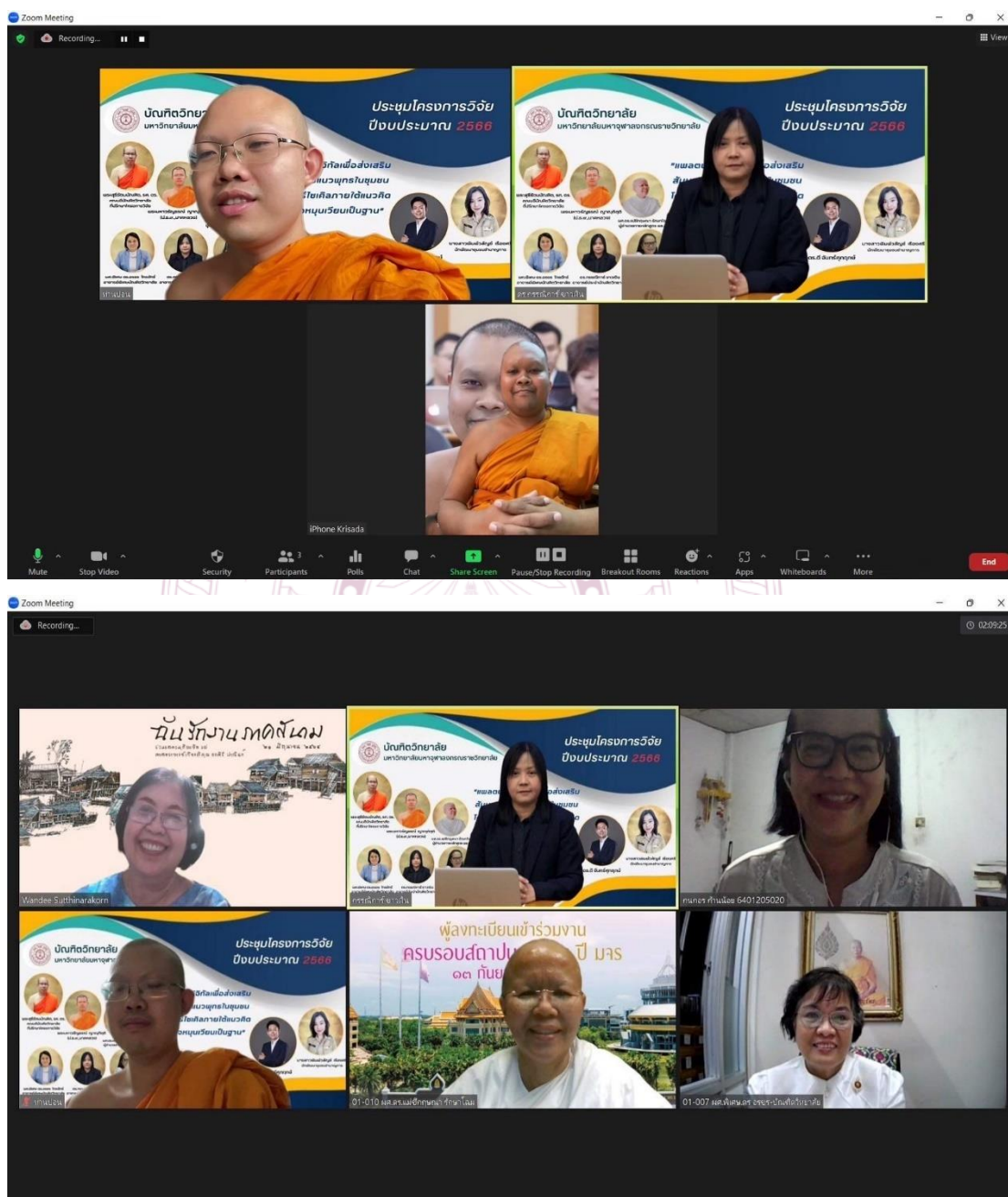
แผนงานวิจัย แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิล
จากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน ปีงบประมาณ 2566
ณ โรงเรียนวัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

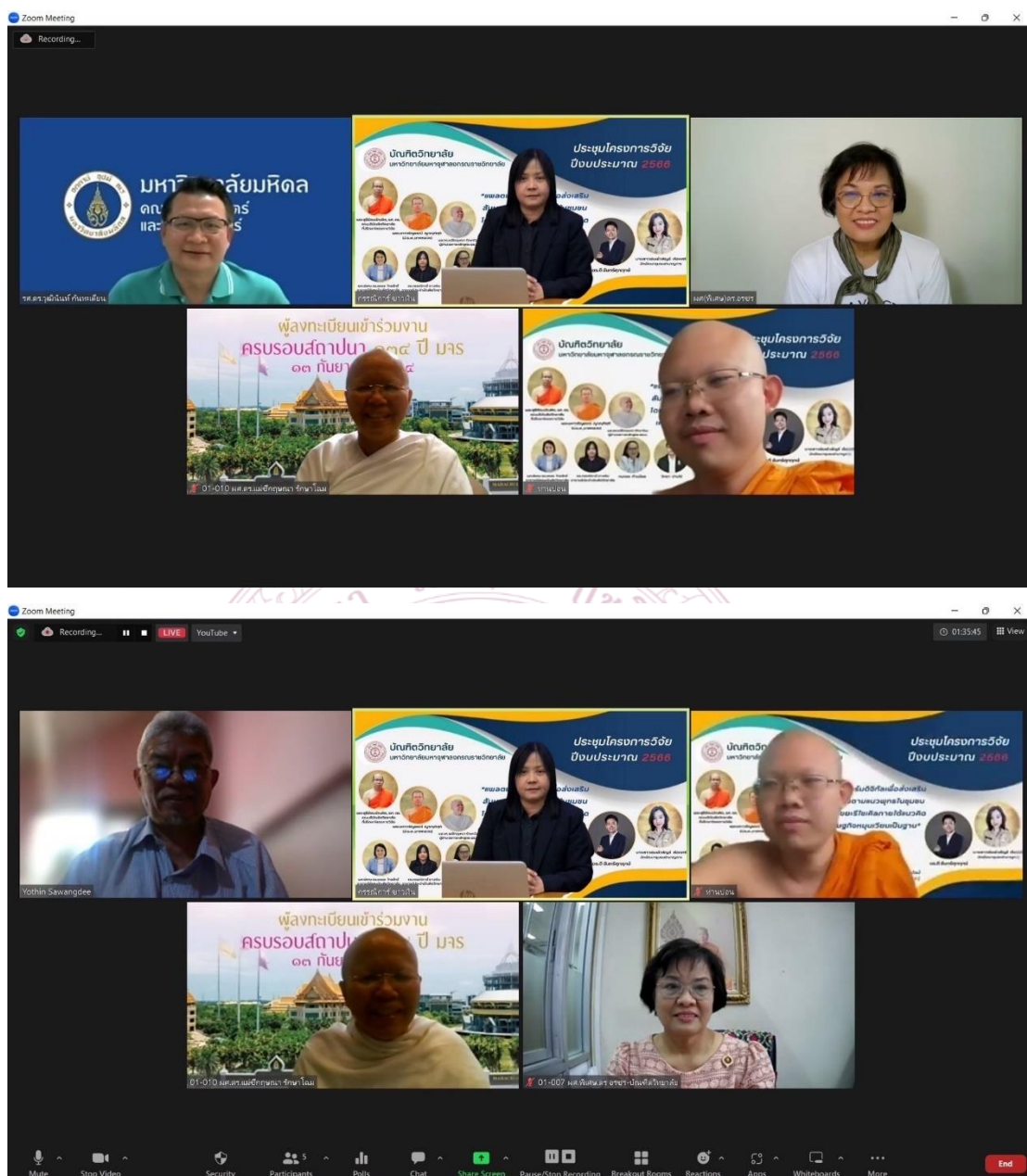
ลำดับ	ลำดับการดำเนินงาน	วันดำเนินการ โดยประมาณ	ดำเนินการ แล้วกา ✓
1	คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพ	3-13 ก.พ.66	✓
2	คณะผู้วิจัยและตัวแทนชาวบ้านศึกษาดูงานการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ณ เทศบาลตำบลม่วงคื่น อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง	วันพฤหัสบดี 9 ก.พ.66	✓
3	คณะผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับปลัดเทศบาลตำบลม่วงคื่น และติดต่อประสานกับผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม เพื่อบริหารงานวันเวลาจัดกิจกรรมสอนสัมมาชีพ ณ โรงเรียนวัดพระงาม โดยจะต้องให้วันเวลาของทั้งสองฝ่ายตรงกัน	ภายในวันจันทร์ 20 ก.พ. 66	✓
4	คณะผู้วิจัยขอคำแนะนำในการจัดซื้ออุปกรณ์ทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากปลัดเทศบาลตำบลม่วงคื่น พร้อมกับจดบันทึกรายการอุปกรณ์ที่จะต้องจัดซื้อ และดำเนินการซื้ออุปกรณ์ดังกล่าว	ภายในวันจันทร์ 20 ก.พ. 66	✓
5	คณะผู้วิจัยจัดทำป้ายไวนิลเพื่อใช้ในวันสอนสัมมาชีพ ณ โรงเรียนวัดพระงาม พร้อมกับจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่มสำหรับวิทยากรและอาสาสมัครที่เข้าร่วมงาน	ภายในวันศุกร์ 24 ก.พ. 66	✓
6	คณะผู้วิจัยเปิดรับสมัครผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม 2 คน เพื่อทำหน้าที่บันทึกภาพกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	ภายในวันศุกร์ 24 ก.พ. 66	✓
7	คณะผู้วิจัยเปิดรับสมัครชาวบ้านเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพ	ภายในวันอาทิตย์ 26 ก.พ. 66	✓
8	คณะผู้วิจัยสำรวจความต้องการด้านตลาดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์โดยส่ง Google form ให้กลุ่มสังคมออนไลน์ของจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดอยุธยา (400 คน)	ภายในวันศุกร์ 10 มี.ค. 66	
9	การจัดกิจกรรมสอนสัมมาชีพ “การทำชุดเฟอร์นิเจอร์ด้วยยางรถยนต์” โดยปลัดเทศบาลตำบลม่วงคื่นเป็นผู้ให้ความรู้แก่อาสาสมัคร (2 วัน)	วันเสาร์-อาทิตย์ 11-12 มี.ค. 66	✓
10	คณะทีมงานถ่ายทำคลิปสินค้าลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม (ครั้งที่ 1) ในการจัดกิจกรรมสอนสัมมาชีพ “การทำชุดเฟอร์นิเจอร์ด้วยยางรถยนต์”	วันอาทิตย์ 12 มี.ค.66	✓
11	กลุ่มอาสาสมัครดำเนินการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ด้วยตนเอง (ประมาณ 13 วัน)	13-25 มี.ค.66	✓
12	การจัดกิจกรรมสอนสัมมาชีพ “การตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ที่ทำมาจากยางรถยนต์” โดยปลัดเทศบาลตำบลม่วงคื่น เป็นผู้ให้ความรู้แก่กลุ่มอาสาสมัคร	วันอาทิตย์ 26 มี.ค. 66	✓

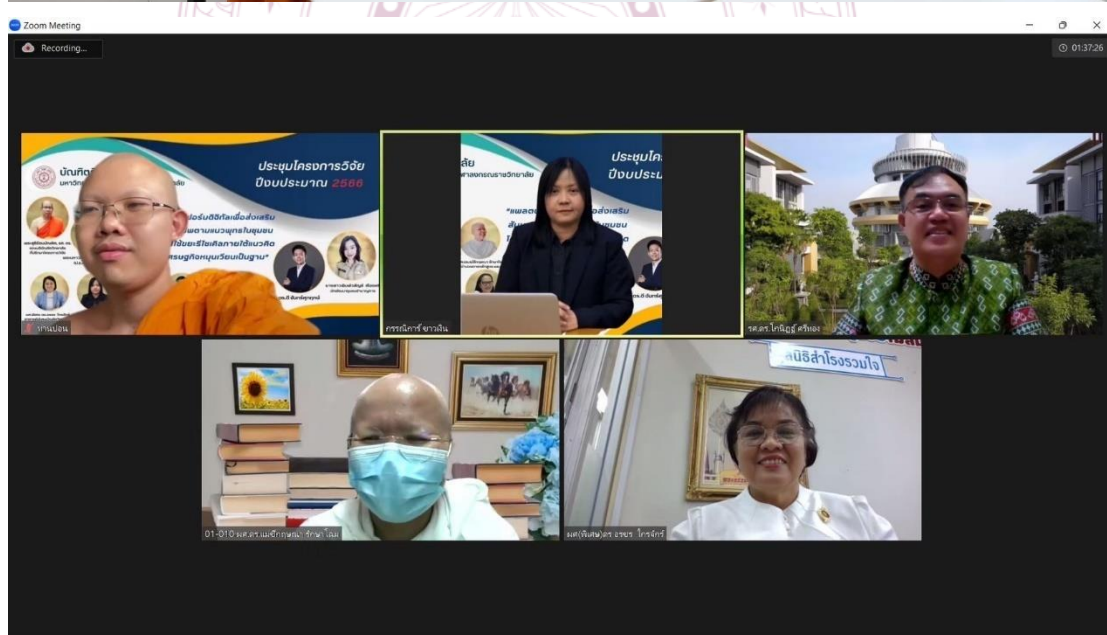
ลำดับ	ลำดับการดำเนินงาน	วันดำเนินการ โดยประมาณ	ดำเนินการ แล้วกา ✓
13	คณะทีมงานถ่ายทำคลิปสินค้าลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม (ครั้งที่ 2) ในการจัดกิจกรรมสอนสัมมนาชีพ “การตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ที่ทำมาจากยางรถยนต์”	วันอาทิตย์ 26 มี.ค. 66	✓
14	กลุ่มอาสาสมัครสร้างช่องทางการจำหน่ายสินค้า (Facebook Fanpage)	ภายในวันอาทิตย์ 26 มี.ค. 66	✓
15	กลุ่มอาสาสมัครดำเนินการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ด้วยตนเอง (ประมาณ 13 วัน)	27 มี.ค. – 8 เม.ย. 66	✓
16	ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำคลิปสอนวิธีการทำคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการนำเสนอสินค้า แก่กลุ่มอาสาสมัครผ่าน Zoom Meeting	26, 28, 30 มี.ค. 66	✓
17	-การจัดพิธีมอบประกาศนียบัตรให้แก่กลุ่มอาสาสมัคร ณ โรงเรียนวัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา -การประเมินผลด้วยเกณฑ์ประเมินสัมมนาชีพตามแนวพุทธ	วันอาทิตย์ 9 เม.ย. 66	✓
18	กลุ่มอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ชุดเฟอร์นิเจอร์ผ่านช่องทางการจำหน่าย (Facebook Fanpage)	วันอาทิตย์ 9 เม.ย. 66	✓
19	กลุ่มอาสาสมัครสรุปการขายสินค้าแบบ Onsite และ Online	ภายในวันเสาร์ ที่ 20 พ.ค. 66	✓
20	กลุ่มอาสาสมัครติดต่อกัน Event เพื่อนำสินค้าเข้าไปแสดงและจำหน่ายโดยให้ประชาชนที่มาชมสินค้าประเมินสินค้าผ่าน Google form	ภายในวันเสาร์ ที่ 20 พ.ค. 66	✓
21	คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติการวิจัย ณ โรงเรียนวัดพระงาม แล้วเขียนรายงานการวิจัย เขียนบทความวิจัย ทำชุดความรู้ และคลิปวิดีโอเพื่อส่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์		✓

ภาคผนวก ข

ภาพถ่ายระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคผนวก ณ

ภาพถ่ายระหว่างการสะท้อนผลจากการปฏิบัติการวิจัย

ภาคผนวก ก

หนังสือผู้ใช้ผลประโยชน์จากการวิจัย

แบบ สท.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่.....

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า นายภาณุ ทาเลีย ตำแหน่ง ผอ.โรงเรียนวัดพระงามชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน โรงเรียนวัดพระงามที่อยู่ หมู่ ๖ ต.หนองปรือโทรศัพท์ 0822399932 โทรสาร.....

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา” ภายใต้ชุดโครงการวิจัย แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนโดยใช้ขยะรีไซเคิลจากโครงการเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร รศ. ดร. ผศ. พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร และ พระมหาวิญญูธรรม □ านกิตติ

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☒ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☒ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ 10 พ.ค. 2566 จนถึง 9 พ.ค. 2567 ซึ่งการนำ
ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

ได้ทราบเกี่ยวกับพระอรหันต์ โดยนำมาประดิษฐ์ สิ่งของเครื่องใช้ให้เกิดประโยชน์
เกิด ความรู้และการอนุรักษ์ โรงเรียนวัดพระงาม และชุมชน จึงรณรงค์มาประกอบ
เป็นผลิตภัณฑ์เสริม และทำให้อะไรในครัวเรือน

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นายภาณุ ทาเลีย)ตำแหน่ง ผอ.โรงเรียนวัดพระงาม

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก ก

ใบรับรองการตีพิมพ์บทความวิจัย

JRA04

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๔)/๑๕๕๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง แจ้งผลการพิจารณาบทความ

เรียน พระมหาสมปยุต วุฑฒิกโร, คุณอรชร ไกรจักร์ และพระมหาวัชรธรรณ ญาณกิตติ

ตามที่ท่านได้ส่งบทความ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน” เพื่อตีพิมพ์
ในวารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นั้น

อนึ่ง วารสารวิจัยวิชาการ จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่ ๑ วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของศูนย์
ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI พ.ศ. ๒๕๖๓-
๒๕๖๗ โดยมีการประเมินคุณภาพโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) ในรูปแบบที่ผู้
พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา
บทความ (Double-blind Peer Review) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน ๓ รูป/ท่าน

บัดนี้กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาบทความดังกล่าวแล้ว เห็นควรตีพิมพ์ในวารสาร
วิจัยวิชาการ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗) กองบรรณาธิการขอขอบคุณที่ท่านได้ให้เกียรติส่ง
บทความมาเข้าสู่กระบวนการพิจารณา และหวังว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เช่นนี้อีกในอนาคต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)
บรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ

ISSN (Online) ๒๖๗๒-๙๙๖๒

โทร. ๐๙๙-๒๙๖๙๒๒๙

การเผยแพร่บทความ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra><https://www.facebook.com/journal.jra/>

ภาคผนวก ก

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

Guidelines for Development of Right Livelihood According to Buddhism in the Community

พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร¹ อรชร ไกรจักร² และพระมหาวรณัฐ ญาณกิตติ³

Phramaha Somboon Uddhikaro, Orachon Kraichakr and
Pramaha Warantorn Yanakitti

Received: May 04, 2023

Revised: June 04, 2023

Accepted: June 13, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการสัมมาชีพและหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงเอกสาร ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 รูป/คน ตามกลยุทธ์การคัดเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักการสัมมาชีพ มี 3 ข้อ ดังนี้ (1) ความสะอาดทางกาย (2) ความสะอาดทางวาจา (3) ความสะอาดทางใจ ส่วนหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพมี 5 หลักธรรม ดังนี้ (1) หลักธรรมคัมภีร์โลก (2) หลักทศพิธราชธรรม (3) หลักไตรสิกขา (4) หลักอิทธิบาท (5) หลักอริยสัจ 2) แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน มี 4 ขั้น ดังนี้ (1) ทุกข์: การศึกษาสภาพปัญหา ประชาชนชุมชนควรศึกษาสถานการณ์การดำเนินธุรกิจ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ความสามารถในการแข่งขัน และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานธุรกิจ และด้านการตลาด (2) สมุทัย: การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ประชาชนชุมชนควรสำรวจความสนใจด้านอาชีพของชาวบ้าน ควรวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนก่อนสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน (3) นิโรธ: การกำหนดเป้าหมายและวางแผน ประชาชนชุมชนควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน และควรวางแผนการพัฒนาสัมมาชีพ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: phannasomgs@gmail.com, Tel. 086-9925996

อย่างรอบคอบเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ (4) มรรค: การพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน ปราชญ์ชุมชนควรดำเนินการโดยแจ้งให้ชาวบ้านทราบ เปิดรับสมัครชาวบ้านเข้าฝึกอบรม สอนอาชีพแก่ชาวบ้าน มอบหมายงานให้ชาวบ้านฝึกทักษะอาชีพ และสนับสนุนส่งเสริมชาวบ้านให้จัดตั้งกลุ่มอาชีพ

คำสำคัญ: การพัฒนา, ชุมชน, สัมมาชีพ

บทนำ

ปัญหาความยากจนในประเทศไทยเป็นปัญหาระดับชาติที่มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ปัญหาความยากจนในประเทศไทยดังกล่าวมีสาเหตุ 7 ประการ ประกอบด้วย 1) ระบบโครงสร้างแบบยอดแคบฐานกว้าง หมายความว่า คนรวยก็รวยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนคนจนก็จนแทบล้มตายลำบากไม่ได้ 2) ประชาชนติดสุรา ติดการพนันโดยเฉพาะการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล 3) ระบบการศึกษาสอนให้นักเรียนทำตามระบบ แต่ไม่ได้สอนให้นักเรียนคิดด้วยตนเอง นักเรียนจึงไม่ค่อยมีทักษะการใช้ชีวิตเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน 4) ประชาชนหวังพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จนลืมนึกว่า ทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จได้เพราะการลงมือทำ 5) ระบบทุนผูกขาด หมายความว่า พ่อค้ารายย่อยไม่สามารถแข่งขันกับพ่อค้ารายใหญ่ได้ ธุรกิจของพ่อค้ารายย่อยจึงมักจะขาดทุนอยู่เสมอ 6) ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรสำหรับประกอบอาชีพได้รวมถึงไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ 7) หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้จริง (กระทรวง จารุศิริระ, 2562) นอกจากนี้ ปัญหาความยากจนส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดโอกาสทางการศึกษา และความยากจนที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ (จากรุ่นสู่รุ่น) หมายความว่า พ่อแม่ก่อหนี้ไว้ เมื่อพ่อแม่เสียชีวิตลูกต้องมาใช้หนี้แทนพ่อแม่ (Moneybuffalo, 2565) ฐานเศรษฐกิจ (2565) ได้เปิดเผยข้อมูลว่า 10 จังหวัดลำดับต้น ๆ ที่มีคนจนมากที่สุด ในปี พ.ศ. 2565 ประกอบด้วย 1) เชียงใหม่ มีจำนวนคนจน 52,928 คน คิดเป็นสัดส่วน 5.36% 2) บุรีรัมย์ มีจำนวนคนจน 45,356 คน คิดเป็นสัดส่วน 4.41% 3) เชียงราย มีจำนวนคนจน 42,140 คน คิดเป็นสัดส่วน 5.42% 4) นครศรีธรรมราช มีจำนวนคนจน 36,941 คน คิดเป็นสัดส่วน 4.30% 5) อุตรธานี มีจำนวนคนจน 36,931 คน คิดเป็นสัดส่วน 3.70% 6) น่าน มีจำนวนคนจน 35,949 คน คิดเป็นสัดส่วน 10.97% 7) เพชรบูรณ์ มีจำนวนคนจน 35,548 คน คิดเป็นสัดส่วน 5.00% 8) นครราชสีมา มีจำนวนคนจน 32,144 คน คิดเป็นสัดส่วน 1.87% 9) ชัยภูมิ มีจำนวนคนจน 29,845 คน คิดเป็นสัดส่วน 3.64% 10) ศรีสะเกษ มีจำนวนคนจน 28,892 คน คิดเป็นสัดส่วน 3.08%

ปัญหาความยากจนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำสูง ประชาชนไม่มีความเสมอภาคและไม่มีความเท่าเทียมกัน จนมีผู้กล่าวสำนวนนี้ว่า “รวยกระจุก จนกระจาย” (ณัฐภัทร์ กิ่งเนตร, พรชนก เทพขาม และณัฐนรี มณีจักร, 2562) แม้รัฐบาลจะกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ถึง 13 ฉบับแล้วก็ตาม แต่ประชาชนโดยส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังลำบากยากจน ดังนั้น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2561) เล็งเห็นผลกระทบจากปัญหาความยากจน จึงได้กำหนดโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้แนวคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” และได้นำเสนออาชีพทางเลือกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ อาชีพเกษตร

ผสมผสาน อาชีพพนวดแผนไทย อาชีพขายอาหาร อาชีพช่างซ่อมรองเท้า/ช่างเย็บผ้า จะอย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้เปิดเผยข้อมูลการสำรวจหนี้ครัวเรือนจากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 1,350 คน พบว่า มีหนี้ครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 501,711 บาท ต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงที่สุดนับตั้งแต่ที่เคยสำรวจภาวะหนี้สินครัวเรือน ส่วนสาเหตุการเป็นหนี้มาจากค่าครองชีพที่ปรับตัวสูงขึ้น รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย การผ่อนสินค้าที่เกินความจำเป็น และการว่างงาน (อนงนาฏ สิทธิคง, 2565) ปัญหาหนี้สินของประชาชนดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่ประสบปัญหาภาวะยากจนจนกระทั่งต้องไปกู้เงินเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายภายในครัวเรือน

เมื่อพิจารณาเฉพาะชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ชนบท พบว่า ชุมชนในชนบทประสบปัญหาต่าง ๆ ประกอบด้วย ปัญหาความยากจน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการขาดแคลนงานทำ ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรเพื่อการผลิต (นวัโชค อุ่นเวียง, 2564) ปัญหาเหล่านี้ทำให้ประชาชนในชนบทมีคุณภาพชีวิตไม่ค่อยดี มีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ดังนั้น ในวงการพุทธศาสนศึกษา (Buddhist Studies) นักวิชาการจึงพยายามเสนอหลักธรรมสำหรับพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “หลักธรรมกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง” พบว่า การพัฒนาชุมชนเพื่อยกระดับชุมชนสู่ความเป็นชุมชนเข้มแข็งจะต้องนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ดังนี้ 1) จักร 4 ทิฐุธัมมิกกัตถประโยชน์ 4 อิทธิบาท 4 พล 5 เป็นหลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนาชุมชนให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2) สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ใช้ในการสงเคราะห์คนในชุมชน 3) อคติ 4 พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารปกครองชุมชน 4) ขรรวาสธรรม 4 เป็นหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน และต้นทุนทางภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนและในขณะเดียวกัน ทาริตา แต่งเส้ง ญัฐวิภา ทองรุ่ง และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2020) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ” พบว่า การพัฒนาชุมชนมีความสำคัญเพราะเป็นการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมและปัญหาความยากจนให้น้อยลง ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมจากหลากหลายภาคส่วน ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน นักวิชาการ และองค์กรธุรกิจ ดังนั้น การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนของท้องถิ่นมี 5 ประเด็น คือ 1) การจัดการชุมชนบนวิถีแห่งความเป็นจริง 2) การจัดการชุมชนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต 3) การจัดการชุมชนบนพื้นฐานความถูกต้อง 4) การจัดการชุมชนบนพื้นฐานความสบายใจ 5) การจัดการชุมชนบนพื้นฐานความสามัคคี การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธให้ครบทั้ง 5 ประเด็นดังกล่าว จะทำให้ประชาชนในชุมชนเป็นคนดี ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีความขยันในการหาทรัพย์ รู้จักแบ่งปัน และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน นอกจากนี้ พระมหาภาธร อาภาโร (อินทะพูล) และพลวัฒน์ สีทา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ” พบว่า การนำหลักสาราณียธรรมมาบูรณาการร่วมกับการพัฒนาชุมชน จะส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือประชาชนด้วยความจริงใจ แสวงหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ตั้งความปรารถนาดีต่อชุมชน ไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน และจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นตรงกันกับชุมชน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยแลเห็นช่องโหว่ของงานวิจัย (Research Gap) ดังกล่าวว่า ผลการศึกษาของทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์ เป็นการนำเสนอหลักธรรมแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามเท่านั้น หากประชาชนไม่ปฏิบัติตาม การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ส่วนผลการศึกษาของทริตา แดงเส็ง ญัฐวิภา ทองรุ่ง และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ เป็นการนำเสนอแนวทางการจัดการชุมชนตามหลักพระพุทธศาสนาเท่านั้น นอกจากนี้ ผลการศึกษาของพระมหาภาธร อาภาธโร (อินทะพูล) และพลวัฒน์ สีทา เป็นการเสนอแนวทางการนำหลักสาราณียธรรมลงไปประยุกต์ใช้ในชุมชนเท่านั้น แต่งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นไม่ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติเลย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาหลักการสัมมาชีพ หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ และแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน เพราะคณะผู้วิจัยเห็นประโยชน์อย่างชัดเจนว่า ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นตะเกียงส่องทางในการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนให้กับนักพัฒนาชุมชน ปราชญ์ชุมชน และนักวิจัยเชิงปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหลักการสัมมาชีพและหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาวิจัยที่มุ่งอธิบายความจริง หรือสภาพการณ์อย่างลึกซึ้งในกระบวนการวิจัยเพื่อค้นหาความจริง (Belenky, 1992 อ้างถึงในวรรณดี สุทธิธารกร, 2562) ฉะนั้น คณะผู้วิจัยจึงใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาหลักการสัมมาชีพ หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ และแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structural interview) คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) 7 รูป/คน ตามกลยุทธ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) 5 ขั้นตอน (Lodico, M.G., Spaulding, D.T. & Voegtler, K.H., 2006, อ้างถึงในภัทรพร เกษสังข์, 2559) ดังนี้ 1) เตรียมข้อมูลและจัดระบบข้อมูลด้วยการนำเทปสัมภาษณ์ไปถอดออกมาเป็นตัวอักษรพร้อมกับจัดหมวดหมู่ข้อมูล 2) ทบทวนและสำรวจข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อทราบว่า ข้อมูลดังกล่าวเพียงพอต่อการวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัยหรือไม่ 3) อ่านข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พร้อมกับลงรหัสข้อมูล 4) อ่านทบทวนข้อมูลอีกครั้งพร้อมกับกำหนดประเด็นใหญ่ โดยนำประเด็นดังกล่าวมาเป็นโครงสร้างในการเขียนรายงานผลการวิจัย 5) เขียนรายงานผลการวิจัยตามประเด็นที่กำหนด ร้อยเรียงเนื้อหาในเชิงพรรณนา พร้อมกับยกคำพูดมาอ้างอิงโดยใช้เครื่องหมาย quotation (" ") เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นตามหลักการเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. การวิจัยเชิงเอกสาร เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาเอกสาร หนังสือ รายงานต่าง ๆ เพื่อค้นหาองค์ความรู้ใหม่ (อาภา วรรณฉวี, 2564) ฉะนั้น คณะผู้วิจัยจึงใช้การวิจัยเชิงเอกสาร โดยดำเนินการตาม 5 ขั้นตอน (Elise, W. & Richard, W., 2013) ดังนี้ 1) กำหนดเกณฑ์หรือคุณสมบัติของเอกสารที่จะนำมาวิเคราะห์ โดยเอกสารที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ พระไตรปิฎก และหนังสือที่เกี่ยวข้อง 2) รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมมาชีพ 3) ระบุประเด็นสำคัญที่จะวิเคราะห์ ซึ่งประเด็นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ หลักการสัมมาชีพ หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ และแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน 4) สืบหาเนื้อหาในเอกสาร หนังสือที่รวบรวมไว้เพื่อค้นหาข้อความที่สอดคล้องกับประเด็นที่กำลังศึกษาวิจัย 5) วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาหลักการสัมมาชีพและหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ พบว่า สัมมาชีพ คือ อาชีพที่สะอาดบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มีหลักการ 3 ข้อ ดังนี้ 1) ความสะอาดทางกาย คือ การไม่ฆ่าสัตว์ เพื่อจำหน่าย การไม่ลักทรัพย์ของบุคคลอื่น การไม่ประกอบอาชีพที่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม การไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย การไม่ประกอบมิจฉวนฉิชา ได้แก่ การค้าขายสัตว์ การค้าขายสุรา การค้าขายอาวุธ การค้าขายยาพิษ การค้ามนุษย์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 22) 2) ความสะอาดทางวาจา คือ การไม่พูดเท็จ การไม่พูดเลียบเคียง การไม่พูดหวานล่อมเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 14, 2539) 3) ความสะอาดทางใจ คือ การไม่เอาใจเอาเปรียบบุคคลอื่น การไม่โลภ การไม่มีอคติ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น ความละอายเกรงกลัวต่อบาป การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การส่งเสริมเกื้อกูลบุคคลอื่น การใช้ปัญญาในการสร้างสรรค์อาชีพและแก้ไขปัญหา การบริหารชีวิตอย่างสมดุลในท่ามกลางคน ธรรมชาติ และความเชื่อ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“สัมมาชีพ คือสิ่งที่ตรงกันข้ามกับมิจฉวนฉิชา มิจฉวนฉิชา คือ การค้าขายที่ผิด ค้าขายพวกสุรา ค้าขายของมีนเมา ค้ามนุษย์” (โกนิจฐ์ ศรีทอง, 2566, 8 กุมภาพันธ์)

“สัมมาอาชีวะ คือการใช้ชีวิตชอบไม่ผิดศีลธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สัมมาอาชีวะต้องไม่เบียดเบียน ต้องไม่คิดมิชอบ ต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น คือการไม่เบียดเบียนมี 3 ทาง คือ มโนกรรม วจีกรรม และกายกรรม” (ประเวศ อินทองปาน, 2566, 13 กุมภาพันธ์)

“หลักสัมมาอาชีพคือความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน เกือบอม มัธยัสถ์ ทำงานเลี้ยงชีวิตเพื่อให้ได้ผลตอบแทนตามความเหมาะสม ไม่โลภ มีหิริโอตตปัส คือ ความละอายต่อบาป” (โยธิน แสงดี, 2566, 7 กุมภาพันธ์)

“สัมมาอาชีพ หมายถึง การเลี้ยงชีพที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม คำว่าสัมมาอาชีพในเชิงหลักธรรมะ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การทำอาชีพที่เคารพต่อสิ่งแวดล้อม ไม่เอาชนะ ไม่ทันสมัยเกินไป จนไปเบียดเบียนธรรมชาติ” (วรรณดี สุทธินรากร, 2556, 9 กุมภาพันธ์)

คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า หลักการสัมมาชีพครอบคลุมกาย วาจา ใจ โดยมีใจเป็นประธาน เพราะเมื่อจิตใจมีความละเอียดรอบาปทุจริต กาย และวาจาก็จะไม่เป็นไปเพื่อการเบียดเบียนตนเอง บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่า สัมมาชีพในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่ทำได้ด้วยการใช้ชีวิตบนหลักศีลธรรม ไม่ใช่เรื่องการประกอบอาชีพสุจริตเพียงอย่างเดียว

ส่วนหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ มี 5 หลักธรรม ดังนี้

1) หลักธรรมคัมภีร์โลก ได้แก่ (1) หิริ คือ ความละเอียดรอบาป (2) โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวรอบาป (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 23, 2539) บุคคลที่มีหิริโอตตัปปะประจำใจ จะเป็นผู้มีกายวาจาใจสะอาด มีความละเอียดรอบาป มีมโนธรรมสำนึก ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกงบุคคลอื่น ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น และไม่มุ่งหวังกำไรหรือผลประโยชน์เป็นตัวตั้ง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“หลักหิริโอตตัปปะ อย่ายั่วลัถวาป เป็นตัวควบคุมหมดเลย กายสุจริต ก็จะถูกควบคุมด้วย หิริโอตตัปปะ แล้วมันจะเกิดสำนึกและตระหนักว่า สิ่งที่เรากระทำ ต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ไม่ทำให้ตัวเองเดือดร้อน ไม่ใช่หวังแค่มุ่งผลว่าจะได้ผลกำไร” (วุฒินันท์ กันตเตียน, 2566, 4 กุมภาพันธ์)

2) หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกรรมหรือหัวใจเศรษฐี ได้แก่ (1) อุดหนุนสัมปทา คือ ความถึงพร้อมด้วยความมั่งคั่ง (2) อารักขสัมปทา คือ ความถึงพร้อมด้วยการรู้จักเก็บออม (3) กัลยาณมิตตตา คือ การคบคนดีเป็นเพื่อน (4) สมชีวิตา คือ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 23) บุคคลที่ดำเนินชีวิตบนหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกรรม จะทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร ประหยัดมัธยัสถ์ ใช้จ่ายอย่างพอประมาณ ไม่คบคนชั่ว ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“หัวใจเศรษฐี อุ อา กา สะ หมายถึง พร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร คนไม่ว่าจะทำอาชีพอะไร ซึ่งเราคิดว่าเป็นสัมมาชีพ แล้วทำอย่างนี้ ผมว่าไม่อดตาย” (โกนิษฐ์ ศรีทอง, 2566, 8 กุมภาพันธ์)

3) หลักไตรสิกขา ได้แก่ (1) ศีล คือ การรักษาพระบัญญัติ กฎหมาย กติกาสังคม (2) สมาธิ คือ การอบรมจิตใจให้มีความสงบมีคุณธรรมประจำใจ (3) ปัญญา คือ การศึกษาวิชาการและการปฏิบัติเพื่อรู้แจ้ง (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 20) บุคคลที่ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา จะไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย (ศีล) มีจิตใจดี ทำงานด้วยความขยัน ยึดมั่นในหลักความซื่อสัตย์สุจริต (สมาธิ) มีปัญญาในการสร้างสรรค์งาน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (ปัญญา) ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“คนจะประกอบอาชีพอะไรก็ตาม จะต้องมีความบริสุทธิ์ จะต้องสะอาดกาย มีศีล มีกฎระเบียบ มีกฎหมาย เรื่องสมาธิ แต่เราจะไม่พูดเรื่องกรรมฐาน สมาธิที่ผมต้องการ จะสื่อคือเรื่องจิตใจ หมายความว่า จิตใจของคนที่มีสัมมาชีพที่ถูกต้องตามแนวพุทธ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต

จริงใจ มีแนวคิดที่เป็นแนวปัญญา คือแก้ปัญหาได้ สร้างสรรค์ ต่อยอดได้” (มนตรี สิริโรจนานันท์, 2566, 3 กุมภาพันธ์)

4) หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ (1) ฉันทะ คือ การมีใจฝักใฝ่ (2) วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม (3) จิตตะ คือ การมีจิตจดจ่อ (4) วิมังสา คือ การคิดวิเคราะห์ หมั่นพิจารณาหาเหตุผล (พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 35) บุคคลที่นำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงาน เขจะมีใจรักในงาน (ฉันทะ) มีความเพียรพยายาม ทำงานด้วยความบากบั่น (วิริยะ) มีจิตใจจดจ่อกับงานที่ทำ (จิตตะ) และจัดการการทำงานให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ พร้อมกับพิจารณาหาข้อบกพร่องของงาน เพื่อปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น (วิมังสา) (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2565)

5) หลักอริยสัจ 4 ได้แก่ (1) ทุกข์ คือ ความทุกข์ทางกายทางใจ (2) สมุทัย คือ สาเหตุของความทุกข์ (3) นิโรธ คือ ความดับทุกข์ หรือนิพพาน (4) มรรค คือ แนวทางการปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ (พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 35) บุคคลที่นำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เขาจะเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น ไม่คดโกงบุคคลอื่น ยึดมั่นในหลักศีลธรรม มีความเมตตาต่อบุคคลอื่น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“รู้ว่า ทุกข์ คืออะไร ทุกข์กาย ทุกข์ใจ ทุกข์ตัวเอง ทุกข์สังคม เพราะฉะนั้น ในการประกอบอาชีพ ควรเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ควรทำความทุกข์ให้กับคนอื่น เพราะว่าทุกคนไม่ยากให้ใคร โกง เพราะฉะนั้น เมื่อรู้ว่าคนอื่นจะมีความทุกข์ ก็ต้องมีเมตตาต่อเขาด้วย” (ประเวศ อินทองปาน, 2566, 13 กุมภาพันธ์)

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน พบว่า อริยสัจ 4 ประกอบด้วย ทุกข์ คือ การกำหนดรู้ปัญหา สมุทัย คือ การค้นหาสาเหตุของปัญหา นิโรธ คือ การกำหนดเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหา และมรรค คือ การลงมือแก้ไขปัญหา (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2562) เมื่อนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ร่วมกับแนวคิดการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน จึงทำให้ได้แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน ซึ่งมี 4 ขั้นตอนตามกรอบของอริยสัจ ดังนี้

1) ทุกข์: การศึกษาสภาพปัญหา ประชาชนชุมชนเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความชำนาญ ประสบความสำเร็จในอาชีพ และมีจิตอาสาถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชาวบ้าน โดยประชาชนชุมชนจะมีทีมงาน 4-5 คนเป็นผู้ช่วย (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561) อันดับแรก ประชาชนชุมชนควรศึกษาสถานการณ์การดำเนินธุรกิจ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ความสามารถในการแข่งขัน และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ ควรศึกษาด้านการตลาดในประเด็นต่าง ๆ เช่น ศึกษาผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาด ราคาที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์ ช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน จะอย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ช่องทางจำหน่ายออนไลน์มีความเหมาะสม เพราะสามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชนได้สะดวก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ “การจำหน่ายสินค้าต้องดูตลาด ตลาดในหมู่บ้าน ตลาดในอำเภอ หรือว่าขายออนไลน์ ปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัล ถ้านำไปขายในระบบ

ออนไลน์ คนรุ่นใหม่จะสั่งซื้อได้สะดวก แต่เราต้องโฆษณาสินค้า อธิบายคุณสมบัติและราคา” (ประเวศ อินทองปาน, 2566, 13 กุมภาพันธ์)

2) สมุทัย: การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ลำดับต่อมา ปราชญ์ชุมชนควรสำรวจความสนใจของชาวบ้านในชุมชนเพื่อทราบว่า อาชีพที่จะสอนเป็นที่สนใจของชาวบ้านหรือไม่ นอกจากนี้ ควรวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อทราบว่า อาชีพนั้นเหมาะสมแก่ชาวบ้านในชุมชนหรือไม่ เพราะว่า ชุมชนแต่ละแห่งมีภูมิปัญญา แหล่งทุน วัตถุดิบ สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนจะทำให้ชาวบ้านมีโอกาสประสบความสำเร็จในอาชีพได้ (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561) แม้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “ปราชญ์ชุมชนต้องวิเคราะห์ว่าชุมชนนี้ อาชีพอะไรเหมาะสมที่จะส่งเสริมพวกเขา” (ประเวศ อินทองปาน, 2566, 13 กุมภาพันธ์)

3) นิโรค: การกำหนดเป้าหมายและวางแผน ปราชญ์ชุมชนควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสมาชิกในชุมชน โดยปราชญ์ชุมชนอาจจะกำหนดเป้าหมายที่ไม่สูงเกินไป เช่น เป้าหมายคือการสร้างอาชีพเสริมให้กับชาวบ้านหรือสร้างความมั่นใจในการประกอบอาชีพเดิมให้กับชาวบ้าน ถัดจากนั้น ปราชญ์ชุมชนควรวางแผนการพัฒนาสมาชิกเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ และควรวางแผนอย่างรอบคอบ เพราะหากแผนที่วางไว้เกิดข้อผิดพลาด ย่อมส่งผลกระทบต่อชาวบ้านอย่างแน่นอน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“การสร้างสมาชิก การเพิ่มให้มีอาชีพทางเลือกอีกอาชีพหนึ่ง เขาอาจจะมียู่แล้วก็ไม่ใช่ไร เราไปเพิ่มความมั่นใจให้เขาอีก” (โยธิน แสงดี, 2566, 7 กุมภาพันธ์)

“ก่อนลงมือทำอะไร มันต้องคิดร่วมกัน เอาความเป็นพี่น้องมาเกาะเกี่ยวกัน คิดเยอะ ๆ แล้วก็ออกแบบเยอะ ๆ เวลาทำ จะต้องไม่ผิดพลาด เพราะว่าชาวบ้านเรียนรู้บ่อยไม่ได้ เขาไม่มีเวลาเขาลำบากอยู่แล้ว” (วรรณดี สุทธินรากร, 2556, 9 กุมภาพันธ์)

4) มรรค: การพัฒนาสมาชิกในชุมชน มี 4 ขั้นตอน โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

(1) การแจ้งให้ทราบ ก่อนที่ปราชญ์ชุมชนจะสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน ควรแจ้งให้ชาวบ้านทราบก่อนว่า ตนจะเข้ามาสอนอาชีพและจะร่วมสู่เคียงบ่าเคียงไหล่ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ “แจ้งให้ทราบว่า เราจะเข้ามาร่วมงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับเขา นั่นก็คือ Inform หรือแจ้งให้เขาทราบนั่นเอง” (โยธิน แสงดี, 2566, 7 กุมภาพันธ์)

(2) การเปิดรับสมัครชาวบ้านเข้าฝึกอบรม ปราชญ์ชุมชนควรรับสมัครชาวบ้านที่มีความสนใจเข้าฝึกอบรมอาชีพ และไม่ควรกำหนดกฎเกณฑ์ในการรับสมัครเพราะจะเป็นการปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาทักษะอาชีพของชาวบ้าน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ “ปล่อยให้ทุกคนได้เดินทางบน Way ของตัวเอง เราต้องพบความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะทุกคนก็ต้องหา Way ที่จะเติบโตแบบปัจเจก” (วรรณดี สุทธินรากร, 2556, 9 กุมภาพันธ์)

(3) การสอนอาชีพแก่ชาวบ้าน ปราชญ์ชุมชนควรให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่ชาวบ้าน ควรพาชาวบ้านไปศึกษาดูงานเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับชาวบ้าน รวมถึงควรมอบหมายงานให้ชาวบ้านได้ฝึกปฏิบัติ (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561) นอกจากนี้

ปราชญ์ชุมชนควรแนะนำให้ชาวบ้านประเมินตนเองหรือพิจารณาข้อดีข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ “เราต้องสอนบุคคล ครั้วเรือน ชุมชนที่เราทำงานด้วย ให้รู้จักประเมินผลตนเองภายใต้คำว่า สัมมาชีพ ภายใต้แนวปฏิบัติที่ดี” (โยธิน แสงดี, 2566, 7 กุมภาพันธ์)

(4) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เมื่อชาวบ้านมีทักษะอาชีพแล้ว ปราชญ์ชุมชนควรผลักดันหรือส่งเสริมให้ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อผลิตสินค้าจำหน่าย จะอย่างไรก็ตาม การจัดตั้งกลุ่มอาชีพจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยหลากหลายองค์ประกอบ ได้แก่ ทุน บุคคล การจัดการ และคุณธรรม ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ “การจัดตั้งและพัฒนา กลุ่มสัมมาชีพ ซึ่งเป็นการใช้ความร่วมมือ ทำผลิตภัณฑ์ เพื่อจำหน่าย ก็ต้องดูหลาย ๆ ปัจจัยด้วยกัน บุคคล ทุน การจัดการ คุณธรรม” (ประเวศ อินทองปาน, 2566, 13 กุมภาพันธ์)

อภิปรายผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยดังกล่าวมาอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาหลักการสัมมาชีพและหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ พบว่าสัมมาชีพ คือ อาชีพที่บริสุทธิ์ สะอาดทั้งกายวาจาใจ โดยมีหลักการ 3 ข้อ ดังนี้ 1) ความสะอาดทางกาย คือ การไม่ฆ่าสัตว์เพื่อจำหน่าย การไม่ขโมยทรัพย์สินของบุคคลอื่น การไม่ประกอบอาชีพที่เบียดเบียนตนเอง บุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อม การไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย และการไม่ประกอบมิชฉาฉนชา 2) ความสะอาดทางวาจา คือ การงดเว้นจากการพูดเท็จเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลอื่น 3) ความสะอาดทางใจ คือ การไม่เอาจริงเอาจังกับบุคคลอื่น การไม่มีอคติ การประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การใช้ปัญญาในการสร้างสรรค์อาชีพและแก้ไขปัญหา การบริหารชีวิตอย่างสมดุลในท่ามกลางคน ธรรมชาติ และความเชื่อ ทั้งนี้เพราะหลักการสัมมาชีพที่สมบูรณ์ ควรเป็นหลักการที่ครอบคลุมทั้งกาย วาจา ใจ ดังพุทธพจน์ที่ว่า ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ หากบุคคลมีใจดี เขาจะพูดดีหรือ ทำดีตามไปด้วย (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 25) หมายความว่า บุคคลที่มีใจงดงาม มีความซื่อสัตย์ มีความละเอียดต่อบาป มีปัญญาสร้างสรรค์อาชีพ เขาย่อมไม่พลาด ไปประกอบมิชฉาฉนชาทางกายหรือทางวาจา เช่น การฆ่าสัตว์เพื่อจำหน่าย หรือการพูดโกหกหลอกลวง เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลอื่น เป็นต้น ส่วนหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ มี 5 หลักธรรม ดังนี้ 1) หลักธรรมคัมภีร์ครองโลก ได้แก่ หิริ คือ ความละเอียดต่อบาป โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป 2) หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถสังวัตตนิกธรรมหรือหัวใจเศรษฐี ได้แก่ อุดมฐานสัมปทา คือ ความถึงพร้อมด้วยความขยัน อารักขสัมปทา คือ ความถึงพร้อมด้วยการรู้จักเก็บออม กัลยาณมิตตตา คือ การคบคนดีเป็นเพื่อน สมชีวิตา คือ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง 3) หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล คือ การรักษากฎระเบียบ และข้อปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา สมาธิ คือ การอบรมจิตใจให้มีคุณธรรมประจำใจ ปัญญา คือ การศึกษาวิชาการและการลงมือปฏิบัติเพื่อรู้แจ้ง 4) หลักอิทธิบาท ได้แก่ ฉันทะ คือ ความพอใจในการทำงาน วิริยะ คือ การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร จิตตะ คือ การมีจิตใจจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ วิมังสา คือ การใช้ปัญญาพิจารณาการงานเพื่อสร้างสรรค์และปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น 5) หลัก

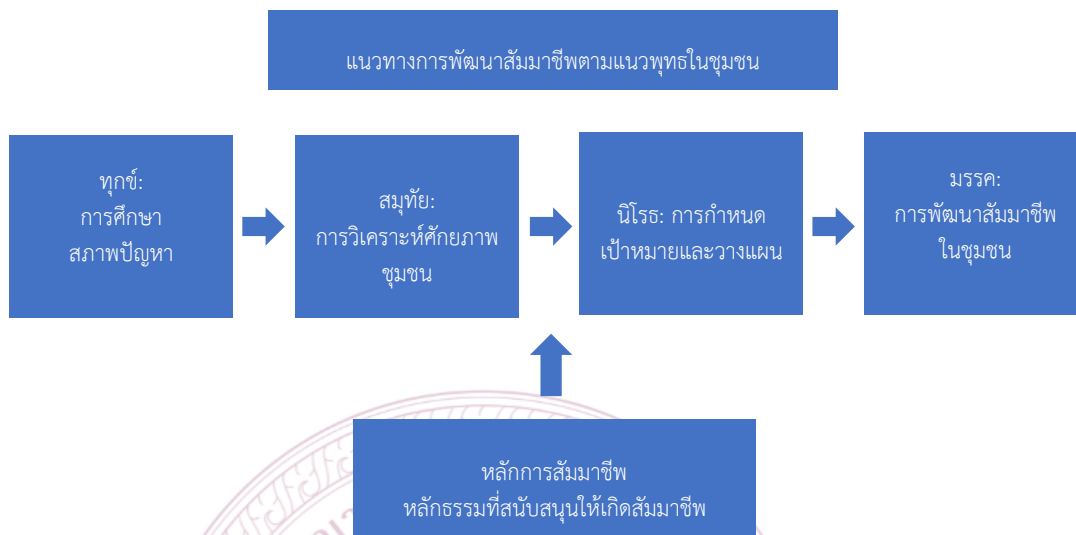
อริยสัจ ได้แก่ ทุกข์ คือ การเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น สมุทัย คือ การไม่คิดถึงบุคคลอื่น นิโรธ คือ การยึดมั่นในหลักศีลธรรม มรรค คือ การปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและมีเมตตาต่อบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนรัฐ สะอาดเอี่ยม, พระมหาเจริญสุข คุณวีโร, พระปราโมทย์ วาทโกวิโท และเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก (2563) พบว่า หลักสัมมาชีพ คือ หลักของอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสังคม และมีรายได้มากกว่ารายจ่าย ในมุมมองของพระพุทธศาสนา หลักสัมมาชีพ คือ การดำรงอยู่ที่ประกอบด้วยความบริสุทธิ์ทางกาย วาจา ใจ ละเว้นจากทุจริตทั้งปวง ไม่ทำความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ดังนั้น หลักพุทธธรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดสัมมาชีพ ประกอบด้วย 1) ศีล 5 ซึ่งเป็นกรอบพื้นฐานของการดำรงชีวิต 2) อธิปไตย 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เอื้อต่อการทำงานทุกประเภท 3) หลักจักร 4 เสาหลักที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง 4) หลักสันโดษ 5) หลักอริยทรัพย์ ซึ่งเป็นหลักที่เริ่มจากความเชื่อที่มั่นคง มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต มีความละเอียด เกรงกลัวต่อทุจริต และมีปัญญาในการแก้ไขปัญหา 6) มรรคมงคล 8 ซึ่งเป็นหลักที่ยึดมั่นความพอเพียงตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา จะอย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของธนรัฐ สะอาดเอี่ยม และคนอื่น ๆ มีความแตกต่างจากผลการวิจัยของคณะผู้วิจัยในประเด็นที่ว่า ผลการวิจัยของคณะผู้วิจัยพบว่า หลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ แต่ผลการวิจัยของธนรัฐ สะอาดเอี่ยม และคนอื่น ๆ กลับพบว่า หลักอริยทรัพย์ หลักจักร 4 และหลักสันโดษ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดสัมมาชีพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบุญสม อนาลโย (ศรีสุข) ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม และพระราชวิมลโมลี (2565) พบว่า หลักสัมมาชีพ คือ การงดเว้นจากมิจฉาชีพทุกชนิด การประกอบอาชีพที่สุจริต ส่วนหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องในการประกอบอาชีพ ได้แก่ 1) หลักอริยมรรค เป็นหลักธรรมที่เกื้อหนุนสัมมาอาชีพ 2) หลักอริยทรัพย์ 3) หลักอธิปไตย เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย 4) ศีล เป็นหลักธรรมที่คุ้มครองกายวาจาให้สงบเรียบร้อย 5) หลักสุจริต เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต 6) หลักกฏฐัมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักธรรมที่เอื้ออำนวยประโยชน์เบื้องต้นแก่มนุษย์ 7) หลักกฏฐัมมิจริตธรรม เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้ตระกูลดำรงมั่น จะอย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของคณะผู้วิจัยแตกต่างจากงานวิจัยของพระบุญสม อนาลโย (ศรีสุข) และคณะ ในประเด็นที่ว่า คณะผู้วิจัยไม่ได้พบว่า หลักอริยทรัพย์ หลักกฏฐัมมิจริตธรรม เป็นหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพหรือเกี่ยวเนื่องในการประกอบสัมมาชีพ และในขณะเดียวกัน พระบุญสม อนาลโย (ศรีสุข) และคนอื่น ๆ ก็ไม่ได้พบว่า หลักอริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน พบว่า แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน มี 4 ขั้นตอนตามกรอบของอริยสัจดังนี้ 1) ทุกข์: การศึกษาสภาพปัญหา อันดับแรก ปราชญ์ชุมชนควรศึกษาสถานการณ์การดำเนินธุรกิจ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ความสามารถในการแข่งขัน และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานธุรกิจ รวมถึงควรศึกษาด้านการตลาด 2) สมุทัย: การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ปราชญ์ชุมชนควรสำรวจความสนใจด้านอาชีพของชาวบ้าน ควรวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนก่อนสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน 3) นิโรธ: การกำหนดเป้าหมายและวางแผน ปราชญ์ชุมชนควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน และควรวางแผนการพัฒนาสัมมาชีพอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและเกิดผลดีต่อชาวบ้าน 4) มรรค: การพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การแจ้งให้ชาวบ้านทราบ (2) การ

เปิดรับสมัครชาวบ้านเข้าฝึกอบรม (3) การสอนอาชีพแก่ชาวบ้าน (4) การสนับสนุนส่งเสริมให้ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาเพื่อทราบถึงสถานการณ์การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันเป็นอันดับแรก เพราะว่าข้อมูลจากการศึกษาดังกล่าว มีประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาสัมมาชีพ ถัดจากนั้น ควรวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนเพื่อทราบว่าชุมชนมีศักยภาพมากน้อยเพียงใด เพราะว่า ความพร้อมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสัมมาชีพให้ประสบความสำเร็จ ต่อมา เมื่อทราบว่า ชุมชนมีความพร้อม จึงดำเนินการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชนด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทราบ รับสมัครชาวบ้านเข้าฝึกอบรม สอนอาชีพให้กับชาวบ้าน และสนับสนุนให้ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของชมพู อิศรายวัฒน์ และธิดารัตน์ คิมกระโทก (2561) พบว่า แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพ ควรดำเนินการด้วยการสอนอาชีพให้แก่ชาวบ้าน แนะนำชาวบ้านให้ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจะได้ประหยัดค่าใช้จ่าย ส่งเสริมชาวบ้านให้นำความรู้จากการเรียนรู้ไปประกอบอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือน สอดคล้องกับงานวิจัยของชบาไพร ชัยหาเนตร์ และภักดี โพธิ์สิงห์ (2563) พบว่า การฝึกอบรมสร้างสัมมาชีพชุมชน หมายถึง แขนงนำสัมมาชีพเข้าไปแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับสัมมาชีพ เน้นให้ชาวบ้านได้ฝึกปฏิบัติจริง (4) การส่งเสริมให้เกิดสัมมาชีพมั่นคง หมายถึง แขนงนำสัมมาชีพหรือทีมสัมมาชีพ กำกับติดตามหรือสนับสนุนชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านนำความรู้ไปประกอบอาชีพ และมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนสิชา อนุกุล (2565) พบว่า แนวทางการส่งเสริมอาชีพในชุมชน ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1) กิจกรรมต้นน้ำ คือ การนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนมาเพิ่มมูลค่า 2) กิจกรรมกลางน้ำ คือ การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3) กิจกรรมปลายน้ำ คือ การส่งเสริมด้านการตลาดและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยเน้นตลาดชุมชน 4) กิจกรรมสนับสนุน คือ การส่งเสริมด้านความรู้ในการจัดตั้งและการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ 5) กิจกรรมส่งเสริมความรู้ในด้านอื่น คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้กลุ่มอาชีพสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารจัดการธุรกิจชุมชน

สำหรับแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนดังกล่าว จะเห็นได้ว่า มีการนำหลักอริยสัจ 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้เพราะคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2563) เป็นฐานคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังวิธีการที่ว่า การปรับพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์ คือ การใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งและนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเข้ามาเพิ่มเติมในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อให้ศาสตร์เหล่านั้นมีความสมบูรณ์ในแง่ศีลธรรม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน แหล่งที่มา: คณะผู้วิจัย

แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนตามภาพดังกล่าว มีคำอธิบายดังนี้ว่า การพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน จะต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษาสภาพปัญหา เช่น สถานการณ์การดำเนินธุรกิจ การตลาด เป็นต้น และวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อทราบว่า ชุมชนมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด ถัดจากนั้น จึงกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสัมมาชีพและวางแผนการพัฒนาสัมมาชีพด้วยความรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้แผนสามารถขับเคลื่อนชุมชนสู่เป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ต่อมาจึงแจ้งให้ชาวบ้านทราบถึงวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน เปิดรับสมัครชาวบ้านที่มีความสนใจเข้าฝึกอบรม ดำเนินการสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน มอบหมายให้ชาวบ้านฝึกทักษะอาชีพ และสนับสนุนส่งเสริมให้ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จะอย่างไรก็ตาม หลักการสัมมาชีพและหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ เป็นฐานคิดในการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชนให้อยู่บนหลักการของพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือผู้ใหญ่บ้านในแต่ละชุมชน ควรกำหนดแผนงานพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนเพื่อสร้างทักษะอาชีพให้กับชาวบ้านและเพื่อส่งเสริมชาวบ้านให้มีอาชีพที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อที่ชาวบ้านจะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น
2. พระสงฆ์ควรใช้วัดเป็นศูนย์รวมฝึกทักษะอาชีพและควรกำหนดแผนงานพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ โดยเชิญปราชญ์ชุมชนมาสอนอาชีพแก่ชาวบ้าน เดือนละ 1 ครั้ง

3. พระสงฆ์ควรกำหนดแผนงานเพื่อส่งเสริมสัมมาชีพในชุมชน โดยผลักดันให้ชาวบ้าน ประกอบสัมมาชีพตามทุนที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ทุนภูมิปัญญา เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อที่ชาวบ้านจะได้มีอาชีพทางเลือกที่หลากหลายและมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เพื่อเป็นการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม นักวิจัยเชิงปฏิบัติการควรนำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติการจริงในชุมชน โดยนักวิจัยอาจจะต้องศึกษาสภาพ ปัญหาด้านอาชีพและความต้องการด้านทักษะอาชีพในชุมชนเป็นอันดับแรกก่อน ถัดจากนั้น จึง ดำเนินการพัฒนาสัมมาชีพด้วยการสอนอาชีพให้กับชาวบ้าน พร้อมกับผลักดันชาวบ้านให้จัดตั้งกลุ่ม อาชีพ

2. เพื่อส่งเสริมชาวบ้านให้มีสัมมาชีพตามหลักพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ควรเทศนาสอน ชาวบ้านในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักการสัมมาชีพและหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพ ทั้งนี้ เพื่อที่ ชาวบ้านจะได้มีความเข้าใจอย่างถูกต้องในเรื่องสัมมาชีพ

3. คณะครูควรอธิบายหลักการสัมมาชีพและหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดสัมมาชีพแก่นักเรียนหรือนักศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ตนสังกัด ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับเยาวชน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ โดยใช้ขะริโซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐานในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา” คณะผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนาต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่อนุญาติให้ ทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2561). *แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562*. กรุงเทพฯ : บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด.
- กระทรวง จารุศิริระ. (2562). *7 สาเหตุของความยากจนในสังคมไทย*. เข้าถึงได้จาก <https://forbesthailand.com/commentaries/insights/7>
- โกนิษฐ์ ศรีทอง. (2566, 8 กุมภาพันธ์). *แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน*. (พระมหา สมบูรณ์ วุฑฒิกโร, พระมหาวัชรญาณ ญาณกิตติ และอรชร ไกรจักร, ผู้สัมภาษณ์)
- ชบาไพร ชัยหาเนตร์ และภักดี โพธิ์สิงห์. (2563). *การสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 11(1), 54-55.
- ชมพู อิศรายวัฒน์ และธิดารัตน์ คิมกระโทก. (2561). *พัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนของประชาชน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์*. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 2(3), 435-436.

- ฐานเศรษฐกิจ.(2565). *ส่องสถิติคนจนปี 2565 จังหวัดไหน มีมากที่สุด-น้อยสุด*. เข้าถึงได้จาก <https://www.thansettakij.com/economy/514229>
- ณัฐภัทร์ กิ่งเนตร และคณะ. (2562). *ภาพรวมความเหลื่อมล้ำของไทยในศตวรรษที่ 2*. เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/Inequality_4GiniCoefficient.PDF
- ทาริตา แต่งเส็ง, ณัฐวิภา ทองรุ่ง และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2020). การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ. *Journal of Modern Learning Development*, 5(4), 239-253
- ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์. (2562). หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง. ใน *ประชุมวิชาการพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ระดับชาติและนานาชาติ เรื่อง “พระพุทธศาสนา: รากฐานการพัฒนาสังคมพุทธวัฒนธรรม”* (น. 312). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม, พระมหาเจริญสุข คุณวิโร, พระปราโมทย์ วาทโกวิโท และเกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก. (2563). การศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาชีพและความรับผิดชอบในพระพุทธศาสนา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(2), 435-436.
- นำโชค อุ่นเวียง. (2564). *ปัญหาทางเศรษฐกิจของชุมชน*. เข้าถึงได้จาก <https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34778>
- ประเวศ อินทองปาน, (2566, 13 กุมภาพันธ์). *แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน*. (พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, พระมหาวัชรธรรณ์ ญาณกิตติ และอรชร ไกรจักร, ผู้สัมภาษณ์)
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต. (2553). *วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่*. ใน *สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญสม อนาลโย (ศรีสุข) ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม และพระราชวิมลโมลี. (2565). การศึกษาหลักสัมมาชีพกับการประกอบหัตถกรรมเครื่องเงินในอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 13(2), 152-154.
- พระมหาภาธร อาภาธโร (อินทะพูล) และพลวัฒน์ สีทา. (2562). การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(3), 113-128.
- ภัทรพร เกษสังข์. (2559). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- มนตรี สิริโรจนานันท์, (2566, 3 กุมภาพันธ์). *แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน*. (พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, พระมหาวัชรธรรณ์ ญาณกิตติ และอรชร ไกรจักร, ผู้สัมภาษณ์)
- มนสิชา อนุกุล. (2565). *แนวทางการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน ตำบลบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 24(1), 142.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- โยธิน แสงดี, (2566, 7 กุมภาพันธ์). แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน. (พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, พระมหาวัชรญาณ ญาณกิตติ และอรชร ไกรจักร, ผู้สัมภาษณ์)
- วรรณดี สุทธินรากร, (2566, 9 กุมภาพันธ์). แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน. (พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, พระมหาวัชรญาณ ญาณกิตติ และอรชร ไกรจักร, ผู้สัมภาษณ์)
- วรรณดี สุทธินรากร. (2562). การวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยในกระบวนการทัศน์ทางเลือก. กรุงเทพฯ : สยามปริทัศน์.
- วุฒินันท์ กันตเตียน, (2566, 4 กุมภาพันธ์). แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธในชุมชน. (พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, พระมหาวัชรญาณ ญาณกิตติ และอรชร ไกรจักร, ผู้สัมภาษณ์)
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2562). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2565). การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน. เข้าถึงได้จาก https://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/increasing_work_efficiency.pdf
- อนงนาฏ สิทธิคง. (2565). หนี้ครัวเรือนไทย ปี 2565 เหลืออยู่ที่ 5 แสนบาทต่อครัวเรือน สูงสุดตั้งแต่เริ่มมีการสำรวจ จากค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น. เข้าถึงได้จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220825171831085>
- อาภา วรรณฉวี. (2564). การวิจัยเอกสาร. เข้าถึงได้จาก <https://bsru.netdocumentary-research/>
- Elise, W. & Richard, W. (2013). Learning about Qualitative Document Analysis. IDS Practice Papers. Retrieved from <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%2013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Moneybuffalo. (2565). คนจนหมดประเทศ ในกันยายน 2565 นี้ จริงหรือ ? – เหตุใดรัฐบาลถึงมั่นใจขนาดนั้น. เข้าถึงได้จาก <https://www.moneybuffalo.in.th/economy/the-poor-will-run-out-in-the-country-this-september-2022-is-that-true>

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา/นามสกุล : พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร รศ. ดร.
- การศึกษา : เปรียญธรรม 7 ประโยค
- พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ผลงานทางวิชาการ : หนังสือเรื่อง “จิตตมาตรของนิกายโยคจาร: การศึกษาเชิงวิเคราะห์บนฐานแนวคิดเรื่องจิตในพระพุทธศาสนายุคต้น”
- หนังสือเรื่อง “การตีความในพระพุทธศาสนา”
- งานวิจัยเรื่อง “พระสงฆ์กับสงครามที่ยุติธรรม” ได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์พุทธศาสน์ศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2557
- งานวิจัยเรื่อง “ความหลากหลายในการตีความแนวคิดเรื่องจิตของนิกายโยคจาร” โครงการวิจัยพุทธธรรมพหุนิยม กลุ่มงานวิจัย เมธีวิจัยอาวุโส สกสว. ปี พ.ศ. 2562
- ตำแหน่งปัจจุบัน : รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดศรีสุदारาม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ /นามสกุล : ผศ. พิเศษ ดร. อรชร ไกรจักร์
- การศึกษา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยรามคำแหง
บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยเกริก
เกียรตินิยมเหรียญทอง Mini M.B.A. in Marketing Khoo -
Khaeng Business School
ประกาศนียบัตรสาขา พระไตรปิฎกศึกษารุ่น 2 มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัย
- ผลงานทางวิชาการ : งานวิจัยเรื่อง “การสร้างระบบการพัฒนาปัญญาผลเพื่อพัฒนา
สหกรณ์แบบยั่งยืน” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัย
พุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ.
2560
งานวิจัยเรื่อง “ชุมชนบางวัว : สร้างต้นกล้าจิตสาธารณะเพื่อการ
พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัย
พุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ.
2561
งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาฐานข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการ
จัดการสู่ชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ
หมุนเวียน” ได้รับทุนอุดหนุนวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ปี พ.ศ. 2565
- ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์พิเศษ ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย
- ที่อยู่ปัจจุบัน : โรงพยาบาลสำโรงการแพทย์ 1748 สุขุมวิท 78 ถ.สุขุมวิท
ต.สำโรงเหนือ อ.เมือง สมุทรปราการ

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา/นามสกุล : พระมหาวรญาณ ญาณกิตติ (ศรีชัย)
- การศึกษา : เปรียญธรรม 9 ประโยค (ขณะเป็นสามเณร)
รัฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ผลงานทางวิชาการ : งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาฐานข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการประชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” ได้รับทุนอุดหนุนวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ปี พ.ศ. 2565
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดสร้อยทอง เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

